

ഭാരതീയ സാമ്രാജ്യം

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ

ഹെറിറ്റേജ് പബ്ലിക്കേഷൻ സീരീസ് - 10

ഭാരതീയ വിചാരധാര

ഡോ: എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ

ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയന്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജ്
തിരുവനന്തപുരം

ഹെറിറ്റേജ് പബ്ലിക്കേഷൻ സീരീസ് - 10

First Edition : 1994
Second Edition : 2001
Third Edition : 2004
Fourth Edition : 2007
Fifth Edition : 2010

ഭാരതീയ വിചാരധാര

Dr. N. Gopalakrishnan

M.Sc (Pharm), M.Sc (Chem), M.A. (Soc), Ph.D., D.Litt.
(Scientist & Hon. Director IISH)

Published by:

Indian Institute of Scientific Heritage (IISH)

Registered Charitable Trust 328/99/IV

Ushus, Estate Road, Pappanamcode

Trivandrum - 695 018 (Ph. 0471 - 2490149)

www.iish.org

Rs. 95/-

Printed at:

Sree Printers

Ind. Estate, Pappanamcode, TVM - 19, Ph. 2490135

DHANYATHMAN

IISH is spreading the messages of our motherland through our publications in the PDF format to all our well-wishers. Your support for the mission is welcome.

Details of the bank account

Beneficiary : IISH Trivandrum

Ac No : 57020795171

IFSC : SBIN0070030

Bank : SBI industrial estate, papanamcode
Trivandrum-19

In the service of the motherland and dharma

IISH Publication Team

ആമുഖം

സഹസ്രാബ്ദങ്ങളുടെ ചൈത്യകസമ്പത്തുമായി തലമുറകൾ വഴിമാറുമ്പോൾ പലതും നഷ്ടപ്പെട്ടുപോകുക എന്നത് ഒരു യാഥാർത്ഥ്യം മാത്രമാണ്. ഭാരതീയ ചിന്താധാരകൾക്കും അപ്രകാരം സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ടെങ്കിലും മറ്റൊല്ലാ സംസ്കാരങ്ങളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ നമുക്കു നഷ്ടപ്പെട്ടതുപോലെതന്നെ അതാതു കാലഘട്ടത്തിൽ പ്രജീവരന്മാർ, അക്കാലഘട്ടത്തിന്റെ ചൈത്യസമ്പദ് ഉൾക്കൊണ്ട് പുതിയവ എഴുതിചേർത്തിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ടായിരിക്കണം, വേദങ്ങളും, വേദാന്തങ്ങളും, ഉപവേദങ്ങളും, ഉപാന്തങ്ങളും മെല്ലാം ഒറ്റഗ്രന്ഥമായി, ഒരാളുടെ പേരിൽ മാത്രം അറിയപ്പെടാതെ അനവധി ഗ്രന്ഥങ്ങളിലായി, അനവധി പ്രജീവരന്മാരുടെ സംഭാവനകളായി അറിയപ്പെട്ടുപോന്നത്. അവയിൽ ചിലത് നഷ്ടപ്പെട്ടാലും അവശേഷിക്കുന്നവ, പുതിയ തലമുറകൾക്ക് മാർഗ്ഗ ദർശകമാകണം എന്നവർ മുൻകൂട്ടി കണ്ടിരിക്കണം. ആസ്തികവാദത്തിന്റെ, വേദത്തിൽ നിന്നാരംഭിച്ച് ഇതിഹാസപര്യന്തമുള്ള എല്ലാ രചനകളും രാജോപശാഖകളായി വളർന്നിട്ടുണ്ട്. ഒരു വേദശാഖയൊ ഏതാനും കർമ്മദാതാക്കളോ മാത്രം പഠിച്ച് അവസാനിപ്പിക്കുകയാണ് ഇന്ന്, വൈദിക പണ്ഡിതന്മാർ വരേ. സാധാരണ ജനതയ്ക്കുകാകട്ടെ ഇത്തരം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ അപ്രാപ്യവുമാണ് എന്ന തോന്നലുമുണ്ട്. ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിൽ ദുരിഭാഗം ജനങ്ങളും പുരോഗതി കാരണമോ, പുരോഗതി എന്ന ഭാവം കാരണമോ പുരാതനമായ പലതിനേയും, ഒന്നെത്തിനോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ തിരസ്കരിക്കു വാനുള്ള പ്രവണതയും കാണിക്കുന്നു. പക്ഷേ, ചിലരെങ്കിലും നമ്മുടെ പിതൃസമ്പത്തിനെ ഉപരിവിപ്ലവമായിട്ടാണെങ്കിലും അറിയാനാഗ്രഹിക്കുന്നവരായിട്ടുണ്ട്. അവർക്ക് മനസ്സിലാകുന്ന രീതിയിൽ നമ്മുടെ പൂർവ്വികരുടെ വിജ്ഞാനദണ്ഡാതാവീവരണം നൽകിയിട്ടുള്ള രചനകൾ ഏതാണെല്ലാം തന്നെ ചില ഉപനിഷത്തുകളിലും, പുരാണങ്ങളിലും മാത്രമായി ഒരുങ്ങിനിൽക്കുന്നവയാണ്.

ആധുനികശാസ്ത്ര തവേഷണമണ്ഡലത്തിൽ പ്രവർത്തിക്കുന്ന ഞാൻ കഴിഞ്ഞ ഏഴു വർഷമായി നടത്തിയ ഒരന്വേഷണമാണ് ഈ പുസ്തകത്തിൽ ചേർത്തിട്ടുള്ളത്. ആരംഭം, ഭാരതീയശാസ്ത്രസംഭാവനകളന്വേഷിച്ചായിരുന്നു വെങ്കിലും, പൂർവ്വികർ ഭാരതീയവിജ്ഞാനത്തെ 18 ശാഖകളിലായി ക്രോഡീകരിച്ചിരിക്കുന്ന രീതി ഇന്ന് ഏതാണ് അജ്ഞാതമാണ് എന്ന് മനസ്സിലാക്കിയപ്പോൾ അതിന് ഒരു പുനർ പ്രചരണം നൽകണമെന്നു തോന്നി. പണ്ഡിതന്മാർ പ്രഭാഷണങ്ങളിലും പ്രബന്ധങ്ങളിലും പുരാതനചിന്താധാരകൾ തലങ്ങും വിലങ്ങുമെടുത്തു പ്രയോഗിക്കുമ്പോൾ, സാധാരണക്കാരന് അത് വളരെ ചിന്താകുഴപ്പം സൃഷ്ടിക്കുന്നുണ്ട്. നമ്മുടെ സാംസ്കാരികഗ്രന്ഥങ്ങളാകുന്ന മഹാസാഗരത്തിന്റെ ഏതു ഭാഗത്താണ് ഈ വിഷയങ്ങൾ വരുന്നതെന്നറിയാൻ അധികമാളുകൾക്കും സാധിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ അൽപജ്ഞാനമുള്ളവർക്ക് പണ്ഡിതന്മാരായി അഭിനയിക്കാൻ സാധിക്കുകയും, പണ്ഡിതർക്ക് വ്യക്തമായി കാര്യങ്ങൾ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുക്കുവാൻ ബുദ്ധിമുട്ടുണ്ടാകുകയും ചെയ്യുന്നത്. അതിന് ഒരു സാമാന്യപരിഹാരം എന്ന നിലയ്ക്കു മാത്രമാണ് വേദങ്ങൾ, ബ്രഹ്മണങ്ങൾ, ആരണ്യകങ്ങൾ, ഉപനിഷത്തുകൾ, വേദാംഗങ്ങൾ, ഉപവേദങ്ങൾ, ഉപാംഗങ്ങൾ, തത്തുല്യ പ്രാധാന്യമുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങൾ, സ്തൂതികൾ, പുരാണങ്ങൾ, ഉപപുരാണങ്ങൾ, ഇതിഹാസങ്ങൾ, എന്നിവയുടെ ആധികാരിക സംസ്കൃതഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ നിന്നും, അവയിലെ വിഷയങ്ങളുടെ സംക്ഷിപ്തരൂപം തയ്യാറാക്കിയത്.

ദേശത്തും വിദേശത്തുമുള്ള ഗ്രന്ഥശാലകളിൽനിന്ന് സാധ്യമായ വിവരണങ്ങൾ ശേഖരിച്ച്, പുരാതനവും, ആധികാരികവുമായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സംഗ്രഹം വിവരിച്ചതാണ് ഭാരതീയവിചാരധാര. ഓരോ ഗ്രന്ഥത്തിന്റെയും സംഗ്രഹം അവയുടെ പ്രാധാന്യവും പ്രാമാണികതയും അനുസരിച്ച് അൽപസ്വൽപം വ്യത്യാസപ്പെടുത്തിയിട്ടുണ്ടെങ്കിലും, ഓരോ വിഭാഗത്തിലും കൊടുത്തിരിക്കുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സംഗ്രഹത്തിൽനിന്ന്, തത്വിഭാഗത്തിൽ ഇനിയുമുണ്ടായിരിക്കുവാൻ സാധ്യതയുള്ളതും ഇവിടെ ചേർക്കാത്തതുമായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ച് ഒരേകദേശരൂപം വായനക്കാർക്ക് ലഭിക്കുവാൻ സാധിക്കുമെന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു.

ലഭ്യമായ എല്ലാ ഗ്രന്ഥങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തുവാൻ സാധിച്ചു എന്ന് അഭിമാനിക്കുന്നില്ല. എങ്കിലും എഴുവർഷത്തിന്റെ പഠന തപസ്യകൊണ്ട് ഒരു വിദ്യാർത്ഥി എന്ന നിലയിൽ ഭാരതീയ വിചാരധാരയുടെ വിഷയശൈലിയിലും അവതരണത്തിലും നീതി പുലർത്തിയിട്ടുണ്ട് എന്ന് വിശ്വസിക്കുന്നു.

ഈ പുസ്തകത്തിന് അവതാരികയെഴുതിയ തിരുവിതാംകൂർ രാജകുടുംബത്തിലെ പ്രിൻസസ് ആദരണീയ അശ്വതിതിരുനാൾ ഗൗരി ലക്ഷ്മീദായി തമ്പുരാട്ടിക്കും, പ്രസിദ്ധ ചിന്തകനും, ഭാരതീയ വിചാരകേന്ദ്രം ഡയറക്ടറുമായ ശ്രീ. പി. പരമേശ്വർജി അവർകൾക്കും, പ്രസിദ്ധവേദപണ്ഡിതനും, ന്യൂറോസർജനുമായ ഡോ: എം. സാംബശിവൻ അവർകൾക്കും എന്റെ നന്ദി രേഖപ്പെടുത്തുന്നു.

എല്ലാ പരിമിതികളും തരണം ചെയ്ത് പൂർണ്ണമനോധർമ്മത്തോടെ സമയബന്ധിതമായിത്തന്നെ ഈ പുസ്തകത്തിന്റെ ഒന്നാംപതിപ്പും ഈ രണ്ടാംപതിപ്പും പ്രിൻറിങ് നടത്തിയ ശ്രീ പ്രിൻ്റെഴ്സിനോട് എന്റെ കടപ്പാട് സീമാതീതമാണ്.

ഭാരതീയ ചിന്താധാരകൾ ശാസ്ത്രീയവീക്ഷണത്തോടെ പഠിക്കുവാനും പ്രചരിപ്പിക്കുവാനുമായി ഒരു വർഷം മുമ്പ് ശ്രാവണ പൗർണമി ദിവസം ജനം കൊണ്ടു ഇന്ത്യൻ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് ഓഫ് സയൻ്റിഫിക് ഹെറിറ്റേജിന്റെ പത്താമത്തെ പ്രസിദ്ധീകരണമായ ഭാരതീയവിചാരധാര ജനസമക്ഷം സമർപ്പിക്കുന്നു.

ഗംഗയും, യമുനയും, ഗോദാവരിയും, സരസ്വതിയും നർമ്മദയും, സിന്ധുവും, കാവേരിയും ഒരു ശംഖതീർത്ഥത്തിൽ ആവാഹിക്കുന്ന ഭാരതീയ സംസ്കാര പാരമ്പര്യത്തിനു മുന്നിൽ, അന്യരും നദികൾക്കു തുല്യ വ്യാപ്തിയും മഹത്വവുമുള്ള ഭാരതീയ സംസ്കൃതിക്കായാലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ ചൈതന്യം ഈ ഭാരതീയവിചാരധാരയിൽ സംഗ്രഹിച്ച് സമാരാധ്യരായ വായനക്കാരുടെ മുമ്പിൽ അനുഗ്രഹങ്ങൾക്കായി പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ട് സമർപ്പിക്കട്ടെ!

3-9-1999

ഡോ. എൻ. തോപാലകൃഷ്ണൻ

May Sree Padmanabha Swamy Bless..... !

Transition and change are as inevitable as life and death in the mighty cosmic pattern and mystic play of Divine. Man who has oft prided himself on being God's super production has again and again been forced to realise and accept his helplessness, nay insignificance, when enmeshed in the implacable rotations and revolutions of Karma of destiny or fate, call it what you may. He has then to bow before the absolute truth that there is a power that is within him but which is at the same time beyond him as well. Man has journeyed along the path to realisation and inner peace through various philosophies, thought processes and teachings as well as divine insight gained, at times, through the five. Is-intelligence, intellect, inference, intuition and introspection. All these hold true specially to the Indian mind.

The most ancient among world religions, Hinduism, has triumphed over the relentless march of time, dust and decay of ages and extreme man-made adversity, to continue in all splendour as a pulsating alive mandate of faith. It is complicated and complex at the same time crystal clear even in capsule form. Many births may be required to go through in detail the multitudinous masses of literature that are available reflecting both ancient and modern thought. Not owing allegiance to one source, its expense and elasticity are awesome. When Dharma stands seriously threatened, God or His chosen potencies incarnate as has been declared in the famous line of the Gita *Sambhavami Yuge Yuge*. And Hinduism keeps on growing while retaining its unique character of being ancient yet ever young.

Even to deal with one among its myriad branches and classifications is a formidable task and would demand much space, what more when many are projected. "Bharateeya Vichara Dhara" attempts at just that - it is a Marathon venture

where in macro dimensions are limited to micro proportions. Breivity has been pressed into generous usage to enable the mighty expanse of scriptural literature from the Vedas to the Ethihahas in seven main divisions and countless subdivisions, to be at least touched upon. Such work is not easy and will be impossible for one who has not delved deep into the subject matter. This book is an invaluable asset and boon to those who are serious students in this field and is a worthy addition to Hinduism in particular while its value will be unquestioned in the area of religious literature in general.

Dr. N. Gopalakrishnan is indeed a phenomenon. It is difficult to believe that there are persons of such multi dimensional brilliance. His knowledge of Hinduism and Sanskrit as well as his powers of retention and reproduction of the same, his unwearying devotion to the grandmasters of yore-the *Rishi Parampara* and to Hindu scriptures and texts and above all, his burning commitment to the greatness of India in the comity of nations, are all evident in his breathtaking orations and highly illuminating volumes. Though he has restrained the flow of his thought in this volume to confine it within reasonable size, it is a valuable guide and gold mine of information, I wish it many more reprints and hope that it will be translated into other major languages as well.

Bharath needs more and more solid services of this nature from Dr. N. Gopalakrishnan. May Sree Padmanabha Swamy bless him to play his part in keeping the flag of glory of our sacred motherland flying high.

Aswathi Thirunal Gouri Lakshmi Bayi
Kowdiar Palace, Thiruvananthapuram

3rd June 1999

അവതാരിക

പൈതൃകമായി ലഭിച്ച അമൂല്യനിധികളുടെ അക്ഷര ഭണ്ഡാഗാരം എന്തെന്നറിയാതെ, അതെല്ലാം കീറിപ്പറിഞ്ഞ ഒരു തൂണിക്കെട്ടിൽ പൊതിഞ്ഞ് ഒന്ന് അഴിച്ചുനോക്കുകപോലും ചെയ്യാതെ ചുമലിൽ തൂക്കി. ഉരുച്ചുറ്റി പിടിച്ചയെടുത്തു ജീവിക്കുന്ന ഒരു ഭാഗ്യദോഷിയെപ്പറ്റി പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്. ആധുനിക ഭാരതീയരെപ്പറ്റി ഓർക്കുമ്പോൾ ഓർമ്മയിൽ വരുന്നത് ഈ ഭാഗ്യദോഷിയെയാണ്. പാശ്ചാത്യ പരിഷ്കാരത്തിന്റെ ബാഹ്യമോടിയിൽ കണ്ണുണിപ്പോയ അഭ്യസ്തവിദ്യരായ ഭാരതീയരുടെ പുത്തൻ തലമുറ തങ്ങളുടെ സാംസ്കാരിക പാരമ്പര്യത്തെക്കുറിച്ച് പൊതുവെ അനഭിജ്ഞരും അതുകൊണ്ടുതന്നെ ആത്മനിന്ദയ്ക്കും അപകർഷബോധത്തിനും അടിമപ്പെട്ടുപോയവരുമാണ്. സമയം പാശ്ചാത്യരെ അനുകരിക്കുന്നതിലും ഭാരതത്തെ പാശ്ചാത്യമാതൃകയിൽ വാർത്തെടുക്കുന്നതിലുമാണ് അവർ മോചനവും സാഹല്യവും കാണുന്നത്. ഈ ദു:സ്ഥിതിക്കൊരു പരിഹാരമുണ്ടാകണമെങ്കിൽ നമ്മുടെ പുത്തൻ തലമുറ, അവരുടെ പ്രാചീന പൈതൃകത്തെക്കുറിച്ച് ഏകദേശജ്ഞാനമെങ്കിലും ഉള്ളവരായി തീർന്നേ പറ്റൂ. ആ വഴിക്ക് അവരെ നയിക്കാൻ ഉള്ള ഒരു ഒരു പരിശ്രമമാണ് ഡോ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ "ഭാരതീയ വിചാരധാര" യിലൂടെ നടത്തിയിരിക്കുന്നത്.

ഇത് വിചാരധാരയെക്കാൾ വിജ്ഞാന ഭണ്ഡാഗാരമാണ്. അതിബൃഹത്തും അത്യഗാധവും അത്യുതാവഹവുമായ ഭാരതീയ വിജ്ഞാന വാങ്മയത്തിലേയ്ക്ക് ഇറങ്ങിച്ചെന്ന് എന്തെന്തനർഘരത്നങ്ങളാണ് അവിടെ സൂക്ഷിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്ന് ഇനം തിരിച്ച് എണ്ണിത്തിട്ടപ്പെടുത്തുകയാണ് ഗ്രന്ഥകാരൻ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. അവയിലോരോന്നിനെക്കുറിച്ചും വിശദമായ വിലയിരുത്തലിന് ശ്രമിച്ചിട്ടില്ല. ഏകദേശസൂചനകൾ നൽകുന്നുവെന്നുമാത്രം. പക്ഷെ അതുകൊണ്ടുതന്നെ എത്ര ശ്രമസാധ്യവും അതേ സമയം സാധാരണക്കാരനെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം എത്രത്തോളം അനുഗ്രഹവുമാണ് എന്ന് ഇതിലൂടെ ഒന്ന് ശ്രദ്ധിച്ചു കണ്ണോടിച്ചാൽ മനസ്സിലാകും. എത്രയോ കൊല്ലത്തെ ശ്രദ്ധാപൂർവ്വമായ ഗവേഷണ തപസ്സാണിതിനുവേണ്ടി അനുഷ്ഠിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതെന്നു കാണാൻ പ്രയാസമില്ല.

കീറിപ്പറിഞ്ഞ തൂണിക്കെട്ടഴിച്ച്, അതിനകത്തുണ്ടായിരുന്ന എണ്ണമറ്റ രത്നങ്ങളും മുത്തുകളും സുവർണ്ണമുദ്രകളും ഒക്കെയെടുത്ത് അടുക്കോടും

ചിട്ടയോടും പ്രദർശിപ്പിക്കുക എന്ന സേവനമാണ് ഡോ: ഗോപാലകൃഷ്ണൻ ചെയ്തിട്ടുള്ളത്. പക്ഷേ ഇവയോരോന്നും മാറ്റുരച്ച് ഗുണദോഷവിവേചനം ചെയ്തും അവയുടെ പൊരുളുകൾ വെളിപ്പെടുത്തിയും അവയുടെ പൂർണ്ണസൗഭഗവും ആസ്വാദ്യതയും അനുവാചകർക്ക് അനുഭവിക്കാൻ ഇതുകൊണ്ടുമാത്രം കഴിയുകയില്ല. അതിനു സ്വന്തമായി ദീർഘതപസ്സ് അനുഷ്ഠിക്കുക തന്നെവേണം. ഭാരതീയ വിജ്ഞാന ഭണ്ഡാഗാരം കേവലം കണ്ടാസ്വദിക്കാനുള്ളതല്ല, അനുഭവിച്ചറിയാനുള്ളതാണ്. അതിനുള്ള താക്കോൽ സംസ്കൃതഭാഷയാണുതാനും. ആ ഭാഷയുടെ പ്രാഥമികജ്ഞാനം പോലും കൈമോശം വന്നുപോയി എന്നതാണ് നമുക്ക് ഏർപ്പെട്ട ദേശീയമഹാദുരന്തം. ആ കുറവു മനസ്സിലാക്കി സംസ്കൃതഭാഷ പഠിക്കാനുള്ള പ്രേരം അനുവാചകരിലുളവാക്കുവാൻ ഈ വിജ്ഞാനഖനിയിലൂടെയുള്ള വിഹഗവിക്ഷണം സഹായിക്കാതിരിക്കുകയില്ല എന്നാശിക്കാം.

ഇത്തരമൊരു മഹാപ്രയത്നത്തിന് തുനിഞ്ഞിറങ്ങി വിജയംവരിച്ച ഗ്രന്ഥകാരനെ എത്ര അഭിനന്ദിച്ചാലും മതിവരികയില്ല. ആധുനിക ശാസ്ത്രജ്ഞനായ ഡോ: ഗോപാലകൃഷ്ണൻ ഒരു വൃതിരിക്തവ്യക്തിത്വത്തിന്റെ ഉദമയാണ്. ആധുനിക ശാസ്ത്രജ്ഞരിൽ, അപൂർവ്വ അപവാദങ്ങളൊഴിച്ചാൽ, ഭാരതീയ പാരമ്പര്യത്തെക്കുറിച്ച് അറിവും ആദരവും ഉള്ളവർ തന്നെ കുറവാണെന്നതാണ് ദുഃഖസത്യം. സ്വന്തം പൈതൃകത്തിന് വേരോട്ടമില്ലാത്ത ത്രിശങ്കു സ്വർഗവാസികളാണവരേയും. ഡോ: ഗോപാലകൃഷ്ണനാകട്ടെ എത്ര ഉയരെ പറക്കുമ്പോഴും സ്വന്തം പാരമ്പര്യത്തിലുള്ള വേരോട്ടം നഷ്ടപ്പെടാതിരിക്കാൻ ശ്രദ്ധവെയ്ക്കുന്ന ആളാണ്. ഭാരതത്തിന്റെ ആത്മാവിനെ അഭിമാനപൂർവ്വം അറിയാനും ആവിഷ്കരിക്കാനും ശ്രമിക്കുന്ന ആളാണ്. ആധുനികശാസ്ത്രത്തിന് നമ്മുടെ മണ്ണിൽ അടിയുറച്ചു നിൽക്കാൻ അതാവശ്യമാണെന്ന് ദൃഢമായി വിശ്വസിക്കുന്നയാളാണ്. ഭാരതീയ വിജ്ഞാന പൈതൃകവും ആധുനികശാസ്ത്രവും തമ്മിൽ ആവുന്നത്ര സാമഞ്ജസ്യം കണ്ടെത്താൻ ശ്രമിക്കുന്ന സൂക്ഷ്മദൃഷ്ടിയായ സത്യാന്വേഷിയാണ്. ഈ ഗ്രന്ഥരചനയിലും അദ്ദേഹത്തിൽനിന്ന് ന്യായമായും നാം പ്രതീക്ഷിക്കുന്ന ഭാവി രചനകളിലും ഈ ശ്രമഫലം അധികാധികം പ്രകടമാകുമെന്ന് പ്രതീക്ഷിക്കാം. ഈ ഗ്രന്ഥത്തിനും ഗ്രന്ഥകാരനും എല്ലാവിധവിജയങ്ങളും ആശംസിക്കാൻ എനിക്ക് അസീമമായ സന്തോഷമുണ്ട്.

പി. പരമേശ്വരൻ
ഡയറക്ടർ, ഭാരതീയവിചാരകേന്ദ്രം

ഡോക്ടർ എൻ. ഗോപാലകൃഷ്ണൻ ക്രോഡീകരിച്ചിരിക്കുന്ന ഭാരതീയ വിചാരധാര പിയുഷധാര തന്നെ. വേദങ്ങളിൽ ആരംഭിച്ച് ഇതിഹാസപര്യന്തം വിശകലനം ചെയ്തിട്ടുള്ള ഇതിവൃത്തങ്ങൾ സമർത്ഥമായി സജീവമായി കോർത്തിണക്കി ബഹുജനസമക്ഷം സമർപ്പിക്കുന്നതിൽ ഗ്രന്ഥകർത്താവ് വിജയിച്ചിരിക്കുന്നു. സാധാരണക്കാർക്ക് അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത കാര്യങ്ങൾ ലളിതമായ ഭാഷയിൽ അവതരിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്.

"സൂര്യാചന്ദ്രമസൗ ധാതാ യഥാപുർവ്വമകല്പയൽ" എന്ന് ഋഗ്വേദത്തിൽ പറയുന്നു. സൂര്യാചന്ദ്രന്മാർ ഉള്ളിടത്തോളം വേദപ്രാധാന്യം. ഈശ്വരൻ മുൻകൂട്ടി കൽപ്പിച്ചിട്ടുള്ളത് വേദത്തിന്റെ നിത്യതയെ അരക്കിട്ടുറപ്പിക്കുന്നു. എന്നാലും അജ്ഞന്മാർക്ക് വെളിച്ചം നൽകാൻ ഭാരതീയ വിചാരധാര സഹായിക്കുന്നു. വേദപ്രമാണവും, പ്രകൃതി, പുരുഷൻ, നാം കാണുന്ന സർവ്വതും വേദപ്രതിപാദ്യമാണ്. അവയൊക്കെ ഏതു മഹർഷിമാരിലൂടെ ലഭ്യമായി, അത് ഭാരതസംസ്കൃതിക്ക് ആധാരഭൂതമായ രീതി ഇവ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. കാലപ്പഴക്കത്തോടെ ചരിത്രം മറക്കുന്ന മാനവരാശിക്ക്, ചരിത്രവസ്തുതകൾ വെളിച്ചം നൽകി കാണിച്ചില്ലെങ്കിൽ അവ നഷ്ടപ്രായമായേക്കാം. ഇതു സംഭവിക്കാതിരിക്കാൻ ഗോപാലകൃഷ്ണൻ ഗോ (വേദ) പാലകനായി കൃഷ്ണനായി ഭാരതീയ വിചാരധാരയെ ഉദ്ദീപിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇത്രയും വസ്തുതകൾ ക്രോഡീകരിക്കാൻ അശ്രാന്തപരിശ്രമം നടത്തിയ ഗ്രന്ഥകർത്താവ് അഭിനന്ദനീയനാണ്. ജിജ്ഞാസുകൾക്ക് ഈ ഗ്രന്ഥം ഒരടിസ്ഥാനതത്വം നൽകുന്നു. കൂടുതൽ വിജ്ഞാനം പകരാനും, ഗവേഷണങ്ങൾ തുടരാനും ഇതു സഹായിക്കും എന്ന് ഉറപ്പിച്ചു പറയാം.

ദ്വേഃ കർണ്ണേഭിഃ ശൃണുയാമ ദേവാഃ ദ്വേഃ പശ്യമാക്ഷ ഭിർയജുത്രാഃ,
സ്ഥിരൈരംഗൈസ്തുഷ്ടുവാം സ സ്തനുഭിർവ്യശോമ ദേവഹിതംയദായഃ

നല്ല കാര്യങ്ങൾ കേൾക്കുമാറാകട്ടെ, നല്ല കാര്യങ്ങൾ കാണുമാറാകട്ടെ, യജ്ഞത്തിൽ ശ്രദ്ധാലുക്കളായ നമുക്ക് സ്ഥിരമായ അംഗങ്ങളുള്ള ശരീരത്തോടെ ദേവഹിതമായ കാര്യങ്ങൾ നിർവ്വഹിച്ച് സന്തോഷത്തോടെ ആയുസ്സ് നീങ്ങട്ടെ! എന്ന് പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

ഡോ: എം. സാംബശിവൻ F.R.S
ന്യൂറോസർജൻ

വിഷയസൂചിക

1. വേദം	25
ഋഗ്വേദം, യജുർവേദം, സാമവേദം, (അഥർവ വേദം) ബ്രഹ്മണം, ആരണ്യകം, ഉപനിഷദ്	
2. വേദാന്തം	142
ശിക്ഷ, വ്യാകരണം, നിരൂക്തം, ചരണശാസ്ത്രം കല്പശാസ്ത്രം, ജ്യോതിഷം	
3. ഉപവേദം	189
അർത്ഥ ശാസ്ത്രം, ധനുർവേദം, ഗന്ധർവവേദം നാട്യശാസ്ത്രം, കാമശാസ്ത്രം, ആയുർവേദം, ശിൽപവേദം	
4. ദർശനം	216
ന്യായം, യോഗം, വൈശേഷികം, സാംഖ്യം, വേദാന്തം, ദൈതാദൈതം	
5. സ്മൃതി	224
6. പുരാണം	240
7. ഇതിഹാസം	271

ഈ പുസ്തകരചനക്ക് ആധാരമായ
ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ലഭിച്ച ലൈബ്രറികൾ

യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് മദ്രാസ് ലൈബ്രറി - മദ്രാസ്

കണ്ണിമാറ ലൈബ്രറി - മദ്രാസ്.

അടയാർ തിയോസഫിക്കൽ സൊസൈറ്റി ലൈബ്രറി - മദ്രാസ്

യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് മൈസൂർ ലൈബ്രറി - മൈസൂർ

പബ്ലിക് ലൈബ്രറി - തിരുവനന്തപുരം

ചിത്തിരതിരുനാൾ ഹിന്ദുമത ഗ്രന്ഥശാല - തിരുവനന്തപുരം

യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് കേരള ലൈബ്രറി - തിരുവനന്തപുരം

ഭാരതീയ വിലാസകേന്ദ്രം ലൈബ്രറി - തിരുവനന്തപുരം

തൃപ്പൂണിത്തുറ സംസ്കൃത കോളേജ് ലൈബ്രറി - തൃപ്പൂണിത്തുറ

റഥർ ഫോർഡ് ലൈബ്രറി, യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് ആൽബർട്ട,
എഡ്മണ്ടൻ - കാനഡ

യൂണിവേഴ്സിറ്റി ഓഫ് മിഷിഗൺ ലൈബ്രറി - മിഷിഗൺ -
യു. എസ്. എ

ചിക്കാഗോ നാഷണൽ മ്യൂസിയം ആൻഡ് ലൈബ്രറി - ചിക്കാഗോ-
യു. എസ്. എ.

ഭാരതീയ സംസ്കൃതി ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ സമഗ്രവീക്ഷണം

ഭാരതീയ വിചാരധാരകൾ തന്നെയാണ് ഹിന്ദുധർമ്മത്തിന്റെ ആധാരശിലകൾ. ഹിന്ദുധർമ്മം ഒരു മതമല്ല എന്നും അതൊരു ജീവിതരീതിയാണെന്നും ചിന്തകന്മാർ ആവർത്തിച്ചുപറയുന്നു. ധാരയതി എന്ന ഭാഷാ ധാതുവിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ച ധർമ്മം എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥം ജീവിതരീതിയെന്നു തന്നെയാണ്. മതം എന്ന സാധാരണപദപ്രയോഗത്തിലൂടെ ഹിന്ദുധർമ്മത്തെ നിർവ്വചിക്കണമെങ്കിൽ അതിനൊരു മാർഗമേയുള്ളൂ. സഹസ്രാബ്ദങ്ങൾക്കു മുമ്പ് ആയിരക്കണക്കിന് പ്രജീവര്യന്മാർ പ്രപഞ്ചത്തിലെ അണുമുതൽ അതിമഹത്തായതിനെവരെ എപ്രകാരം ദർശിച്ചു വിവരിച്ചുവോ ആ വിവരണത്തെ മഹർഷിമാരുടെ മതം അഥവാ അഭിപ്രായം എന്നു പറയാം. അനവധി പ്രജീവര്യന്മാരുടെ വീക്ഷണങ്ങളായ മതങ്ങളുടെ ആകത്തുകയാണ് ഇന്ന് ഭാരതീയന്റെ ജീവിതശൈലിയിലെ ചിന്തകളും, ബന്ധങ്ങളും, വീക്ഷണങ്ങളും, കർമ്മങ്ങളും, ആചാരങ്ങളുമെല്ലാം. ഇതെല്ലാം തന്നെയാണ് ജീവിതരീതി എന്നതിലൂടെ വീക്ഷിക്കുന്നത്. അതിൽ ജ്ഞാനമണ്ഡലവും കർമ്മമണ്ഡലവും ഒരുമിച്ചുചേർന്നൊഴുകുന്നു. ശാസ്ത്രവും, സാഹിത്യവും, കലയും, സാമൂഹ്യവീക്ഷണങ്ങളും, എല്ലാമെല്ലാം ഒന്നു ചേരുന്നു. മറ്റൊരർത്ഥത്തിൽ ഭൗതികതയും ആത്മീയതയും പരസ്പരം അഭേദ്യമായ ബന്ധം പുലർത്തുന്നു. ഈശ്വരവാദം പോലും ഭാരതത്തിൽ ഒരു വീക്ഷണം മാത്രമായിരുന്നു. കാരണം നിരീശ്വരവാദം എന്ന വീക്ഷണവും ഇവിടെ നിലനിന്നിരുന്നു. അൽപംകൂടി കടന്നു ചിന്തിച്ചാൽ ഈശ്വരസാന്നിദ്ധ്യം തത്വശാസ്ത്ര ചിന്താധാരയുടെ ഭാഗമായിരുന്നു. ആത്മീയത ആ വാദത്തേക്കാൾ വലിയ ചക്രവാളസീമകളുള്ളതുമായിരുന്നു. അതായത് ഈശ്വരനില്പാത്ത ഒരു ആത്മീയവാദം സാദ്ധ്യമാണെന്നു ചുരുക്കം. ശബ്ദതരംഗങ്ങളും പ്രകാശവും, അഗ്നിയും, വായുവും, ജലവും, ഭൂമിയും, സൂര്യനും, ഈശ്വരനായി സങ്കല്പിക്കുവാൻ തയ്യാറാകുക അഥവാ അതിൽ ഈശ്വരചൈതന്യ ദർശനം നടത്തുക എന്നു പറഞ്ഞാൽ ജീവജാലങ്ങളുടെ ആസ്തിത്വം എന്ന

വാദത്തിനാധാരമായ ഭൗതിക ഘടകത്തിൽ ആത്മീയത ദർശിക്കുവാൻ സാധിക്കുക എന്നാണർത്ഥം. അതുകൊണ്ടു കൂടിയാണ്, ഈ ധർമ്മം ഒരു ജീവതചര്യയായത്.

ഭാരതീയ ചിന്താധാരകളെ ഒന്നുകൂടി നിർവ്വചിച്ചാൽ അത് ഇപ്രകാരമായിത്തീരും. വ്യക്തിയുടേയും, കുടുംബത്തിന്റേയും, സമൂഹത്തിന്റേയും, രാഷ്ട്രത്തിന്റേയും - ശാരീരികവും, മാനസികവും, സാമൂഹികവുമായ സമഗ്ര നന്മയുടെ പന്ഥാവിനെക്കുറിച്ചുള്ള ആത്മീയവും ഭൗതികവും ശാസ്ത്രീയവുമായ വീക്ഷണങ്ങളുടെയും കർമ്മധാരകളുടെയും സംഗ്രഹമാണ് ചിരപുരാതനവും നിത്യനൂതനവുമായ സനാതനധർമ്മം.

ശിഷ്യന്മാർ യജ്ഞവൽക്യനോട് നാലുവേദങ്ങളിലോരോന്നിന്റേയും സാരമെന്താണെന്ന് വ്യക്തമാക്കണമെന്നഭ്യർത്ഥിച്ചപ്പോൾ യജ്ഞവൽക്യൻ നൽകിയ നാലു മഹദ് വാക്യങ്ങൾ ശ്രദ്ധേയമാണ്. ഋഗ്വേദത്തിന്റെ സാരം പ്രജ്ഞാനം ബ്രഹ്മ (അറിവ് - പ്രജ്ഞാനമാണ് - ബ്രഹ്മചൈതന്യം) യജുർവേദത്തിന്റേത് അഹം ബ്രഹ്മാസ്മി, സാമവേദത്തിന്റേത് തത് ത്വം അസി അഥർവ വേദത്തിന്റെ സാരമാകട്ടെ അയമാത്മ ബ്രഹ്മ - (ഈ ആത്മചൈതന്യമാണ് ബ്രഹ്മം) എന്നത്രെ. ഇതുതന്നെയാണ് സമഗ്രജ്ഞാനമെന്ന്, വിശകലനത്തിൽ ബോധ്യമാകും.

വേദങ്ങളിലും ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലും ആരണ്യകങ്ങളിലും അതിന്റെ സമഗ്രസത്തയായ ഉപനിഷത്തുകളിലും ഈ ജീവിതവീക്ഷണം വിശകലനത്തിലൂടെ കണ്ടുപിടിക്കാം. ആത്യാധുനിക ഭൗതിക-ജ്യോതിശാസ്ത്ര ഗവേഷകർ പറയുന്ന സ്വബോധമുള്ള (Self aware Universe) പ്രപഞ്ചമാണ്, വേദങ്ങളിലെ വിവരണങ്ങളുടെ അന്തസത്തതന്നെ. പ്രപഞ്ചത്തിലെ സർവ്വകർമ്മങ്ങളും ഒരു പ്രപഞ്ചപുരുഷന്റെ നിത്യനൂതനത്തിലാണ്! സഹസ്ര ശീർഷാ പുരുഷാഃ സഹസ്രാക്ഷ സഹസ്രപാദ് എന്ന വരിയിലൂടെ ആയിരക്കണക്കിന് ശീർഷവും, കണ്ണുകളും, പാദങ്ങളുമുള്ള ഒരു പ്രപഞ്ചചൈതന്യ വിവരണമാണ് ഋഗ്വേദത്തിൽ നൽകുന്നത്.

ഏകാ ചമേ തിസ്രശ്വമേ പഞ്ചചമേ സപ്ത ച മ..... എന്ന വരിയിലൂടെ ഗണിതത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനസംഖ്യാ പ്രോഗ്രഷനാണ് യജുർവേദത്തിൽ നൽകുന്നത്. ഏകാ ച ദശ ശതം ച ശതം ച

സഹസ്രം ച സഹസ്രം ചായുതം ചായുതം ച നിയുതം ച അർബുദം
 ച ന്യൂർബുദം ച സത്യദ്രവ്യ, മധ്യം ചാന്തശ്ച പരാർധശ്ച ഒന്നാം
 സംഖ്യാസ്ഥാനം മുതൽ ലക്ഷം കോടിയിൽപരം സ്ഥാന സംഖ്യകൾ
 പത്തിന്റെ ഗുണിതങ്ങളായി എഴുതിയിരിക്കുന്ന ലോകത്തിലെ
 ആദ്യഗ്രന്ഥവും യജുർവേദം തന്നെ. ആയിരത്തിന് ഉപരിസംഖ്യയുടെ
 പ്രയോഗം ലോകജനത അറിയുന്നത് ഏതാണ്ട് രണ്ടായിരം
 വർഷങ്ങൾക്കിപ്പുറമാണ്. യജുർവേദത്തിന് 5000 വർഷത്തെ
 പഴക്കമെങ്കിലുമുണ്ട് എന്നത് ശ്രദ്ധേയമാണ്. വേദം ആത്മീയത
 മാത്രമല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണ് ഗണിതവിവരണം വന്നത്. അതുപോലെ
 സീസം ചമേ ശ്യാമം ചമേ ത്രപുശ്ചമേ.... എന്ന്
 ലോഹത്തെക്കുറിച്ചും ലോഹസങ്കരത്തെക്കുറിച്ചുമുള്ള യജുർവേദവരി,
 ഈ വേദരചനയുടെ കാലത്ത് ജ്ഞാതമായിരുന്ന ഏഴു
 ലോഹങ്ങളുടേയും, ചില ലോഹസങ്കരങ്ങളുടേയും അറിവ്
 വെളിവാക്കുന്നു. യവാശ്ച മേ മാഷാശ്ചമേ തിലാശ്ചമേ
 ഗോദുമാശ്ചമേ മസൂരാശ്ചമേ ... എന്ന് യവം, ഉഴുന്ന്, എള്ള്, ഗോതമ്പ്,
 മസൂർ പരിപ്പ്മുദ്ഗാശ്ച... എന്ന പദത്തിലൂടെ
 ചെറുപരിപ്പിനെക്കുറിച്ചും യജുർവേദത്തിൽ സൂചിപ്പിക്കുമ്പോൾ,
 ഏതാണ്ട് അയ്യായിരം വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പ്
 ഇവയെക്കുറിച്ചറിവുണ്ടായിരുന്നു എന്നും വ്യക്തമാകുന്നു. മാത്രമല്ല
 ഈ ലോഹങ്ങൾ, ധാന്യങ്ങൾ എന്നിവയെക്കുറിച്ച് സൂചന നൽകുന്ന
 ലോകത്തിലെ ആദ്യഗ്രന്ഥവും യജുർവേദമായിത്തീരുന്നു.

ബൃഹസ്പതി പ്രഥമം ജായമാന... എന്ന പ്രശ്ലോകത്തിലെ വരി
 വ്യാഴഗ്രഹത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വൈദിക അറിവാണ് നൽകുന്നത്.
 ബിഗ് ബാങ്ക് സിദ്ധാന്തത്തിനു മുമ്പുണ്ടായിരുന്ന അവസ്ഥയെ
 സൂചിപ്പിക്കുന്ന വരികൾ ശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരും ഉദ്ധരിക്കാറുണ്ട്.

നാസദാസീനോ സദാസീന് തദാനീം നാസീർരാജോ നോ വ്യോമാ പരോയത്
 കിമാവരിവഃ കൂഹ കസ്യ ശർമ്മ നാഃ കിം ആസീദ് ഗഹനം ഗഭീരം
 ന മൃത്യുരാസീത് അമൃതം ന തർഹി ന രാത്യു അഹ, ആസീത് പ്രദകതഃ
 ആനീദ് അവാതം സ്വധയാ തദേകം തസ്മാദധാന്യൻ ന പരഃ കിം ചനാസ

പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിക്കുമുമ്പ് (ബിഗ് ബാങ്ങിനു മുമ്പ് ?)
 യഥാർത്ഥവും അയഥാർത്ഥവുമായതുണ്ടായിരുന്നില്ല. വായുവും
 ആകാശവും ഉണ്ടായിരുന്നില്ല. ഇവിടെ എന്തുണ്ടായിരുന്നു ?
 ഉണ്ടായിരുന്നതെവിടെയായിരുന്നു. ഇന്നുണ്ടായത് ഏത്

ആവരണത്തിനുള്ളിലായിരുന്നു. ഗഹനവും വിസ്തൃതവുമായ ജലാശയങ്ങളുണ്ടായിരുന്നില്ല. ജീവനും മരണവും ഇല്ലായിരുന്നു. ദിനവും രാത്രിയുമില്ലായിരുന്നു. ഏതൊന്നാണോ സമ്പന്നന്മാരുടെ സമ്പന്നം ചെയ്തവന്മാരായത് അതല്ലാതെ മറ്റൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പ്രഗല്ഭത്തിലെ 10-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 129-ാം അനുവാകത്തിലെ ഈ വരികൾ ആധുനിക ഫിസിക്സ് പ്രൊഫസർമാരായ ഫ്രെഡ് അല്ലൻ വുൾഫിന്റെ അവതരികയിലൂടെ പ്രൊഫ. റിച്ചാർഡ് ഇ. റീഡും പ്രൊഫസർ അമീത് ഗോസാമിയും കൂടി എഴുതിയ The Self Aware Universe (സ്വബോധമുള്ള പ്രപഞ്ചം) എന്ന പുസ്തകത്തിലെ സംക്ഷിപ്ത സന്ദേശം തന്നെയാണ്.

ഭിഷക്തി വിശ്വം യത്തുരം - വൈദ്യൻ രോഗിയെ ചികിത്സിക്കുന്നതുപോലെ എന്നവേദവരിയിൽ അന്ന് ഭിഷഗ്വരസ്ഥാനം നിലനിന്നിരുന്നു എന്നറിയാം. **മുഷോ ന ശിശനാ വ്യദന്തിമാധ്യാ -** എന്റെ ശ്രദ്ധ എന്നെ കാർന്നു തിന്നുന്നത് എലി നെയ്ത്തുകാരന്റെ തറി നൂൽ തിന്നുന്നതുപോലെ എന്നു പറയുമ്പോൾ നെയ്ത്തുകാരനും നൂലും വിവരണ വിഷയമാകുന്നു. ഇവ സാങ്കേതിക പദങ്ങളാണ് എന്നോർക്കുക. **യുയുധിരിവാശം -** എന്നാൽ ഇവാൻ പോർകുതിരയെന്നപോലെ. യുദ്ധവും, അശ്വവും രാഷ്ട്രസംരക്ഷണവും മെല്ലാം പ്രത്യക്ഷമാകുന്നു. **വിശോവിശോ വോ അതിമിം -** എല്ലാ ഗൃഹങ്ങളിലേയും അതിമി പോലെ അതിമി സ്വീകരണ സംസ്കാരമാണല്ലോ ഇത്. **മഹോചനതാം അദ്രവ, പരാ ശുൽകായ ദേയാം.** മഹാനായ ഈശ്വരാ അങ്ങയെ ഞാൻ ഉയർന്ന ശുൽക്കത്തിന് (വിലക്ക്) വിൽക്കില്ല- വിലയും വിൽപനയും ഉണ്ടായിരുന്നു എന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനതത്വമാണല്ലോ ഏതാണ്ട് ഏഴായിരം വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പെഴുതിയ പ്രഗല്ഭത്തിലെ ഈ വരി നൽകുന്നത്.

ഭദ്രം നോ അപി വാതയ മനോ ദക്ഷം ഉത ശ്രുതും. ബുദ്ധിയും ചാതുര്യവും എനിക്കുനൽകി സുഖവും സന്തോഷവുമുള്ള മനസ് എനിലുണ്ടാക്കിയാലും മാനസിക ചെയ്തവനും വിവരണ വിഷയമാകുമ്പോൾ, ശാസ്ത്രത്തിലത് സൈക്കോളജിയാണല്ലോ! **ആ ശിക്ഷായൈ പ്രശ്നീനം ഉപശിക്ഷായാ അഭിപ്രശ്നീനം.**

അറിയുവാൻവേണ്ടി ചോദിക്കുക. അടുത്തറിയുവാൻ എല്ലാദിശയിൽ നിന്നും ചോദിക്കുക - ജ്ഞാനത്തോടുള്ള യജുർവേദത്തിന്റെ വിക്ഷണമാണിത് - അതു തന്നെയാണ് ഇന്നത്തെ ശാസ്ത്രീയ

വിക്ഷണവും! സർവസൃഷ്ടിയുടേയും ആരംഭത്തെക്കുറിച്ച് ചിന്തിക്കുവാൻ പാകത്തിനുയർന്ന ഒരുജ്ജ്വല ചിന്താധാരയുടെ ശ്രോതസ് ആദ്യവേദമായ ഋഗ്വേദത്തിൽ തന്നെയുണ്ട്.

കോ അഥാ വേദ ക ഇഹ പ്രവോചത്
കൃത ആജ്ഞാതാ കൃത ഇയം വിസൃഷ്ടിഃ
അർവാഗ് ദേവാ അസ്യ വിസർജ്ജനേനാ-
അഥാ കോ വേദയത ആ ബഭൂവ

യാഥാർത്ഥ്യം ആർക്കാണ് വിവർത്തനം? അതിനെക്കുറിച്ച് സന്ദിഗ്ദ്ധമായി പറയുവാൻ സാധിക്കുന്നതാർക്കാണ്? എപ്പോഴാണ് സൃഷ്ടി ആരംഭിച്ചത്? ഇതെന്ന് സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടു? പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയോടെയാണോ ദേവന്മാരും സൃഷ്ടിക്കപ്പെട്ടത്? അപ്പോൾ പിന്നെ ആർക്കാണ് ഇതിന്റെ ഉത്ഭവത്തെക്കുറിച്ച് പറയുവാൻ സാധിക്കുക? ജ്ഞാനത്തിന്റെ അത്യുന്നതശൂന്യതയിലെ അജ്ഞാനബോധമല്ല ഇത്! കലയെയും വേദവിഷയത്തിന്റെ ഭാഗമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

അധി പേശാംസി വപതേ നൃത്യവിവാപോർണതേ
വക്ഷ ഉസ്ത്രേവ ബർജ്ജഹം

ഒരു നർത്തകി വസ്ത്രധാരണം ചെയ്തിരിക്കുന്നവളേപ്പോലെ ഉഷസ് അവളുടെ സ്തനങ്ങളേയും പ്രദർശിപ്പിച്ചിതാ (പ്രഭാതം) മനഃ മനഃ വരൂന്നു - നർത്തകിയുടെ വിവരണം കലാസാദകരുടെ ഭാഷയാണ്.

ജലത്തെ സിദ്ധൗഷധമായി കാണുവാൻ (Universal Medicine) ആധുനിക ശാസ്ത്രം അരുളിച്ചെയ്യുന്നു. അഥർവവേദവും ഇതുൽപ്പോലാഷിക്കുന്നുണ്ട്. അപ്സു മേ സോമോ അബ്രവിദ് അന്തർവിശ്വാനി ഷേഷ്ജാ സർവ്വസിദ്ധിയുമുള്ള ഔഷധമത്രേ ജലം - എന്ന് സോമദേവൻ അരുളി ചെയ്തു.

വനത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ഭാരതീയ വിക്ഷണം ഉൽപ്പോലാഷിക്കുന്ന വേദസന്ദേശം സാഹിത്യവും ശാസ്ത്രവും ചേർന്നതാണ്.

ആജ്ഞാനഗന്ധിം സൂരഭിം ബഹവനാം അകൃഷീവലാം
പ്രാഹം മൃഗാണാം മാതരം അരണ്യാനീം അശംസിഷം

സുഗന്ധികളായ കുസുമങ്ങൾ നിറഞ്ഞതും, വിവിധ ഭക്ഷ്യ വസ്തുക്കളുള്ളതും വന്യമൃഗങ്ങളുടെ മാതാവുമാണ്, ഉഴുതുമറിക്കാൻ

സാധിക്കാത്ത ഭൂമി. യായതുമായ ഹേ വനമേ ഞാൻ നിന്നെ സ്തുതിക്കുന്നു.

ജീവിതത്തിന്റെ ലക്ഷ്യം മോക്ഷം മാത്രമാണെന്ന് വേദമുൽഘോഷിക്കുന്നു എന്നു പറയുന്നവർക്ക് തെറ്റുപറ്റിയിട്ടുണ്ട്. അഥർവ വേദത്തിലെ ഈ വരി ശ്രദ്ധേയമാണ്.

പശ്യേമ ശരദഃശതം ജീവേമ ശരദഃ ശതം ബുദ്ധേമ ശരദഃ ശതം
രോഹേമ ശരദഃ ശതം പുഷേമ ശരദഃശതം ഭവേമ ശരദഃ ശതം

നൂറ് ശരത് ഋതുക്കൾ കാണുവാനിടവരട്ടെ നൂറ് ശരത് ഋതുക്കൾ ജീവിക്കുവാനും, അറിയുവാനും, ഉയരുവാനും, സമൃദ്ധരാകുവാനും ഇടവരട്ടെ. യജുർവേദത്തിലും ഈ വരികളുണ്ട് ആദിനാഃ സ്യാമ ശരദഃ ശതം. ഒരു നൂറു ശരത് ഋതുക്കൾ തലയുയർത്തി ജീവിക്കുവാനിടവരട്ടെ. ജീവിതത്തിന്റെ സമഗ്രവീക്ഷണമെന്തെന്ന് ഋഗ്വേദത്തിലുണ്ട്. ഇന്ദ്രശ്രേഷ്ഠാനി ശ്രവിണാനി ദേഹി ചിത്തിം ദക്ഷസ്യ സുഭഗത്വം അസ്മേ പോഷം രയിണാം അരിഷ്ഠിം തനൂനാം സാർമാനം വാചഃ സുദിനത്വം അഹനാം. ഞങ്ങൾക്ക് സമ്പൂർണ്ണ ശ്രവ്യലാഭമുണ്ടാകട്ടെ! ശക്തമായ മനസും ആത്മീയ തേജസ്സുമുണ്ടാകട്ടെ! സമൃദ്ധമായ സമ്പത്തും, ശക്തമായ ശരീരവും, മാധുര്യമുള്ള വാക്കുകളും, നന്മനിറഞ്ഞ ദിവസങ്ങളുമുണ്ടാകട്ടെ. ജൈത്രം ക്രമം രയിമദ് വീരവദ് യശസ്.... വിജയം, ബുദ്ധി, കീർത്തി, സമ്പത്ത്, യശസ്സേടുന്ന വിദ്യം തന്നാലും എന്ന് ഋഗ്വേദം വീണ്ടും ഉൽഘോഷിക്കുന്നു. നാലു വേദങ്ങളിലും ഒരേസ്വരത്തിൽ നൽകുന്ന ആഹ്വാനമുണ്ട്

പ്രേതാ ഇയതാ നര ഇന്ദ്രോ വഃ ശർമ്മയച്ഛതു
ഉഗ്രോ വഃ സന്തു ബാഹവോഷ്നാധൃഷ്ടോ യഥാസഥ

വീരന്മാരെ മുമ്പോട്ടു ചരിച്ച് കീഴടക്കിയാലും, ഈശ്വരൻ നിങ്ങൾക്ക് സംരക്ഷണം നൽകട്ടെ. നിങ്ങളുടെ കൈകൾ ശക്തമാകട്ടെ! നിങ്ങൾ ആർക്കും കീഴടങ്ങാത്തവരായിത്തീരട്ടെ! സാമൂഹ്യ ജീവിതത്തിന്റെ അടിത്തറയുടെ സന്ദേശം അഥർവവേദം നൽകുന്നു. സത്യം ബൃഹദ്ഋതം ഉഗ്രം ദീക്ഷാ തപോ ബ്രഹ്മ യജ്ഞഃ പൃഥിവീ ധാരയന്തി. സാനോ ഭൂതസ്യ ഭവസ്യ പത്നും തം ലോകം പൃഥിവീ നഃ കൃണോതു

സത്യം, ശാശ്വതവും സ്ഥിരവുമായ ധർമ്മചര്യ, പവിത്രത, ഐശ്വര്യം, പ്രാർത്ഥന, ത്യാഗം, ഇവയാണ് ഭൂമിയിലെ

അസ്തിത്വത്തിനാധാരം, ഭൂതകാലത്തിന്റേയും ഭാവിയുടേയും ആധാരമായ ഹേ ഭൂമി (ദേവി) വിശാലമായ ഒരു ലോകം ഞങ്ങൾക്കായി സൃഷ്ടിച്ചാലും.

സമൂഹത്തിൽ സ്ത്രീയുടെ സ്ഥാനം, വേദത്തിൽ ഇങ്ങിനെ വിവരിക്കുന്നു. നവവധുവിനെ നോക്കി ആശംസിക്കുന്ന ഈ മന്ത്രം ഋഗ്വേദത്തിലും അഥർവവേദത്തിലുമുണ്ട്.

സമ്രാജ്ഞീ ശ്വശൂരേ ഭവ സമ്രാജ്ഞീ ശ്വശ്രവേ ഭവ
നനാന്ദരി സമ്രാജ്ഞീ ഭവ സമ്രാജ്ഞീ അധി ദേവ്യഷ്ടു

നീ ഭർതൃപിതാവിനും ഭത്യമാതാവിനും സമ്രാജ്ഞിയായി തീരട്ടെ ഭത്യസഹോദരിക്കും ഭത്യസഹോദരന്മാർക്കും നീ രാജ്ഞിയായിത്തീരട്ടെ!

ആധുനിക വ്യക്തി-കുടുംബ-സമൂഹ-രാഷ്ട്ര മാനേജ്മെന്റിനായുള്ള ഉപദേശം ഋഗ്വേദവും അഥർവവേദവും നൽകുന്നു.

സംഗച്ഛധം സം വദധം സം വോ മനാംസി ജാനതാം
ദേവാ ഭാഗം യഥാ പൂർവേ സംജാനാനാ ഉപാസതേ
സമാനോ മന്ത്രഃ സമിതിഃ സമാനീ സമാനം മനഃ സമചിത്തമേഷാം
സമാനം മന്ത്രം അഭിമന്ത്രയേ വഃ സമാനേന വോ ഹവിഷാ ജുഹോഭി
സമാനീ വ ആകൃതിഃ സമാനാ ഹൃദയാനി വഃ
സമാനം അസ്തു വോ യഥാ വഃ സുസഹാസതി

ഒരുമിച്ചു ചേരുക, തമ്മിൽ സംസാരിക്കുക, മാനസികമായി ഒന്നിക്കുക. ദേവന്മാർ ഒന്നിക്കുന്നതുപോലെ സത് കർമ്മങ്ങളിലൊത്തുചേരുക. നിങ്ങളുടെ ലക്ഷ്യം ഒന്നാകട്ടെ ഒന്നുചേരുന്നതും നന്മകൊണ്ടെ ഒരേ ലക്ഷ്യവും ഒരേ മനസ്സും ഒന്നു ചേരട്ടെ! ഒരേ പുണ്യ ലക്ഷ്യം ഞാൻ നിങ്ങൾക്കാശംസിക്കട്ടെ! ഒന്നായി നിങ്ങൾ ചെയ്യുന്ന യജ്ഞകർമ്മം പ്രാർത്ഥനയാകട്ടെ! നിങ്ങളുടെ ഹൃദയവും, ശരീരവും ഒന്നായ ലക്ഷ്യപ്രാപ്തിക്കായിത്തീരട്ടെ! സമ്പൂർണ്ണ ഐക്യത്തിൽ സന്തോഷത്തോടെ ജീവിക്കുമാറാകട്ടെ!

ഇപ്രകാരം വൈദിക പ്രാർത്ഥനകളിലും സ്തുതികളിലും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന ആയിരക്കണക്കിന് ഉപദേശങ്ങൾ സമഗ്രമായ അറിവിന്റെ സന്ദേശങ്ങളാണ്.

വേദത്തെ മറ്റു മതഗ്രന്ഥങ്ങളുമായി താരതമ്യം ചെയ്യുവാൻ ശ്രമിച്ചാൽ പരാജയപ്പെടുന്നത്, വേദങ്ങളിൽ കഥകളല്ല, എന്നതു

കൊണ്ടു തന്നെ. നന്മയെ ദൈവികചൈതന്യമായും തിന്മയെ നീചന്മാരായും, വ്യത്യസ്ത പേരുകളിൽ അവർ വിളിച്ചു. പ്രപഞ്ച പ്രതിഭാസങ്ങൾക്കൊധാരമായ ഈശ്വരചൈതന്യം നന്മയെ വളർത്തുന്നു എന്നതിന്റെ സന്ദേശങ്ങളാണ് വേദവരികൾ നൽകുന്നത്.

മനുഷ്യരാശിയുടെ കർമ്മ-ധർമ്മ-ചിന്താ മണ്ഡലങ്ങളെ സമഗ്രമായി സ്പർശിക്കുന്നതു കൊണ്ടും, ഇന്ന് നിലവിലുള്ള എല്ലാ അറിവുകളുടെയും അടിസ്ഥാന തത്വങ്ങളെല്ലാം ദർശിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നതുകൊണ്ടുമാണ് വേദങ്ങൾ സർവവിധ ജ്ഞാനത്തിന്റേയും ആധാരമെന്നു പറയുന്നത്.

ബ്രഹ്മണങ്ങൾ കർമ്മകാണ്ഡങ്ങളാണ്. വേദപുസ്തകങ്ങൾചൊല്ലി നടത്തുന്ന സ്തുതികളിലൂടെ യാഗത്തിലും യജ്ഞത്തിലും ദേവതമാർക്കർപ്പിക്കുന്ന പൂജകളോ ആഹുതികളോ ആണിതിലെ പ്രധാനവിഷയങ്ങൾ. ഉദാഹരണത്തിന് ഐതരേയ ബ്രഹ്മണം നൽകുന്ന വിവരണങ്ങളിവിടെ ഉദ്ധരിക്കാം.

ആഹുതയോ വൈ നാമൈതാ യദാഹുതയഃ അർപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ആഹുതി എന്ന് പേരുണ്ടായി. ത്വയാ യജ്ഞം വിതന്വത - അതിനാൽ യജ്ഞം ചെയ്താലും. അഗ്നിപ്രത്നേ മന്മനാ സോമ ഗീർഭിഷ്ടോ വയമിതി യഃ പൂർവമിജാനഃ സ്മാത് തസ്മൈ - സോമയാഗകർമ്മത്തിൽ സോമരസാഹുതി കർമ്മം നടത്തുന്നതാണിത്. ഹോത്യജപം ജപതി - ഇവിടെ ഹോതാവ് ജപം ചെയ്യുന്നു എന്നരുളിച്ചെയ്യുന്നു - ഉപാംശു ജപതി. യജമാനം ഹ വാ ഏതേന യജ്ഞാദ് ദേവയോനൈ പ്രജനയതി ഈ യജ്ഞത്താൽ യജമാനൻ ദേവയോനിൽ ഇനിക്കട്ടെ. സാ പതിത്വാ സോമപാലാൻ ഭിഷയിത്വാ പദ്ഭ്യം ച യുഖേന ച സോമം രാജാനാം സമഗൃച്ഛാത് - രാജാവ് യജമാനനായി വരുന്ന യാഗത്തിലെ രാജാവിന്റെ സോമരസപാനം, ലേപനം എന്നിവയുടെ വിവരണം.

ആരണ്യകത്തിന്റെ പ്രത്യേകത യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ ജ്ഞാന-മോക്ഷ മാർഗത്തിലൂന്നി ചെയ്യുന്നു. പരമമായ ലക്ഷ്യം മോക്ഷ പ്രാപ്തിയും എന്നാൽ ഇതേ യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ ബ്രഹ്മണത്തിൽ നടത്തുമ്പോൾ ഭൗതികസുഖസമൃദ്ധിയും ലക്ഷ്യമായി വരുന്നുണ്ട്. ഐതരേയ ആരണ്യകത്തിന്റെ രണ്ടാം ആരണ്യക ഭാഗമാണ് യഥാർത്ഥ ആരണ്യകത്തിന്റെ ജ്ഞാനഭാഗം. അതിപ്രകാരം ആരംഭിക്കുന്നു.

ഏഷ പന്ഥാഃ ഏതൽ കർമ്മ ഏതത് ബ്രഹ്മ ഏതത്സത്യം

ഇതാണ് വഴി, കർമ്മം, ബ്രഹ്മം, സത്യം എല്ലാം ഇതുതന്നെ. അന്നമശിതയ - അന്നേനഹിദം സർവമശ്നുതേ - അന്നമഹതമാണി വരിയിലെ വിവരണം.

രേതസോ രേതഃ പ്രജാഃ പ്രജാനാം രേതോ ഹൃദയം ഹൃദയസ്യരേതോ മനഃ മനസോ രേതോ വാക് വാചോ രേതഃ കർമ്മ ത്വിദം കർമ്മകൃതം ചൈതന്യത്തിന്റെ ചൈതന്യം പ്രജകളും, പ്രജകളുടെ ചൈതന്യം ഹൃദയവും, ഹൃദയത്തിന്റെ ചൈതന്യം മനസും, മനസ്സിന്റേത് വാക്കും, വാക്കിന്റേത് കർമ്മവും, ആയതിനാൽ സർവ്വചൈതന്യവും കർമ്മത്തിൽ നിന്നുത്ഭവിക്കുന്നു.

ഇപ്രകാരം ആരണ്യകത്തിലും, ആരണ്യകത്തിന്റെ അന്ത്യത്തിൽ വരുന്ന ഉപനിഷത്തുകളെപ്പോലെ ആത്മ-പരമാത്മ ബ്രഹ്മ-ചൈതന്യവിവരണവും അവയ്ക്കുള്ള ആഹുതിയും- യജ്ഞാദികളും നൽകിയിരിക്കുന്നു. ഗൃഹസ്ഥാശ്രമം കഴിഞ്ഞ് സന്യാസത്തിനായി വാനപ്രസ്ഥം നടത്തുമ്പോൾ പരമമായ ജ്ഞാനത്തിലേക്കുള്ള മാർഗാനേഷണം നടത്തുന്നത് ആരണ്യകത്തിലായതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ ഭാഗം ആരണ്യകമായിത്തീർന്നു.

വേദാന്തമായി അറിയപ്പെടുന്നത്, വേദസാഹിത്യങ്ങളായ സംഹിത, ബ്രാഹ്മണം, ആരണ്യകം, ഉപനിഷദ് എന്നീ നാലു ഭാഗങ്ങളിൽ, അന്ത്യത്തിൽ വരുന്നത് പരമമായ പ്രപഞ്ചചൈതന്യം- ജ്ഞാനം - അനുഭവം - ജീവൻ - പ്രാണൻ - ഞാൻ - വിചാരം വികാരം - ഊർജ്ജസ്സ്രോതസ്സുകൾ - എന്നീ വിവിധതലങ്ങളിലെ വിവരണങ്ങളടങ്ങുന്ന ഉപനിഷദ്ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്.

ഹിരണ്മയേന പാത്രേണ സത്യസ്യോപിഹിതം മുഖം തതഃ പൃഷ്ണപാവൃണു സത്യധർമ്മായ ദൃഷ്ടയേ.

പരമമായ അണുമുതൽ അതിമഹത്തായ പ്രപഞ്ചം വരെ സ്വർണനിറത്തിലുള്ള (തിളക്കമുള്ള) ആവരണത്താൽ മൂടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ഈ ആവരണം നീക്കം ചെയ്താൽ ദൃശ്യമാകുന്നത്, സത്യത്തിന്റേയും ധർമ്മത്തിന്റേയും മൂലാധാരമാണ്. ബ്രഹ്മചൈതന്യം പ്രത്യക്ഷത്തിൽ ദൃശ്യമല്ലെങ്കിലും അഗാധതയിലേക്കിറങ്ങി ചെല്ലേണ്ടതുണ്ടെന്നും ആഹ്വാനം ചെയ്യുന്നതാണ് ഉപനിഷത്തുകൾ.

വിദ്യാം ചാവിദ്യാംച യസ്തദ്വേദോഭയം സഹ അവിദ്യായാ മൃത്യും തീർത്വാ വിദ്യായാമൃതമശ്നുതേ

ആത്മീയമായ അറിവ്, ഭൗതികമായ അറിവ് എന്നിങ്ങനെ രണ്ടുപ്രകാരം ഇങ്ങാനമാണുള്ളത്. ഭൗതികജ്ഞാനത്താൽ ഭൗതികസുഖത്തിനായി പ്രവർത്തിച്ച് ആത്മീയവിദ്യയാൽ അമരത്വത്തെ പ്രാപിക്കുവാൻ നിർദ്ദേശിക്കുന്നതും ഉപനിഷത്താണ്.

ആത്മാ വാ ഇദമേക ഏവാഗ്ര ആസീത്.

നാനൂത് കിംചനമിഷത് സ ഈക്ഷത ലോകാനു സംജാ ഇതി.

പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിയുടെ ആരംഭത്തിൽ ആത്മചൈതന്യംമാത്രം ഉണ്ടായിരുന്നു. മറ്റൊന്നുമുണ്ടായിരുന്നില്ല. ഈ പ്രപഞ്ചചൈതന്യം സൃഷ്ടിനടത്തുവാൻ ആരംഭിച്ചു. പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ Self awareness എന്ന ആധുനിക ശാസ്ത്രകണ്ടുപിടുത്തം ഐതരേയ ഉപനിഷത്തിൽ വ്യക്തമാണല്ലോ. ഇങ്ങാനും ജേന്യം ച വിജേന്യം സദാ ബുധൈഃ പ്രകീർത്തിതം - അറിവ്, അറിവിന്നാധാരമായ വസ്തു അറിയേണ്ടത് എന്നിങ്ങനെ മൂന്നു വസ്തുതകൾ അറിവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു എന്ന് മാണുക്യ ഉപനിഷദ്.

ജാഗരിതസ്ഥാനോ വൈശ്യാനരോക്താരഃ

സ്വപ്നസ്ഥാന സൈതജസ ഉകാരോ ദിതീയാ

സുഷുപ്തസ്ഥാനഃ പ്രാജ്ഞാ മകാരസ്തുതീയാ

ജാഗ്രത് സ്ഥാനം ഓംകാരത്തിന്റെ വൈശ്യാനരനായ അകാരവും സ്വപ്നസ്ഥാനത്ത് തൈജസനായ ഉകാരവും സുഷുപ്തസ്ഥാനത്ത് പ്രാജ്ഞനായ മകാരവുമാണ്. ഓംകാരം മനശാസ്ത്രവുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തിയിരിക്കുകയാണ് മാണുക്യ ഉപനിഷത്തിലെ ഈ വരികൾ.

യ ഏകോവർണോ ബഹുധാ ശക്തിയോഗാദ്

വർണാനനേകാൻ നിഹിതാർഥോദധാതി

പരമവും ഏകവുമായ ഈ അവർണനീയചൈതന്യം സ്വന്തം ശക്തിയാൽ തന്നെ അനേകം വർണത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നു.

തദേവാഗ്നി സ്തദാദിത്യസ്തദായുസ്തദു ചന്ദ്രമാഃ

തദേവശൃക്രം തദ്ബ്രഹ്മ തദാപ സ്തത് പ്രജാപതി

പരമമായ ചൈതന്യം തന്നെയാണ് അഗ്നിയിലും, ആദിത്യനിലും, വായുവിലും, ചന്ദ്രനിലും, ജലത്തിലും, പ്രജാപതിയിലും നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന ബ്രഹ്മചൈതന്യം.

സ്തുലാഗ്നി സുക്ഷ്മാഗ്നി ബഹുനീചൈവ രൂപാഗ്നി ദേഹീ

സ്വഗുണൈവ്യുണോതി - സ്വന്തം ഗുണത്താൽ തന്നെ ഈ ചൈതന്യം ഏകവും അനേകവുമായതും - സൂക്ഷ്മവും സ്ഥൂലവുമായ ഗുണത്തെയും രൂപത്തെയും പ്രാപിക്കുന്നു.

ഈ വരികളെല്ലാം ബ്രഹ്മചൈതന്യത്തെക്കുറിച്ച് ശോതാശ്യാതര ഉപനിഷദ് നൽകുന്ന വിവരണങ്ങളാണ്.

ഋതംതപഃ സത്യംതപഃ ശ്രുതം തപഃ ശാന്തം തപോ ദമസ്തപഃ ശമസ്തപോ ദാനം തപോ യജ്ഞം തപോ ഭൂർഭുവഃ സുവർ ബ്രഹ്മഹ്മതദുപാസൈതത്തപഃ

ശരി-സത്യം-ജ്ഞാനം-ശാന്തി-പക്വത-താഴ്മ-വളർച്ച-ദാനം-യജ്ഞം - ഇവയെല്ലാം ഭൂ-ഭുവ-സ്വ മണ്ഡലങ്ങളിൽ വിരാജിക്കുന്ന ബ്രഹ്മ ചൈതന്യത്തിന്റെ തപസുതന്നെ.

അണോരണീയാൻ മഹതോ മഹീയാനാമ്മ ഗൃഹായാം നിഹിതോസ്യജ്ഞോഃ അണുവിൽ വെച്ചേറ്റവും ചെറിയ പരമാണുവിലും മഹത്തായതിൽ വെച്ചേറ്റവും മഹത്തിലും ജീവജാലങ്ങളിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുമായ ചൈതന്യമത്രെ (പരമായ ബ്രഹ്മചൈതന്യം) എന്ന് മഹാനാരയണോപനിഷത്തിലുള്ള ശതക്കണക്കിന് വരികളിൽ വിവരിക്കുന്നു.

പ്രപഞ്ചത്തിലെ ശാശ്വതമായ സത്യങ്ങൾ, വസ്തുതകൾ, അറിവ് എന്നിവയെക്കുറിച്ച് വേദങ്ങളും, അവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മഭാഗങ്ങളായ ബ്രാഹ്മണത്തിലും, അറിവിന്റെ പന്ഥാവിലൂടെ ജീവിക്കുവാൻ ഒരുമ്പെടുന്ന ആരണ്യകത്തിലും, പരമമായ സത്യങ്ങളുടെ ഒരു പരമ്പരതന്നെ ഉപനിഷത്തുകളിലും വിവരിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ് ഭാരതീയ സംസ്കൃതിയുടെ ആധാരശിലകൾ, വൈദിക ദർശനങ്ങളിലന്തർലീനമാണെന്ന് പറയുന്നത്.

വേദങ്ങളെ ആധാരമാക്കിത്തന്നെയാണ് വേദാംഗങ്ങളുടെ ഉത്ഭവവും വളർച്ചയും. സഹസ്രക്കണക്കിന് സംസ്കൃത പദങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം, പ്രയോഗം, ക്രമീകരണം എന്നിവ ഗദ്യത്തിലും പദ്യത്തിലും ഉൾക്കൊള്ളിക്കുന്നതിനുള്ള സമഗ്രമായ അറിവാണ് ശിക്ഷ-വ്യാകരണം-നിരൂക്തം - ഛന്ദശാസ്ത്രം. ആധുനികഭാരതീയ സാഹിത്യവിജ്ഞാനം പുരാതനഭാരതീയ സാഹിത്യ രചനാസംഭാവനകളെ അണുവിട വ്യത്യാസമില്ലാതെ പ്രയോഗത്തിൽ വരുത്തിക്കൊണ്ടയിരിക്കുന്നു. സമസ്ത ഭാരതീയ ഭാഷകൾക്കും,

ജർമ്മൻ-സ്പാനിഷ് പോലുള്ള യൂറോപ്യൻ ഭാഷകൾക്കും സംസ്കാരത്തിന്റെ ദീപപ്രഭയായ സാഹിത്യ രചനകളിൽ, സംസ്കൃതത്തിലൂടെ ലോകത്തിന് ലഭിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഈ വൈദികജ്ഞാനം, തന്നെ ചൈതന്യം നൽകുന്നു.

ശിക്ഷാ ഗ്രന്ഥമായ ശൗനകീയ ശിക്ഷ ആരംഭിക്കുന്നതുതന്നെ വേദലക്ഷണം വിവരിച്ചുകൊണ്ടാണ്.

വേദസ്യലക്ഷണം സമ്യഗ്ബാലാനാം ബുദ്ധി വർദ്ധനം യഥോക്തം പൂർവശാസ്ത്രേഷു തഥാ സംക്ഷിപ്തമർത്ഥവത്.

മറ്റു ശാസ്ത്രങ്ങളിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നതുപോലെ സംക്ഷിപ്തമായ അർത്ഥത്തോടെ ബുദ്ധി വർദ്ധന എന്ന ലക്ഷ്യത്തിനായി - സമഗ്രജ്ഞാനത്തിനായി വർത്തിക്കുന്നതാണ് വേദം. ശിക്ഷ എന്ന സാഹിത്യഭാഗം തന്നെ ശിക്ഷാ ശിക്ഷയതിവൃക്തം വർണോച്ചാരണ ലക്ഷണം - എല്ലാത്തിന്റേയും വർണഉച്ചാരണലക്ഷണങ്ങൾ പഠിപ്പിക്കുന്നതിനാണ് ശിക്ഷാ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്.

ദീവിധൃവ സ്വരോ ജേതയോ നാസികൃസ്സാനുനാസികഃ ഉദാത്തശ്വാന്യദാത്തശ്വ സ്വരിതഃ പ്രചയസ്തഥാ

നാസികൃവും അനുനാസികൃവും എന്ന് രണ്ടുപ്രകാരം സ്വരങ്ങളുണ്ട്. ഉദാത്തം, അനുദാത്തം, സ്വരിതം, പ്രചയം എന്നിപ്രകാരം നാല് സ്വരങ്ങൾ ഉപഭോഗമായിട്ടുണ്ട്.

ഓംകാരം ചൊല്ലേണ്ടതിനെക്കുറിച്ച് ശിക്ഷാഗ്രന്ഥം ഇങ്ങിനെ വിവരിക്കുന്നു. ത്രിസ്ഥാനഞ്ച ത്രിമാത്രഞ്ച ത്രിബ്രഹ്മഞ്ച ത്രിയക്ഷരം - കണ്ഠം, ഓഷ്ഠം, നാസിക എന്നീ മൂന്നു സ്ഥാനങ്ങളിൽനിന്ന്, മൂന്നു മാത്രസമയത്തിൽ, മൂന്നു ബ്രഹ്മചൈതന്യമായ അ-ഉ-മ കാരം മൂന്നക്ഷരത്തിൽ ചൊല്ലേണം.

ഉദാത്തഃ പൂർവഭാഗസ്തു പരഭാഗോ നിഹന്യതേ ഉദാത്തകമ്പ ഇത്യുക്തഃ കൃത്രചിഞ്ചാപി ദൃശ്യതേ

(വിറപ്പിച്ചുചൊല്ലേണ്ടസ്വരമായ) കമ്പ സ്വരത്തിന്റെ ആരംഭം ഉദാത്തവും അവസാനം അനുദാത്തവും എങ്കിൽ അത് ഉദാത്തകമ്പമത്രെ. ചതുർമാത്രശ്വഷണ്മാത്രഃ പ്രണവഃ കീർത്യതേ ബുധൈഃ - നാലുമാത്രയുള്ളതും, ആറുമാത്രയുള്ളതുമാണ് ഓംകാരമെന്ന പ്രണവം എന്ന് ബുദ്ധിമാന്മാർ പറയുന്നു. ഇപ്രകാരം

നോക്കിയാൽ മന്ത്രങ്ങളിൽ മാത്രമല്ല ആധുനിക ഗദ്യപദ്യസാഹിത്യരചനകളിൽ നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന അക്ഷരപ്രയോഗങ്ങളുടെ അടിസ്ഥാന നിയമങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നത് പുരാതന ശിക്ഷാഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്. അനവധി ശിക്ഷാഗ്രന്ഥങ്ങൾ പൂർവ്വജ്ഞിവിരചിതങ്ങളായിട്ടുണ്ട്.

പദങ്ങൾ തമ്മിൽ ചേരുമ്പോൾ അനുശാസിക്കേണ്ട നിയമങ്ങളാണ് വ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങളിലുള്ളത്. പദങ്ങളുടെ ഉത്ഭവവും വ്യാകരണ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രധാനവിഷയം തന്നെ. പാണിനിയുടെ അഷ്ടാധ്യായിയാണ് ആധുനിക ഭാഷാശാസ്ത്രത്തിനുപോലും അടിസ്ഥാനം. വ്യാകരണഗ്രന്ഥങ്ങളും.

സ്വരത്തെക്കുറിച്ച് പാണിനി ഇപ്രകാരം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. സ്വതോ രാജന്തി യേ വർണാഃ തേ സ്വരാഃ - വർണങ്ങളെ ശോഭിപ്പിക്കുന്നതാണ് സ്വരങ്ങൾ. ത്രഷഷ്ഠിശ്ചതുഷ്ഷഷ്ഠിർവാ വർണശ്ശംഭുമതേ മതാഃ - സ്വരാവിംശതിരേകശ്ച സ്പർശാനാം പഞ്ചവിംശതി എന്ന് പാണിനി. ശംഭു ആചാര്യമതപ്രകാരം വർണങ്ങൾ അറുപത്തിമൂന്നോ അറുപത്തിനാലോ ആകുന്നു. സ്വരങ്ങളാകട്ടെ 21 ഉം സ്പർശങ്ങൾ 25 ഉം ആകുന്നു.

അഷ്ടൗ സ്ഥാനാനി വർണാനാം ഉരഃകണ്ഠഃ ശിരസ്തഥാ ജിഹ്വാമൂലഞ്ച ദന്താശ്ച നാസികോഷ്ഠൗ ച താലു ച

വർണാക്ഷരങ്ങൾ മനുഷ്യശരീരത്തിലെ എട്ട് സ്ഥാനങ്ങളിൽ നിന്നുത്ഭവിക്കുന്നു. ഉരസ്, കണ്ഠം, ശിരസ്, ജിഹ്വാ, മൂലം, ദന്തം, നാസിക, താലു എന്നിപ്രകാരം എട്ടെണ്ണം.

ശബ്ദോത്ഭവം മുതൽ പദപ്രയോഗങ്ങളുടെ ഓരോനിയമവും വിവരിക്കുന്നതിന് എല്ലാ വ്യാകരണ കർത്താക്കളും ഉദാഹരണങ്ങളെടുക്കുന്നത് പൂർണ്ണമായും വേദങ്ങളിൽ നിന്നാണ്. മറ്റൊരർത്ഥത്തിൽ വേദങ്ങൾക്ക് ശ്രുതിവരുവാൻ നൽകുന്ന ഭാഷാപരമായ വ്യാഖ്യാനങ്ങളാണ് ശിക്ഷാ-വ്യാകരണ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ.

നൈലണ്ഡുക-നൈഗമം-ദേവതം എന്നിപ്രകാരം മൂന്നു കാണങ്ങളായി തിരിച്ചിരിക്കുന്ന നിരൂക്ത ഗ്രന്ഥത്തെ ആധുനിക ഭാരതീയ പദങ്ങളുടെ ഉത്ഭവശ്രോതസ്സുകളായി കാണാവുന്നതാണ്. നിലണ്ഡു എന്ന പദപ്രയോഗം തന്നെ യാസ്കാചാര്യനെപ്പോലുള്ള അനവധി ഭാഷാ പണ്ഡിതന്മാർ എഴുതിയ നിരൂക്ത ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ നൈലണ്ഡുക ഭാഗത്തിൽ നിന്നുത്ഭവിച്ചതാണ്. ഓരോ

നാമത്തിന്റേയും വേദത്തിന്റേയും ഉത്ഭവം ഇതിൽ വിവരിക്കുന്നു. ആദത്തേ രസാനാം ആദത്തേഭാസം ഇതി ആദിത്യ - രശ്മികളെ നമുക്ക് തരുന്നു - പ്രപഞ്ചത്തിനും തരുന്നു-എന്നതുകൊണ്ടാണ് ആദിത്യൻ എന്നു പേരുണ്ടായത്. ഉപാഹരന്ത്യസ്മിൻ കർമ്മാണി - അഹഃ - നമ്മുടെ കർമ്മങ്ങളെ ശ്രേഷ്ഠമാക്കുന്ന (സമയം) ആയതിനാൽ അഹസ് - അഥവാ ദിവസം വചേ- വാക് പദത്തിൽ നിന്ന് വാക്കുണ്ടായി. കർമ്മ-ക്രിയത ഇതി സത : ചെയ്യുന്നത് എന്നർത്ഥത്തിൽ കർമ്മം. മനസ്യമാനേന സൃഷ്ടാഃ മനസ്യതി പുനഃ മനസിനാൽ (പ്രജാപതി) സൃഷ്ടിച്ചതിനാൽ മനുഷ്യൻ (അഥവാ മനസ്സുമായി സൃഷ്ടിച്ചതിനാൽ...) സത്സു തായതേ - സത്യം - നന്മയുള്ളവരിൽ കാണുന്നതും പ്രയോഗിക്കുന്നതുമായതെന്നോ അത് സത്യം. അന്തരാ ഇമേ ക്ഷിയതി ഇതി അന്തരീക്ഷം - ഉള്ളിൽ സർവ്വജ്ഞാതി രൂപങ്ങളും വർത്തിക്കുന്നതുകൊണ്ട് അന്തരീക്ഷം എന്നപദം ഉണ്ടായി.

സമഭിദ്രവന്ത്യേനമാപഃ സമുദ്രഃ തുല്യമായി വർത്തിക്കുന്ന ജലമായതുകൊണ്ട് സമുദ്രം എന്ന പദം. ദേവനാമങ്ങളും, കർമ്മനാമങ്ങളുമെല്ലാം നിരൂക്തത്തിൽ, വേദവരികളിൽ നിന്നും അനേകം ഉദാഹരണങ്ങളെടുത്തു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്.

ഛന്ദശാസ്ത്രത്തിൽ കവിത-വേദ മന്ത്ര രചന (പദ്യം) യുടെ നിയമങ്ങളനുസരിച്ചെഴുതിയിരിക്കുന്ന ഛന്ദസ്സുകളെക്കുറിച്ചാണ് വിവരിക്കുന്നത്. ദീർഘ - രണ്ടിന്റെ പകുതി രൂപേശുന്യം - അതിൽ നിന്നൊന്നുകുറച്ചാൽ ശുന്യം. പ്രതിലോമഗണം ദീർഘാദ്യം - കവിതയുടെ വൃത്തസംഖ്യ കണ്ടുപിടിക്കുവാനുള്ള പ്രക്രിയവിവരണമാണിത്.

ജഗത്യോ ആദിത്യോ - ജഗതിഛന്ദസിന്റെ പാദത്തിന് 12 അക്ഷരം (ആദിത്യ = ദ്വാദശാദിത്യന്മാരായതുകൊണ്ട് ആദിത്യ എന്നതിന് ഭൂതസംഖ്യാപ്രകാരം 12 എന്ന് മൂല്യം) ശ്രീഷ്ടുഭോ രൂദ്രാ - തൃഷ്ടുഭ് ഛന്ദപാദത്തിന് 11 അക്ഷരം (ഏകാദശരൂദ്രന്മാരായതുകൊണ്ട് രൂദ്ര = പതിനൊന്ന്) ഗായത്ര്യാ വസവഃ - ഗായത്രിഛന്ദ പാദത്തിൽ 8 അക്ഷരം. കവിതാരചനയുടെ നിയമങ്ങൾ, സവിസ്തരം പ്രതിപാദിക്കുന്ന ഒരു വേദാംഗമാണ് ഛന്ദശാസ്ത്രം. ഓരോ ഛന്ദസ്സിനും, മേൽവിവരിച്ച സംഖ്യയുടെ നാലിരട്ടിയാണ് ഛന്ദസംഖ്യ ശിക്ഷ - നിരൂക്ത- വ്യാകരണ-ഛന്ദശാസ്ത്രങ്ങൾ ഒരുമിച്ചുചേർന്നാൽ ആധുനിക സാഹിത്യത്തിലെ സമ്പൂർണ്ണ

വിവരണങ്ങളുടേയും പദപ്രയോഗങ്ങളുടെയും അടിസ്ഥാന നിയമങ്ങളും തത്വങ്ങളാകും.

സാഹിത്യരചനാരീതികളാണ് ആദ്യത്തെ നാലു വേദാംഗ വിഷയങ്ങൾ. എന്നാൽ ജ്യോതിഷം ഗണിതത്തിന്റെയും ജ്യോതിശാസ്ത്രത്തിന്റെയും അടിസ്ഥാനത്തിൽ കെട്ടിപ്പടുത്തിരിക്കുന്നു. ഇവ രണ്ടും ശുദ്ധ ശാസ്ത്രങ്ങളാണുതാനും. സംസ്കൃത-ഭൂതസംഖ്യ-ആര്യഭടീയ-കടപയാദി സംഖ്യാരചനാ മാർഗത്തിലൂടെ സമഗ്രമായ ഗണിതവും, ജ്യോതിശാസ്ത്രവും ജ്യോതിഷമെന്ന വേദാംഗത്തിലൂടെ രചിക്കപ്പെട്ടു. ഭൂഭ്രമണത്തെക്കുറിച്ച് ആര്യഭടൻ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട് കൂ ആവർത്താശ്വാപി നക്ഷത്രം ഭൂമിയുടെ ആവർത്തിച്ചുള്ള ഭ്രമണത്താൽ ദിനമുണ്ടാകുന്നു. ഞിലാ ഭൂവ്യാസം 1050 യോജനയാണ് ഭൂവ്യാസം എന്നും പ്രാണനൈതി കാലം ഭൂഃ എന്ന വരിയിലൂടെ ഒരു ശ്വാസനിശ്വാസ സമയത്തിൽ (4 സെക്കൻറിൽ) ഭൂമി ഒരു മിനിറ്റ് ഭ്രമണം ചെയ്യുന്നു എന്നും ആര്യഭടീയത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

വ്യോമശൂന്യ ശരാദ്രി ഇന്ദുരന്ദ്ര അദ്വ്യദ്രിശരേന്ദ്രവഃ ഭൂദിനാനിതു (ഭൂതസംഖ്യരചനയിലൂടെ) ഒരു മഹായുഗത്തിൽ - 4320000 വർഷത്തിൽ - 1577917500 ദിനങ്ങളാണുള്ളത് എന്ന് ലല്ലാചാര്യൻ വിവരിക്കുന്നു. ഭൂമിയും സൂര്യനും തമ്മിലുള്ള അകലം ഏറ്റവും കൂടുമ്പോൾ ആംഗിൾ അളവ് ദിരാശി അഷ്ടാദശഭാഗഃ എന്നു നൽകുന്ന മേടസംക്രാന്തിയിൽ നിന്ന് 78° അകലത്തിലാണ് അപോജി എന്ന അത്യാധുനിക ഗണിതമൂല്യം തന്നെ ലഭിക്കുന്നു.

ഏകോന ഷഷ്ടിലിപ്തഃ അഷ്ടൗവിലിപ്തഃ - ഭൂമി സൂര്യനു ചുറ്റും പ്രദക്ഷിണം വെക്കുന്ന ആംഗുലർ വെലോസിറ്റി പ്രതിദിനം 59 മിനിറ്റ് 8 സെക്കൻറാണെന്ന് ഭാസ്കരാചാര്യൻ വിവരിക്കുമ്പോൾ കടപയാദി സംഖ്യയിലൂടെ ഗോപാജ്ഞയാദിനധാമ എന്ന 59' 08'' 10''' 13'''' (59 മിനിറ്റ് 8 സെക്കൻറ് 10 ലിപ്തം 13 പ്രലിപ്തം) ആണെന്ന് പുതുമന സോമായജി പറയുന്നു. ഛാദയതി ശശി സൂര്യം ശശിനം മഹതി ച ഭൂച്ഛായാ - ചന്ദ്രൻ സൂര്യനെ മറയ്ക്കുന്നു. ചന്ദ്രനെയാകട്ടെ മഹത്തായ ഭൂമിയുടെ നിഴൽ മറയ്ക്കുന്നു എന്ന് ഗ്രഹണത്തെക്കുറിച്ച് വ്യക്തമായി സഹസ്രാബ്ദങ്ങൾക്കുമുമ്പുതന്നെ ഭാരതത്തിൽ വിവരിച്ചിട്ടുണ്ട്.

ഉദയോ യോ ലങ്കായാം സോസ്തമയോ സവിതുരേവസിദ്ധപുരേ മധ്യാഹ്നോ യവ കോട്യാം വാ രോമകവിഷയേർധരാത്രംസ്യാത്

ലങ്കയിൽ ഉദയമായിരിക്കുമ്പോൾ അതേസൂര്യൻ സിദ്ധപുരത്തിൽ (ഗാട്ടിമാല) അസ്തമയസൂര്യനാകും. യവകോടിയിലപ്പോൾ മധ്യാഹ്നവും റോമിൽ അർധരാത്രിയുമായിരിക്കും എന്ന് പൂർണ്ണവിജ്ഞാനം ജ്യോതിഷഗ്രന്ഥത്തിൽ കാണാം. ആര്യഭടന്മാരുടേയും ഭാസ്കരന്മാരുടേയും, ലല്ലാചാര്യന്റേയും, ബ്രഹ്മഗുപ്തന്റേയും വരാഹമിഹരിന്റേയും മറ്റു ഗണിതങ്ങളിലെ ജ്യോതിശാസ്ത്രജ്ഞന്മാരുടേയും അനവധി ജ്യോതിശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ അത്യുജ്വലമായ ഗണിതവും, ജ്യോതിശാസ്ത്രവും ജ്യോതിഷത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനശിലകളായി വർത്തിക്കുമ്പോൾ, ജാതകവും, പ്രശ്നവും, നിമിത്തവും, മുഹൂർത്തവും, മനുഷ്യന്റെ സങ്കീർണ്ണമായ പ്രശ്നത്തെ ഒരു ദൈവിക സമയത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യാഖ്യാനിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു.

ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രമനേകദേശവിഷയം സ്കന്ധത്രയാധിഷ്ഠിതം തൽക്കാർത്ഥ്വ്യാപനയസ്യനാമമുനിഭിസ് സങ്കീർത്യതേ സംഹിതാ സ്കന്ധേസ്ഥിൻ ഗണിതേന യാ ഗ്രഹഗതിസ്തന്ത്രാഭിധാന സ്തസൗ ഹോരാന്യോംഗ വിനിർണ്ണയശ്ച കഥിതഃ സ്കന്ധസ്ത്യതീയോപരഃ

ഗണിതം, സംഹിതാ, ഹോര എന്നീ മൂന്ന് സ്കന്ധങ്ങളോടു കൂടിയ ജ്യോതിശ്ശാസ്ത്രം അനേകം ദേശങ്ങളോടുകൂടിയതും മഹത്തരവുമാകുന്നു. ഇതിൽ ഗണിത സ്കന്ധത്തിൽ ഗ്രഹങ്ങളുടെ ഗതിവിഗതികളും ഗോള യുക്തി മുതലായതും ഹോരാസ്കന്ധത്തിൽ യാത്രവിവാഹാദികളും. സംഹിതസ്കന്ധത്തിൽ നിമിത്തങ്ങളും ലക്ഷണങ്ങളും പറയുന്നു. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം പൂർവ്വമുനികൾ സവിസ്തരം രചിച്ചിട്ടുള്ളതാണ് എന്ന് ബൃഹത്സംഹിതയിൽ വരാഹമിഹരിൻ വിവരിക്കുന്നു.

മുഹൂർത്തം തിഥി നക്ഷത്രമുതവശ്ചായനേ തഥാ സർവ്വാണ്യോവാകുലാനി സ്യൂർന്ന സ്യോത് സാവംസരോയദിഃ

നല്ല ജ്യോതിശാസ്ത്രജ്ഞനിലെങ്കിൽ മുഹൂർത്തം, തിഥി, നക്ഷത്രം, ഋതുക്കൾ, അയനം, മുതലായ അറിയേണ്ട എല്ലാ കാര്യങ്ങളും വളരെക്കുഴപ്പത്തിലാകും. ചുറ്റുപാടും നടക്കുന്ന ഓരോ കാര്യങ്ങളും ഏറെ ശ്രദ്ധയോടെ വീക്ഷിച്ചുവരായിരുന്നു ഭാരതീയർ എന്നു വ്യക്തമാക്കുന്നതാണ് ശകുനങ്ങൾ. ദാരൂണനാദസ്തരു കോടരോപഗോ വായസോ മഹാഭയദഃ കാക്കവൃക്ഷത്തിന്റെ പൊത്തിലിരുന്ന് കൂരസ്വരത്തിൽ കരഞ്ഞാൽ വലിയ ഭയത്തിനു

കാരണമാകും..... ബൃഹത്സംഹിതയിലേതാണിവരി. ലക്ഷണവും ഇപ്രകാരമൊരുവിവരണമാണ്.

തിസ്രോരേഖാശ്ശതജീവിനാം ലലാടയതാഃ സ്ഥിതാ യദി താഃ

ച തസ്യഭിരവനീശതം നവതിശ്ചായുസ്സപഞ്ചാബ്ദാ

നെറ്റിയിൽ മൂന്നു രേഖകൾ നെടുകെയുള്ളവർ നൂറ് സംവത്സരം ജീവിച്ചിരിക്കും. നാലു വരകളുണ്ടായാൽ അവർക്കു രാജ്യം ഭവിക്കും. തൊണ്ണൂറ്റിയഞ്ചു വർഷം ജീവിച്ചിരിക്കുന്നവരായിരിക്കും. മനുഷ്യന്റെയും പ്രതിമയുടേയും ഗൃഹത്തിന്റെയുമെല്ലാം ലക്ഷണം വ്യക്തമാക്കുന്ന ഭാഗവും ജ്യോതിഷശാഖയാണ്.

കൽപശാസ്ത്രവേദാംഗത്തിലെ സുൽബഭാഗം യാഗക്രിയകൾക്കാവശ്യമായ അഗ്നികുണ്ഡനിർമ്മാണത്തിന്റെ ഗണിതശാസ്ത്രവും ഇഷ്ടികാനിർമ്മാണവും വിവരിക്കുന്നു. സമചതുരശ്രസൂക്ഷണയാ രജ്ജുഃ ദികരണി - സമചതുരത്തിന്റെ (ആകൃതിയിലുള്ള അഗ്നികുണ്ഡത്തിന്റെ) ഡയഗണൽ $\sqrt{2}$ ആകുന്നു. യാവാനഗ്നിഃ സാരത്നിപ്രദേശാഷ്ടാവതി. ഭൂമി. പരിമണ്ഡലം കൃതാ തസ്മി. ചതുരശ്രം----- യാവാനഗ്നി സ്ഥാപനത്തിനായി----- വൃത്താകൃതിയിലുള്ളതും രണ്ടായിരത്തിഒന്നു പ്രദേശം വിസ്തൃതിയുള്ള തുമായ കുണ്ഡം നിർമ്മിച്ച് അതിൽ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന ഏറ്റവും വലിയ ചതുരശ്ര രൂപമുണ്ടാക്കുക. ചതുരശ്രത്യേകേഷാം പരിമണ്ഡലത്യേകേഷാം - ഗാർഹപത്യാഗ്നികുണ്ഡം എന്നത് ചിലരുടെ അഭിപ്രായപ്രകാരം ചതുരശ്രവും മറ്റു ചിലരുടെ അഭിപ്രായപ്രകാരം വൃത്തവുമാണ്.

ഇപ്രകാരമുള്ള ജ്യോമിട്രി ഗണിതമാണ് സുൽബ സൂത്രത്തിലുള്ളത്. ശൗതസൂത്രത്തിലാകട്ടെ യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

ഏകാഹേന വാ ദ്യാഹേന വാ യഥർതു ഇതി

ഒരു ദിവസത്തെയും, രണ്ടുദിവസങ്ങളിലേയും യാഗത്തിന്.....

അഥാസ്യ വ്രതോപേതസ്യ- യജ്ഞാനന്ദവ്രതത്തിനായി, പർണശാലമാഗച്ഛത - യാഗശാലയിലെ പർണശാലയിലേക്കു വരുന്നു. ദേവോ വഃ.... ഇതി യജ്ഞാനമിക്ഷതെ, ദേവോ വാ എന്ന വേദമന്ത്രത്താൽ പ്രാർത്ഥിക്കണം.

ബൗധായന ശ്രൗതസൂത്രത്തിലെ മേൽവിവരിച്ച രണ്ടുവരികളിൽ നിന്നും മന്ത്രത്തോടുകൂടിയ യാഗകർമ്മനിർവ്വഹണ വിവരണമാണ് ശ്രൗതസൂത്ര വിഷയമെന്നു വ്യക്തമാകുന്നു.

ഗൃഹ്യസൂത്രം, ഗൃഹ്യകർമ്മങ്ങളും ധർമ്മസൂത്രം, രാഷ്ട്രനീതിയും വിവരിക്കുന്നു. താമ്രകർഷകൃതാ മൃഗാ വിജ്ഞതയഃ കാർഷിക പണം ചെമ്പുകൊണ്ടു മുദ്രവച്ചുണ്ടാക്കുന്നതാണ് കാർഷപണം. പണാനാം ദേശതേ സാർധേ പ്രഥമഃ സാഹസഃ സ്മൃതഃ 250 പണം ചേരുമ്പോൾ അതിനെ സാഹസം എന്ന (യൂണിറ്റ്) ആകുന്നു. പ്രമാണേന ത് കൂടേന മൃഗയാ വാപി കൂടയാ.... പ്രമാണത്തിലോ പ്രമാണപത്രത്തിലെ മുദ്രയിലോ കൃത്രിമം കാണിക്കുന്നവൻ (ദണ്ഡാർഹനാണ്)

മാതരം പിതരം ജായം ഭ്രാതരം തനയം ഗുരും
ആക്ഷാരയൻ ശതം ദാപ്യഃ പന്മാനാം ചാദദദ് ഗുരോഃ

മാതാ-പിതാ-ഭാര്യ-ഭ്രാതാവ്-പുത്രൻ-ഗുരു ഇവരെ ഭർത്സിക്കുന്നവൻ നൂറുപണം പിഴയായി (ഗുരുവിന്) ദണ്ഡാമായും ശിക്ഷവിധിക്കാവുന്നതാണ്. പൃഥക്പൃഥക് ദണ്ഡനീയാ കൂടകൃത്സാക്ഷിണസ്തഥാ.... കള്ള സാക്ഷികൾ വീണ്ടും വീണ്ടും ശിക്ഷാർഹരാണ്.

ജ്ഞാത്യാപരാധം ദേശം ചകാലം ബലമമാപിവാ
വയഃ കർമ്മ ച വിത്തം ച ദണ്ഡം ദണ്ഡ്യഷ്ടം പാതയേത്

ദേശം, കാലം, ബലം, വയസ്, കർമ്മം സമ്പത്ത് ഇവ നോക്കി വേണം കുറ്റവാളിക്ക് ഏതു ശിക്ഷയാണ് നൽകേണ്ടതെന്ന് നിശ്ചയിക്കാൻ.

ഇപ്രകാരം പോകുന്നു ധർമ്മസൂത്രത്തിന്റേയും ഗൃഹ്യസൂത്രത്തിന്റേയും വിവരണം. ഇതിൽ നിന്ന് വ്യക്തമാകുന്ന വസ്തുതയുണ്ട്. വേദാംഗങ്ങൾ അഥവാ വേദജ്ഞാനത്തിന്റെ ആസ്തിത്വത്തിന് കാരണഭൂതമായ ഗ്രന്ഥസമാഹാരങ്ങൾ ശാസ്ത്രീയവും - ആത്മീയവും- സാമൂഹികവും- ഭാഷാപരവുമായ സമഗ്രജ്ഞാനത്തിന്റേയും ആദി ജ്ഞാനത്തിന്റേയും ഉറവിടമാണെന്ന്. ഇവയെല്ലാം വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ മന്ത്രങ്ങളേയും സന്ദേശങ്ങളേയും അടിസ്ഥാനമാക്കിയാണെന്നും തെളിയുന്നു.

ഉപവേദങ്ങളാണ് അടുത്തവിഭാഗം ഗ്രന്ഥങ്ങൾ. ഉപവേദങ്ങൾ ശുദ്ധശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളാണെന്ന് നിസ്തർക്കം പറയാം.

രാഷ്ട്രത്തിന്റെ സാമ്പത്തിക-ഭരണപരമായ സർവവിവരണങ്ങളുടേയും അടിസ്ഥാനമായ രാജനീതിശാസ്ത്രമാണ് അർത്ഥശാസ്ത്രം. അർത്ഥശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾക്ക് ജ്യോതിന്റെ ഉപവേദ സ്ഥാനമാണുള്ളത്. കൗടീലിയ അർത്ഥശാസ്ത്രത്തിൽ ഒരു രാഷ്ട്രത്തെക്കുറിച്ച് പറഞ്ഞിരിക്കുന്നതിലപ്പുറം ഇന്നത്തെ രാജനീതിയെക്കുറിച്ചു എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട് എന്നു തോന്നുന്നില്ല.

ആകാരാധ്യക്ഷ: സുൽബധാതുശാസ്ത്രരസപാകമണിരാഗജ്ഞാസഖോ വാ തജ്ജാതകർമ്മ കരോപകരണസമ്പന്നഃ കിട്ടമുഷാംഗാരഭസ്മലിംഗം വാകരം ഭൂതപുർവ്വമഭൂതപുർവ്വം വാ ഭൂമി പ്രസ്തരസധാതു.....

ഖനികളുടെ അധ്യക്ഷൻ (Director) ധാതുക്കൾ, അയിർ, രാസവസ്തുക്കൾ, ലോഹം എന്നിവയുൽപാദിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ ചുമതലയാകുന്നു. ഇവയെക്കുറിച്ച് സമഗ്രജ്ഞാനമദ്വേഹത്തിനുണ്ടായിരിക്കണം- ഇവയെ ഭൂമി ധാതു, പ്രസ്തരധാതു, രസധാതു എന്നിങ്ങനെ മൂന്നായി തരം തിരിച്ച്, വസ്തുതാപരമായ വിശകലനത്തിലൂടെ തിരിച്ചറിയേണ്ടതാണ്.

ലക്ഷണാധ്യക്ഷ: ചതുർഭാഗതാമ്രം രൂപ്യരൂപം തീക്ഷ്ണത്രപുസീസാജ്ഞാനാ മന്യതമമാഷഭീജയുക്തം കാരയേത് പണം, അർധപണം, പാദ മഷ്ടഭാഗമിതിജ്ഞ

നാണയനിർമ്മാണാധ്യക്ഷൻ നാലുതരത്തിലുള്ള നാണയമുണ്ടാക്കണം. ഒന്ന്, അർദ്ധം, പാദം, അരക്കാൽ പണം എന്നിവയാണിത്. ചെമ്പ്, വെള്ളി, ഈയം, ഇരുമ്പ് എന്നിവ പ്രധാനമായും, വേണ്ടിവന്നാൽ മറ്റു ലോഹങ്ങളുമുപയോഗിച്ച്. ഈ നാണയങ്ങൾ ഉണ്ടാക്കണം. ഇതും അർത്ഥശാസ്ത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ ആയിരക്കണക്കിന് വിഷയങ്ങളിൽ മൂന്നുമാത്രം. ലോഹനിർമ്മാണവും സഹസ്രാബ്ദങ്ങൾക്കുമുമ്പുവരിയായിരുന്നു എന്നതിന് തെളിവാണ്. രാജനൈതിക വിഷയങ്ങളിലെ അവസാനവാക്ക് പറയുവാൻ സാധിച്ച ബുദ്ധി സാമർത്ഥ്യമുണ്ടായിരുന്നതുകൊണ്ടാകാം ചാണക്യനെ കൗടീല്യൻ എന്നും വിളിക്കുന്നത്.

ധനുർവേദം, യജുർവേദത്തിന്റെ ഉപവേദമാണ്. രാഷ്ട്രസംരക്ഷണത്തിനായുള്ള യുദ്ധനീതിയാണ് വിഷയം. ആയുധനിർമ്മാണം, പ്രയോഗം എന്നിവയാണ് പ്രധാനവിഷയങ്ങൾ. കാലാൾപട, കുതിരപ്പട, ഗജവ്യൂഹം, തുടങ്ങിയ യുദ്ധസന്നാഹവിവരണങ്ങളുമിതിലുണ്ട്. ആധുനിക യുദ്ധനീതിയും താതീക

നിയമങ്ങൾ പോലുമുള്ള ധനുർവേദഗ്രന്ഥവിഷയങ്ങൾ മഹാഭാരതത്തിൽ വിസ്തരിക്കുന്നുണ്ട്.

ഗന്ധർവവേദം, സാമവേദത്തിന്റെ ഉപവേദമാണ്. സംഗീതശാസ്ത്രം, സംഗീതഉപകരണശാസ്ത്രം, നാട്യശാസ്ത്രം എന്നിവക്കായാമമായ വിവരണങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. ആയിരത്തിലധികം സംഗീതഉപകരണശാസ്ത്രം ഇതിലടങ്ങുന്നു. ആയുർവേദം അഥർവവേദത്തിന്റെ ഉപവേദമാണ് അത്യാധുനികദൃഷ്ടി കോണിലൂടെ ശരീരത്തിനേയും മനസ്സിനേയും സമനായിപ്പിച്ച് ചികിത്സിക്കുന്ന ചികിത്സാരീതിതന്നെയാണ് ആയുർവേദചികിത്സ. ശരീരമനസോ യോഗ പരസ്പരമനുബ്രജേത്

ആധാര ആധേയ ഭാവേന തപ്താജ്യം ഘടയോരിവ

ശരീര മനസ്സുകൾ സമനായിച്ച് വർത്തിക്കുന്നു. ശരീരമെന്ന ആധാരത്തിൽ മനസ്സെന്ന ആധേയം - പാത്രവും ചൂടുള്ള നെയ്യുമെന്ന- ബന്ധത്തോടെ നിലകൊള്ളുന്നു. (പാത്രത്തിൽ നിന്ന് ചൂടും തണുപ്പും നെയ്യിലേക്കും, നെയ്യിൽനിന്നും ചൂടും തണുപ്പും പാത്രത്തിലേയ്ക്കും വ്യാപിക്കുന്നതുപോലെ, സുഖദുഃഖങ്ങൾ ശരീരത്തിൽ നിന്ന് മനസ്സിലേക്കും മനസ്സിൽ നിന്ന് ശരീരത്തിലേയ്ക്കും വ്യാപിക്കുന്നു.) ലോകം അംഗീകരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന സമഗ്രമായ ഈ ചികിത്സാവിധിയിൽ യോഗം, ധ്യാനം, പ്രകൃതിചികിത്സ, സന്യാഹാരം, ആത്മീയത എന്നിവയെല്ലാം സമനായിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നു.

സ്ഥാപത്യവേദം അഥവാ തച്ചുശാസ്ത്രം ഗൃഹ, ഗോപുര, ക്ഷേത്ര നിർമ്മാണവും സസ്യലതാദികളുടെ സ്വാധീനവും വാസസ്ഥലങ്ങളിൽ എത്രയുണ്ടെന്നു വിവരിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ്.

സ്മൃതികൾ, ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ പോലെ, വ്യക്തിയുടേയും കുടുംബത്തിന്റെയും സമൂഹത്തിന്റെയും രാഷ്ട്രത്തിന്റെയും അതാതു കാലങ്ങൾക്കും, കാലാകാലങ്ങൾക്കും അനുയോജ്യമായ ഉപദേശങ്ങളും നിയമങ്ങളുമടങ്ങുന്ന ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ്.

വേദോഖിലോ ധർമ്മമൂലം സ്മൃതി ശീലേ ച തവിദാം
ആചാരശൈവ സാധുനാം ആത്മന തുഷ്ടിരേവ ച

വേദത്തിനാധാരം ധർമ്മം, ശീലത്തിനാധാരം സ്മൃതി, സന്യാസികാധാരം ആചാരം, ആത്മാവിന് സന്തോഷമാണാധാരം. സ്മൃതിർന്ന ശ്രുതിമൂലം സുഹൃദ്യം ചൈഷാ സംഭവശ്രുതി. വൈദികധർമ്മാടിസ്ഥാനമില്ലാത്ത സ്മൃതിനിയമങ്ങൾ

അനുശാസനീയമല്ല. മനുസ്മൃതിപോലുള്ള സ്മൃതികൾ നിത്യജീവിതത്തിലെ ഓരോ കാര്യത്തെക്കുറിച്ചും വ്യക്തമായ നിർദ്ദേശങ്ങൾ തരുന്നുണ്ട്. പല സുഭാഷിതങ്ങളായ ഉപദേശസാരങ്ങളും സ്മൃതിയിൽ നിന്നുദ്ധരിച്ചവയാണ്.

പുരാണഗ്രന്ഥങ്ങൾ, കഥകളും, ചരിത്രവസ്തുതകളുമാണ്. അവയിലെ കഥാഭാഗങ്ങൾ സമ്പൂർണ്ണമായി ശരിയായിരിക്കണമെന്നില്ല. അതിനാലത്രെ പുരാണമിത്യേവ ന സാധു സർവം എന്നു പറയുന്നത്. അതുപോലെ പുരാണ കഥകളുടെ ഉദ്ദേശം "വിജ്ഞാന വൈരാഗ്യവിവക്ഷയാവിഭോ വചോ വിദ്യതിർ ന തു പരമാർത്ഥം" അറിവും, വൈരാഗ്യവും (detachment) ഉണ്ടാക്കുവാനാണ് പുരാണകഥാശ്രവണം. അവയിലെ കഥകൾ എല്ലായിപ്പോഴും വസ്തുതകളാകണമെന്നില്ല. അനുഭവ സമ്പത്തിലൂടെയുള്ള ജ്ഞാനമാണ് പുരാണകഥകളുടെ ഉദ്ദേശം എന്ന് പുരാണ രചയിതാവായ ശ്രീ ശുകൻ തന്നെ പറയുന്നു. എന്നാൽ ചരിത്രവസ്തുതകളും അതിലുണ്ട്. ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷയെക്കുറിച്ച് ഭവിഷ്യപുരാണം ഇങ്ങിനെ പറയുന്നു. രവിവാരേ ച സണ്ടേ ച ഫാൽഗുണേ ചൈവ ഫെബ്രുവരി ഷഷ്ടിശ്ച സിക്സ്റ്റിചൈവ ഉദാഹരണമീദ്യശഃ. ഞായർ ദിനത്തെ സണ്ടേ എന്നും, ഫാൽഗുന മാസത്തെ ഫെബ്രുവരിയെന്നും അറുപതിനെ സിക്സ്റ്റി എന്നുമാണ് ഗരുണ്ഡ (ഇംഗ്ലീഷ് ഭാഷ) ഭാഷയിലെ പദപ്രയോഗം.

ചരിത്രവസ്തുതകൾ ഭാഗവതത്തിലിപ്രകാരം വിവരിക്കുന്നു.

ശാസിഷ്യതി മഹാപത്മോ ദിതീയ ഇവ ഭാർഗവഃ

തസ്യ ചാഷ്ടൗ ഭവിഷ്യന്തി സുമാല്യ പ്രമുഖഃ സുതാ.... രണ്ടാമനായ മഹാപത്മൻ, ഭാർഗവനെപോലെ, രാജ്യഭാരം നടത്തി അദ്ദേഹത്തിന്റെ എട്ടാമത്തെപുത്രനും പ്രമുഖനായ രാജാവായി തേജോമഹാവേ ഇഗതിം മൗര്യോ ഭോക്ഷ്യന്തി വൈ കലൗ സ ഏവ ചന്ദ്രഗുപ്തം വൈ ദിജ്ഞോരാജ്ഞുർഭിഷേക്ഷ്യതി അതിനുശേഷം ഭൂമിയെ മൗര്യവംശജർ ഭരിച്ചു അതിൽ തന്നെ ചന്ദ്ര ഗുപ്തനെ ദിജ്ഞാർ രാജാവായി വാഴിച്ചു. മൗര്യോ ഹേതേ ദശന്യപഃ സപ്തത്രിംശത് ശതോത്തരം ഏതാണ്ട് 307 വർഷക്കാലം മൗര്യസാമ്രാജ്യന്യപന്മാർ ഭരിച്ചു. പുഷ്യമിത്രസ്തു ശുംഗാഹഃ സന്ധം രാജ്യം കരിഷ്യതി. (അതിനുശേഷം) പുഷ്യമിത്രൻ ശുംഗവംശം സ്ഥാപിച്ച് സന്ധം രാജ്യം ഭരിച്ചു.

പുരാണകഥകൾ തന്നെ ഉപദേശസാരങ്ങളായി ചരിത്രവസ്തുതകൾക്ക് മുൻതൂക്കം നൽകി വ്യക്തമായ

അനുഭവരചനയിലൂടെ വിവരിക്കുന്നതാണ് ചരിത്ര വസ്തുതകളായ ഇതിഹാസങ്ങൾ. നിത്യജീവിതത്തിൽ അനുയോജ്യമെന്ന് തെളിയിച്ചനുശാസിക്കേണ്ട കർമ്മ ധർമ്മങ്ങളുടെ വിലയിരുത്തലാണ് ഇതിഹാസഗ്രന്ഥവിഷയങ്ങൾ. ഇപ്രകാരം നോക്കിയാൽ ഭാരതീയ ഗ്രന്ഥങ്ങളിലെ സമഗ്ര വിക്ഷണം ക്രോഡീകരിക്കാനെളുപ്പമാണ്.

ഭാരതീയ ചിന്താധാരകളിലെ സമഗ്ര ജീവിത വിക്ഷണം

I. വൈദികഗ്രന്ഥങ്ങൾ

- a. വേദം : പ്രപഞ്ചത്തെക്കുറിച്ചും പ്രപഞ്ചചൈതന്യത്തെക്കുറിച്ചുമുള്ള വിവരണം.
- b. ബ്രഹ്മണം : ആഗ്രഹസഫലീകരണത്തിനായി ഈശ്വരാനുഗ്രഹത്തിനുള്ള യജ്ഞകർമ്മങ്ങൾ.
- c. ആരണ്യകം : ഭൗതിക ജീവിതത്തിൽ നിന്നുള്ള പിന്മാറ്റത്തോടനുബന്ധിച്ചുള്ള വാനപ്രസ്ഥവും യോജ്യ മാർഗ്ഗം നോക്കുന്ന യജ്ഞങ്ങളും
- d. ഉപനിഷദ് : പ്രപഞ്ചചൈതന്യം-ആത്മാവ്-പരമാത്മാവ്-ബ്രഹ്മ ചൈതന്യം-ജ്ഞാനമാർഗ്ഗം-പ്രജ്ഞാനം-വിവരണം.

II. വേദാംഗഗ്രന്ഥങ്ങൾ

- a. ശിക്ഷ : ഭാഷാ ഉച്ചാരണത്തിനുള്ള സമഗ്രനിയമങ്ങൾ
- b. നിരൂക്തം : ഭാഷാശാസ്ത്രങ്ങളുടെ ഉത്ഭവത്തെക്കുറിച്ചുള്ള നിയമങ്ങൾ.
- c. വ്യാകരണം : ഭാഷാ പ്രയോഗത്തിലെ വ്യാകരണ നിയമങ്ങൾ
- d. ചന്ദസ് : ഗദ്യ-പദ്യ-ശ്ലോക രചനാ നിയമങ്ങൾ
- e. ജ്യോതിഷം : ഗണിതം, ജ്യോതിശാസ്ത്രം-എന്നീ ശുദ്ധശാസ്ത്രങ്ങളും ജാതകം-നിമിത്തം-പൊരുത്തം-പ്രശ്നം-ലക്ഷണം എന്നീ സാമാന്യജ്യോതിഷ പ്രയോഗങ്ങളും
- f. കൽപശാസ്ത്രം :
 - സുൽബസൂത്രം : ശുദ്ധമായ ജ്യോമിട്രിഗണിതം യാഗാഗ്നി കൂണ്ഡ അന്നവ്യയമായ ഇഷ്ടിക നിർമ്മാണം
 - ഗൃഹ്യസൂത്രം : കുടുംബ ബന്ധത്തിന്റെ ദൃഢീകരണത്തിനായുള്ള ഗൃഹ്യാചാരങ്ങൾ.
 - ശ്രൗതസൂത്രം : രാഷ്ട്ര നന്മയെ മുൻനിർത്തിയുള്ള യജ്ഞ കർമ്മങ്ങളിൽ സമൂഹത്തിന്റെ ഏകീകരണം

ധർമ്മസൂത്രം : രാഷ്ട്രധർമ്മത്തിനാധാരമായ സമഗ്രനിയമങ്ങൾ, രാഷ്ട്ര നിയമങ്ങൾ

പിതൃമേധം : കുടുംബബന്ധം നിലനിർത്തുന്നതിനായി തലമുറകൾ കാലാവസ്ഥകളെക്കുറിച്ച് മനയുണർവ് അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട ആചാരങ്ങൾ.

III ഉപവേദങ്ങൾ

- a. അർത്ഥശാസ്ത്രം : ഋഗ്വേദത്തിന്റെ ഉപവേദം രാജ്യഭരണത്തിന്റെ സമസ്ത-സമഗ്ര വിവരണങ്ങൾ
- b. ധനുർവേദം : യജുർവേദത്തിന്റെ ഉപവേദം രാഷ്ട്രരക്ഷയുടെ പാഠങ്ങളും യുദ്ധനീതിയും
- c. ഗന്ധർവവേദം : സാമവേദത്തിന്റെ ഉപവേദം സംഗീത-നൃത്യ സംഗീതോപകരണ-ശാസ്ത്രം
- d. ആയുർവേദം : അഥർവവേദത്തിന്റെ ഉപവേദം ഭാരതീയ ആരോഗ്യശാസ്ത്രം
- e. സ്ഥാപത്യവേദം : അഥർവവേദത്തിന്റെ മറ്റൊരു ഉപവേദം തച്ച ശാസ്ത്രത്തിന്റെ സമഗ്രവിവരണം.
- f. കാമശാസ്ത്രം : ഉപവേദസ്ഥാനമുള്ള ഗ്രന്ഥം ആരോഗ്യകരമായ ലൈംഗികബന്ധവിവരണം

IV ദർശനങ്ങൾ

- a. യോഗദർശനം : പഞ്ചകർമ്മേന്ദ്രിയം, പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയം പഞ്ചപ്രാണൻ, പഞ്ചഭൂതം, മനസ് ഇവയുടെ യോഗമാണ് പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനമെന്ന വിവരണം.
- b. വൈശേഷികദർശനം : അണുക്കളടങ്ങുന്ന ദ്രവ്യമാണ് പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനഘടകമെന്ന വിവരണം.
- c. മീമാംസാദർശനം : വൈദിക തത്വചിന്തയിൽ അധിഷ്ഠിതമായ പ്രപഞ്ച ദർശനം
- d. ന്യായദർശനം : ലോജിക്കിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ആസ്തിത്വവ്യാഖ്യാനം
- e. സാംഖ്യദർശനം : യോഗദർശനത്തിലെ അടിസ്ഥാനഘടകങ്ങളുടെ സാന്നിദ്ധ്യത്തിന് പ്രാധാന്യം നൽകുന്ന വിവരണം.

- f. ദൈവതദർശനം : ജീവാത്മാവ്-പരമാത്മാവ് എന്നിവയുടെ വ്യത്യസ്തമായ സാന്നിദ്ധ്യമാണ് ജീവരാശിയുടെ ആസ്തിത്വമെന്ന വ്യാഖ്യാനം
- g. അദൈവതദർശനം: ജീവ-ആത്മ-പരമാത്മ-പരബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഏകരൂപവിവരണം.

V. സ്മൃതികൾ

ദേശകാലാടിസ്ഥാനത്തിൽ വ്യക്തി-കുടുംബം സമൂഹം-രാഷ്ട്രം ഇവരനുഷ്ടിക്കേണ്ട നീതി ശാസ്ത്രവിവരണനിയമങ്ങൾ.

VI. പുരാണങ്ങൾ

സമസ്ത ആത്മീയ-ഔതിക-രാജനൈതിക-ധാർമ്മിക-സാമൂഹിക സന്ദേശങ്ങളും, സാധാരണ ജനതയുടെ ജീവിതത്തിലനുശാസിക്കുവാൻ പാകത്തിന് ലളിതമായ കഥയിലൂടെ ചരിത്രത്തിന്റേയും ദേശത്തിന്റേയും പശ്ചാത്തലങ്ങളിൽ നൽകുന്ന വിവരണം.

VII ഇതിഹാസങ്ങൾ

വേദങ്ങൾ, കൽപശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങൾ, സ്മൃതികൾ ഇവനൽകുന്ന താത്വിക സന്ദേശങ്ങൾ, സാധാരണ മനുഷ്യർ കർമ്മപഥത്തിലേക്ക് കൊണ്ടുവരേണ്ടതെങ്ങിനെയാണെന്ന് ഈശ്വരാവതാരത്തിലൂടെ വിവരിക്കുന്ന ചരിത്ര ഗ്രന്ഥങ്ങളാണ് രാമായണം - മഹാഭാരതം.

**അണ്ഡബീജസംയോഗം മുതൽ അന്ത്യച്ഛി
വരെയുള്ള മനുഷ്യന്റെ സമസ്ത ജീവിതവിവര
ണങ്ങളിലടങ്ങുന്നു! ഇതാണ് സമഗ്രഭാരതീയ
ദർശനം!**

വേദം

മനുഷ്യരാശിയുടെ ഏറ്റവും പുരാതനമായ സാഹിത്യ സമ്പത്താണ് വേദം. ശാഖോപശാഖകളായി വളർന്നു വികസിച്ച വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ പ്രപഞ്ചവും, പ്രകൃതിയും, ജന്തു സമൂഹങ്ങളും, സസ്യ സമൂഹങ്ങളും, മനുഷ്യനും, സമാജവും, ദേശവും, വർണ്ണിക്കപ്പെടുന്നു. ദേവ ചൈതന്യവും, ഗന്ധർവഭാവവും, രാക്ഷസീയ കൃത്യങ്ങളും ഇതിൽ വിവരിക്കപ്പെടുന്നു. ശ്രുതികളോടുകൂടിയ സ്തുതികളും, കർമ്മവിവരണങ്ങളാകുന്ന ബ്രഹ്മണഭാഗങ്ങളും വേദത്തിലടങ്ങുന്നുണ്ട്.

ഒന്നായിരുന്നവേദത്തെ കൃഷ്ണദൈവപായനൻ അഥവാ വേദവ്യാസൻ നാലായി വിഭജിച്ചു എന്നു വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. നാലു വേദശാഖകളിൽ ഋഗ്വേദത്തെ പൈലനും, യജുർവേദത്തെ വൈശമ്പായനനും, സാമവേദത്തെ ജൈമിനിക്കും, അഥർവവേദത്തെ സുമന്തുവിനും, വേദവ്യാസൻ ഉപദേശിച്ചുവത്രെ. ഭാരതീയ സംസ്കൃതിക്കായാതായ വേദശാഖകളെ ഈ മഹർഷിമാർ പരിപോഷിപ്പിച്ചു. ഈ ആധുനിക കാലഘട്ടത്തിലും വേദങ്ങളും, വൈദിക സാഹിത്യങ്ങളും ലോകമെമ്പാടും അനുസ്യൂതം വളർന്നു വികസിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നു.

കാലക്രമത്തിൽ വിവിധ വൈദിക കുലത്തിൽ ജനിച്ച ചിന്താശീലരായ മഹർഷിമാർ, അവർ അനുശാസിച്ചുപോന്നിരുന്ന വേദശാഖകളിലേയ്ക്ക് അവരുടേതായ സംഭാവനകൾ നൽകി, പുതിയ വേദശാഖകൾക്ക് ഇനം നൽകി. ഇത്തരം ശാഖകൾ അത്യു മഹർഷിമാരുടെ പേരിനോട് ചേർത്ത്, അറിയപ്പെട്ടുവന്നു. ഇപ്രകാരം ഋഗ്വേദത്തിനും, യജുർവേദത്തിനും, സാമവേദത്തിനും, അതുപോലെ അഥർവവേദത്തിനും അനേകം ശാഖകളുണ്ടായി.

ഓരോ വേദത്തിന്റേയും വിവിധ ശാഖകളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണങ്ങൾ പുരാണങ്ങളിലും, ഉപനിഷത്തുകളിലും, സ്തുതികളിലും ഉണ്ട്. ചിലപ്പോൾ ഈ വിവരണങ്ങളിലെ വസ്തുതകൾ തമ്മിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണാം.

ഉദാഹരണത്തിന്, വേദശാഖകളുടെ സംഖ്യയെക്കുറിച്ച് വിഷ്ണു പുരാണത്തിൽ വിവരിക്കുന്നതുപോലെല്ല, ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ വിവരിച്ചു കാണുന്നത്. ഈ വിവരണങ്ങളിൽ നിന്നും വ്യത്യസ്തമാണ് മുക്തികോപനിഷത്തിലേത്. സായണഭാഷ്യത്തിലും, ശങ്കരാചാര്യ വിരിചിത ഗ്രന്ഥങ്ങളിലും വ്യത്യസ്തങ്ങളായ അഭിപ്രായങ്ങളാണ് നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

വേദശാഖകളുടെ എണ്ണം എത്രതന്നെയായാലും ഒരു സംഗതി ഇവയിൽ നിന്നും നമുക്ക് വ്യക്തമാകുന്നു. അനേകം ശാഖകളുണ്ടായിരുന്ന നാലുവേദങ്ങളുടേയും, ഏതാനും ചില ശാഖകളൊഴികെ ബാക്കിയുള്ളവയെല്ലാം നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ലഭ്യമായ വേദശാഖകൾ തന്നെ സാധാരണക്കാർക്ക് അപ്രാപ്യമാം വിധം അകലത്തിലാണ്. ഭാഷാപരമായ നമ്മുടെ അറിവുകേട്, ഈ അകലം വർദ്ധിപ്പിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

നാലുവേദങ്ങളിൽ പ്രധാനപ്പെട്ടത് ഋഗ്വേദം, യജുർവേദം, സാമവേദം എന്നിവയാണ്. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഭഗവദ്ഗീതയിൽ, വേദങ്ങളിൽ വച്ച് സാമവേദമാണ് ഞാൻ എന്ന് അർജ്ജുനനോട് പറയുന്നുണ്ട്. പൊതുവേ വേദങ്ങളിൽ ചിലതിന് മഹത്വം കൂടുതലുണ്ടെന്നോ, പ്രധാനപ്പെട്ടതെന്നോ വിവരിച്ചാലും, ഓരോ വേദശാഖയുടേയും അനുയായികളായ ഋഷികുലത്തിൽപ്പെട്ടവരെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം അവരുടെ കുലവേദം തന്നെയാണ് പ്രധാനവും മഹത്വമേറിയതും.

ഋഗ്വേദം

മനുഷ്യസമൂഹത്തിന് ഇന്ന് ലഭ്യമായതിൽവെച്ചേറ്റവും പുരാതനമായ ഗ്രന്ഥമത്രെ ഋഗ്വേദം. ദേവന്മാരെ സ്തുതിക്കുന്ന ഋക്കുകളുടെ അഥവാ മന്ത്രങ്ങളുടെ സമാഹാരമാണ് ഋഗ്വേദ സംഹിത. പൂർണ്ണമായും, ശ്രുതികളോടുകൂടിയ മന്ത്രങ്ങളാണ് ഋഗ്വേദത്തിലടങ്ങിയിരിക്കുന്നത്. ഗദ്യഭാഗങ്ങളായ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ഇതിലില്ല.

ഋഗ്വേദശാഖകൾ : ഋഗ്വേദത്തിന് ഇരുപത്തിയഞ്ചുശാഖകളുള്ളതായി വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ഇവയിൽ ശാകലം, ബാഷ്കളം, ആശ്വലായനം, ശാംഖായനം, മാണ്ടുക്യേയം എന്നീ ശാഖകളത്രെ പ്രധാനപ്പെട്ടവ. ശാകലവും, ബാഷ്കളവും, ശാംഖായനവും മാത്രമേ ഇന്ന് ലഭ്യമായിട്ടുള്ളൂ. ചില വേദമന്ത്രങ്ങളുടെയും വേദപരിശിഷ്ട

മന്ത്രങ്ങളുടെയും എണ്ണത്തിലും, ക്രമീകരണത്തിലും കാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങളാണ് ഈ മൂന്നു ശാഖകളെയും തമ്മിൽ വേർതിരിക്കുന്നത്. ഉദാഹരണത്തിന് വാലവിലുമന്ത്രങ്ങൾ ശാകലശാഖയിൽ, 11 സൂക്തങ്ങളുള്ളപ്പോൾ, ബാഷ്കളശാഖയിൽ 7 സൂക്തങ്ങളാണ് ഉള്ളത്. ശാംഖായനശാഖയിൽ വാലവിലുമന്ത്രങ്ങളെ പ്രത്യേകതകളില്ലാതെയാണ് ഇത്രയും സൂക്തങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം. ചരണവ്യൂഹം എന്ന ഒരു പുരാതനഗ്രന്ഥത്തിലെ വിവരണപ്രകാരം ഋഗ്വേദത്തിന്റെ മണ്ഡലകേയ ശാഖയിൽ വാലവിലുമന്ത്രങ്ങളുടെ വളരെ ചെറിയ ഒരു ശംഖായന ശാഖയിൽ വാലവിലുമന്ത്രങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണരീതിയും വേദശാഖകളുടെ വ്യത്യാസങ്ങൾക്കുള്ള ഒരു അടിസ്ഥാനമാണ്.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം: ഋഗ്വേദത്തിന്റെ ശാകലശാഖയിൽ 397265 അക്ഷരങ്ങൾ ചേർത്ത് 193816 പദങ്ങളാണുള്ളത്. ഈ പദങ്ങൾ, 10552 ഋക്കുകൾ അഥവാ മന്ത്രങ്ങളിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ഇത്രയും ഋക്കുകളെ 2024 വർഗ്ഗങ്ങളായും, വർഗ്ഗങ്ങളെ 64 അധ്യായങ്ങളായും, 8 അധ്യായങ്ങൾ വീതം ചേർത്ത് എട്ട് അഷ്ടകങ്ങളായും വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദത്തിലെ ഇത്രയും മന്ത്രങ്ങളെ പത്തു മണ്ഡലങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഒന്നാം മണ്ഡലത്തിൽ 2006 ഋക്കുകളെ 191 സൂക്തങ്ങളിലും, രണ്ടാം മണ്ഡലത്തിൽ 429 ഋക്കുകളെ 43 സൂക്തങ്ങളിലും, മണ്ഡലം മൂന്നിൽ 617 ഋക്കുകളെ 62 സൂക്തങ്ങളിലും, നാലാം മണ്ഡലത്തിൽ 589 ഋക്കുകളെ 58 സൂക്തങ്ങളിലും അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. അഞ്ചും, ആറും മണ്ഡലങ്ങളിലുള്ള 727 ഉം 765 ഉം ഋക്കുകളെ യഥാക്രമം 87,75, സൂക്തങ്ങളിലായും ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഏഴ്, എട്ട് മണ്ഡലങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 841, 1716 ഋക്കുകളാണ് 104 ഉം 103 ഉം സൂക്തങ്ങളിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. വാലവിലുമന്ത്രങ്ങൾ എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലാണ് വരുന്നത്. തുടർന്നുള്ള രണ്ട് മണ്ഡലങ്ങളിലെ ഋക്സംഖ്യ യഥാക്രമം 1108, 1754 ആകുന്നു. ഈ ഋക്കുകൾ 114 ഉം, 191 ഉം സൂക്തങ്ങളിലാണുള്ളത്.

മണ്ഡലക്രമത്തിലുള്ള ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണമാണ് കൂടുതൽ പരാതനം. ഈ ക്രമീകരണം ശാകലശാഖക്കാർ

അനുശാസിച്ചുപോരുന്നു. എന്നാൽ അഷ്ടക്രമത്തിലുള്ള ക്രമീകരണത്തിന്റെ പ്രോക്താക്കൾ ബാഷ്കല ജ്യോതിഷ ശാഖക്കാരാണ്. പത്താം മണ്ഡലത്തില മന്ത്രങ്ങളിൽ കൂടുതൽ നൂതനമായ സംസ്കൃതഭാഷയാണ് പ്രയോഗിച്ചിരിക്കുന്നത്. അതിനാൽ ആ ഭാഗം പിന്നീട് എഴുതിചേർക്കപ്പെട്ടതാണ് എന്നതിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിലാണ് മണ്ഡല ക്രമീകരണത്തിന് പുരാതനത്വം എന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നത്.

ജ്യോതിഷ വിഷയങ്ങൾ : ജ്യോതിഷത്തിന് ആദിഭൗതികം, ആദി ദൈവീകം, ആദ്ധ്യാത്മികം എന്നിങ്ങനെ വ്യത്യസ്തവിഷയങ്ങളോടു കൂടിയ വ്യഖാസങ്ങളും, അർത്ഥങ്ങളും ഉണ്ട്. ചിലരുടെ അഭിപ്രായം വേദത്തിന് പ്രത്യേകിച്ച് ഒരർത്ഥവുമില്ല എന്നതാണ്. യാസകന്റെ വിവരണപ്രകാരം യാജ്ഞികം, ദൈവതം, ആത്മീയം എന്നിങ്ങനെയാണ് വേദാർത്ഥങ്ങൾ.

യജ്ഞപരമായ അർത്ഥം സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ, ഓരോ മന്ത്രത്തിലൂടെയും, സ്വന്തമായതെല്ലാം ഈ പ്രപഞ്ചശക്തിക്ക് അർപ്പിക്കുന്നു എന്നും അതിലൂടെ ത്യാഗഭാവം പൂർണ്ണമാകുന്നു എന്നുമുള്ള അർത്ഥം വരുന്നു. ദേവന്മാരെ സ്തുതയ്ക്കുകയും, അവരിലെ ഏക ചൈതന്യം ദർശിക്കുകയും, ദേവപ്രീതിക്കായി പ്രവർത്തിക്കുകയും ചെയ്യുക എന്നതാണ് വേദത്തിന്റെ ദൈവതാർത്ഥം. ആത്മ-പരമാത്മബന്ധവും, അവയുടെ ചൈതന്യദർശനവുമാണ് ആത്മീയം. അഗ്നി, ആദിത്യൻ, വരൂണൻ തുടങ്ങിയ ദൈവദികദേവന്മാർ പ്രപഞ്ചശക്തിയുടേയും അതിലൂടെ പരമാത്മാവിന്റെയും മുർത്തിമത് ഭാവമായി വേദങ്ങളിൽ സ്തുതപ്പെടുന്നു. വിവിധ വിഷയങ്ങളോടെ വേദാർത്ഥം ഗ്രഹിക്കുമ്പോൾ ഓരോ കർമ്മത്തിന്റെ ഭാവാർത്ഥവും മാറുന്നു. യാഗാഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുന്ന പശുവിനെ, മനുഷ്യന്റെ അഹങ്കാരമോ, ഭൗതിക സുഖ മോഹമോ ആയി വിവരിക്കാം. പശുവിനെ അഗ്നിദേവന് ഹവിസുപോലെ നിവേദ്യമായി അർപ്പിക്കുന്നു എന്നും കരുതാം. പശു എന്നത് മൃഗജന്യമായ മുദ്രാത്വം അല്ലെങ്കിൽ അജ്ഞാനം ആണെന്നും അതിനെ നശിപ്പിക്കുന്നതായും വിവരിക്കാം. ആത്മീയാർത്ഥത്തിൽ പശുവിലെ ജീവാത്മാവ്, പരിശുദ്ധമായ യാഗാഗ്നിയിലൂടെ പ്രപഞ്ചശക്തിയായ പരമാത്മാവിലേക്കു മാറുന്നു എന്നും വ്യാഖ്യാനിക്കാം. തികച്ചും വ്യത്യസ്തമായ ദൃഷ്ടിയിലൂടെ വീക്ഷിച്ചാൽ ശുദ്ധ ഭൗതിക സുഖത്തിനുവേണ്ടി

മനുഷ്യൻ, ദേവപ്രീതിക്കായി നടത്തുന്ന കുരുതിയാണ് ഈ കർമ്മമെന്ന് വർണ്ണിക്കുകയുമാകാമല്ലോ?

ദേവവിജയങ്ങളുടെയും, അസുരപരാജയങ്ങളുടെയും കഥകളും, രാജപരിതങ്ങളുടെ സൂചനകളും മുതൽ കൃഷിയും കന്നുകാലിവളർത്തലും, സർകർമ്മങ്ങളും, സമൃദ്ധിയിലേക്കുള്ള മാർഗ്ഗങ്ങളും ഋഗ്വേദത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന അനേകം വിഷയങ്ങളിൽ ചിലതാണ്. വൈദികകാലത്തെ സാമൂഹിക സ്ഥിതിവിവരങ്ങളും വ്യക്തിയുടേയും, കുടുംബത്തിന്റേയും, ദേശത്തിന്റേയും സാമൂഹ്യ സാംസ്കാരിക വിവരങ്ങളും ഋഗ്വേദത്തിൽ അങ്ങിങ്ങായി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ചുരുക്കത്തിൽ പുരാതനഭാരതത്തിലെ അദ്ധ്യാത്മികതയുടെയും, ഭൗതികതയുടെയും ഒരു വിജ്ഞാന ധാരയായി ഋഗ്വേദത്തെ കരുതാവുന്നതാണ്.

ഋഗ്വേദ സ്മൃതികൾ : വൈദികദേവന്മാരെ സ്തുതിക്കുന്നതാണ് ഋഗ്വേദത്തിലെ ഓരോ ഋക്കുകളും. എല്ലാ യാഗങ്ങളിലും, ഗൃഹ്യകർമ്മങ്ങളിലും, ശ്രാദ്ധാദി കർമ്മങ്ങളിലും, പുജകളിലും, പ്രാർത്ഥനകളിലും ഈ ഋക്കുകളിൽ പലതും ചൊല്ലാറുണ്ട്. ഭാരതീയ വൈദികഗ്രന്ഥങ്ങളുടെയെല്ലാം, (യജുർവേദത്തിന്റേയും, സാമവേദത്തിന്റേയും അഥർവ്വവേദത്തിന്റേയും ഉൾപ്പെടെ), അടിസ്ഥാനഗ്രന്ഥമെന്ന മഹത്വമായ പദവിയാണ് ഋഗ്വേദത്തിനുള്ളത്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഈ വേദമാതാവിന്റേ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലേയും സ്തുതികളെക്കുറിച്ചും അറിഞ്ഞിരിക്കേണ്ടതാണ്.

ഋഗ്വേദ ശാകലശാഖ

അദ്ധ്യായം 1. വിശ്വാമിത്രൻ, കണാൻ, എന്നീ മഹർഷിമാരുടെ അഗ്നി, വായു, മിത്രാവരുണൻ, അശ്വിനി, ഇന്ദ്രൻ, വിശ്വദേവന്മാർ, സരസ്വതി, മരുത്, നരാശംസ, ഇളാ, ബർഹി, താഷ്ട, വനസ്സതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി, സോമ, സദസസ്പതി എന്നീ ദേവസ്തുതി.

അം 2. കണാൻ, ശുനശേഫൻ, അംഗീരസ് എന്നീ ഋഷിമാരുടെ ഋവേ, അഗ്നി, അശ്വിനി, സവിത, ഇന്ദ്രാവരുണ, പൃഥ്വി, വിഷ്ണു, വായു, മരുത്, വിശ്വദേവ, പൃഷ്ഠ, ആപ, ഉല്കൃലല, പ്രജാപതി, ഹരിശ്ചന്ദ്രസ്തുതി.

അം 3. ആംഗീരസ്, കണാൻ, പ്രസക്ണാൻ എന്നീ ഋഷിമാരുടെ അശ്വിനി, സവിത, അഗ്നി, യാഗുരപ മരുത, ബ്രഹ്മസ്പതി, ആദിത്യ

പുഷ, രൂദ്ര, സോമ, സ്തുതി.

അം 4. കണ്വൻ, സവ്യആംഗരീസ്, നോധാഗൗതമജ്ജി മാരുടെ ഉഷസ്, സൂര്യ, ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വൈശ്യാനര സ്തുതി.

അം 5. നോധാഗൗതമ, പരാശരശക്ത്യ, ഗൗതമരഹുഗണ ജ്ജിമാരുടെ മരുത്, അഗ്നിസ്തുതി.

അം 6. ഗൗതമരഹുഗണന്റേയും കൂത്സ ആംഗീരസിന്റേയും മരുത്, വിശ്വദേവ, സോമ, ഉഷസ്, അശ്വിനി, അഗ്നി, ദ്യാവാപൃഥ്വിസ്തുതി.

അം 7. കൂത്സആംഗരീസ്, കശ്യപമാരിച ജ്ജിമാരുടെ വിവിധ രൂപത്തിലുള്ള അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, ജഭവ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, അശ്വിനി, സ്തുതി.

അം 8. കൂത്സആംഗരീസ്, ദൈർഘ്യതമസ് എന്നിവരുടെ ഉഷസ്, രൂദ്ര, സൂര്യ, അശ്വിനി, ഇന്ദ്രസ്തുതി.

അം 9. ദീർഘതമസ്, രോമശൻ, ദൈവോദാസിമാരുടെ വിശ്വദേവ, ഉഷസ്, സ്വതയ, രോമശ, ഭാവവ്യ, അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, വായു, മിത്രാവരുണ, സൂര്യസ്തുതി.

അം 10. ദൈവോദാസി, ദീർഘതമ, ഔചമ്യൻമാരുടെ മിത്രാവരുണ, പുഷ, അശ്വിനി, വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്രജ, അഗ്നി, മരുത, ബൃഹസ്പതി, നരാശംസ, ഇളാ ബർഹി, ഉഷസ്, സരസ്വതി, ഹോതാ, വനസ്പതി, ത്വഷ്ടാ, സ്വാഹാകൃതി, മിത്രാ, വിഷ്ണുസ്തുതി.

അം 11. ദീർഘതമസിന്റേ ദ്യാവാപൃഥ്വി, ജഭവ, അശ്വി, സോമ, സൂര്യ, വാച, കാല, സരസ്വതി, സാധ്യ, മരുത സ്തുതി.

അം 12. അഗസ്ത്യ, ലോപാമുദ്ര, അഗസ്ത്യശിഷ്യ, ബ്രഹ്മചാരി എന്നിവരുടെ മരുത്, ഇന്ദ്ര, അശ്വിനിസ്തുതി.

അം 13. അഗസ്ത്യന്റേ ദ്യാവാപൃഥ്വി, വിശ്വദേവ, അന്നം, ഇള, ബർഹി, ദേവീർദാര, ഉഷസ്, പ്രചേതസ്, ഭാരത്യ, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി, അഗ്നി, ബൃഗസ്പതി, അപ്തൃണ സൂര്യസ്തുതിയും, ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റേയും, സോമാഹുതിർ ഭാവന്റേയും അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, ഹോത, പ്രചേതസ്, വനസ്പതി, സ്വാഹാകൃതിസ്തുതിയും.

അം 14. ഗൃത്സമദശൗനകന്റെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, ബൃഹസ്പതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി സ്തുതി.

അം 15. ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റെ ബൃഹസ്പതി, ബ്രഹ്മണസ്പതി, ആദിത്യ, വരൂണ, ഇന്ദ്ര, ഇന്ദ്ര സോമ, മരുത, ദ്യാവാപൃഥ്വി, സിനീവാലി, രുദ്ര, അപാനപാത്, തഷ്ട, മിത്രാവരൂണ സ്തുതി.

അം 16. ഗൃത്സമദ ശൗനകന്റെയും, വിശ്വാമിത്രഗാമിന ന്റെയും അശ്വിനി, അഗ്നി, സവിത, സോമ, വായു, മിത്രാവരൂണ, ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, സരസ്വതി, ദ്യാവാപൃഥ്വി, ശകുന്തള, ഇള, ബർഹി, ഉഷസ്, ഹോത, പ്രചേതസ്, തഷ്ട, വനസ്പതി സ്തുതി.

അം 17. വിശ്വാമിത്ര ഗാമിന, ഋഷഭ വിശ്വാമിത്ര, ഉൽകീലകാത്യ, കാതോ വിശ്വാമിത്ര, ഗാമീകൗശിക, ഭരതഋഷിമാരുടെ അഗ്നി, യുപ, പ്രശ്ചന, വിശ്വദേവ, ആത്മ, ഉപായായ സ്തുതി.

അം 18. വിശ്വാമിത്രഗാമിനന്റെ ഇന്ദ്ര, നദീ, വിശ്വാമിത്രസ്തുതി.

അം 19. വിശ്വാമിത്ര ഗാമിനന്റെയും, പ്രജാപതി വിശ്വാമിത്രന്റെയും ഇന്ദ്ര, രഥാംഗ, വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്രപർവ്വതസ്തുതി.

അം 20. വിശ്വാമിത്രഗാമിനന്റെയും, വാമദേവഗൗതമന്റെയും അശ്വിനി, മിത്ര, ഋഭവ, ഉഷസ്, പുഷൻ, ബൃഹസ്പതി, സവിത സോമ, അഗ്നി, രുദ്രസ്തുതി.

അം 21. വാമദേവഗൗതമന്റെ വൈശ്യാനര, അഗ്നി, സോമക, ഇന്ദ്ര, വാമദേവസ്തുതി.

അം 22. വാമദേവഗൗതമന്റെസ്തുതിയുടെ തുടർച്ചയും

അം 23. വാമദേവഗൗതമന്റെയും ത്രസദസ്യപൗരുകുന്ദൻ ന്റെയും ഋഭവ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, ദധിക്ര, സൂര്യ, ത്രസദസ്യ, അശ്വിനി, വായു, ബൃഹസ്പതി സ്തുതി.

അം 24. വാമദേവഗൗതമ, ആത്രേയ, കുമാര ആത്രേയ, വൃശോജാന, വസ്യശ്രുത ആത്രേയ, ഇഷ ആത്രേയ, ഋഷിമാരുടെ ഉഷസ്, സവിത, വിശ്വദേവ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, കേഷത്രപതി, ശൂന, സീത, അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, സരസ്വതി, തഷ്ട വനസ്പതി സ്തുതി.

അം 25. ഗയ ആത്രേയ, സുതംഭരആത്രേയ, ധരൂണ ആംഗീരസ്, പുരുരാത്രേയ, വിപ്രിരാത്രേയ, പ്രയസാന്തആത്രേ, സസആത്രേയ, വിശ്വസോമ ആത്രേയ, ഗോപായന, ഔപായന, വസ്യയവ ആത്രേയ,

ഭാരതരാജ്യ, വിശ്വവാരാഭ്യേ, ബ്രഹ്മരാഭ്യേ, അവസ്തുരാഭ്യേ, ഗാതുരാഭ്യേന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വിശ്വദേവസ്തുതി.

അം. 26. പ്രജാപതി, പ്രഭുവസ്തുരാംഗീരസ്, അത്രിഭൃമ, അവത്സാര കശ്യപ, സദാവ്യണ ആഭ്യേ, പ്രതിക്ഷേത്ര ആഭ്യേന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, സൂര്യ, അത്രി, വിശ്വദേവ, രൂദ്ര ദേവപത്നീസ്തുതി.

അം. 27. അചനാന ആഭ്യേ കൂലത്തിലെ ഋഷിമാരുടെ മിത്രാവരൂണ, അശ്വിനീ, ഉഷസ്, സവിത, പർവ്വത, പൃഥ്വി, വരൂണ, മരുതസ്തുതിയും, ഭരദ്വാജകൂലത്തിലെ ബാർഹസ്പത്യൻ്റെ അഗ്നി സ്തുതിയും.

അം. 28. ഭരദ്വാജകൂലത്തിലെ ബാർഹസ്പത്യൻ്റെ അഗ്നിസ്തുതി.

അം. 29. അഗ്നി സ്തുതിയുടെ തുടർച്ച, കൂടാതെ ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, ഗാവ, സ്തുതിയും.

അം. 30. ഭരദ്വാജ ബൃഹസ്പതി, സുഹോത്ര ഭരദ്വാജ, ഭരദ്വാജ, ശംയു ബൃഹസ്പതി, ഗാർഗ്യ ഭരദ്വാജന്മാരുടെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, സോമ, പ്രസ്തോത, രഥ, ദുംദ്വഭി സ്തുതി.

അം. 31. മേൽ വിവരിച്ച ഭരദ്വാജകൂല ഋഷിമാരുടെ അഗ്നി, മരുത, പൃഷ, വിശ്വദേവ, സരസ്വതിസ്തുതി.

അം. 32. ഭരദ്വാജകൂല ഋഷിമാരുടെ അശ്വിനീ, ഉഷസ്, മരുത, ദ്യാവ, പൃഥ്വി, ബൃഹസ്പതി, സവിത, വർമാധനുജ്യാ, ഇഷ്ടധി, അശ്വ, രഥ, ഇഷവ, പ്രസ്തോദ, ഹസ്തത്രാണ, യുദ്ധഭൂമി, ദേവബ്രഹ്മാണി സ്തുതികളും മൈത്രാവരൂണിയുടെ അഗ്നിസ്തുതിയും.

അം. 33. മൈത്രാവരൂണിയുടെ അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി, അഗ്നി, ഇന്ദ്രസ്തുതി.

അം. 34. മൈത്രാവരൂണിയുടെയും, വസിഷ്ഠപുത്രൻ്റെയും ഇന്ദ്ര, വസിഷ്ഠ, വിശ്വദേവ, അഹിർബുദ്ന്യാ സ്തുതി.

അം. 34 മുതൽ 39 വരെ. മൈത്രാവരൂണിയുടെ വിശ്വദേവ, സവിത, വാജിന, ഭഗ, ഉഷ, രൂദ്ര, ആപ, പ്രഭവ, അഗ്നി, നദി, ആദിത്യ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, മരുത, സൂര്യ, മിത്രാവരൂണ, വരൂണ, വായു, സരസ്വതി, ബൃഹസ്പതി, വിഷ്ണു, പർവ്വത, മണധുക, സോമ, ഗ്രാവാന സ്തുതിയും അംഗീരസിൻ്റെയും, കണാൻ്റെയും ഇന്ദ്രസ്തുതികളും.

അം. 40. കണകുലത്തിലെ ഋഷിമാരുടെ അശിനി അശികശു, കശു, ഇന്ദ്ര, അഗ്നിസ്തുതി.

അം. 41. കണകുലഋഷിമാരുടെ ആദിത്യ, ഇന്ദ്ര, അദിതി, അഗ്നി, മരുതസ്തുതി.

അം. 42. വിശ്വമനുവിന്റെയും, വൈവസ്വത മനുവിന്റെയും ഇന്ദ്ര, ചിത്ര, അശിനി, അഗ്നി, മിത്രാവരൂണ, വായു, യജ്ഞ, യജമാന, ദംപതി സ്തുതി.

അം. 43. മേധാതിഥികണ, നീപാതിഥികണ, ശ്യാവാശ്വ ആത്രേയ, നാഭാകകണ, വിരൂപ ആംഗീരസ്, ത്രിശോകകണന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, അശിനി സ്തുതി.

അം. 44. വശോശവ്യ, ഘോരകണ, ഭഗപ്രാഗാഥ, പ്രാഗാഥ കണ, മൈത്രാവരൂണിമാരുടെ വായു, ഇന്ദ്ര, ആദിത്യ സോമ, അഗ്നി, ആദിതി, സ്തുതി.

അം. 45. പ്രിയമേധ ആംഗീരസ്, പുരുഹൻമാംഗീരസ് ഹര്യത പ്രാഗാഥ, ഗോപവന ആത്രേയ, വിരൂപ ആംഗീരസ്, കുരുസുതി കണ, കൃത്സഭാർഗവ, ഏകദ്യുന്നായസ്, കൂസീദികണന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, വരൂണ, അഗ്നി, ശ്രുതർഷ, ആർക്ഷ, സോമദേവസ്തുതി.

അം. 46. കൃഷ്ണ ആംഗീരസ്, നോധാഗൗതമ, നുമേധ ആംഗീരസ്, അപാലാ ആത്രേയി, ശ്രുതക്ഷ, സുകക്ഷ ആംഗീരസ്, തിരശ്ചികആംഗീരസ്, രേഭകശൃപൻമാരുടെ അഗ്നി, ഇന്ദ്ര, മരുത, വിശ്വദേവസ്തുതി.

അം. 48. അഗസ്ത്യ, ദാർവ്യച്യുത, നുമേധആംഗീരസ്, പ്രിയമേധ ആംഗീരസ്, ബിന്ദിരാംഗീരസ്, ഗൗതമരഹുഗണ, ശ്യാവാശ്വ, ആത്രേയ, പ്രഭുവസുരാംഗീരസ്, രഹുഗണ ആംഗീരസ്, ബൃഹൻമതിരാംഗീരസ്, മേധാതിഥി കണന്മാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതി.

അം. 49. ആംഗീരസ്, ഭാർഗവ, കശൃപ, നിധുവി കശൃപ, കശൃപമാരീചന്മാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതി.

അം. 50 മുതൽ 53 വരെ. ആംഗീരസ്, ഭാർഗവ, വസിഷ്ഠ കണ, കശൃപ, വിശ്വാമിത്ര കുലത്തിലെ അനേകം ഋഷിമാരുടെ പവമാന സോമസ്തുതിയും ഏതാനും അഗ്നി സ്തുതികൾ ആന്ത്യത്തിലും.

അം. 54. അംബരീഷ, യമ, യമി, യമവൈപസ്യാത, ഹവിർധാന ആംഗീരസ്, യമായതൻമാരുടെ പവമാനസോമ, ഇന്ദ്ര, യമ, അഗ്നി, യമി, പിതരസരണ്യം, പുഷ, സരസ്യാതി, ആപ, മൃത്യു ധാത, പിതൃമേധ സ്തുതി.

അം. 55. വിമദ ഐന്ദ്ര, യായന, വസുക ഐന്ദ്ര, കവഷഐലുഷന്മാരുടെ അഗ്നിഷോമ, ആപ, ഇന്ദ്ര, അശ്വിനി, സോമ, പുഷ, വസുക, വിശ്വദേവസ്തുതി.

അം. 56. കവഷ ഐലുഷ, ലുശധാനാക, അഭിതാപസൗര്യ, ഇന്ദ്രമുഷ്കവാൻ, ഘോഷ കാക്ഷീവതി, സുഹസ്ത്യ ഘോഷേയ, കൃഷ്ണ ആംഗീരസ്, വത്സപ്രിർബാലനന്മാരുടെ വിശ്വദേവ, ഇന്ദ്ര, ഉപമന്യവ, അക്ഷ, അക്ഷതികവ, കൃഷി, സൂര്യ, അഗ്നിസ്തുതി.

അം. 57. സപ്തഗുരു ആംഗീരസ്, അഗ്നി സൗചിക, വാമദേവ, ഗോപായന, ബന്ധു, മാനവന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, ദേവ, വിശ്വദേവ, മന, നിർജ്ജതി, അന്തരീക്ഷ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, അസമതി, ജീവ, ഹസ്തസ്തുതി.

അം. 58. ഗയപ്ലാത, വസുകർണവാസുക, അയാസ്യ ആംഗീരസ്, സുമിത്ര വായ്ന്യശ്വ, ബൃഹസ്പതിരാംഗീരസ് എന്നിവരുടെ സാവർണി വിശ്വദേവ, ബൃഹസ്പതി, അഗ്നി, നരാശംസ, ഇള, ബർഹി, ഭാരത്യത്വഷ്ട, സ്വഹാകൃതി സ്തുതി.

അം. 59. ബൃഹസ്പതി ലൗക്യ, ശാക്ത്യ, പ്രിയമേധ, വിശ്വകർമ്മ ഭൗവന, മന്യുതാപസ, സൂര്യസാവിത്രന്മാരുടെ ഇണാനം, ദേവ, നദി, ഇന്ദ്ര, മരുത, ഗ്രോവാണ, വിശ്വകർമ്മ, മന്യു, സോമ, സൂര്യ, സൂര്യസാവിത്രിസ്തുതി.

അം. 60. ഭരദാജ, വാമദേവ, രേണുർ വിശ്വാമിത്ര, വൈതഹവ്യ പാർഥ്യ, കാദ്രവേയന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, രക്ഷോഹാഗ്നി, പുരുഷ, വിശ്വദേവ, ഗ്രോവാണസ്തുതി.

അം. 61. പുരുവസിന്റെയും ഉർവശിയുടെയും കഥ ഈ അദ്ധ്യായാരംഭത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു. തുടർന്ന് ആംഗീരസ്, വൃഷ്ടികാമ, വൈഘാനസ, മുൽഗല ഭാർമ്യശ്വ, ഐന്ദ്ര, ദുർമിത്ര, വിശ്വാമിത്രന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, ഔഷധി, വിശ്വദേവ, ബൃഹസ്പതി, മരുത, അശ്വിനി, ദക്ഷിണ, സ്തുതി. ഈ അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിൽ പണയനും സരമയും തമ്മിലുള്ള സംവാദരൂപത്തിൽ ഏതാനും പ്രശ്നങ്ങളും ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

അം. 62. വിശിഷ്ടാനഫലങ്ങളും സരമയെന്ന ദേവശൂനികയും പണികളും വരുന്ന കഥയും വിവരിക്കുന്നു. തുടർന്ന് ജമദഗ്നിർഭാർഗവൻ, വൈരുപൻ, അഗ്നിയുതൻ, ഭിക്ഷുരാംഗീരസ് എന്നിവരുടെ വിശ്വദേവ അഗ്നി, ഇള, ബർഹി, ഉഷാസാനകത, സരസ്വതി, ത്വഷ്ട, വനസ്പതി, ഇന്ദ്ര, ആത്മസ്തുതി.

അം. 63. അഥർവണ, വസിഷ്ഠ, ഹിരണ്യഗർഭ, ഭാർഗവ, വാഗാഭ്യുണി, കൃശിക, പരമേഷ്ഠി, ശകപുത, പൈതൃവാന്മാരുടെ ഇന്ദ്ര, അഗ്നി, വരുണ, സോമ, സോമേന്ദ്ര, വിശ്വദേവ, മിത്രാവരുണ, ഗോധേന്ദ്ര, യമ, ദേവഹഗന്ധർവ, അഗ്നിസ്തുതി.

അം. 64. അത്രി, ഇന്ദ്രാണി, വസിഷ്ഠ, ഭരദാജ, ആപ്സത്യ, ബ്രഹ്മ, കശ്യപ, ആംഗരീസ്, ഞൈൻദ്രി, വൈരാജ, വാതായന, കാക്ഷീവത, സൗര്യ, ഭാർഗവ, ബൃഹസ്പതി, പ്രജാപതി, പത്സആഗ്നേയ, ശ്യാത ആഗ്നേയ, അഘമർഷണ, സംവനന, ആംഗീരസ ജ്ജിമാരുടെ അശിനി, ഇന്ദ്ര, സവിത, അഗ്നി, ശ്രദ്ധ, വായു, ഉഷസ്, രാജ, മായാഭേദ, വിശ്വദേവ, യജമാന, യജമാനപത്നി, ഹോത, ആദിത്യ സ്തുതിയും കൂടാതെ പ്രത്യേകമായി ഈ അദ്ധ്യയത്തിൽ സപത്നി നാശനം, അലക്ഷ്മി നാശനം, ദുസ്വപ്ന നാശനം, യക്ഷമ നാശനം, സപത്ന നാശനം എന്നിവക്കുള്ള പ്രാർഥന പ്രക്കുക്ളും വരുന്നു. എല്ലാ ജഗോദ ശാഖകളിലും വിഷയം ഇതു തന്നെ. എന്നാൽ ക്രമീകരണത്തിൽ ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നു.

ജഗോദ സാംഖ്യായന ശാഖ

മേൽ വിവരിച്ച ജഗോദ മന്ത്രക്രമീകരണം ശാകല ശാഖയുടേതാണ്. ഈ ശാഖയിൽ നിന്നും നാമമാത്രമായ വ്യത്യാസമേ സാംഖ്യായന ശാഖയിൽ കാണുന്നുള്ളൂ. ചില ഭിന്നതകൾ ഇപ്രകാരമാണ്. ശാകല ശാഖയിൽ "വാലഖില്യമന്ത്രങ്ങളുടെ ആരംഭം കുറിക്കുന്നു" എന്നും "വാലഖില്യ മന്ത്രങ്ങൾ സമാപിക്കുന്നു" എന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്ന രണ്ടു പ്രത്യേക വരികൾ, സാംഖ്യായന ശാഖയിലില്ല. ശാകല ശാഖയിൽ പരിശിഷ്ടങ്ങളായി ചേർത്തിരിക്കുന്ന 36 സൂക്തങ്ങളിൽ, 15 പ്രക്കുക്ളടങ്ങുന്ന 36-ാമത്തെ സൂക്തം, സാംഖ്യായന വേദശാഖയുടെ തന്നെ ഭാഗമായി നൽകിയിരിക്കുന്നു. അതായത് ശാകല ശാഖയിൽ 10552 മന്ത്രങ്ങൾ 1029 സൂക്തങ്ങളിലുള്ളപ്പോൾ സാംഖ്യായന ശാഖയിൽ 10567 മന്ത്രങ്ങൾ, 1029 സൂക്തങ്ങളിൽ അടങ്ങിയിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദ ബാഷ്പകലശാഖ

ശാകലസൂക്തങ്ങൾ ചില വ്യത്യാസത്തോടെ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുകയും, സാംഖ്യായനത്തിലേതുപോലെ 36-ാം പരിശിഷ്ടസൂക്തം വേദഭാഗമായി തീർന്നിരിക്കുന്നതുമാണ് ബാഷ്പകലശാഖ. സൂക്തങ്ങളുടെ ക്രമീകരണത്തിലുള്ള ചെറിയ വ്യത്യാസം ഇപ്രകാരമാകുന്നു. ശാകലശാഖയുടെ ഒന്നാം മണ്ഡലത്തിന്റെ 93-ാം സൂക്തത്തിനുശേഷം 116 മുതൽ 139 വരെ സൂക്തങ്ങൾ വരുകയും, ഇവയ്ക്കുശേഷം 94 മുതൽ 115 വരെ സൂക്തങ്ങൾ ക്രമീകരിക്കുകയുമാണ് ബാഷ്പകലശാഖയിൽ. 140-ാം സൂക്തം മുതൽ 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തംവരെ ശാകലശാഖയും ബാഷ്പകലശാഖയുമായി വ്യത്യാസമില്ല. എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തംവരെ ശാകലശാഖയും ബാഷ്പകലശാഖയുമായി വ്യത്യാസമില്ല. എട്ടാം മണ്ഡലത്തിലെ 50-ാം സൂക്തത്തിനുശേഷം 60 മുതൽ 94 വരെ സൂക്തങ്ങൾ വരുകയും പിന്നീട് 51 മുതൽ 55 വരെ സൂക്തങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുകയുമാണ് ബാഷ്പകലത്തിൽ. ശാകലശാഖയിലെ 56ഉം 57 ഉം സൂക്തങ്ങൾ (8-ാം മണ്ഡലത്തിലുള്ളത്) ബാഷ്പകല ശാഖയിൽ ഇല്ല. തുടർന്ന് 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 95 മുതൽ പത്താംമണ്ഡലത്തിലെ 88-ാം സൂക്തത്തിലെ 18-ാം ഋക്കു വരെ തുടർച്ചയായി പോകുന്നു. ഇതിനുശേഷമാണ് 8-ാം മണ്ഡലത്തിലെ 58-ാം സൂക്തത്തിലെ രണ്ടാമത്തെ ഋക്കും, അതിനുശേഷം ഒന്നാമത്തെ ഋക്കും ഈ ശാഖയിൽ വരുന്നത്. ശാകലശാഖയിലെ 59-ാം സൂക്തം ബാഷ്പകലത്തിൽ ഇല്ല. ഈ ക്രമീകരണത്തിനുശേഷമാണ് പത്താം മണ്ഡലത്തിലെ 88-ാം സൂക്തത്തിലെ 19-ാം ഋക്കുമുതൽ 192-ാം സൂക്തത്തിലെ അവസാനഋക്കുവരെ ചേർത്തിരിക്കുന്നത്. തുടർന്ന് വേദഭാഗമായി പരിശിഷ്ടസൂക്തങ്ങളും ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ശ്രുതിയാണ് വേദങ്ങളുടെ ചൈതന്യം എന്ന് പറയാറുണ്ട്. നാലു വേദങ്ങൾക്കും തനതായ ശ്രുതിയുണ്ട്. ശിക്ഷാഭേദങ്ങളനുസരിച്ചും, ദേശഭേദമനുസരിച്ചും വേദം ചൊല്ലുന്ന രീതിയിൽ വ്യത്യാസമുണ്ടാകാം. പക്ഷേ സംഗീതാത്മകവേദത്തിന്റെ പാരായണം അഥവാ ഓതുനത്തിന്റെ അടിസ്ഥാനനിയമങ്ങൾ ഒന്നു തന്നെയാണ്. വേദശ്രുതിയിൽ ഒന്നാമത്തേത് സ്വരിതമാണ്. ശബ്ദം ഉയർത്തുകയാണ് സ്വരിതം

വരുന്ന അക്ഷരത്തിൽ വേണ്ടത്. ഏതക്ഷരമാണോ ഉയർത്തി ശബ്ദിക്കേണ്ടത്, അതിനുമുകളിൽ ഒരു വര കുത്തനെ (l) വരച്ച് വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ സ്വരിതം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. താഴ്ത്തി ഉച്ചരിക്കേണ്ട അക്ഷരം അനുദാത്തമാണ്. അക്ഷരത്തിനു ചുവട്ടിൽ വിലങ്ങനെയുള്ള വരയുടെ (-) സഹായത്താൽ അനുദാത്തസ്വരം സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ഋഗ്വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഉദാത്തം പ്രധാനസ്വരമാണ് എങ്കിലും അത് സൂചിപ്പിക്കുന്നതിന് പ്രത്യേക ചിഹ്നമില്ല. വേദവരികളിൽ കാണുന്ന ചിഹ്നം അനുനാസിക എന്നറിയപ്പെടുന്നു. അത് ഉച്ചരിക്കേണ്ടത് 'ങ്' എന്നാണ്. അനുദാത്തം, സ്വരിതങ്ങൾക്കുശേഷം ഉദാത്തം വരുമ്പോൾ വിറപ്പിച്ച് ശബ്ദിക്കുന്ന രീതിയാണ് കമ്പസ്വരം. ഹ്രസ്വകമ്പം f എന്നും ദീർഘകമ്പം ff എന്നും സൂചിപ്പിക്കുന്നു. ചിലപ്പോൾ 1 ഉം 3 ഉം അക്കത്തിലൂടെ ഹ്രസ്വകമ്പവും, ദീർഘകമ്പവും സൂചിപ്പിക്കാറുണ്ട്.

ഋഗ്വേദം ശ്രുതിയോടുകൂടി മാത്രമേ പഠിപ്പിക്കുവാൻ സാധിക്കൂ. അപ്രകാരം ശ്രുതികൂടി ഹൃദിസ്ഥമാക്കുന്നത് നിർബന്ധമായ തിനാലാണ് വേദാഭ്യാസനം ഗുരുമുഖത്തു നിന്നുവേണം എന്ന് നിശ്ചയിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. വേദങ്ങളുടെ ശാസ്ത്രീയത അതിന്റെ ശ്രുതിയിലാണെന്നൊരടിപ്രായവുമുണ്ട്.

ഋഗ്വേദപഠനക്രമങ്ങൾ : താളിയോല ഗ്രന്ഥങ്ങളോ, പുസ്തകങ്ങളോ അടുത്തകാലം വരെ വേദവിദ്യാർത്ഥികൾ പഠനത്തിനായി ഉപയോഗിക്കുക പതിവില്ലായിരുന്നു. ആചാര്യനോ, വേദപാഠശാലയിലെ മുതിർന്ന വിദ്യാർത്ഥികളോ ആയിരിക്കും വേദവരികൾ പഠിപ്പിക്കുക. വേദം ആദ്യം മുതൽ അവസാനം വരെ അതിന്റെ പൂർണ്ണതയോടെ പഠിക്കുക എന്നതാണ് ഒരു വേദവിദ്യാർത്ഥിയുടെ ലക്ഷ്യം. ഓരോ അദ്ധ്യായവും, അനുവാകവും എവിടെ തുടങ്ങുന്നു എവിടെ അവസാനിക്കുന്നു, ഓരോ മന്ത്രത്തിനും മൂന്യം പിന്യം വരുന്ന മന്ത്രങ്ങളേതൊക്കെയാണ്, ഒരു മന്ത്രം ഏതു മണ്ഡലത്തിൽ ഏതു അനുവാകത്തിൽ വരുന്നു എന്നിങ്ങനെ വേദസംബന്ധിയായ ഏതു പ്രശ്നങ്ങൾക്കും ഉത്തരം ഒരു വേദാർത്ഥി, മൂന്നുമുതൽ പത്തു വർഷം കൊണ്ടവസാനിക്കുന്ന വേദവിദ്യാഭ്യാസകാലത്ത്, കണ്ടെത്തുന്നതി നുകുന്നതാണ് ഋഗ്വേദപഠനക്രമം.

ഋഗ്വേദപഠനക്രമങ്ങൾ പദപാഠം, ശിഖാപാഠം, രേഖാപാഠം, ധ്വജപാഠം, ദണ്ഡപാഠം, രഥപാഠം, ഘനപാഠം എന്നിവയാണ്. ഓരോ

ഋക്കിലുമുള്ള ഓരോ പദവും അതിനടുത്ത പദവുമായി അല്ലെങ്കിൽ പദങ്ങളുമായി, ഉദാത്താനുദാത്ത നിയമങ്ങളനുസരിച്ച് തിരിച്ചും മറിച്ചും ചൊല്ലിയാണ് (മേൽ വിവരിച്ച പഠനക്രമമനുസരിച്ച്) വേദത്തിന്റെ പൂർണ്ണഅഭ്യസനം നടത്തുന്നത്. രേഖാപാഠക്രമത്തിൽ "ഓഷധയ സംവദന്തേ സോമേന സഹ രാജന്താ" എന്ന ഋഗ്വേദവരി ചൊല്ലിയാൽ അതിപ്രകാരം ആയിത്തീരുന്നു.

ഓഷധയ സം. സമോഷധയ. ഓഷധയ സം
സം വദന്തേ സോമേന. സോമേന വദന്തേ സം.
സംവദന്തേ വദന്തേ സോമേന സഹരാജന്താ.
രാജന്താ സഹ സോമേന വദന്തേ.

ഇതേ മന്ത്രഭാഗം മാലാപാഠപ്രകാരം ഇപ്രകാരമായിത്തീരുന്നു.

ഓഷധയ സം-സമോഷധയ ഓഷധയസം
സംവദന്തേ വദന്തേസം സംവദന്തേ
വദന്തേ സോമേന സോമേന വദന്തേ
വദന്തേ സോമേന

ശിലാപാഠക്രമരീതിയിൽ ഈ മന്ത്രഭാഗം ഇപ്രകാരമാണ്.

ഓഷധയസം സമോഷധയ, ഓഷധയ സം-വദന്തേ
സംവദന്തേ വദന്തേസം, സംവദന്തേ - സോമേന
വദന്തേ സോമേന സോമേന വദന്തേ
വദന്തേ സോമേന - സഹ

ഈ പാഠക്രമങ്ങൾക്കെല്ലാം കൃത്യമായ ശ്രുതിയുണ്ട്. ഇപ്രകാരമൊരു പഠനക്രമത്തിലൂടെയാണ് ഋഗ്വേദത്തിന്റെ പൂർണ്ണ അഭ്യയനം ഇന്നും നടത്തുന്നത്. (മറ്റു വേദങ്ങൾക്കും ഇപ്രകാരമൊരു പഠനപദ്ധതിയുണ്ട്.)

ഋഗ്വേദ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ : വേദമന്ത്രങ്ങളുടെ രചനയ്ക്ക് ശതാബ്ദങ്ങൾക്കുശേഷം രചിക്കപ്പെട്ട ചെറുതും വലുതുമായ 36 സൂക്തങ്ങളാണ് വേദപരിശിഷ്ടമന്ത്രങ്ങളായി വിവരിക്കപ്പെടുന്നത്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ഈ സംഖ്യയ്ക്ക് വ്യത്യാസം വരാവുന്നതാണ് എന്നു കണ്ടുവല്ലോ. വേദത്തിലെ ചില സൂക്താന്ത്യത്തിലോ, അദ്ധ്യായാന്ത്യത്തിലോ പരിശിഷ്ടസൂക്തങ്ങൾ ചൊല്ലുക എന്നത്

ഒരു ചടങ്ങായി ചെയ്യുപോരുന്നു. ഇവ വേദങ്ങളുടെ ഒഴിച്ചുകൂടാൻവയ്യാത്ത ഭാഗങ്ങളായി പരിഗണിക്കാറില്ല. കൂടാതെ വേദമന്ത്രസംഖ്യകളിൽ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ പൊതുവേ ഉൾപ്പെടുന്നുമില്ല. പരിശിഷ്ട മന്ത്രങ്ങൾക്ക് വ്യക്തമായ ശ്രുതികൾ, വേദമന്ത്രങ്ങളെപ്പോലെ തന്നെയാണ്.

യജുർവേദം

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾക്കുശേഷമാണ് യജുർവേദം രചിക്കപ്പെട്ടത്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ ധാരാളമായി ഉൾപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്ന യജുർവേദത്തിൽ തനതായ മന്ത്രങ്ങളും കൂടാതെ ഗദ്യഭാഗങ്ങളായ ബ്രഹ്മണങ്ങളും ഉണ്ട്. യജുർവേദം, യജ്ഞകർമ്മാദികൾ വിവരിക്കുന്ന കർമ്മകാണ്ഡങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് എന്നു വിവരിക്കപ്പെടുന്നു.

യജുർവേദ ശാഖകൾ : അനേകം ശാഖകൾ ചേർന്നതാണ് യജുർവേദത്തിന്റെ 'പുർണ്ണരൂപം' യജുർവേദത്തിന് 100 ശാഖകളുണ്ടെന്ന് വിവരി ക്കപ്പെടുന്നു. പക്ഷേ വിഷ്ണുപുരാണത്തിൽ യജുർവേദശാഖകൾ 27 എന്നു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. വേദത്തെ നാലായി വിഭജിച്ച്, വ്യാസൻ യജുർവേദം വൈശമ്പായനന് നൽകി എന്നും വൈശമ്പായനൻ ഈ വേദഭാഗത്തെ തന്റെ 9 ശിഷ്യന്മാർക്കായി ഇപദേശിച്ചു എന്നും വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. പുതിയ അറിവുകളും വിവരണങ്ങളും ഉൾപ്പെടുത്തി 9 ശിഷ്യന്മാരും പുതിയ യജുർവേദ ശാഖകൾക്ക് ഇനം നൽകി. ഇവ ആലംബി, കലിംഗ, കമല, ഋചാഭ, ആരുണി, താണ്ഡ്യ, ശ്യാമായന, കാ, കലാപി ശാഖകളായി അറിയപ്പെട്ടു. ഈ വേദശാഖകൾ വീണ്ടും ശിഷ്യഗണങ്ങളിലേയ്ക്ക് പകർന്നിരിക്കണം. ഉദാഹരണത്തിന് യജുർവേദീയ കാ ശാഖ, ചരക, ആഹരക, ഭ്രജിഷ്ഠലകാ, പ്രച്യുഠ, കപിഷ്ഠലകാ, വാരായണീയ, ശ്യാത, ശ്യാതാ ശ്യാതര, ഔപമന്യവ, പാതാണ്ഡിനേയ, ചാരായണീയ, മൈത്രായണീയ എന്നിങ്ങനെ പന്ത്രണ്ടു ശാഖകളായി വളർന്നു.

കലാപിയാകട്ടെ, ഹാരിദ്രവീയ, ചാഗലിന തൗംബുരുവിന, ഔലൂപിന എന്നിങ്ങനെയുള്ള നാലുശാഖകളായി വളർന്നു എന്ന് പാണിനീസൂത്രവും, പതഞ്ജലി മഹാഭാഷ്യവും വിവരിക്കുന്നു. മൈത്രായണീയ യജുർവേദ ശാഖ, മാനവ, വാരാഹ, ദൃന്യഭ, ഐകേയ, ഹാരിദ്രവീയ, ശ്യാമ, ശ്യാമായണീയ ശാഖകളായി വികസിച്ചു. ഇതിലെ

ഹാരിദ്രവീയശാഖ ആസുരിണ, ഗാർഗ്യ, ശാർക്കരാക്ഷ്യ, മാർഗാ, വാസവീയ, ശാഖകൾക്ക് ജന്മനൽകി, ഇവയിലൊന്നും പെടാത്ത യജ്ഞവൽകൃൻ പ്രത്യേകമായി രചിച്ച യജുർവേദീയ തൈത്തിരീയ ശാഖയും, ഗദ്യഭാഗങ്ങളില്ലാത്ത ഒരു പ്രത്യേകശാഖയായി വർത്തിക്കുന്ന മാധ്യന്ദിന വാജസനേയി സംഹിതയും വേറെയുണ്ട്. ഈ യജുർവേദശാഖകളെല്ലാം ചേർന്ന് യജുർവേദവൃക്ഷമെന്ന് അറിയപ്പെടുന്നു. ഇവയിലേതാണ് എല്ലാ ശാഖകളും ഇന്ന് ലഭ്യമാണ്.

യജുർവേദത്തിലെ എല്ലാ ശാഖകളേയും കൃഷ്ണ യജുർവേദമെന്നും ശുക്ളയജുർ വേദമെന്നും പൊതുവേ രണ്ടായിഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു.

യജുർവേദ ശാഖോപശാഖകൾ
(യജുർവേദവൃക്ഷം)

യജുർവേദം	8. കുറു**	8. കുറു**
1. ആലംഭി	a. ചരക	A. ഹിണ്ണുലകം
2. കലിങ്ഗ	b. ആഹവരക	B. ഔദലകം
3. കമല	c. ദ്രാജിഷ്ഠലകം	C. സചിച്ഛലകം
4. ഭൃചാഭ	d. കപിഷ്ഠലകം	D. മുദ്ഗലകം
5. ആരുണി	e. ചാരായണീയ	E. ശൃംഗലകം
6. താണധ്യ	f. പ്രാച്യകം	F. സൗഭരകം
7. ശ്യാമായന	g. ശ്വേത	G. മൗരസകം
8. കുറു**	h. ശ്വേതാശ്വേതര	H. ചുച്യകം
	i. ഔപമന്യവ	I. യോഗകം
9. കലാപി *	j. പാതാണധീനേയ	J. ഹപിലകം
	k. മൈത്രാനീയ**	K. ഭൗസലകം
		L. ഘോഷകം
		M. ജുംഭകം
*	*	*
9. കലാപി*	K. മൈത്രായണീയ***	V. ഹാരിദ്രവീയ****
I ഹാരിദ്രവീയ	p. മാനവ	i ആസുരിണ
	q. വാരാഹ	ii ഗാർഗ്യ
II ചരാഗലിന	r. ഭൃന്ദുഭ	

	s. ഐകേയ	iii ശാർകരാക്ഷ്യ
III തൗബുറുവിന	t. ശ്യാമാ	iv മാർഗ
IV ഔലൂപിന	v. ഹാരിദ്രവീയ****	v വാസവീയ

സൂര്യപ്രസാദത്താൽ ലഭിച്ച വേദങ്ങളായതുകൊണ്ട് ചില വേദശാഖകളെ ശുക്ല യജുർവേദമെന്ന് വിളിക്കുന്നു കൂടാതെ ഗദ്യഭാഗങ്ങളില്ലാതെ പൂർണ്ണമായി പദ്യരൂപത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്ന ശുദ്ധരൂപത്തിലുള്ള വേദശാഖകളായതുകൊണ്ടാണ് ചില യജുർവേദ ശാഖകളെ ശുക്ല യജുർവേദമെന്നറിയപ്പെടുന്നത് എന്നും, വിവരണങ്ങളുണ്ട്. കൃഷ്ണ യജുർവേദശാഖയിൽ പെടുന്നവയിലെല്ലാം ഗദ്യ പദ്യമിശ്രിതമായിട്ടാണ് മന്ത്ര അവതരണം.

ശുക്ല യജുർവേദത്തിലെ രണ്ടു ശാഖകളാണ് മാധ്യം ദിനവാജസനേയി സംഹിതയും, കണ്വ സംഹിതയും. കൃഷ്ണ യജുർവേദീയമായ ശാഖകളാണ് മൈത്രായണി സംഹിതയും, തൈത്തിരീസംഹിതയും, കംസംഹിതകളും. തൈത്തിരീയശാഖയ്ക്ക് ആപസ്തംബ സംഹിതയെന്നും, ഹിരണ്യകേശി സംഹിതയെന്നും രണ്ടു ശാഖകളുണ്ട്.

വാജസനേയി മാധ്യമിന സംഹിത : നാൽപ്പത് അദ്ധ്യായങ്ങളിലായി 1975 മന്ത്രങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് ശുക്ല യജുർവേദീയമായ ഈ സംഹിത. വിവിധ യാഗകർമ്മങ്ങൾക്കുള്ള മന്ത്രങ്ങളാണ് ഇതിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും നൽകിയിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ വരുന്ന പ്രധാന യാഗഭാഗമാണ് യഥാക്രമം വിവരിക്കുന്നത്.

അം. 1, 2. ദർശപൂർണമാസി യാഗത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 3. ചാതുർമാസ്യകർമ്മത്തിലനുഷ്ഠിക്കുന്ന അഗ്ന്യാധാനം, അഗ്നി ഉപസ്ഥാനം, അഗ്നികുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നി തെളിയിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങൾ.

അം. 4. അഗ്നിഷ്ടോമ യാഗത്തിൽ യാഗം നടത്തിക്കുന്ന യജമാനൻ യാഗശാലയിൽ പ്രവേശിക്കുന്നതുമുതൽ യാഗത്തിനാ വശ്യമായ സോമരസം എടുക്കുന്നതിനുള്ള സോമലതകൾ, യാഗശാല യിലേക്ക് കൊണ്ടുവരുന്നതുവരെയുള്ള ചടങ്ങുകൾക്കായുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 5. യാഗത്തിലെ ആതിഥ്യം എന്ന ചടങ്ങുമുതൽ യുപസ്ഥാനം വരെയുള്ള കർമ്മങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 6. അഗ്നിഷ്ടോമത്തിലെ യുപസ്ഥാപനം മുതൽ സോമരസം

ഉണ്ടാകുന്നതുവരെയുള്ള ചടങ്ങുകളുടെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 7, 8. ഉപാംശുഗ്രഹസവനം, തൃതീയസവനത്തിലെ ആദിത്യഗ്രഹമന്ത്രവും യഥാക്രമം വരുന്നു.

അം. 9 മുതൽ 14 വരെ യഥാക്രമം വാജപേയയാഗം, രാജസുയയാഗത്തിലെ സൗത്രാമണി എന്ന കർമ്മം, ഉപാസംഭരണം, ചിതി ഉപധാനവും, പൂഷ്കരപർണ ഉപധാനവും സവിസ്തരം വർണ്ണിക്കുന്നു.

അം. 15 മുതൽ 22 വരെ. പഞ്ചമചിതി, ശതരുദ്രിയഹോമം, ചിതി ആരോഹണം, വസോർധാര, സൗത്രാമണി, സേകം, സന്ധ്യാഹോരാത്രം, യാജുപ്രേഷണം എന്നീ പ്രധാനചടങ്ങുകൾ ക്കുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 23 മുതൽ 25 വരെ. പൂർണ്ണമായും അശ്വമേധയാഗ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 26. ഖിലമന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 27 മുതൽ 30 വരെ. പഞ്ചമചിതിയിലെ അഗ്നിമന്ത്രം, സൗത്രാമണി ചടങ്ങിൽ മേൽവിവരിച്ച കർമ്മങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായ മന്ത്രങ്ങൾ, വീണ്ടും അശ്വമേധയാഗത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 30 മുതൽ 35 വരെ. പുരുഷമേധയാഗം, പുരുഷസൂക്തം, സർവ്വമേധം, സർവ്വമേധത്തിലെ പുരോരപ്രക്രിയ, ശിവസങ്കല്പം, പിത്യമേധം എന്നീ ക്രിയാമന്ത്രങ്ങൾ.

അം. 36 മുതൽ 39 വരെ. യാഗാഗ്നിയിലെ പ്രവർഗ്ഗം, സംവരം പ്രോക്ഷണം, ഘർമ്മദോഹനം, പ്രായശ്ചിത്തം.

അം. 40 പ്രിസദ്ധമായ ഈശാവാര്യോപനിഷത്ത്. ശുക്ല യജുർവേദീയ വാജസനേയി സംഹിതയുടെ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും 20 മുതൽ 40 വരെ മന്ത്രവരികൾ അടങ്ങിയിട്ടുണ്ട്.

ഇവിടെ വിവരിച്ചിരിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ, ഋഗ്വേദത്തിലേതു പോലെ ഓരോ മഹർഷിമാരും അവരുടെ കുലശിഷ്യഗണത്തിലുള്ളവരും രചിച്ചതാണ്. ഋഗ്വേദത്തിൽ നിന്നുതന്നെ എടുത്തിട്ടുള്ള അനേകം ഋക്കുകളും ഇതിലുണ്ട്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളെപ്പോലും, യജുർവേദത്തിൽ ചേർക്കുമ്പോൾ ഋക്കുകൾ എന്നു പറയാറില്ല. യജുർവേദം കർമ്മകാണ്ഡമാണ് എന്ന പൊതുവേ വിവരിക്കുവാൻ കാരണവും, യാഗകർമ്മങ്ങൾക്കായി മന്ത്രങ്ങളെ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കു

നതുകൊണ്ടു തന്നെയായിരിക്കണം. ഒരു യാഗത്തിനോ, യാഗചടങ്ങിനോ ചൊല്ലുന്നമന്ത്രങ്ങൾ അതിനുമാത്രമായുള്ളതല്ല എന്നു പ്രത്യേകം ഓർമ്മിപ്പിക്കട്ടെ. യാഗാടിസ്ഥാനത്തിൽ വിവരിക്കുമ്പോൾ മാത്രമാണ്, അപ്രകാരം സൂചിപ്പിക്കുന്നത്. ഈ മന്ത്രങ്ങളിൽ പലതും പുജാചടങ്ങുകൾ മുതൽ വിവാഹാദിചടങ്ങുകൾ വരെയുള്ള എല്ലാ ദൈവികകർമ്മങ്ങൾക്കും യുക്താനുസരണം ഉപയോഗിക്കാറുണ്ട്.

കാണാസംഹിത

കാണാസംഹിതയിൽ വിഷയങ്ങളും, വിവരണങ്ങളും, അദ്ധ്യായങ്ങളുടെ എണ്ണവും, മാധ്യമിന സംഹിതയിലേതുപോലെയാണ്. മന്ത്രസംഖ്യകളിൽ അൽപം ചില വ്യത്യാസങ്ങൾ വരുന്നുണ്ട് എന്നുമാത്രം. അക്ഷരങ്ങളുടെയോ, പദങ്ങളുടെയോ വ്യത്യാസവും, മന്ത്രവരികളുടെ മാറ്റിമറിച്ചുള്ള ക്രമീകരണവും ചില അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ കാണാം.

തൈത്തിരീയ സംഹിത

കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിലെ പ്രധാനവേദശാഖയായ തൈത്തിരീയ സംഹിത ഏഴു കാണ്ടങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ കാണ്ടവും വീണ്ടും പ്രപാകങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. വളരെ വ്യക്തമായ ക്രമീകരമുള്ള ഈ സംഹിതയിലെ ഓരോ പ്രപാകവും യാഗകർമ്മങ്ങളിലെ ഓരോചടങ്ങിന്റെയും വിവരണങ്ങളാണ്. ഇവയെല്ലാം മന്ത്രസൂക്തങ്ങളും ബ്രാഹ്മണ വിവരണങ്ങളായ ഗദ്യങ്ങളും ചേർന്നതാണ്.

കാണ്ടം 1. എട്ടു പ്രപാകങ്ങളിലായി ഒന്നാം കാണ്ടത്തിൽ വിവിരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു. ദർശപൂർണ മാസിയാഗ ക്രിയകൾ, അഗ്നിനിഷ്ഠോമയാഗം, അഗ്നിഷ്ഠോമത്തിലെ യാഗപശുവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചടങ്ങുകൾ, ഗ്രഹാകർമ്മങ്ങൾ, യജ്ഞശാലയിൽ യാഗാഗ്നിയുടെ പുനരാധാനം, യജമാനൻ നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങളടങ്ങുന്ന യജമാന കാണ്ടം, അതിന്റെ തുടർച്ചയായി യജമാനകർമ്മങ്ങൾ തന്നെ ഉൾക്കൊള്ളുന്ന യജമാനബ്രാഹ്മണം, രാജസൂയയാഗത്തിലെ ചില കർമ്മങ്ങൾ.

കാണ്ടം 2. ആറു പ്രപാകങ്ങളിലായി ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ യാഗകർമ്മത്തിലെ പശുവിധാനം, ഭൗതിക സുഖലബ്ധിക്കായി അനുഷ്ഠിക്കുന്ന കാമ്യേഷ്ഠിയുടെ വിവരണം,

ആധ്യാത്മിക ലക്ഷ്യത്തിനുള്ള യാഗകർമ്മങ്ങൾ, യാഗശേഷം നടത്തുന്ന ശേഷകർമ്മങ്ങൾ.

കാണ്ഡം 3. അഞ്ചുപ്രപാഠങ്ങളിൽ യഥാക്രമം യാഗത്തിലെ സോമക്രിയകൾ, യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനം, യാഗക്രമീകരണം, യാഗത്തിലെ ഹവനവിധികൾ, യാഗശേഷക്രിയകൾ എന്നിവയാണ്.

കാണ്ഡം 4. ഏഴു പ്രപാഠങ്ങളിൽ യജ്ഞശാലയിലെ യാഗകുണ്ഡത്തിന്റെ ക്രമീകരണം, യാഗകുണ്ഡക്രമീകരണവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മന്ത്രങ്ങൾ, ദേവയജ്ഞം, യാഗശാലാവർണ്ണനം, യാഗകുണ്ഡവർണ്ണനം, പഞ്ചമചിതിനിരൂപണം, ഹോമവിധി, പരിഷേചന സംസ്കാര ക്രിയകൾ, വസോർധാര എന്നീ യാഗവിഷയങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 5. ഏഴു പ്രപാഠങ്ങളടങ്ങുന്ന ഈ കാണ്ഡത്തിൽ അഗ്നിചരിത്രം, അഗ്നികുണ്ഡ വിവരണത്തിന്റെ തുടർച്ച, പ്രത്യേക യാഗത്തിനുള്ള കുണ്ഡങ്ങൾ, അവ നിർമ്മിക്കുവാനുപയോഗിക്കുന്ന ഇഷ്ടിക, യാഗപശു ഉൾപ്പെടെയുള്ള യാഗദ്രവ്യങ്ങൾ, യാഗത്തിനുള്ള കലശപാത്രങ്ങൾ, ഹവനകർമ്മങ്ങൾ എന്നീ വിഷയങ്ങളാണ്.

കാണ്ഡം 6. ആറു പ്രപാഠങ്ങളിലായി സോമയാഗത്തിനുള്ള മന്ത്രങ്ങളുടെയും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെയും സവിസ്തര വിവരണമാണ് ഈ കാണ്ഡത്തിലെ വിഷയം.

കാണ്ഡം 7. അഞ്ചു പ്രപാഠങ്ങളാണ് ഈ കാണ്ഡത്തിലുള്ളത്. അശ്വമേധയാഗകർമ്മങ്ങൾ, ആറു രാത്രികളിൽ നടത്തുന്ന യാഗകർമ്മങ്ങൾ, സത്രജാതകർമ്മം, യാഗകർമ്മ നിരൂപണം, യാഗശേഷകർമ്മങ്ങൾ, യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ എന്നിവയാണ് മറ്റു വിവരണവിഷയങ്ങൾ.

മൈത്രായണീസംഹിത

കൃഷ്ണയജുർവേദത്തിലെ മൈത്രായണീശാഖ നാലു കാണ്ഡങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ യാഗത്തിനുമുള്ള മന്ത്രങ്ങളും കർമ്മങ്ങളുമാണ് ഇതിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. തൈത്തരീയ സംഹിതയിൽ കാണുന്ന വൃക്തതയും, ചിട്ടയും യാഗവിവരണത്തിൽ, ഈ സംഹിതയിൽ കാണുന്നില്ല എന്ന ഒരു അഭിപ്രായവുമുണ്ട്. തൈത്തരീയ സംഹിതപോല ഓരോ കാണ്ഡവും വീണ്ടും പ്രപാഠങ്ങളായി തരംതിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ സംഹിതയിൽ

വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ്.

കാണാം. 1. പതിനൊന്നു പ്രപാഠകങ്ങളാണ് ഈ കാണത്തിലുള്ളത്. യഥാക്രമം ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ, ദശപുർണ്ണമാസയാഗം, യാഗത്തിൽ അധാര്യ നടത്തുന്ന ക്രിയകൾ, ഗ്രഹാകർമ്മങ്ങൾ, യജമാനബ്രാഹ്മണം, യാഗാദികൾക്കുള്ള അഗ്നി ഉപസ്ഥാനം, അഗ്ന്യാധാനം, അഗ്നിയുടെ പുനരാധാനം, അഗ്നിഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, ചതുർഹോരക്രിയകൾ, ചാതുർമാസ്യ ക്രിയകൾ വാജ്പേയയാഗം.

കാണാം. 2. പതിമൂന്നു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി ഭൗതികസുഖ സമൃദ്ധിക്കു വേണ്ടിയുള്ള യാഗങ്ങൾ, രാജസൂയം, അഗ്നിഹോത്രം, എന്നീ യാഗങ്ങളുടെ ഏറെ മന്ത്രങ്ങളും പ്രധാന ചില ചടങ്ങുകളും വിവരിക്കുന്നു.

കാണാം. 3. പതിനാറു പ്രപാഠകങ്ങൾ അടങ്ങുന്ന ഈ കാണത്തിൽ അഗ്നിഹോത്രയാഗക്രിയകളുടെ തുടർച്ചയായി അഗ്നിഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, വസോർധാരക്രിയകൾ, യജ്ഞശാലയിൽ സന്നിഹിതരായിരിക്കുന്ന ഓരോ പുരോഹിതനും നേതൃത്വം നൽകേണ്ട ക്രിയകൾ, യാഗത്തിലെ സൗത്രാമണീയ കർമ്മം അശ്വമേധയാഗം ഇവ വിവരിക്കുന്നു.

കാണാം. 4. പതിനാലു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി പുരോധാശ ക്രിയകളടങ്ങുന്ന പുരോധാശ ബ്രാഹ്മണം, അധാര്യ വിഭാഗത്തിൽ പെട്ട യാഗപുരോഹിതന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങൾ, പ്രവർഗ്യകർമ്മം, മറ്റു ഹവനകർമ്മങ്ങൾ എന്നിവ വിവരിക്കുന്നു. കൂടാതെ അവസാനത്തെ ഏഴു പ്രപാഠകങ്ങൾ മൈത്രായണീ ഉപനിഷത്താണ്.

യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ തമ്മിലുള്ള സാമ്യതകളനുസരിച്ച് തൈത്തരീയ ശാഖയും മൈത്രായണീയ ശാഖയും തമ്മിൽ വളരെ ബന്ധമുണ്ട്. എന്നാൽ നവജാത ശിശുവിന്റെ ജാതകർമ്മം, അന്നപ്രാശനം, നാമകരണം, ഉപനയനം, വിവാഹം തുടങ്ങിയ ഗൃഹസ്ഥനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ആചാരങ്ങളുടെയും, കർമ്മങ്ങളുടെയും വിവരണം തൈത്തരീയ സംഹിതയിൽ, മൈത്രായണീയ സംഹിതയേക്കാൾ പ്രാധാന്യത്തോടെയും, വ്യക്തതയോടെയും നൽകിയിട്ടുണ്ട്.

ഭാരതത്തിൽ യജുർവേദത്തിലെ വിവധ ശാഖകളുടെ അനുയായികളായി വളരെ കുറച്ച് വേദജ്ഞർ മാത്രമാണ് ഇന്നുള്ളത്.

മൈത്രായണീയശാഖക്കാരായ ചില വൈദികർ ഗുജറാത്തിലെ നർമ്മദാതീരത്തും, ഗോദാവരിതീരത്തും, കാശ്മീരിലും വസിക്കുന്നു. തൈത്തിരീയ ശാഖയുടെ അനുയായികൾ ഭാരത്തിൽ പല ഭാഗങ്ങളിലും കാണപ്പെടുന്നുണ്ടെങ്കിലും, കംശാഖക്കാർ ഗോദാവരിയുടെ ദക്ഷിണതീരത്ത് മാത്രമായി ഒരുങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ശുക്ലയജുർവേദീയകണശാഖക്കാർ കൃഷ്ണ നദിക്കരയിലും മാധ്യമിനവാജസനേയിയുടെ പിന്തുടർച്ചക്കാർ സരയൂനദിക്കരയിലും മാത്രമായി കാണപ്പെടുന്നു.

കാകസംഹിത അഥവാ കംസംഹിത

കൃഷ്ണ യജുർവേദീയ കാകസംഹിതയിലെ ചരകശാഖയിൽ അഞ്ചുഭാഗങ്ങളാണുള്ളത്. ഒന്നാംഭാഗം ഇരിമികാ, രണ്ടാംഭാഗം മധ്യമികാ, മൂന്നും നാലും ഭാഗങ്ങൾ ഓരമിക, അഞ്ചാംഭാഗം അശ്വമേധ വചനം എന്നിങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു. ഒന്നു മുതൽ നാലുവരെ ഭാഗങ്ങളെ നാൽപ്പത് അദ്ധ്യായങ്ങൾ അഥവാ സ്ഥാനകങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. അഞ്ചാം ഭാഗം 13 അനുവചനങ്ങളായും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. കാകസംഹിതയിലെ ചരകശാഖയിൽ മന്ത്രങ്ങളും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെ സംഖ്യ 3028 എണ്ണമാണ്. ഈ ശാഖയിലെ മന്ത്രങ്ങളിൽ കമ്പം, രേഫം, പ്ലുതം, അനുനാസിക എന്നീ സ്വരങ്ങളില്ലതന്നെ. ശ്രുതിയില്ലാത്ത ബ്രാഹ്മണ ഭാഗങ്ങളും കാകശാഖയിലുണ്ട്. അഞ്ചു ഭാഗങ്ങളിലായി ഇതിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ്.

ഇരിമിക : പതിനെട്ട് അദ്ധ്യായങ്ങൾ അഥവാ സ്ഥാനകങ്ങളിലായി വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ പുരോധാശക്രിയകൾ, അധ്യായ പുരോഹിതന്റെ കർമ്മങ്ങൾ, ജ്യോതിരികം, ഗ്രഹാകർമ്മങ്ങൾ, യജമാനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗത്തിലെ കർമ്മങ്ങളടങ്ങുന്ന അഗ്നിഹോത്ര ബ്രാഹ്മണം, ആലോഭി, ദിശസ്ഥാനകം, പശുബന്ധനം, വാജപേയം, രാജസൂയം അഗ്നിവീശിക, ധ്രുവക്ഷിതി, ചമാ എന്നിവയാകുന്നു.

മധ്യമിക : പന്ത്രണ്ടു സ്ഥാനകങ്ങളിലായി വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ സാവിത്രി, അപോതവീതം, പഞ്ചചൂഡം, സാർഗ്ഗം, ദീക്ഷിതം, സാക്ഷിതി, ഇഷ്ട, ധിഷ്ഠ്യം, വാചസ്പതി, ആയുഷ്യം, ദീർഘജിഹ്വി, പാത്നിവതം എന്നിവയാണ്.

ഓരമിക : പത്തു സ്ഥാനകങ്ങളുള്ള ഓരമികയിലെ വിവരണം

പുരോധാശ ബ്രാഹ്മണം, യജുമാനുബ്രാഹ്മണം, സുത്ര(യാഗ)വിവരണം, ഏകദിനയജ്ഞം, പ്രായശ്ചിത്ത കർമ്മങ്ങൾ, ചാതുർമാസ്യം, സവാ, സൗത്രാമണി, യദക്രമം, ഹിരണ്യഗർഭം എന്നീ വിഷയങ്ങളെ പുരസ്കരിച്ചുള്ളവയാണ്.

അശ്വമേധവചനം : പന്മാനുവചനം, ഗണാനുവചനം, അനുവചനം, മേഷാനു വചനം, മിത്രാനുവചനം, ജീമൂതാനുവചനം, ഇന്ദ്രാനുവചനം, പേതാനു വചനം, രോഹിതാനുവചനം, സോമാനുവചനം, നമസ്കാരാനുവചനം, അലിവന്ദാനുവചനം, ശാദാനുവചനം എന്നിങ്ങനെ 13 അനു വചനങ്ങൾ അഥവാ സൂക്തങ്ങൾ ഇതിലടങ്ങുന്നു.

കപിഷ്ഠല കംസംഹിത

പ്രൊഫസർ കാലണ്ട്, പ്രൊഫസർ വെബർ എന്നിവർ പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരിക്കുന്ന വിവരണങ്ങളാണ് ലഭ്യമായ കപിഷ്ഠലകം സംഹിതയ്ക്കായാ. ഈ ഗ്രന്ഥങ്ങൾ പ്രകാരം സംഹിതയുടെ 9 മുതൽ 24 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളും, 33-ാം അദ്ധ്യായവും പൂർണ്ണമായും നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. ആറ് അഷ്ടകങ്ങളിലായി 48 അദ്ധ്യായങ്ങളുള്ളതിൽ അവശേഷിക്കുന്ന അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് പ്രൊഫസർ വെബറും, കാലണ്ടും പ്രസിദ്ധീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. കംസംഹിതയും, കപിഷ്ഠലകം സംഹിതയും തമ്മിൽ വളരെ സാമ്യമുണ്ടെന്ന് ലഭ്യമായ കപിഷ്ഠലകത്തിന്റെ ഭാഗങ്ങളുമായി താരതമ്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ വ്യക്തമാകുന്നു. ഒരേക്രമത്തിലാണ് രണ്ടു സംഹിതകളിലും വിഷയാവതരണം. പക്ഷേ കാക സംഹിതയിലെ ഏതാനും വരികൾ കപിഷ്ഠലകത്തിന്റെ ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും അപ്രത്യക്ഷമായിരിക്കണം. കാകസംഹിതയിലെ സ്ഥാനകം 9 മുതൽ 15 വരെയുള്ള വിവരണങ്ങൾക്ക് സമാനമായി കപിഷ്ഠലത്തിന്റെ 9 മുതൽ 24 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് നഷ്ടപ്പെട്ടിരിക്കുന്നത്. കാകത്തിന്റെ 21, 22 സ്ഥാനങ്ങളുടെ ഏതാനും ഭാഗമാണ് കപിഷ്ഠലത്തിന്റെ നഷ്ടപ്പെട്ട 33-ാം അദ്ധ്യായത്തിന് സമാനമായി വരുന്നത്. വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ കപിഷ്ഠലകവും, കംവു തമ്മിൽ കാര്യമായ വ്യത്യാസങ്ങളില്ലാത്ത തിനാൽ വിഷയഗ്രഹണത്തിന് കംസംഹിതയിലൂടെ കണ്ണോടിച്ചാൽ മതിയാകും.

യജുർവേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ജഗദവേദങ്ങളിൽ നിന്ന് വളരെ ഭിന്നമല്ല യജുർവേദ മന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി.

പാഠക്രമങ്ങളെക്കുറിച്ചാകട്ടെ ഗുരുമുഖത്തു നിന്നും ശ്രുതികേട്ട പഠിക്കുകയാണ് പതിവ്. വ്യക്തമായ ഒരു പാഠക്രമം പ്രോഗ്രാമിനെപ്പോലെ യജുർവേദത്തിനുള്ളതായി ലഭ്യമായ വേദഗ്രന്ഥങ്ങളിലോ മറ്റ് വിവരണങ്ങളിലോ കാണുന്നില്ല എങ്കിലും ഇന്ന് നിലവിലുള്ള പ്രായോഗികക്രമപ്രകാരം ലളിതമായ ഉദാത്താനുദാത്തത്തോടുകൂടി പ്രോഗ്രാമിനെപ്പോലെ തന്നെയുള്ള പാഠ്യപദ്ധതിയിലൂടെ യജുർവേദം ചൊല്ലിക്കൊടുത്തു പഠിപ്പിക്കുകയാണ് പതിവ്. പ്രോഗ്രാമിനെപ്പോലെ പാഠപദ്ധതി യജുർവേദത്തിനുമുണ്ടെന്നും, ഇന്നും ഈ പാഠങ്ങൾ വിദ്യാർത്ഥികൾ പഠിച്ചുവരുന്നുണ്ടെന്നും, ആചാര്യന്മാരിൽ നിന്നും അറിയുവാൻ സാധിച്ചു.

പ്രോഗ്രാമ യജുർവേദമന്ത്രങ്ങൾ : യജുർവേദത്തിന്റെ എല്ലാ ശാഖകളിലും പ്രോഗ്രാമ മന്ത്രങ്ങളുണ്ട്. ഓരോ ശാഖയിലും കുറഞ്ഞത് പകുതിയെങ്കിലും പ്രോഗ്രാമമന്ത്രങ്ങളായിരിക്കും. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് പ്രോഗ്രാമമന്ത്രങ്ങളുടെ സംഖ്യ, യജുർവേദശാഖകളിൽ കൂടുതലാകുവാനും സാധ്യതയുണ്ട്. അഥർവവേദ മന്ത്രങ്ങളും യജുർവേദത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. സാമവേദത്തിന്റെ തനതായ മന്ത്രങ്ങൾ എന്നുവിവരിക്കാവുന്ന മന്ത്രങ്ങളുടെ എണ്ണം കുറവാണെങ്കിലും അവയിൽ ചിലത് യജുർവേദശാഖകളിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ശുക്ല യജുർവേദശാഖയിലെ വാജസനേയി സംഹിതയും, കാണാസംഹിതയും താരതമ്യപ്പെടുത്തിയാൽ ആദ്യത്തേതിൽ 48 പ്രോഗ്രാമിയ പ്രക്കുകൾ രണ്ടാമത്തേതിനേക്കാൾ കൂടുതലുണ്ടെന്ന് കാണാം. പലപ്പോഴും പ്രോഗ്രാമത്തിൽ നിന്നോ അഥർവവേദത്തിൽ നിന്നോ യജുർവേദത്തിലേക്ക് വരുന്ന മന്ത്രങ്ങളിൽ ചില ചെറിയ വ്യത്യാസങ്ങൾ കാണുന്നുണ്ട്.

യജുർവേദ പരിശിഷ്ടങ്ങൾ : യജുർവേദഭാഗത്തിൽ നിന്ന് ഭിന്നമായി ഒരു പരിശിഷ്ടഭാഗം ഈ വേദശാഖകളിലില്ല എങ്കിലും വേദത്തിന്റെ തന്നെ ഭാഗമായി വരുന്ന ഏതാനും അദ്ധ്യായങ്ങൾ പരിശിഷ്ടങ്ങളായി ചിലപ്പോൾ അറിയപ്പെടുന്നുമുണ്ട്. കാണാസംഹിതയുടെയും, മാധ്യന്ദിനസംഹിതയുടെയും ഭാഗമായ നാൽപ്പതാം അദ്ധ്യായം ഈശാവാസ്യോപനിഷദ് ചിലപ്പോൾ പരിശിഷ്ടമെന്ന് വിവരിച്ചുകാണുന്നുണ്ട്. അതുപോലെ മൈത്രായണി ആര്യണകവും, മൈത്രായണ്യുപനിഷത്തും മൈത്രായണിയ

യജുർവേദശാഖയുടെ ഭാഗമാണെങ്കിലും പരിശിഷ്ട മന്ത്രങ്ങളായിട്ടും ഗണിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഈ സമ്പ്രദായം ഋഗ്വേദത്തിൽനിന്ന് ഭിന്നമാണ്.

സാമവേദം

സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ, ഏകദേശം പൂർണ്ണമായും ഋഗ്വേദത്തിലൊ യജുർവേദത്തിലൊ ഉള്ളവയാണ്. ഈ വേദം അതിന്റെ തനതായ പ്രത്യേകത പുലർത്തുന്നത് ഗാനരൂപത്തിൽ ആലപിക്കുന്ന ശ്രുതിയുള്ളതുകൊണ്ടാണ്. ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളെ, അനുശാസിക്കുന്ന നിയമപ്രകാരം ഗാനരൂപത്തിൽ ചൊല്ലുമ്പോൾ, അതു സാമവേദമായിത്തീരുന്നു എന്നു ചുരുക്കം. ഇന്ദ്രാദിവേദന്മാരെ സാമവേദികൾ, യാഗശാലയിൽ, സാമഗാനമാലപിച്ച് സന്തുഷ്ടരാക്കുന്നു.

സാമവേദ ശാഖകൾ : മറ്റു വേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ച് അഭിപ്രായഭിന്നതകളുള്ളതു പോലെ സാമവേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ചും വ്യത്യസ്തമായ അഭിപ്രായങ്ങൾ നിലവിലുണ്ട്. പുരാണങ്ങളിലും, ഉപനിഷത്തുകളിലും നൽകിയിരിക്കുന്ന സാമവേദശാഖകളുടെ സംഖ്യ വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. പതഞ്ജലി വ്യാകരണവും, മുക്തികോപനിഷത്തും, 1000 സാമവേദശാഖകൾ ഉണ്ട് എന്ന് വിവരിക്കുന്നു. സാമതർപ്പണ വിധി എന്ന ഗ്രന്ഥത്തിൽ സാമവേദത്തിന്റെ 13 ശാഖകളുടെ വിവരണങ്ങൾ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. രാണായണീയ, ശാട്യമുഗ്ര, വ്യാസ, ഭാഗുരി, ഔലുണ്ടി, ഗൗൽഗുവി, ഭാനുമാൻ, ഔപമന്യവ, കാരാടി, മശക, ഗാർഗ്യ, കൗമുദ, ശാലിഹോത്ര, ജൈമിനീയ സാമവേദ ശാഖകളെക്കുറിച്ചാണ് ഏറെ വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നത്. എന്നാൽ ലഭ്യമായ രേഖകളിൽ നിന്നും തെളിയുന്നത്, കൗമുദ, ജൈമിനീയ, രാണായണീയ ശാഖകൾ മാത്രമേ ഇന്ന് നിലവിലുള്ളൂ എന്നാണ്. ഈ ശാഖകൾ തമ്മിലുള്ള വ്യത്യാസങ്ങൾ അപ്രധാനമായവയാണുതാനും.

സാമവേദമന്ത്രങ്ങളെ കൗമുദശാഖയിൽ അർച്ചികളായും, അർച്ചികളെ കാണഡങ്ങളായും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഈ മന്ത്രങ്ങളെ രാണായണീയശാഖക്കാർ പ്രപാഠകങ്ങളായിട്ടാണ് അടുക്കിയിരിക്കുന്നത്. ജൈമിനീയ സാമവേദസംഹിതയിലാകട്ടെ പർവ്വങ്ങളായിട്ടാണ് മന്ത്രക്രമീകരണം നടത്തിയിട്ടുള്ളത്. ചിലപ്പോൾ സാമവേദമന്ത്രങ്ങളെ അദ്ധ്യായങ്ങളായും ഭാഗിക്കാറുണ്ട്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ഒരു ശാഖയുടെ ഒരു അദ്ധ്യായത്തിൽ അവസാനിക്കുന്ന

മന്ത്രങ്ങൾ മറ്റൊരു ശാഖയുടെ അധ്യായാരംഭത്തിൽ കാണുന്നുണ്ട്. ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് ചില വൈദികപദങ്ങളിലും വ്യത്യാസം കാണുന്നു എന്നതാണ് സേമവേദത്തിന്റെ മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. ഉദാഹരണത്തിന് 'വാമശ്മയ' എന്ന പദം തന്നെ വാമശ്ന എന്നുപയോഗിക്കുന്നു. അതുപോലെ യശസാ എന്നത് യശസ്വ്യ എന്നും വരുന്നു. 'പാഹിനോ അഗ്ന ഏകയാ' എന്ന കൗമുദശാഖയിലെ വരി ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ 'പാഹ്യുത്നോ അഗ്ന ഏകയാ' എന്നായി മാറിയിരിക്കുന്നു. ചില ഉദാഹരണങ്ങൾ മാത്രമാണിവിടെ നൽകിയിരിക്കുന്നത്.

സാമവേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം : സാമവേദത്തിൽ 1549 മന്ത്രങ്ങളാണുള്ളത് എന്നാണ് പൊതുവേ അംഗീകരിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളത്. സാമവേദമന്ത്രസംഖ്യയെക്കുറിച്ച് വ്യത്യസ്ത അഭിപ്രായങ്ങളും നിലവിലുണ്ട്. ഇതിന് ഒരു പ്രധാനകാരണം വേദം ചൊല്ലുമ്പോൾ അതിലെ ചിലവരികൾ വീണ്ടും ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്നു എന്നതാണ്. ഇവയെ പുനരുക്തികൾ എന്നു പറയുന്നു. ആവർത്തിക്കപ്പെടുന്ന വരികൾക്കും ശാഖാഭേദമനുസരിച്ച് വ്യത്യാസം ഉണ്ട്. ഈ വ്യത്യസ്ത സംഖ്യയിലുള്ള പുനരുക്തികൾ മന്ത്രസംഖ്യയുമായി വീണ്ടും ചേർക്കുമ്പോഴാണ് സാമവേദമന്ത്രസംഖ്യ യിൽ വ്യത്യാസം വരുന്നത്. സാധാരണയായി 267 പുനരുക്തികൾ കൂടി ചേർത്ത് 1816 സാമവേദമന്ത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് ചിലപ്പോൾ വിവരിക്കാറുണ്ട്. ഇതിൽ സാമവേദത്തിന്റെ തനതായ 105 മന്ത്രങ്ങളൊഴികെയുള്ളവയെല്ലാം ജഗദ്ഗേദ മന്ത്രങ്ങളാണ്. ബാഷ്കല ശാഖയിലെ 30 മന്ത്രങ്ങൾ ഈ 105 സംഖ്യയിൽപ്പെടുന്നുവത്രെ. അപ്രകാരം നോക്കിയാൽ സാമവേദത്തിന്റെ മാത്രമായ മന്ത്രങ്ങൾ 75 എണ്ണം മാത്രമാണ്.

കൗമുദീയ സാമവേദശാഖയിൽ മന്ത്രങ്ങളെ പൂർവ്വാർച്ചിക മെന്നും, ഉത്തരാർച്ചികമെന്നും കൂടാതെ ഇവക്ക് മധ്യത്തിൽവരുന്ന ഒരു ചെറിയഭാഗം മഹാനാമ്ന്യാർച്ചികമെന്നും ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഉത്തരാർച്ചികത്തിൽ 114, 352, 119, 55 വീതം മന്ത്രങ്ങളുള്ള ആഗ്നേയകാണ്ഡം, ഐന്ദ്രകാണ്ഡം, പാവമാനകാണ്ഡം, ആരണ്യകാണ്ഡം എന്നിങ്ങനെ യഥാക്രമം ഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. മഹാനാമ്ന്യാർച്ചികത്തിൽ 10 മന്ത്രങ്ങൾ മാത്രമാണുള്ളത്. ചില സാമവേദജ്ഞരുടെ അഭിപ്രായത്തിൽ ആരണ്യകാണ്ഡത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ പൂർവ്വാർച്ചികത്തിൽപ്പെടുന്നവയല്ല എന്നു വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ഉത്തരാർച്ചികത്തിലെ 1225 മന്ത്രങ്ങളെ 119 ഖണ്ഡങ്ങളായി വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഉത്തരാർച്ചികത്തെ ഉത്തരസംഹിതയെന്നും വിവരിക്ക

പ്പെടുന്നു. രാണായണീയ ശാഖയിൽ പൂർവ്വാർച്ചികത്തെ 7 പ്രപാഠകങ്ങളായും, ഉത്തരാർച്ചികത്തെ 19 പ്രപാഠകങ്ങളായും കൂടാതെ പത്തു മന്ത്രങ്ങൾ വീതം ചേർത്ത് ദശതികളായും ഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ജൈമിനീയശാഖയിൽ ഈ കാന്ധങ്ങളെ യഥാക്രമം ആഗ്നേപർവ്വം, ഐന്ദ്രപർവ്വം, പാവമാനപർവ്വം, ആരണ്യപർവ്വം എന്നിങ്ങനെ അറിയപ്പെടുന്നു. പക്ഷേ മന്ത്രസംഖ്യകൾ കാന്ധങ്ങളിലും പർവ്വങ്ങളിലുമായി അല്പം ചില വ്യത്യാസങ്ങളേയുള്ളൂ. ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ, കൗമുദ ശാഖയേക്കാൾ കൂടതൽ ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളുണ്ടെന്ന് വിവരണങ്ങളിൽ കാണുന്നു. ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ പുനരുകതികൾ കുറവത്രെ. അതു കൊണ്ട് ജൈമിനീയ ശാഖയിൽ പുനരുകതികളുൾപ്പെടെ മന്ത്രസംഖ്യ 1693 കൗമുദശാഖയിൽ 1875 ഉം വരുന്നു. ഋഗ്വേദത്തിലെ 1, 8, 9 എന്നീ മണ്ഡലങ്ങളിൽ നിന്നാണ് ഏറെ സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ വരുന്നത്. യഥാക്രമം 206, 362, 549 വീതം.

സാമവേദവിഷയം : ഋഗ്വേദത്തിൽ കാണുന്ന മന്ത്രങ്ങളാണ് സാമവേദത്തിൽ സിംഹഭാഗവും എന്നു വിവരിച്ചുവെല്ലാം. അതുകൊണ്ട് വൈദിക ദേവന്മാരുടെ സ്തുതികളാണ് സാമവേദത്തിലും എന്ന് വ്യക്തമാണ്. ആഗേയകാന്ധത്തിലെ 114 മന്ത്രങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും അഗ്നിയുടെയും, ഐന്ദ്രകാന്ധത്തിലെ 352 മന്ത്രങ്ങൾ ഇന്ദ്രന്റേയും, പാവമാനകാന്ധത്തിലെ 119 മന്ത്രങ്ങൾ പാവമാനദേവതയുടെയും സ്തുതികളാകുന്നു. ആരണ്യകാന്ധത്തിലെ 55 മന്ത്രങ്ങൾ ആത്മ, ഇന്ദ്ര, വരുണ, പവമാനസോമ, വിശ്വദേവ, സോമ, അഗ്നി, രാത്രി, പുരുഷ, ദ്യാവാപൃഥ്വി, ഗാവ് സ്തുതികളാണ്. മഹാനാമന്യാർച്ചകത്തിലെ 10 മന്ത്രങ്ങളും ഇന്ദ്രന്റേ സ്തുതികളാണ്. സാമവേദ സംഹിതയിലെ ഉത്തരാർച്ചികത്തിലെ 11 അദ്ധ്യായങ്ങളിലും ഋഗ്വേദത്തെപ്പോലെ അനേകം ഋഷിമാരുടെ, വൈദികദേവസ്തുതികളാണ്. ഈ മന്ത്രങ്ങളുടെ കൂടുതൽ വിവരണങ്ങൾ മനസിലാക്കുവാൻ ഋഗ്വേദം നോക്കുക.

സാമവേദ മന്ത്രങ്ങളുടെ ശ്രുതി : ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ ഗാനരൂപത്തിൽ ആലപിക്കുന്നതാണ് സാമവേദം എന്ന് മുമ്പ് സൂചിപ്പിച്ചു. സാമഗാനങ്ങൾ നാലുവിധമാണ്. ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങൾ, ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങൾ, ഊഹാഗാനങ്ങൾ, ഊഹ്യഗാനങ്ങൾ എന്നിപ്രകാരം. ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിൽ ഏവരുടേയും സാന്നിധ്യത്തിൽ ആലപിക്കാവുന്ന സാമഗാനങ്ങളാണ് ഗ്രാമഗേയ ഗാനങ്ങൾ.

വാണിജ്യ ആശ്രമവാസികൾ, പൊതുവേ ആരണ്യത്തിൽ വെച്ച് നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങളിൽ ഉപയോഗിക്കുന്ന സാമവേദ മന്ത്രങ്ങൾ ആരണ്യഗേയ ഗാനവിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്നു. സാമവേദത്തിലെ പൂർവ്വാർച്ചികത്തിലെ മന്ത്രങ്ങൾ പലതും ഗ്രമാന്തരി ക്ഷത്തിലും, ആരണ്യത്തിലും ഗാനങ്ങളായി, കർമ്മങ്ങളിൽ ആലപിക്കുന്നതുകൊണ്ട്, ഇവ ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളായും ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങളായും അറിയപ്പെടുന്നു. വളരെ രഹസ്യമായി ആലപിക്കുന്ന സാമഗാനങ്ങളാണ് ഊഹഗാനങ്ങൾ. മനസ്സിൽ മാത്രം ചൊല്ലുന്ന സാമവേദമന്ത്രങ്ങൾ ഊഹഗാനങ്ങളായി അറിയപ്പെടുന്നു. ഉത്തരാർച്ചികമന്ത്രങ്ങൾ ഊഹഗാനങ്ങളുടെയും, ഊഹഗാനങ്ങളുടെയും വിഭാഗത്തിൽ വരുന്നു.

ജൈമിനീയ സാമവേദശാഖയിൽ 1232 ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളും 291 ആരണ്യഗേയ ഗാനങ്ങളും, 802 ഊഹഗാനങ്ങളും, 352 ഊഹഗാനങ്ങളുമാണുള്ളത്. ഒരേ മന്ത്രങ്ങൾതന്നെ പല ഗാനങ്ങളുടെയും ശ്രുതിയിലൂടെ, ക്രമത്തിൽ ചൊല്ലാവുന്നതുകൊണ്ടാണ് ആകെ മന്ത്രങ്ങളുടെ സംഖ്യയെക്കാൾ കൂടുതൽ ഗാനസംഖ്യകളുള്ളത്.

ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങൾ സാമഗാനങ്ങളായി ആലപിക്കുമ്പോൾ സാമവേദ നിയമങ്ങളനുസരിച്ച് അതിനു വരുന്ന മാറ്റങ്ങൾ ഈ ഉദാഹരണത്തിലൂടെ ഏതാണ് വ്യക്തമാകും.

ഋഗ്വേദമന്ത്രം

"ഓം അഗ്നിമിളേ പുരോഹിതം യജ്ഞസ്യ ദേവമൃതിജം, ഹോതാരം രത്ന ധാതമം".

സാമവേദമന്ത്രം

"ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ അഗ്നിമിളേ പുരോഹിതം ദേവേഷുനിധിമാം.

അഹം ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ യജ്ഞസ്യ ദേവമൃതിജം ദേവേഷു നിധിമാം.

അഹം ഹാ ഉഹാ ഉഹാ ഉവാ ദേവേഷു നിധിമാം അഹം ദേവേഷു നിധിമാം അഹം ദേവേഷു നിധിമാം".

ഈ ഉദാഹരണത്തിൽ നിന്നും സാമവേദപഠനത്തിനുള്ള പ്രകടമായ വിഷമം ഊഹിക്കാവുന്നതാണ്. സാമഗാനങ്ങളുടെ

സ്വരവും, രാഗവും-ചുരുക്കത്തിൽ സാമവേദശ്രുതി-ഗുരുവിൽ നിന്നു മാത്രമേ അഭ്യസിക്കാനാവൂ. സാമവേദബ്രാഹ്മണങ്ങളിലൊന്നായ സംഹിതോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണവിവരണത്തിൽ ഈ വിഷയം സുദീർഘമായി നൽകിയിട്ടുണ്ട്. (സാമവേദ ബ്രാഹ്മണം നോക്കുക)

അഥർവ വേദം

അഥർവവേദത്തിന് ലൂക്, യജുസ്, സാമം എന്നീ മൂന്നു വേദങ്ങളെക്കാൾ പ്രാധാന്യം കുറവാണെന്ന് വിശ്വസിക്കപ്പെടുന്നു. എന്നാൽ അഥർവ വേദത്തിന്റെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് അതിനോടനുബന്ധിച്ച് ഗോപമബ്രാഹ്മണം സുദീർഘമായി വർണ്ണിക്കുന്നുണ്ട്. സാധാരണ ജനങ്ങളുമായി കൂടുതൽ ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഒരു വേദമാണ് അഥർവം എന്ന പ്രത്യേകതയും ഇതിനുണ്ട്. ബ്രഹ്മവേദം, ആംഗീരസവേദം, അഥർവാംഗീരസ്, ക്ഷേത്രവേദം, ദൈഷണ്യവേദം എന്നീ പേരുകളിലും അഥർവവേദം അറിയപ്പെടുന്നു. അടിസ്ഥാനപരമായി വേദങ്ങളുടെ എല്ലാ ലക്ഷണങ്ങളുമുള്ള അഥർവവേദം ഭാഷാ ശൈലികൊണ്ടും, മന്ത്ര വിഷയങ്ങളുടെയും, ക്രമീകരണ രീതിയുടേയും പ്രത്യേകതകൊണ്ടും മറ്റും വേദങ്ങളിൽ നിന്നും അൽപം വ്യത്യാസപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

അഥർവവേദ ശാഖകൾ : മുക്തികോപനിഷത്തും, പുരാണങ്ങളും അഥർവവേദത്തിന് 50 ശാഖകളുള്ളതായി വിവരിക്കുന്നു. അറിയപ്പെടുന്നതാകട്ടെ 9 ശാഖകൾ മാത്രമാണ്. പിപ്പിലാദ, തൗദ, മാദ, ശൗനകീയ, ജാജല, ജലദ, ബ്രഹ്മവദ, ദേവദർശ, ചാരണവൈദ്യ എന്നിവയാണീ അഥർവ വേദശാഖകൾ. ദേശകാലാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള പാഠഭേദങ്ങൾ വളരെയധികം അഥർവത്തിലുണ്ട്. ഇന്ന് പ്രചാരത്തിലിരിക്കുന്ന രണ്ട് ശാഖകളാണ് ശൗനകീയ അഥർവവേദശാഖയും, പിപ്പിലാദ അഥർവ വേദശാഖയും. ഈ രണ്ടു ശാഖകളിലേയും പദങ്ങളിലും, മന്ത്രങ്ങളിലും കാണുന്ന വ്യത്യാസങ്ങൾക്ക് പ്രധാനകാരണം, നിഷ്കർഷയോടുള്ള പാനക്രമം ഇതിന് ഇല്ലാത്തതുകൊണ്ടാണെന്ന് ഒരു അഭിപ്രായമുണ്ട്.

അഥർവവേദമന്ത്രങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം : അഥർവവേദ ശൗനകീയ ശാഖയിൽ 20 കാന്ധങ്ങളിലായി 5987 മന്ത്രങ്ങളാണുള്ളത്. ഇതിൽ 1200 ഓളം മന്ത്രങ്ങൾ ലൂഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളാണ്. കൂടാതെ യജുർവേദമന്ത്രങ്ങളും ധാരാളമായി

അഥർവ വേദത്തിലുണ്ട്. ഇത്രയും മന്ത്രങ്ങൾ 750 സൂക്തങ്ങളായി ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. സുദീർഘമായ കാണ്ടങ്ങൾ 6, 7, 20 എന്നിവയാണ്. ഈ കാണ്ടങ്ങളിൽ യഥാക്രമം 142, 118, 143 സൂക്തങ്ങളുണ്ട്. രണ്ടു സൂക്തങ്ങൾ മാത്രമുള്ള 14, 17 ലഘു കാണ്ടങ്ങളാണ്. ഋഗ്വേദത്തെ പോലെ പദ്യരൂപത്തിലാണ് പൊതുവേ അഥർവവേദ മന്ത്രങ്ങളെങ്കിലും 14, 15 കാണ്ടങ്ങളിൽ ചില ഗദ്യ ശകലങ്ങളും കാണുന്നുണ്ട്. മറ്റു വേദങ്ങളിൽ നിന്ന് അഥർവവേദ സൂക്തങ്ങളിൽ കാണുന്ന പ്രത്യേകത ഓരോ സൂക്തവും വ്യക്തമായ ഒരു ലക്ഷ്യത്തിന് അല്ലെങ്കിൽ കാര്യസിദ്ധിക്കു വേണ്ടിയുള്ളതാണ് എന്നതാണ്. ഈ സൂക്തങ്ങളുടെ രചയിതാക്കളിൽ ഋഗ്വേദത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന ഋഷിമാരും മറ്റു ചില ഋഷിമാരും ഉണ്ട്.

അഥർവവേദ വിഷയങ്ങൾ : അഥർവവേദ വിഷയങ്ങളെ അദ്ധ്യാത്മം, അധിഭൂതം, അധിദൈവതം എന്നിങ്ങനെ മൂന്നായി വിഭജിക്കാവുന്നതാണ്. അദ്ധ്യാത്മ വിഷയങ്ങളെ, അദ്ധ്യാത്മ പ്രകരണം എന്ന വിഭാഗത്തിൽ വിവരിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിൽ ആത്മതത്വം ബ്രഹ്മചര്യ-ഗൃഹസ്ഥ-വാന പ്രസ്ഥകർമ്മങ്ങൾ, ആയുർവർദ്ധന ഔഷധി, ഷൈഷ്ഠ്യം, രോഗനിവാരണം, ക്രിമിനാശനം, വിഷനാശനം എന്നീ വിഷയങ്ങളടങ്ങുന്നു. അധിഭൂത പ്രകരണത്തിൽ രാജ്യശാസനം, രാജവിജയം, രാജരാഷ്ട്രശാസനം, ശത്രുനാശനം, മണിധാരണം, പാപനാശനം, അന്നവർദ്ധനം, സുഖപ്രാപ്തി എന്നീ വിഷയങ്ങളുടെ മന്ത്രങ്ങളാണ്. അധിദൈവതപ്രകരണത്തിൽ ദേവതാസ്തുതികൾ, യജ്ഞമന്ത്രങ്ങൾ, കാലസ്തുതികൾ, ജന്തുസമൂഹത്തിന്റെ മഹത്വം സ്തുതിക്കുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ, കൃഷി സംബന്ധമായ സൂക്തങ്ങൾ, വിലമന്ത്രങ്ങൾ എന്നിവ വരുന്നു. കാണ്ടക്രമത്തിൽ സൂക്തങ്ങളുടെ വിഷയവും, പേരുകളും ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

കാണ്ടം 1. മേധാജനനം, രോഗശമനം, മൂത്രമോചനം, ചികിത്സ, യാതുധാന നാശനം, വിജയത്തിനു വേണ്ടിയുള്ള പ്രാർത്ഥന, പാശവിമോചനം, സുഖപ്രസവം, യക്ഷ്മ നാശനം, കന്യാവിവരണം, പുഷ്ടികർമ്മം, ശത്രുബാധ, രക്തചംക്രമണം, അലക്ഷ്മി നാശനം, ശത്രുനിവാരണം, ഹൃദ്രോഗനാശനം, പാണ്ട് രോഗനിവാരണം, ജ്വര നാശനം, സ്വസ്ത്യയനം, രാഷ്ട്രഭീഷ്ടി, ദീർഘായു പ്രാപ്തി,

മഹത്ബ്രഹ്മം, മധുവിദ്യ എന്നീ വിഷയങ്ങളാണ് 35 സൂക്തങ്ങളിലെ മന്ത്രങ്ങളിലുള്ളത്.

കാണ്ഡം 2. ഭുവനപതിസൂക്തം, ചികിത്സ, ദീർഘായുപ്രാപ്തി, ഇന്ദ്രവിജയം, അഗ്നിപ്രാർത്ഥന, ശാപമോചനം, ക്ഷേത്രീയ രോഗനാശനം, പാശമോചനം, ശ്രേയപ്രാപ്തി, ശത്രുനാശനം, ദസ്യുനാശനം, അഭയപ്രാപ്തി, സുരക്ഷ, ബലപ്രാപ്തി, പൃശ്നിപർണി, പശുസംവർദ്ധനം, ശത്രുപരാജയം, ദീർഘായുഷ്യം, കാമിനി അഭിമുഖീകരണം, ക്രിമിനാശനം, യക്ഷമവിസർഹണം, വിശ്വകർമ്മ സ്തുതി, പതിവേദനം ഈ മന്ത്രങ്ങൾ 36 സൂക്തങ്ങളിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു.

കാണ്ഡം 3. ശത്രുസേനാ സമ്മോഹനം, രാജാഭിഷേകം, രാജസംവരണം, രാജകൃത്യം, ശത്രുനാശനം, യക്ഷമ നാശനം, രാഷ്ട്രധാരണം, ദുഃഖനാശനം, രായ്സ്പോഷപ്രാപ്തി, ദീർഘായു പ്രാപ്തി, ശാലാനിർമ്മാണം, ആപ, ഗോഷ്ഠം, വാണിജ്യം, സ്വസ്തതക്കുള്ള പ്രാർത്ഥന, കൃഷി, വനസ്തുതി, അജരക്ഷ, രയിസംവർദ്ധനം, ശാന്തി, വിരനായ പുത്രലബ്ധി, സമൃദ്ധി, ഇഷ്ടലബ്ധി, ആത്മരക്ഷ, ശത്രുനിവാരണം, പശുപോഷണം, സൗമനസ്സ്യം, യക്ഷമനാശന മന്ത്രങ്ങളാണ് 31 സൂക്തങ്ങളിൽ.

കാണ്ഡം 6. ആത്മഗോപനം, ഇന്ദ്രസ്തുതി, വചപ്രാപ്തി, ശത്രു നാശനം, അസുരക്ഷയണം, കാമാത്മം, സംപ്രോക്ഷണം, പുംസവനം, സർപവിഷനിവാരണം, മൃത്യുഞ്ജയം, ബലാസനാശനം, ശത്രു നിവാരണം, അക്ഷിരോഗശമനം, ഗർഭന്യൂഹണം, ഊർഷ്യാ വിനാശനം, യക്ഷമനാശനം, പാപനാശനം, അരിഷ്ടക്ഷയണം, യാത്യധാനക്ഷയണം, ഇന്ദ്രസ്തവം, വൈശ്വാനരം, ശാപനാശനം, വർചസ്സ്യം, അഭയം, ദീർഘായുപ്രാപ്തി, മന്യുശമനം, രോഗനാശനം, ദുസ്വപ്നനാശനം, സ്വസ്തിവാചനം, അഗ്നിസ്തവം അഭയയാചന, സർവ്വരക്ഷണം, അമിത്രദംഭനം, സൗമനസ്സ്യം, സർപരക്ഷണം, ഇലചികിത്സ, യശപ്രാപ്തി, ഔഷധി, പതിലാഭം, പാവമാനം, വർച്ചബലപ്രാപ്തി, വപനം, അന്നം, വാജീകരണം, സപര്യക്ഷയണം, ആയുഷ്യം, പ്രതിഷ്ഠാപനം, ദമ്പതിപ്രാർത്ഥന, ഊർജ്ജപ്രാപ്തി, ഗർഭാധാനം, ഊയകാമന, നിർജ്ജതിമോചനം, രാജ്ഞ സംവരണം, രാജമഹത്വം, പ്രീതിസംജനനം, ഇഷ്ടനിഷ്കാസനം, കൃഷ്ണഔഷധി, ചികിത്സ, അജരക്ഷത്രം, സംഗ്രാമജയം, വിഷദുഷണം.

അഭിസൗമനസ്യം, വാജീകരണം, കാസശമനം, ദുർവാശാല, വിശ്വജിത്, മേധാവർദ്ധനം, പിപലീദൈഷജ്ജ്യം, ദീർഘായുഷ്യം, ഉന്മത്തതാ മോചനം, പാശമോചനം, ഉന്മോചനം, മധുമദനം, അനുണ്യം, സുകൃതലോകം, സുകൃതലോകപ്രാപ്തി, ത്രിതീയനാകം, നിർജ്ജിതി അവസ്ഥ, വീരമം, ദുന്തുഭി, രാജൻ, ഭഗപ്രാപ്തി, സ്മര, മേഖലാവന, ബലപ്രാപ്തി, കേശഭൂഹണം, കേശവർദ്ധനം, ക്ലീബതം, സൗഭാഗ്യവർദ്ധനം, അന്നസമൃദ്ധി, സുമംഗലി എന്നീ വിഷയങ്ങളടങ്ങുന്ന സൂക്തങ്ങൾ, 142 എണ്ണമാണ്.

കാണ്ഡം 7. ആത്മതത്വം, വിശ്വപ്രാണൻ, അദിതി, ആദിത്യ, ശത്രുനാശനം, സ്വസ്തിദാപുഷൻ, സരസ്വതി, രാഷ്ട്രസഭ, സവിത, ദ്രവണാർത്ഥ പ്രാർത്ഥന, വൃഷ്ടി, പ്രജ, അനുമതി, ദുഃസ്വപ്ന നാശനം, വിഷ്ണു, സ്വസ്തു, അഗ്നാവിഷ്ണു, അന്നം, ദീർഘായു, സപ്തനീ നാശനം, സരസ്വൻ, സുപർണം, പാപമോചനം, വാക്, ഇന്ദ്രാവിഷ്ണു, ഈർഷ്യാ നിവാരണം, സിനീവാലി, രാക, ദേവപത്നീ, വിജയ് പരിപാണം, അദ്ധ്യാപകവിഘ്നശമനം, മാർഗസ്വസ്ത്യയനം, വിഷചികിത്സ, ശാപമോചനം, രമ്യഗൃഹം, തപസ്, ദുരിതനാശനം, ബ്രഹ്മതത്വം, സുഖം, ശത്രുദമനം, ഘർമ്മം, ഗണ്ഡമാലാ ചികിത്സ, അഘ്നം, വന്ധ്യമോചനം, അമാവാസി, പുർണിമ, സൂര്യചന്ദ്രന്മാർ, ക്ഷേത്രബൃഹ്ണി, അരിഷ്ടനേമി, ത്രാതാഇന്ദ്രസ്തുതി, വ്യാപകദേവ സ്തുതി, ശത്രുബലനാശനം, ഇന്ദ്രസ്തുതി, യജ്ഞം, ഹവിസ്, വേദി, ആത്മഹിംസാ, ക്ഷത്രിയ, ദേവവചനം, അമൃതത്വസംതരണം, രാഷ്ട്രഭൃതം, പാപലക്ഷണനാശനം, ജ്വരനാശനം, ശത്രുനിവാരണം, വർമ്മധാരണം എന്നീ സൂക്തങ്ങൾ 118 എണ്ണമാണ്. കാണ്ഡത്തിലെ ചില മന്ത്രങ്ങളെ രണ്ടും മൂന്നും സൂക്തങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിട്ടുള്ളതായും കാണുന്നു. അപ്രകാരം വിവരിക്കുമ്പോൾ സൂക്തസംഖ്യ 123 എണ്ണമാണ്.

കാണ്ഡം 8. ദീർഘായുപ്രാപ്തി, ശത്രുനാശനം, ശത്രുദമനം, സരോമണി, ഗർഭദോഷനിവാരണം, ഔഷധി, ശത്രുപരാജയം, വിരാട്, എന്നീ സൂക്തങ്ങൾ 10 എണ്ണവും കൂടാതെ പ്രത്യേക പേരിലറിയപ്പെടാത്ത 5 സൂക്തങ്ങളും ഉണ്ട്. വളരെ ദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങളാണിവ.

കാണ്ഡം 9. മധുവിദ്യ, കാമവിവരണം, ശാല, ഋഷഭ, പഞ്ചധനം, അജം, അതിഥിസൽക്കാരം, യക്ഷമനിവാരണം, അത്ഥം എന്നീ സുദീർഘങ്ങളായ 10 സൂക്തങ്ങൾ.

കാണും 10 മുതൽ 18 വരെ. കൃത്യദൃഷണം, ബ്രഹ്മപ്രകാശനം, സപത്ന ക്ഷയണം, വരണമണി, സർപവിഷ ദുരീകരണം, വിജയപ്രാപ്തി, മണിബന്ധനം, സർവാധാരവർണ്ണനം, ജ്യേഷ്ഠബ്രഹ്മവർണ്ണനം, ശതൗദനം, വശഗൗ എന്നിങ്ങനെ 10 സുദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങൾ. ബ്രഹ്മൗദനം, രൂദ്രം, ഓദനം, പ്രാണ, ബ്രഹ്മചര്യം, പാപമോചനം, ഉച്ഛിഷ്ടബ്രഹ്മസൂക്തം, അദ്ധ്യാത്മം, ശത്രുനിവാരണം, ശത്രുനാശനം എന്നീ 10 സൂക്തങ്ങൾ. ഭൂമിസൂക്തം, സാർഗൗദനം, വശാഗൗ, ബ്രഹ്മഗവി, എന്നീ സൂക്തങ്ങളും, പ്രത്യേക പേരിലറിയപ്പെടാത്ത ഏതാനും മന്ത്രങ്ങളുമിതിലടങ്ങുന്നു. അദ്ധ്യാത്മതത്വങ്ങൾ മാത്രമായ 9 സൂക്തങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. വിവാഹപ്രകരണം എന്ന സുദീർഘങ്ങളായ രണ്ടു സൂക്തങ്ങൾ ഇതിൽ വിവരിക്കുന്നു. അദ്ധ്യാത്മപ്രകരണം എന്ന ഒരു സൂക്തത്തിലെ സുദീർഘങ്ങളായ 18 പദ്യങ്ങൾ ഈ കാന്ധത്തിലുൾക്കൊള്ളുന്നു. ദുഃഖമോചനം, ദുസ്വപ്നനാശനം രണ്ടു സൂക്തങ്ങളിലായി 9 മന്ത്രങ്ങളാണിതിലുള്ളത്. അദ്ധ്യയത്തിനുള്ള പ്രാർത്ഥനയാണ് ഇതിലെ ഒരു സൂക്തത്തിലുള്ളത്. പിതൃമേധത്തിന്റെ നാല് സുദീർഘങ്ങളായ സൂക്തങ്ങൾ ഈ കാന്ധത്തിലടങ്ങുന്നു.

കാണും 19. യജ്ഞം, ആപം, ജാതവേദം, രാജൻ, ജഗദിജൻ, പുരുഷൻ, നക്ഷത്രം, ശാന്തി, ഏകവീര, അഭയം, സുരക്ഷാ, ശർമ്മ, ഛന്ദസ്, ബ്രഹ്മ, അഥർവണം, രാഷ്ട്രം, അശ്വം, ഹിരണ്യധാരണം, സുരക്ഷാ, ദർഭമണി, ഔദുംബരമണി, ദർഭ, ജംഗിഡമണി, ശതവേശമണി, ബലപ്രാപ്തി, യക്ഷമനാശനം, കുഷ്ഠനാശനം, മേധാജനനം, രാഷ്ട്രബലം, ബ്രഹ്മയജ്ഞം, ബ്രഹ്മം, ചികിത്സ, അസ്ത്യതമണി, രാത്രി, ആത്മ, കാമം, കാലം, രായസ്പോഷപ്രാപ്തി, ദുസ്വപ്നനാശനം, യജ്ഞം, പൂർണായുസ്, ആയുർവർദ്ധനം, ദീർഘായുത്വം, അവനം, അസുരക്ഷയണം, വേദോക്തം കർമ്മം, വേദമാത, പരമാത്മം എന്നീ വിഷയങ്ങൾ പ്രതിപാദിക്കുന്ന 72 സൂക്തങ്ങൾ ഈ കാന്ധത്തിലുണ്ട്.

കാണും 20. മേൽവിവരിച്ച അഥർവവേദകാന്ധങ്ങളിൽ നിന്നും തികച്ചും ഭിന്നമാണ് ഇരുപതാം കാന്ധം, ഏതാണ്ട് പൂർണ്ണമായും ഋഗ്വേദമന്ത്രങ്ങളാണ് ഇതിലുള്ളത്. ഋഗ്വേദത്തിൽ വർണിക്കുന്ന ദേവതകളായ ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി തുടങ്ങിയവരെ സ്തുതിക്കുന്ന

അനേകം പ്രകൃതികളടങ്ങുന്ന 143 സൂക്തങ്ങളാണിവ.

ഒരേ ഉദ്ദേശലക്ഷ്യങ്ങൾക്കായുള്ള അനേകം സൂക്തങ്ങൾ ഒരേ കാന്ധത്തിലും പല കാന്ധങ്ങളിലും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. മന്ത്രവാദം തുടങ്ങിയ അഭിചാരകർമ്മങ്ങൾക്ക് ചൊല്ലാറുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ, പ്രധാനമായും ശത്രുനാശനം, രോഗശമനം, അരിഷ്ടനാശനം, സുഖപ്രാപ്തി എന്നിവയുമായി ബന്ധപ്പെട്ടു സൂക്തങ്ങളാണിവ.

അഥർവവേദമന്ത്രങ്ങൾക്ക് തനതായ ഒരു ശ്രുതിയുള്ളതായി ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളിലൊന്നിലും കാണുന്നില്ല. മറിച്ച് പ്രാചീനത്തിന്റെ ശ്രുതിതന്നെയാണ് അഥർവവേദികളും അനുശാസിച്ചുപോരുന്നതെന്ന് ചില വൈദികരിൽ നിന്നും മനസ്സിലാക്കുവാൻ സാധിച്ചു. അഥർവവേദത്തിന്റെ പഠനക്രമവും ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളിൽ അവ്യക്തമാണ്.

അഥർവവേദത്തിന് പരിശിഷ്ടമന്ത്രങ്ങൾ എന്ന വിഭാഗമില്ലെങ്കിലും 20-ാം കാന്ധത്തിലെ കുന്താപസൂക്തങ്ങൾ എന്നറിയപ്പെടുന്ന 15 സൂക്തങ്ങൾ വിലമന്ത്രങ്ങളായി പരിശിഷ്ടങ്ങളെപ്പോലെ ഗണിക്കപ്പെടുന്നു.

ബ്രാഹ്മണം

യജ്ഞങ്ങളിലെ പ്രായോഗികകർമ്മവിവരങ്ങളാണ് പൊതുവേ ബ്രാഹ്മണഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ വിവരിക്കുന്നത്. ഇതേ വിഷയങ്ങൾതന്നെ കൂടുതൽ വ്യക്തമായി കൽപശാസ്ത്രത്തിന്റെ ഭാഗമായ ശ്രൗതസൂത്രങ്ങളിലും വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ യാഗവിഷയങ്ങൾ, ഗഹനമായി പ്രായോഗികതലത്തിൽ മനസ്സിലാക്കുന്നതിന് വ്യാഖ്യാനങ്ങൾ വളരെ അത്യാവശ്യമാണ്. ചിലപ്പോൾ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ വേദത്തിന്റെ തന്നെ ഭാഗമായി വരുന്നുണ്ട് എന്ന് യജുർവേദം വിവരിച്ചപ്പോൾ സൂചിപ്പിച്ചിരുന്നു. മറ്റുവേദങ്ങളിൽ ഗദ്യഭാഗമായ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ഇല്ലതന്നെ. ബ്രാഹ്മണങ്ങളിൽ പ്രധാനമായും യാഗക്രിയകളാണ് വിഷയമെങ്കിലും, ചില ബ്രാഹ്മണങ്ങളിൽ പ്രത്യേകിച്ചും സാമവേദവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ ചിലതിൽ ഉപനിഷദ് വിഷയങ്ങൾ കൂടി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. ചെറുതും, വലുതുമായ അനേകം ബ്രഹ്മണങ്ങളിൽ, ശതപഥബ്രാഹ്മണം, താണ്ഡ്യബ്രാഹ്മണം, ഗോപഥബ്രാഹ്മണം എന്നിവ അതി ബൃഹത്താണ്, പുരാതനവുമാണ്. പുരാതനഭാരതത്തിലെ സാമൂഹ്യ-സാംസ്കാരിക-ശാസ്ത്രീയമായ എല്ലാ വിഷയങ്ങളും അവയിൽ വിവരിക്കുന്നുമുണ്ട്.

ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെ അവസാനഭാഗമായി അഥവാ തുടർച്ചയായി ആരണ്യകങ്ങളും, ചിലപ്പോൾ ഉപനിഷത്തുകളും വരുന്നു. ഋഗ്വേദത്തിനും, യജുർവേദത്തിനും, സാമവേദത്തിനും അഥർവ വേദത്തിനും പ്രത്യേകം ബ്രാഹ്മണങ്ങളുണ്ട്, ചിലവ നഷ്ടപ്പെട്ടു പോവുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്.

ഋഗ്വേദബ്രാഹ്മണങ്ങൾ

ഐതരേയ ബ്രാഹ്മണം: ഋഗ്വേദത്തിന്റെ വളരെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ബ്രാഹ്മണമാണ് ഐതരേയ ബ്രാഹ്മണം. പ്രധാനമായും യാഗവിഷയങ്ങളുള്ള ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ, ഋഗ്വേദികൾ നടത്തുന്ന യജ്ഞകർമ്മങ്ങളാണ് വിവരിക്കുന്നത്. 40 അദ്ധ്യായങ്ങളുള്ള ഈ ബ്രഹ്മണം അഞ്ച് അദ്ധ്യായങ്ങൾ വീതം ചേർത്ത് 8 പഞ്ചികകൾ ആയി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. കൂരുപാണ്ഡാലദേശത്ത് വസിച്ചിരുന്ന

പ്രസിദ്ധനായ ശുഭ്രജാതിയിൽ ജനിച്ച ഋഷി മഹിദാസ ഐതരേയനാണ് ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ രചയിതാവ്. പഞ്ചികാക്രമത്തിൽ ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ വിഷയവിവരണം ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

പഞ്ചിക 1. യാഗാരംഭത്തിനുമുമ്പ് യജ്ഞശാലയിൽ നടത്തുന്ന ശുദ്ധീകരണകർമ്മങ്ങൾ, യാഗകർമ്മത്തിൽ പ്രയോഗിക്കുന്ന ചില പ്രത്യേക പദങ്ങളുടെ അർത്ഥങ്ങൾ, യാഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള ആമുഖം, മന്ത്രങ്ങളുടെ ചരന്ദ്രസ്തുകൾ, യജ്ഞത്തിൽ ദേവന്മാർക്ക് നൽകുന്ന ആ ഹുതികൾ, സോമരസം എടുക്കുന്നതിനുവേണ്ടി കൊണ്ടുവരുന്ന സോമലതയുടെ വരവിനോടനുബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകൾ, അഗ്യാധാനം, യജമാനൻ യാഗനിർവ്വഹണത്തിനായി പുരോഹിതന്മാരെ യാഗശാലയിലേക്ക് സ്വീകരിക്കുന്ന കർമ്മം, പ്രവർഗ്ഗം, ആഹുതികൾ, യാഗാഗ്നിയിൽ സോമരസത്തോടൊപ്പം ആഹുതി നടത്തേണ്ട ദ്രവ്യങ്ങൾ യാഗശാലയിലേക്കാനയിക്കുന്ന ചടങ്ങുകൾ.

പഞ്ചിക 2. സോമയാഗ വിവരണത്തിന്റെ തുടർച്ച, യാഗപശുവിന്റെ ബന്ധനം, മൃഗബലിയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ചടങ്ങുകൾ, തത്കർമ്മത്തിനുള്ള മന്ത്രങ്ങൾ, യാഗാഗ്നിയിൽ നടത്തുന്ന ആഹുതികൾ, യജ്ഞപാത്രങ്ങളുടെ സുദീർഘവിവരണം, പുരോഹിതന്മാർ യാഗശാലയിൽ ഇരിക്കുന്ന സ്ഥലങ്ങളും ഓരോരുത്തരുടെയും കർമ്മങ്ങളും വേദമന്ത്രാലാപനം, പുരോഹിത മഹത്വ വിവരണം.

പഞ്ചിക 3. സോമയാഗ വിവരണം തുടർച്ച, മരുതതീയ ശാസ്ത്രം, ഇന്ദ്രനും മരുത്തുകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കഥ, സാമഗാനവിവരണം, സോമലതയുടെ വരവും അതിനോടനുബന്ധിച്ച മന്ത്രങ്ങളും, സോമരസം എടുക്കുന്ന കർമ്മം, സോമരസ ആഹുതി സ്വീകരിക്കുന്ന ദേവന്മാരുടെ വിവരണം, അഗ്നിഷ്ടോമയാഗ മഹത്വം, അഗ്നിഷ്ടോമയാഗ വിവരണം, യാഗം നടത്തുന്ന പുരോഹിതന് അവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട യോഗ്യതകൾ.

പഞ്ചിക 4. വേദമന്ത്രചരന്ദ്രസ്തുകളുടെ പ്രയോഗം, അശിനി ശാസ്ത്രവും ഗവാമയനവും, മഹാബ്രതജ്ഞം, ശധകർമ്മം, പഞ്ചശധ, സ്വരസാമഗാനങ്ങൾ, ധൂരോഹണം, ദ്വാദശാഹയജ്ഞം, ദ്വാദശാഹയജ്ഞത്തിലെ ആദ്യത്തെ രണ്ടു ദിവസം നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങൾ.

പഞ്ചിക 5. ദ്വാദശാഹയജ്ഞത്തിലെ നാലാം ദിവസം പ്രഭാതത്തിലും,

മദ്ധ്യഘട്ടത്തിലും നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങൾ, അഞ്ചും ആറും ദിവസങ്ങൾ പ്രത്യേകമായി നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങൾ, ഏഴാം ദിവസം മുതൽ പത്താം ദിവസം വരെ നടത്തുന്ന പ്രത്യേക ആഹുതികൾ, സർപ്പരാജ്ഞിക്കുള്ള ആഹുതികൾ, പുരോഹിതന്മാർ നടത്തുന്ന മൗനവ്രതവും അതിനോടനുബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകളും, അഗ്നിഹോത്രയാഗവിവരണം, ഈ യാഗത്തിനുള്ള ഹവനദ്രവ്യങ്ങൾ, സൂര്യോദയത്തിനുമുമ്പുള്ള യജ്ഞകർമ്മഭാഗം, യജ്ഞകർമ്മത്തിലെ പ്രായശ്ചിത്തക്രിയകൾ, യജ്ഞപുരോഹിതയോഗ്യതകൾ.

പഞ്ചിക 6. യാഗപുരോഹിതന്മാരായ ഗ്രാമസ്തോതന്മാരും, സുബ്രഹ്മണ്യന്മാരും കർമ്മങ്ങൾ, ഹോത്രകാരന്മാർ ചെയ്യുന്ന മന്ത്രങ്ങളും, കർമ്മങ്ങളും, അവർ നടത്തുന്ന ആഹുതികളും, സംഹാര (വേദ) സ്തോത്രങ്ങൾ, നിത്യവും ചെയ്യുന്ന വേദമന്ത്രങ്ങൾ, പ്രത്യേക അവസരങ്ങളിൽ ചെയ്യുന്ന ചില സൂക്തങ്ങൾ, മൈത്രാവരൂണ പുരോഹിതന്മാരുടെ വാലഖില്യമന്ത്രാലാപനം, ഹോതാവ്-മൈത്രാവരൂണന്മാർ - ബ്രഹ്മണാചാര്യ-അചാര്യന്മാർ-എന്നീ പുരോഹിതന്മാർ ചെയ്യുന്ന മന്ത്രങ്ങൾ.

പഞ്ചിക 7. ബലിമൃഗത്തിന്റെ ആഹുതിക്കുള്ള ശരീരഭാഗവിവരണം, യജ്ഞകർമ്മപ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ, ശൂനശ്ശേഷന്റെ കഥ, രാജപട്ടാഭിഷേകവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കർമ്മങ്ങളും, നിയമങ്ങളും, ചടങ്ങുകളും, യാഗകർമ്മത്തിൽ രാജാവ് അനുഷ്ഠിക്കേണ്ട ആചാരങ്ങൾ.

പഞ്ചിക 8. യജ്ഞാവസാനത്തിൽ രാജാവിന്റെ സുരാപനം, രാജാവിന്റെയും, രാജ്യത്തിന്റെയും നന്മയ്ക്കുവേണ്ടി ഇന്ദ്രന് നൽകുന്ന ആഹുതികൾ, രാജാവിന്റെ സിംഹാസനാരോഹണം, സത്യപ്രതിജ്ഞ, കിരീടധാരണം, രാജപുരോഹിതവിവരണം, രാജപുരോഹിതന് ആവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട യോഗ്യതകൾ, ധർമ്മം, ശത്രുനാശനമഹത്വം, ജനമേജയ മഹാരാജാവിന്റെയും, ഭരതന്റെയും കഥകൾ.

ചുരുക്കത്തിൽ, അദ്ധ്യായക്രമത്തിൽ വിവരിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഐതരേയ ബ്രഹ്മണത്തിന്റെ 1 മുതൽ 16 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ അഗ്നിഷ്ടോമയാഗം, 17, 18 അദ്ധ്യായങ്ങൾ അനേകദിവസങ്ങൾ നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന യാഗങ്ങളും ഗവായനവും, 19 മുതൽ 24 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങൾ രണ്ടു മുതൽ പന്ത്രണ്ടു ദിവസങ്ങൾ നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന യാഗങ്ങൾ, 25 മുതൽ 32 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങൾ

അഗ്നിഹോത്രം, 33 മുതൽ 40 വരെ അദ്ധ്യായങ്ങൾ രാജപട്ടാഭിഷേകം, രാജ്യാധികാരം, രാജസൂയയാഗം എന്നിവയും വിവരിക്കുന്നു. ഐതരേയ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ 40 അദ്ധ്യായങ്ങളെ 162 ഖണ്ഡങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്.

സാംഖ്യായന ബ്രാഹ്മണം : ഐതരേയ ബ്രാഹ്മണത്തേക്കാൾ സ്പഷ്ടമായ ക്രമീകരണമാണ്. സാംഖ്യായന ബ്രാഹ്മണത്തിലുള്ളതെങ്കിലും ഐതരേയത്തിന്റെ വളരെ ഏറെ ഖണ്ഡങ്ങൾ മാറ്റം കൂടാതെ സാംഖ്യായനത്തിൽ നൽകിയിട്ടുണ്ട്. പ്രോഗിയ സാംഖ്യായനശാഖക്കാർ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന യാഗാദികർമ്മങ്ങളാണ് ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ വിവരണവിഷയം. കൗഷീതകീ ബ്രാഹ്മണമെന്നും ഈ ബ്രാഹ്മണം അറിയപ്പെടുന്നുണ്ട്. ഇതിനെ 30 അദ്ധ്യായങ്ങളായിട്ടാണ് വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നത്.

അദ്ധ്യായം 1 മുതൽ 5 വരെ യാഗശാലയിൽ അരണി കടഞ്ഞ് അഗ്നി ഉണ്ടാക്കി അത് അഗ്നികുണ്ഡത്തിലേക്ക് ആവാഹിക്കുന്ന കർമ്മമായ അഗ്യാധാനം, തുടർന്ന് അഗ്നിഹോത്രയാഗം, ദശപുർണമാസി, ഇഷ്ട്കാര്യസിദ്ധിക്കായി നടത്തുന്ന കാമ്യേഷ്ടികൾ, ചാതുർമാസ്യം എന്നിവ. അദ്ധ്യായം 6 മുതൽ 13 വരെ പ്രജാപതി, ബ്രഹ്മൻ എന്നിവരുടെ സ്തുതികൾ, യാഗവ്രതാരംഭകാലത്ത് യജമാനനും യാഗപുരോഹിതന്മാരും സ്വീകരിക്കുന്ന ദീക്ഷാകർമ്മം, സോമ യാഗത്തിലെ ക്രിയകൾ, അഗ്നിപ്രയാണം, പുരോധാശം, പ്രത്യയം തുടങ്ങിയ ക്രിയകൾ, സാധാരണ യാഗത്തിൽ വരുന്ന ചില ക്രിയാഭാഗങ്ങൾ.

അദ്ധ്യായം 14 മുതൽ 26 വരെ അഗ്നിഷ്ടോമയാഗക്രിയകൾ, 16 ദിവസം നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന ഷോഡശീയജ്ഞം, അതിരാത്രം, അശിനം, അവഭൃത്യം, വിശ്വജിത് യാഗം, മറ്റു യാഗങ്ങളിലെ ചില കർമ്മവിവരണങ്ങൾ, പ്രായശ്ചിത്തവിധികൾ. അദ്ധ്യായം 27 മുതൽ 30 വരെ പത്തുദിവസങ്ങൾ നീണ്ടു നിൽക്കുന്ന യാഗമായ ദശാഹം, യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ പ്രാധാന്യമർഹിക്കുന്ന പ്രാത-മധ്യാഹ്ന-സായം സവനങ്ങൾ.

യജുർവേദീയ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ

പ്രോഗ്യദത്തെപ്പോലെ അതിബൃഹത്തായ ഒരു പുരാതന ഗ്രന്ഥമാണ് ശതപഥബ്രാഹ്മണം. ശുക്ല യജുർവേദവുമായി

ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിന് രണ്ടു ശാഖകളുണ്ട്. കാണശാഖയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട കണശതപഥ ബ്രാഹ്മണവും, മാധ്യന്ദിനസംഹിതയുമായി ബന്ധപ്പെട്ട മാധ്യന്ദിന ശതപഥ ബ്രാഹ്മണവും. അതാതു വേദശാഖകൾ അനുശാസിച്ചുപോരുന്ന യാഗകർമ്മങ്ങളാണ് ഇവയിലെ പ്രധാന വിവരണ വിഷയങ്ങൾ. രണ്ടു ബ്രാഹ്മണശാഖകളും തമ്മിൽ വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ വളരെയേറെ സാമ്യതകളുണ്ട്. എന്നാൽ ക്രമീകരണത്തിൽ അൽപം വ്യതിയാനങ്ങളുമുണ്ട്.

മാധ്യന്ദിന ശതപഥബ്രാഹ്മണം : മാധ്യന്ദിന ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിൽ ഹവിര്യജ്ഞം, ഏകപാദിക, അധാരം, ഗ്രഹനാമം, സവം, ഉഷാസംഭരണം, ഹസ്തിഘടം, ചിതി, സംചിതി, അഗ്നിരഹസ്യം, അഷ്ടാധ്യായി, മാധ്യമം, അശ്വമേധം, ബൃഹദാരണ്യകം എന്നിങ്ങനെ 14 കാന്ധങ്ങളിലായി 100 അദ്ധ്യായങ്ങളാണുള്ളത്. കൂടാതെ 14 കാന്ധങ്ങളായും, 438 ബ്രാഹ്മണങ്ങളായും, വീണ്ടും 7624 ഖണ്ഡികളായും അദ്ധ്യായങ്ങളെ വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ 24000 ശ്ലോകങ്ങളിൽ, 768000 അക്ഷരങ്ങളുണ്ടത്രെ. കാന്ധങ്ങളുടെ ക്രമത്തിൽ ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ വിഷയങ്ങളിപ്രകാരമാകുന്നു.

കാന്ധം 1, 2. ദർശപുർണ്ണമാസിയാഗം, അഗ്യാധാനം, അഗ്നിയുടെ പുനരാധാനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗ വിവരണം, അഗ്നി ഉപസ്ഥാനം, പ്രവത്സ്യദ് ഉപസ്ഥാനം, ആഗതോപസ്ഥാനം, പിണ്ഡ പിതൃപുരോഹിതം, ആഗ്രയണം, ദാക്ഷായണയജ്ഞം, ചാതുർമാസ്യം.

കാന്ധം 3. യാഗനിർവ്വഹണത്തിന് മുമ്പുള്ള വ്രതങ്ങളോടനുബന്ധിച്ച് യജമാനനും, യാഗപുരോഹിതന്മാരും സ്വീകരിക്കുന്ന ദീക്ഷ, അതിനെതുടർന്നുള്ള കർമ്മങ്ങൾ.

കാന്ധം 4. സോമയാഗത്തിലെ പ്രഭാത-മദ്ധ്യാഹ്ന-സായം സവനകർമ്മങ്ങൾ, ഷോഡശീയാഗത്തിൽ സോമലതകളുടെ സ്വീകരണവും, സംസ്ഥാപനവും, ദാദശാഹയജ്ഞം, മൂന്നു ദിവസം നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന ത്രിരാത്രയജ്ഞം, യജ്ഞത്തിനുശേഷമുള്ള ദക്ഷിണ, യാഗധർമ്മവിവരണം.

കാന്ധം 5. വായപേയ യാഗത്തിന്റെയും, രാജസൂയത്തിന്റെയും സുദീർഘങ്ങളായ വിവരണങ്ങൾ.

കാന്ധം 6 മുതൽ 10 വരെ ഉഷാസംഭരണം, വിഷ്ണുക്രമം,

വാസപ്രോപസ്ഥാനം, വനീവാഹനകർമ്മം, ചയനയാഗം, ഗാർഹപത്യചയനം, നിർജ്ജതിചയനം, അഗ്നികേഷത്ര സംസ്കാരം, യാഗത്തിലെ ദർഭസ്മരണം മുതൽക്കുള്ള കർമ്മവിവരണം. പ്രാണഭൃത്സവനം മുതൽ ചയന-യാഗ-സമാപ്തിവരെയുള്ള ചടങ്ങുകൾ. ശതരുദ്രിയഹോമം, ധിഷ്ഠ്യചയനം, പുരശ്ചിതി, ചിതി ഉപസ്ഥാനം. ചിതിസമ്പത്തി, ചയനയാഗസ്തുതി, ചിത്യഗ്നിവേദിയുടെ അളവുകൾ, യജ്ഞകാലം, ഉപനിഷദ് രൂപത്തിൽ അഗ്നിയുടെ മഹത്വവർണ്ണനയും ഉപാസനയും. മനസ്സിന്റെ സൃഷ്ടിവിവരണം, അഗ്നിയുടെ സർവ്വതോന്മുഖത്വം, ശുക്ല യജുർവേദിയ മാധ്യനിനസംഹിതയുടെ പ്രോക്താക്കളായ ഋഷികളുടെ വംശപരമ്പര.

കാണ്ഡം 11. അഗ്യാകാലം, ദർശപുർണമാസി യാഗവിവരണം, ദാക്ഷായണ യജ്ഞവിവരണം, ഈ യജ്ഞത്തിന്റെ കാലാവധി, പഥികൃത്യാഗം, അദ്ധ്യദിതയാഗം, ഓരോ യാഗവും അറിയപ്പെടുന്ന പ്രത്യേക പേരുകളുടെ അർത്ഥം, അതിന്റെ ഉൽപത്തി, ബ്രഹ്മചാരികർത്തവ്യം, മിത്രവിന്ദയാഗം, പഞ്ചമഹായജ്ഞം, സാദ്ധ്യായപ്രശംസ, പ്രായശ്ചിത്തവിധികൾ, അദ്ധ്യാത്മവിദ്യ, പശുബന്ധയാഗത്തിലെ വിവരണങ്ങൾ, ഹവിർയജ്ഞം, ഷഡ്ഹോത്രഹോമം.

കാണ്ഡം 12. യാഗം നടത്തിക്കുന്ന യജമാനന്റെ ദീക്ഷാക്രമം, രാജനന്മയ്ക്കായി നടത്തുന്ന പൊതുയാഗവിവരണങ്ങൾ, ഗവായനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗത്തിലെ പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ, സൗത്രാമണിയം, മുതകാഗ്നിഹോത്രം, മുതദാഹം.

കാണ്ഡം 13. അശ്വമേധയാഗവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട പ്രായശ്ചിത്ത കർമ്മങ്ങൾ, പുരുഷമേധയാഗം, സർവ്വമേധം, ദശരാത്രയാഗം പിതൃമേധം.

കാണ്ഡം 14. പ്രവർഗ്ഗ കർതൃനിയമം, ബ്രഹ്മവിദ്യ, കാമ്യയാഗം, പുത്രവിവരണം തുടർന്നുള്ള ആറ് അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ബൃഹദാരണ്യകഉപനിഷദ്.

കണ്യാശതപഥ ബ്രാഹ്മണം : ഏകപാദ് കാണ്ഡം, ഹവർയജ്ഞ കാണ്ഡം, ഉദ്ധാരികാണ്ഡം, അധാരകാണ്ഡം, ഗ്രഹനാമകാണ്ഡം, വാജപേയകാണ്ഡം, രാജസൂയ കാണ്ഡം ഉഷാസംഭരണകാണ്ഡം, ഹസ്തിഘടകാണ്ഡം, ചിതി കാണ്ഡം, സാഗ്നിചിതികാണ്ഡം, അഗ്നിരഹസ്യ കാണ്ഡം, അഷ്ടധ്യായി കാണ്ഡം, മധ്യമകാണ്ഡം, അശ്വമേധകാണ്ഡം, പ്രവർഗ്ഗകാണ്ഡം, ബൃഹദാരണ്യകകാണ്ഡം

എന്നിങ്ങനെ 17 കാണഡങ്ങളിലായി 104 അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് കണ്യാശപഥ ബ്രാഹ്മണത്തിലുള്ളത്. ഇത്രയും അദ്ധ്യായങ്ങളെ 435 ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലായി വീണ്ടും 6806 ഖണ്ഡികകളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. കണ്യാശപഥ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ വിഷയാവതരണം മാധ്യനിനത്തേക്കാൾ കൂടുതൽ സ്പഷ്ടമാണെന്ന് ഒരു അഭിപ്രായമുണ്ട്. മാധ്യനിന ശതപഥ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ രണ്ടാം കാണഡത്തിൽ വരുന്ന വിഷയങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും കണ്യാശപഥത്തിൽ ഒന്നാം കാണഡത്തിൽ വരുന്നു എന്നതാണ് പ്രാധാന്യമുള്ള മറ്റൊരു പ്രത്യേകത. കാണഡക്രമത്തിൽ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

കാണഡം 1 മുതൽ 12 വരെ. അഗ്ന്യാധാനം, പുനരാധാനം, അഗ്നിഹോത്രയാഗം, ആഗ്രയണം, പിണ്ഡപിതൃയജ്ഞം, ദാക്ഷായണയജ്ഞം, ഉപസ്ഥാനം, ചാതുർമാസ്യം, ദർശപൂർണമാസി, അഗ്നിഹോത്രം, സോമയാഗത്തിനുള്ള ദീക്ഷാസീകരണം, സോമയാഗം, സവനത്രയങ്ങൾ, ദാദശാഹയാഗം, ത്രിരാത്രയാഗം, മൂപ്പത്തിനാലു ദിവസങ്ങൾ നീണ്ടു നിൽക്കുന്ന യാഗങ്ങൾ, വാജപേയയാഗം, രാജസൂയം, ഉഷാസംഭരണമെന്ന യാഗചടങ്ങ്, ചയനയാഗ വിവരണം.

കാണഡം 13. അഗ്ന്യാധാനകാലം, പഥികൃത്യാഗം, പ്രയാജാനു മന്ത്രണം, പത്നീസംയാജം, ബ്രഹ്മചര്യം, ദർശപൂർണമാസി, യാഗത്തിനുശേഷമനുഷ്ഠിക്കേണ്ട ക്രിയകൾ, പശുബന്ധത്തിന്റെ വിവരണങ്ങൾ.

കാണഡം 14. യാഗദീക്ഷാക്രമം, സൗത്രാമണിയാഗകർമ്മം, അഗ്നിഹോത്ര യാഗത്തിലെ പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ, മൃതകാഗ്നിഹോത്രം.

കാണഡം 15 മുതൽ 17 വരെ അശ്വമേധയാഗം, പ്രവർഗ്യ കർമ്മങ്ങൾ, ബ്രഹ്മവിദ്യാജ്ഞാനം, അവസാനത്തെ ആറ് അദ്ധ്യായങ്ങളിലായി ബൃഹദാരണ്യക ഉപനിഷത്ത്.

യാഗക്രിയകൾ കൂടാതെ അനേകം ചരിത്രവിഷയങ്ങളും ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിലുണ്ട്. കുരുപാണ്ഡാലവംശം, ജനമേജയ ചരിത്രം, കോസലം വിദേഹം, അയോദ്ധ്യ, മിഥില-രാജ്യങ്ങളുടെ ചരിത്രം, ശതപഥബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ രചയിതാവ് യജ്ഞവൽക്യന്റെ ദേശമായ വിദേഹത്തിന്റെ വിവരണം, ഗൗതമബുദ്ധ ദേവനെക്കുറിച്ചും ബുദ്ധധർമ്മത്തെക്കുറിച്ചുമുള്ള വിവരണങ്ങൾ തുടങ്ങിയ ചരിത്രപ്രാധാന്യമുള്ള വിഷയങ്ങൾ ഇതിൽ കാണാം.

പുരുവസ്, ഉർവ്വശി, ദുഷ്യന്തൻ, ഭരതൻ എന്നിവരുടെ ചരിത്രങ്ങളും ഇതിൽ വിഷയങ്ങളാണ്.

തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം : കൃഷ്ണ യജുർവേദത്തിലെ തൈത്തിരീയ ശാഖയുടേതാണ് തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം. ഇതിനെ മൂന്ന് അഷ്ടകങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ അഷ്ടകത്തെയും വീണ്ടും പ്രപാഠകങ്ങളായും, അനുവാകങ്ങളായും വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. അഷ്ടക ക്രമത്തിൽ തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണവിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

അഷ്ടകം 1. യാഗശാലയിലെ അഗ്നികുണ്ഡത്തിൽ അഗ്നി ജ്വലിപ്പിക്കുന്ന അഗ്യാധാനം, യാഗം ആരംഭിക്കുന്ന പുണ്യദിനത്തിനുണ്ടായിരിക്കേണ്ട മഹത്വങ്ങൾ, വാജപേയയാഗത്തിലെ രഥയാജനവിധി, യുപാരോഹണം, അന്നഹോമം, സൗത്രാമണി, യാഗപ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ, ചാരുർമാസ്യ്, പിതൃയജ്ഞം, രാജസുയയജ്ഞവിധി, രാജസുയത്തിലെ രഥാരോഹണ കർമ്മം, ദശപേയയാഗം, രാജസുയയാഗാന്ത്യത്തിൽ രാജാവ് നടത്തേണ്ട കർമ്മങ്ങൾ.

അഷ്ടകം 2. അഗ്നിഹോത്രയാഗത്തെക്കുറിച്ചുള്ള സുദീർഘമായ വിവരണം, ദശദിനത്തിൽ നടത്തുന്ന യാഗങ്ങൾ, യാഗശേഷമുള്ള ദക്ഷിണാസീകരണം, ദ്വാദശാഹയജ്ഞം, യാഗമന്ത്രങ്ങളുടെ പ്രയോഗതത്വം, ഹോത്യമന്ത്ര പ്രയോഗം, അഗ്നിഹോത്രയാഗത്തിന്റെ മഹത്വം, ഗ്രഹാകർമ്മം, ഗ്രഹഹോമങ്ങൾ, സൗത്രാമണി, കൗകിലീഹൗത്രം, വപാഹോമം, പശുത്രയഹോമം, ഏകാഹയജ്ഞം, വൈശ്വബ്രാഹ്മണ സവങ്ങൾ, പഞ്ചശാരീയവിധി, രാജപട്ടാഭിഷേകം, അഭിഷേകശേഷം രാജവിന്റെ രഥാരോഹണം, വിവിധ വൈദിക സൂക്തങ്ങളുടെ അർത്ഥവിവരണം

അഷ്ടകം 3. ഓരോ നക്ഷത്രത്തിലും നടത്തേണ്ട യാഗകർമ്മങ്ങൾ, ദശപുർണ്ണമാസി യാഗഭാഗങ്ങൾ, പുരുഷ മേധയാഗം, പശുഹോത്രയാഗത്തിലെ പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ.

തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണം, പൂർണ്ണമായി ഒരു പ്രത്യേക ഗ്രന്ഥമാണെങ്കിലും, ഗദ്യങ്ങളും പദ്യങ്ങളും ചേർന്ന തൈത്തിരീയ യജുർവേദസംഹിതയുടെ തന്നെ ഭാഗമായി ഇതിനെ കാണുന്ന വൈദികപണ്ഡിതന്മാരും ഉണ്ട്. ഏതാനും യാഗങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങളൊഴികെയുള്ള വിഷയങ്ങളെല്ലാം തൈത്തിരീയ ബ്രാഹ്മണത്തിലും തൈത്തിരീയ വേദസംഹിതയിലും വലിയ

സാമഗാനമഹത്വം, ദശാഹയജ്ഞം, അഗ്നിഷ്ടോമയാഗത്തിലെ സാമവിധാനം, മഹാവ്രതം, ഹവിർദാനം, ഗാർഹപത്യ ഉപസ്ഥാനം, യജമാനനും യജമാനപത്നിയും യാഗശാലയിൽ അനുഷ്ഠിക്കുന്ന കർമ്മങ്ങൾ, ദ്രോണകലശത്തിന്റെ ഉൽപ്പത്തിയും മഹത്വവും ദശപവിത്രവിധാനം പ്രവൃതഹോമം, ഗായത്രിസോമ പ്രശംസ, ആജ്യഹോമസ്തോത്രം, യജ്ഞത്തിലെ സാമവേദസ്തുതികൾ, പ്രായശ്ചിത്തം, ദ്വാദശാഹയജ്ഞം, നെയ്യ് യാഗാഗ്നിയിൽ ഹോമിക്കുമ്പോൾ ആലപിക്കുന്ന സാമഗാന മഹത്വം, ചാതുർമാസ്യവ്രതം, പഞ്ചാഗ്നിഫലം, വാജപേയയാഗം, രാജസൂയം, ദശപേയ യാഗം, അതിരാത്ര യാഗം, അറും ഏഴും ദിവസങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന ശതരാത്ര, സഹസ്രരാത്ര യജ്ഞങ്ങൾ, യാഗശാലയിൽ ഉദ്ഗാത്യഗണത്തിലെ പുരോഹതൻമാരായ പ്രസ്തോതാവ്, പ്രതിഹന്താവ്, സുബ്രഹ്മണ്യൻ, അദ്ധ്യക്ഷൻ ഗണത്തിലെ അദ്ധ്യക്ഷൻ, പ്രതിപ്രസ്ഥാതാവ്, നേഷ്ട്രി, ഉന്നേതി, ഹോത്രഗണത്തിലെ ഹോതാവ്, മൈത്രാവരുണൻ, അഹോവാകൻ, ഗ്രാവസ്തുത്, ബ്രഹ്മഗണത്തിലെ ബ്രഹ്മൻ, ബ്രഹ്മണാഹരംസി, അഗ്നീധൻ, പോതാവ് എന്നീ പുരോഹിതന്മാരുടെ നേതൃത്വത്തിൽ നടത്തുന്ന യാഗക്രിയകൾ.

ജൈമിനീയ ബ്രാഹ്മണം : മൂന്നു കാണ്ടങ്ങളടങ്ങുന്ന ജൈമിനീയ ബ്രഹ്മണം വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിലും വിവരണരീതിയിലും പ്രൗഢബ്രാഹ്മണവുമായി സാമ്യതയുണ്ട്. കാണ്ടങ്ങളുടെ ക്രമത്തിൽ ജൈമിനീയ ബ്രാഹ്മണത്തിലെ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

കാണ്ടം 1. അഗ്നിഹോത്രയാഗ വിവരണങ്ങളാണ് 1 മുതൽ 65 വരെ ഖണ്ഡങ്ങളിൽ. തുടർന്ന് 364 വരെ ഖണ്ഡങ്ങളിൽ അഗ്നിദേവനും, സോമദേവനും സംവാദരൂപത്തിൽ, അഗ്നിഷ്ടോമയാഗത്തിന്റെ മഹത്വവിവരണം നൽകുന്നു.

കാണ്ടം 2. ഗവായന ചടങ്ങുകളുടെ ഉദ്ദേശവും ക്രിയകളുമാണ് 1 മുതൽ 80 വരെ ഖണ്ഡങ്ങളിൽ വിവരിക്കുന്നത്. തുടർന്ന് 234 വരെ ഖണ്ഡങ്ങൾ ഏകാഹയജ്ഞവിവരണമാണ്. 235 മുതൽ 333 വരെ ഖണ്ഡങ്ങൾ 12 ദിവസങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന അഹിനസ് എന്ന യജ്ഞത്തിന്റെ വിവരണവും 334 മുതൽ 370 വരെ ഖണ്ഡങ്ങൾ 12 ദിവസത്തിൽ കൂടുതൽ കാലയളവിൽ നീണ്ടു നിൽക്കുന്ന യാഗവിവരണങ്ങളും. 371 മുതൽ 442 വരെ ഗവായന ക്രിയകളുമാണ്.

കാണ്ടം 3. ദ്വാദശ ദിവസത്തിൽ കൂടുതൽ ദീർഘമായ ഒരു

കാലയളവിൽ നടത്തുന്ന യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ പുനർവിവരണം 386 ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഇതിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നു.

ഉപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണം : ഒരു പ്രത്യേക ബ്രാഹ്മണമായി ഇതിനെ കണക്കാക്കുന്ന വൈദിക പണ്ഡിതരും, ജൈമിനീയ ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ നാലാം കാന്ധയായി ഗണിക്കുന്നവരും ഉണ്ട്. മറ്റു ബ്രാഹ്മണങ്ങളിൽ നിന്ന് പ്രകടമായ വ്യത്യാസമാണ് ഉപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണത്തിനുള്ളത്. യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ ഇല്ലതന്നെ. ഉപനിഷത്തുകൾപോലെ തത്ത്വചിന്തകളാണ് ഇതിലെ വിഷയം. അതു കൊണ്ടുതന്നെ ഇത് ഉപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണമെന്നറിയപ്പെടുന്നു. സാമവേദീയ ഋഷിവര്യന്മാരുടെ രണ്ടു പരമ്പരകൾ, ഗായത്രി മന്ത്രമഹത്വം, തുടർന്ന് കേനോപനിഷദ് എന്നിവയാണ് ഉപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണ വിഷയങ്ങൾ.

ദേവതാദ്ധ്യായ ബ്രാഹ്മണം : ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ 4 ഖണ്ഡങ്ങളാണുള്ളത്. ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ പേരു സൂചിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ വൈദികദേവന്മാരുടെ നാമങ്ങളും അവരെ സ്തുതിക്കുന്ന സാമഗാനങ്ങളുടെ ചരന്ദസ്സുകളുമാണ് ഇതിലെ പ്രധാനവിഷയം. ഖണ്ഡങ്ങളുടെ ക്രമത്തിൽ ദേവതാദ്ധ്യായ ബ്രാഹ്മണവിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

ഖണ്ഡം 1. അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, പ്രജാപതി, സോമൻ, വരുണൻ, ത്വഷ്ടാവ്, ആംഗീരസ്, പൃഷ്ഠൻ, എന്നീ ദേവന്മാരുടെ വർണ്ണനം, സാരസ്വതസാമം, ഇന്ദ്രാഗ്നിസാമം, വസു-രുദ്ര-ആദിത്യ-വിശ്വദേവ സാമങ്ങൾ, അന്തരസാമങ്ങൾ, അന്തരതരസാമങ്ങൾ, അന്തര തമസാമങ്ങൾ, സാമമന്ത്രങ്ങളുടെ മാതൃ-പിതൃ-പ്രജാപതിസ്ഥാന രൂപങ്ങളിലുള്ള വർണ്ണനം, ഉദ്ഗാത്യപുരോഹിത പ്രശംസ, അർത്ഥജ്ഞാനമുള്ള വേദജ്ഞന്റെ പ്രശംസമഹത്വം

ഖണ്ഡം 2. ഗായത്രി, അതിജഗതി ചരന്ദസ്സുകളുടെ വർണ്ണങ്ങൾ, നിറങ്ങൾ, ഗായത്രിമന്ത്ര ദേവതകൾ, മറ്റു ചരന്ദസ്സുകളുടെ ദേവതകൾ, ചരന്ദസ്സുകളുടെ ദേവതാലക്ഷണം.

ഖണ്ഡം 3. 4. ഗായത്രി, അതിജഗതി, ഉഷ്ണിക്, കകുഭ, അനുഷ്ടുഭ്, ബൃഹതി, വിരാജ, പംക്തി, തൃഷ്ടുഭ്, ജഗതി, അതിജഗതി, നിച്യദ്ഭുരിജ, ചരന്ദസ്സുകളുടെ നിർവ്വചനം, ഗായത്രിയിൽ സാവിത്രി മന്ത്രങ്ങളുടെ മിശ്രണത്തിനുദാഹരണം. ചരന്ദസ്സുകളുടെ ദേവതകളെക്കുറിച്ചുള്ള ജ്ഞാനഫലം, സാവിത്രി മന്ത്രത്തിന്റെ അംഗവിവരണങ്ങൾ, അംഗപഠനഫലം.

ജൈമിനിയോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണം : സുദീർഘവും വളരെ സ്പഷ്ടമായ ക്രമീകരണത്തോടു കൂടിയതുമാണ് ഈ ബ്രാഹ്മണം. സാധാരണ ബ്രാഹ്മണവിഷയങ്ങൾ പോലെ യാഗസംബന്ധിയായ കർമ്മകാണ്ഡങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ ഇതിലില്ല. ജൈമിനിയോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്, ദശോപനിഷത്തുകളിൽ വിവരിക്കുന്ന ആത്മോപദേശങ്ങളും തത്വശാസ്ത്രവിഷയങ്ങളുമാണ്. 18 അനുവാകങ്ങളുള്ള ഒന്നാം അദ്ധ്യായവും, അഞ്ചും ഏഴും അനുവാകങ്ങളുള്ള രണ്ടും മൂന്നും അദ്ധ്യായങ്ങളും 9 അനുവാകങ്ങളുള്ള നാലാം അദ്ധ്യായവും തത്വശാസ്ത്രവിഷയങ്ങൾ മാത്രം വിവരിക്കുന്നു.

സംഹിതോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണം : പ്രധാനമായും സാമവേദ ആലാപനവുമായി ബന്ധപ്പെട്ട വിഷയങ്ങളാണ് ഇതിൽ വിവരിക്കുന്നത്. ഉപനിഷദ് വിഷയങ്ങൾ ഈ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ കാര്യമായി കാണുന്നില്ല. അഞ്ചു ഖണ്ഡങ്ങളാണ് ഇതിലുള്ളത്. ഖണ്ഡക്രമത്തിൽ സംഹിതോപനിഷദ് ബ്രാഹ്മണത്തിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

ഖണ്ഡം 1. ദേവസംഹിത, ഋഷിസംഹിത, അസുരസംഹിത എന്നിവയുടെ ലക്ഷണം, സംഹിതാവിഭജനം, ദേവസംഹിത, വാക്-ശബ്ദസംഹിത, അമിത്രസംഹിത എന്നിവയുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ, സംഹിതയുടെ ഉപാസനഫലം, ദേവ-വാക്-ശബ്ദ-അമിത്ര സംഹിതയുടെ ഉപാസനഫലം, സംഹിതയുടെ മൂന്നു രൂപങ്ങൾ.

ഖണ്ഡം 2. ഗാനസംഹിതാവിധി, ലോപാതിഹാരവർണ്ണനം, സാമഗാനാലാപത്തിലെ സ്തോഭം, അനുലോമ-പ്രതിലോമസാരങ്ങൾ, രേഫസന്ധി, ഉദാത്തം, രോഹം, അഭിഗീതസ്വരം, വിസർഗം, ഉപഗ്രഹം, ഹ്രസ്വ-ദീർഘം, പ്രസ്ഥാവർണ്ണനം, ഭകാരം, വൃണ്ണനപ്രയോഗം.

ഖണ്ഡം 3. സാമഗാനവിധികൾ, വിശിഷ്ടഗാനങ്ങൾ, ഉദൂഹലക്ഷണം, സാമഗാനങ്ങളുടെ വിശിഷ്ടപ്രയോഗങ്ങൾ, ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളിലെ ഉദൂഹപ്രയോഗം, സാമഗാനങ്ങളിലെ ഉദാത്താനുദാത്തങ്ങളുടെ വിപരീതപ്രയോഗം, സാമവേദവിദ്യാർത്ഥിക്ക് അവശ്യം ഉണ്ടായിരിക്കേണ്ട ഗുണങ്ങളും, അസന്മാർഗസഞ്ചാരികൾക്ക് സാമവേദം പഠിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ ദോഷഫലങ്ങളും, സാമവേദവിദ്യാർത്ഥിയുടെ ലക്ഷണം, സർഗുരു പ്രശംസ, അർഹിക്കാത്ത ശിഷ്യന് സാമവേദമഭ്യസിപ്പിച്ചാലുള്ള ദോഷം, ശിഷ്യന്മാരുടെ ഗുണദോഷങ്ങൾ.

ഖണ്ഡം 4. ദാനങ്ങളുടെ ഫലം, ദാനപ്രശംസ, ബ്രഹ്മചര്യ പ്രശംസ, വ്രതങ്ങളുടെ മഹത്വവും ഫലങ്ങളും, സ്വർണ്ണം ദാനം ചെയ്യുന്നതിന്റെ ഫലം, മൂന്നു തരത്തിലുള്ള അതിദാനങ്ങൾ, മന്ത്രജപഫലങ്ങൾ, ഗുരുവിന് ദക്ഷിണയായി ആറിലൊന്നു സ്വത്തു നൽകുന്നതിന്റെ ഫലം.

ഖണ്ഡം 5. സ്വർണ്ണദാനം, ജലദാനം എന്നിവയുടെ ഫലങ്ങൾ, സാമവേദജപത്തിലൂടെ അഗ്നിയിൽ ഹോമദ്രവ്യങ്ങൾ അർപ്പിക്കുന്നതിന്റെ ഫലങ്ങൾ, സാരസ്വതവ്രതമഹത്വം, വേദാർഥജ്ഞാനം, പ്രജാപതിസ്തുതി.

വംശബ്രാഹ്മണം : സാമവേദികളായ ഋഷിവര്യന്മാരുടെ വംശപരമ്പരയാണ്, ബ്രാഹ്മണവിഷയം. മൂന്ന് ലഘുഖണ്ഡങ്ങൾ മാത്രമുള്ളതാണ് വംശബ്രാഹ്മണം.

ഖണ്ഡം 1. ദേവവന്ദനം, തുടർന്ന് ഋഷി പരമ്പരയുടെ വിവരണം. ശിവദത്തനിൽനിന്ന് ഗാർഗ്യൻ, ഗാർഗ്യനിൽ നിന്ന് പരമ്പരയായി യഥാക്രമം, ദ്രാഹ്യായണൻ, നിഗദ്ധൻ, പാണ്ഡവൻ, ശിരീശർമ്മൻ, മിത്രവർച്ചസ്, സുപ്രതീതൻ, ബൃഹസ്സതി, ഭവത്രാതൻ, ശാർക്കരാക്ഷ്യൻ, ശ്രവണദത്തൻ, കൗഹലൻ, സുശാരദൻ, ശാലകായനൻ, ഔപമന്യു, ഭാനുമതൻ, ആനന്ദജൻ, ശാംബൻ, മദകാരൻ, സുശ്രവസ്, വാർഷഗണ്യൻ, കേതൂർവാഭ്യൻ, സുനീമൻ എന്നീ ഋഷിമാരുടെ കുലം.

ഖണ്ഡം 2. വംശപരമ്പരയിൽ ധനജ്ഞയനുശേഷം ജനിച്ച ഋഷികുലാംഗങ്ങളുടെ വിവരണമാണിതിൽ. ധനജ്ഞൻ, ഗൗതമൻ, ലാമകായൻ, ശാകദാസൻ, ദാഡിതായൻ, വിചക്ഷമതാണഡ്യൻ, ഉദരശാണഡില്യൻ, മശകൻ, ഗാർഗ്യൻ, വാസിഷ്ഠൻ, സുമന്ദ്രൻ, ഭരദാജൻ, ശൗനകൻ, വൃഷശൃഷ്മൻ, നികോമകൻ, ശാവസായനൻ, ശവസൻ, കശ്യപൻ, വിഭാണഡകൻ, ഋഷ്യശൃംഗൻ, അഗ്നി, ഇന്ദ്രൻ, വായു, മൃത്യു, പ്രജാപതി, ബ്രഹ്മൻ, സന്ധ്യാ എന്നിവരുടെ പരമ്പര.

ഖണ്ഡം 3. കാലബവൻ, ഭദ്രശർമ്മൻ, കൗശികൻ, പുഷ്പയശൻ, ഗൗതമൻ, ഗോഭിലൻ, പുഷ്പമിത്രൻ, അശ്മമിത്രൻ, വരൂണമിത്രൻ, മൂലമിത്രൻ, വത്സമിത്രൻ, ഗൗൽഗുലവിപുത്രൻ എന്നിവരുടെ പരമ്പര.

ആർഷേയ ബ്രാഹ്മണം : കൗമുദീയ സാമവേദശാഖക്കും, ജൈമിനീയ സാമവേദ ശാഖക്കും പ്രത്യേകം ആർഷേയ ബ്രാഹ്മണമുണ്ട്. രണ്ടിലേയും വിവരണവിഷയങ്ങൾ തമ്മിൽ വളരെ സാമ്യതയുണ്ട്, എങ്കിലും ക്രമീകരണത്തിൽ വ്യത്യാസം കാണുന്നുണ്ട്. രണ്ട്

ആർഷേയ ബ്രാഹ്മണശാഖകളിലും വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ സാമവേദ ഗാനങ്ങളാണ്. ബ്രാഹ്മണത്തിലെ അഞ്ച് അദ്ധ്യായങ്ങളെ വീണ്ടും ഖണ്ഡങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇതിലെ ആദ്യത്തെ നാല് അദ്ധ്യായങ്ങൾ പൂർണ്ണമായും, അഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിലെ പതിനൊന്നു ഖണ്ഡങ്ങളും ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണങ്ങളാണ്. അഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിലെ തുടർന്നുള്ള ഇരുപതിൽപരം ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും പ്രതിപാദിക്കുന്നു.

അം 1. അഗ്നിയെ പ്രകീർത്തിക്കുന്ന ഗാനങ്ങളാണ് 13 ഖണ്ഡങ്ങളിലായി ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ നൽകുന്നത് എന്നതുകൊണ്ട്, അഗ്നേയപർവ്വം എന്നും ഈ ഭാഗം അറിയപ്പെടുന്നു.

അം. 2 മുതൽ 4 വരെ, 15 ഖണ്ഡങ്ങൾ വീതമുള്ള ഓരോ അദ്ധ്യായത്തിലും ഇന്ദ്രസ്തുതികളാണ്. അതുകൊണ്ട് ഈ ഭാഗം ഇന്ദ്രപർവ്വം എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഈ സ്തുതികൾ ഗ്രാമഗേയഗാനവിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്നു.

അം 5. ആദ്യത്തെ 11 ഖണ്ഡങ്ങളിൽ പവമാനസോമ സ്തുതികളാണ്. ഇവ പാവമാനസോമപർവ്വത്തിലെ ഗ്രാമഗേയഗാനങ്ങളാണ്. അതിനുശേഷം പത്തു ഖണ്ഡങ്ങൾ ആരണ്യഗേയ ഗാനത്തിലെ വ്രത പർവ്വവും, വ്രത മഹത്വവും, തുടർന്നുള്ള ആറു ഖണ്ഡങ്ങൾ അർക്കപർവ്വവും, ആദിത്യസ്തുതിയും, പിന്നീടുള്ള ആറു ഖണ്ഡങ്ങൾ ദന്ധപർവ്വവുമാണ്. ശുക്രിയപർവ്വവും, പരിശിഷ്ടവും ഓരോ ഖണ്ഡം വീതം ഈ അദ്ധ്യായത്തിന്റെ അവസാനത്തിൽ ചേർത്തിരിക്കുന്നു.

ജൈമിനീയ ആർഷേയ ബ്രാഹ്മണവും, കൗമുദീയ ആർഷേയ ബ്രാഹ്മണവും തമ്മിലുള്ള പ്രകടമായ വ്യത്യാസം നാലാം അദ്ധ്യായത്തിലെ 2 മുതൽ 12 വരെ ഖണ്ഡങ്ങളിലും, അഞ്ചാം അദ്ധ്യായത്തിലെ ഏഴും എട്ടും ഖണ്ഡങ്ങളിലും ഗാനങ്ങളുടെ മാറ്റി മറിച്ചുള്ള ക്രമീകരണത്തിലുമാണത്രെ. ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങളുടെ ക്രമീകരണത്തിൽ രണ്ടു ബ്രഹ്മണങ്ങളും തമ്മിൽ വ്യത്യാസമില്ല.

ഷഡ്വിംശ ബ്രാഹ്മണം : പഞ്ചവിംശത് ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ തുടർച്ചയായി തത്ബ്രാഹ്മണത്തിൽ 26-ാം അദ്ധ്യായമായി വരേണ്ട ഭാഗമായതുകൊണ്ടാണത്രെ ഇത് ഷഡ്വിംശ (അർത്ഥം ഇരുപത്തിയാറ്) ബ്രഹ്മണം എന്നറിയപ്പെടുന്നത്. പലപ്പോഴും 26 അദ്ധ്യായങ്ങളുള്ള ബ്രഹ്മണം എന്ന് ഇതിനെ തെറ്റായി വിവരിച്ചു കാണുന്നുണ്ട്. സാമവേദത്തിന്റെ പ്രധാനപ്പെട്ട ഒരു ബ്രാഹ്മണമായ

ഷഡ്വിംശബ്രഹ്മണത്തെ 5 അദ്ധ്യായങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഈ അദ്ധ്യായങ്ങളെ വീണ്ടും ഖണ്ഡങ്ങളായി തിരിച്ചിട്ടുണ്ട്. അദ്ധ്യായക്രമത്തിൽ ബ്രഹ്മണ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

അം 1. ഏഴു ഖണ്ഡങ്ങളിലായി ഈ അദ്ധ്യായവിഷയങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു. യാഗക്രിയകളിൽ സുബ്രഹ്മണ്യന്റെ സ്ഥാനം അലങ്കരിക്കുന്ന പുരോഹിതന്റെ കർമ്മം, മഹത്വം, ധർമ്മം, യജ്ഞകർമ്മങ്ങളിൽ അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടായിരിക്കേണ്ട പൂർണ്ണ ജ്ഞാനം, ഉദ്ഗാതാവ് യജ്ഞശാലയിൽ പ്രഭാത-മധ്യാഹ്ന സായംകാലങ്ങളിൽ ആലപിക്കേണ്ട സാമഗാനങ്ങൾ, ജ്യോതിഷ്ഠോമയാഗത്തിനായി സോമരസം എടുക്കുന്ന ക്രിയകളിൽ ആലപിക്കേണ്ട സാമഗാനങ്ങൾ, ജ്യോതിഷ്ഠോമയാഗത്തിനായി സോമരസം എടുക്കുന്ന ക്രിയകളിൽ ആലപിക്കേണ്ട സാമഗാനത്തിന്റെ പ്രത്യേകത, യാഗത്തിന്റെ മുഖ്യപുരോഹിതനായി വസിഷ്ഠകുലത്തിൽ ജനിച്ച ബ്രഹ്മണന്റെ ആവശ്യകത, സാമവേദത്തിൽ വരുന്ന ഗായത്രിയുടെ വൈദികമഹത്വം, യജ്ഞപ്രായശ്ചിത്ത കർമ്മങ്ങളുടെ ഭാഗമായ വ്യാഹൃതി ഹവനങ്ങളും, മറ്റ് പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങളും, സോമരസം ഹോമിക്കുന്ന കർമ്മം.

അം 2. ഏഴു ഖണ്ഡങ്ങളിലായി യഥാക്രമം അഗ്നിഷ്ഠോമയാഗത്തിലെ ബഹിഷ്ഠപവമാനകർമ്മത്തിൽ ആലപിക്കുന്ന സാമഗാനങ്ങൾ, യാഗപുരോഹിതന്മാരായ ഹോതാവ് - അധ്യക്ഷ, ബ്രഹ്മൻ, ഉദ്ഗാതാവ്, സദസ്യൻ എന്നിവരുടെ പുരോഹിത കർമ്മങ്ങൾ, സോമയാഗത്തിൽ പ്രാത-മാധ്യഹ്ന-സായം സവനങ്ങൾ ക്വായി പുരോഹിതനെ ആനയിക്കുന്ന ചടങ്ങുകൾ.

അം 3. ഒൻപതു ഖണ്ഡങ്ങളിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയങ്ങൾ യഥാക്രമം, പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ, യജ്ഞാരംഭത്തിനുമുമ്പ് രാജാവിൽ നിന്നും യജ്ഞത്തിനുള്ള അനുമതി സ്വീകരിക്കുന്ന ചടങ്ങ്, പുരോഹിതക്ഷണം, പ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങളിൽ നടത്തുന്ന പ്രായശ്ചിത്ത സ്നാനം, യാഗാന്ത്യത്തിലെ അവഭൃതസ്നാനം, ആഭിചാര കർമ്മങ്ങളിലെ ഹവനങ്ങൾ, തൃവൃഷസ്തോമം, പഞ്ചദശസ്തോമം, സപ്തദശ സ്തോമം, ഏകവിംശതിസ്തോമം, തൃണവത്സ്തോമം.

അം 4. ആറുഖണ്ഡങ്ങളാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്. ദ്വാദശാഹയജ്ഞത്തിലെ സാമഗാനങ്ങൾ, ഈ യാഗത്തിലെ മൂന്ന്.

പത്ത്, പുനതണ്ട് ദിവസങ്ങളിലെ ക്രിയകൾ എല്ലാ യാഗങ്ങൾക്കും ഒരുപോലെ ആയതിനാൽ മറ്റ് ഒൻപത് ദിവസങ്ങളിലെ യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ ഗഹനമായ വിവരണങ്ങൾ, ശൃത്യകർമ്മങ്ങളിലെ സാമഗാനങ്ങൾ, തുവ്യദഗ്നിഷ്ടോമക്രിയകളിലെ സാമഗാനങ്ങളുടെ പ്രത്യേകരീതിയിലുള്ള ആലാപനം, വജ്രഹോമത്തിലെ സാമഗാനങ്ങൾ, 13 ദിവസം നീണ്ടുനിൽക്കുന്ന വിശ്വദേവസ്വരം.

അം 5. ഏഴുഖണ്ഡങ്ങളാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്. അഗ്നിഹോത്രത്തിന്റെയും, ജ്യോതിഷ്ടോമത്തിന്റെയും താരതമ്യം, ഹവനദ്രവ്യങ്ങൾ നിലത്തുവീഴുക തുടങ്ങിയ കുറവുകൾക്കുള്ള പ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ, അഗ്നിഹോത്രമഹത്വം, യാഗസമയത്ത് കൂഴിച്ചിടുന്ന ഉദ്യംബരവൃക്ഷത്തിന്റെ വർണ്ണനം, യുപവർണ്ണനം, യാഗാരംഭത്തിൽ നടത്തുന്ന പ്രാർത്ഥന, അമാവാസി-പൗർണമിദിനങ്ങളിൽ യാഗത്തോടനുബന്ധിച്ചു നടത്തുന്ന പ്രത്യേക ചടങ്ങുകളും, ആഹുതികളും, സ്വാഹാ എന്ന ദേവതയുടെ ഉത്ഭവം-കുലം-ബന്ധങ്ങൾ-നിറം-പാദം.

അം 6. അഭ്യുതബ്രാഹ്മണമെന്നും അറിയപ്പെടുന്ന ഈ ഭാഗത്തിൽ സുദീർഘമായ 12 ഖണ്ഡങ്ങളാണുള്ളത്. ആയിരത്തിഒന്ന് ചമതകൾ എട്ടു ദേവന്മാർക്കായി ഹോമിക്കുന്ന കർമ്മം, ദേവാസുരവിവരണം, ശാന്തിഹോമം, ഇന്ദ്രന്റെ ഭൂതഗണങ്ങൾക്കുള്ള ശാന്തിഹോമങ്ങൾ, യമനുമായി ബന്ധപ്പെട്ട ഭൂതഗണങ്ങൾക്കുള്ള തുംഭകിണഭാഗത്തേക്കു നോക്കി നടത്തേണ്ടതുമായ ആഹുതികൾ. പശ്ചിമദിക്കിലേക്കു നോക്കി ആദിത്യന്റെ ഭൂതഗണങ്ങൾക്കായി നടത്തേണ്ട ആഹുതികൾ, ഉത്തരദിശയിലേക്ക് നോക്കി വരുണഗണങ്ങൾക്കു വേണ്ടി നടത്തുന്നതും ഭൂമിയിലേക്കു നോക്കി അഗ്നിയുടെ ഗണങ്ങൾക്കുവേണ്ടി നടത്തുന്നതുമായ ആഹുതികൾ, വായുവിന്റെ ഭൂതഗണങ്ങൾക്കായി അന്തരീക്ഷത്തിലേക്ക് നോക്കിനടത്തുന്ന ആഹുതികൾ, സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കു നോക്കി സോമഗണങ്ങൾക്കു നടത്തുന്ന ആഹുതികൾ, രുദ്രൻ, സൂര്യൻ, വിഷ്ണു എന്നീ ദേവന്മാർക്കുള്ള ആഹുതികൾ, ഓരോ ദേവന്റെയും ഭൂതഗണങ്ങളുടെ വിക്രയകളുടെ സുദീർഘവിവരണം, ഭൂതഗണങ്ങൾക്കുള്ള ആഹുതികളായതുകൊണ്ടാണ് ഈ ഭാഗം അഭ്യുതബ്രാഹ്മണം എന്നറിയപ്പെടുന്നത്.

ഷഡ്വിംശ ബ്രാഹ്മണം, 40 പ്രപാഠകങ്ങളുള്ള താണ്ഡ്യമഹാബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ (പഞ്ചവിംശത് ബ്രാഹ്മണം) ഭാഗമാണെന്ന് ചില വൈദികർ ചൂണ്ടിക്കാണിക്കുന്നത് ഇപ്രകാരമാണ്. താണ്ഡ്യത്തിലെ

ആദ്യത്തെ 25 പ്രപാഠകങ്ങൾ പഞ്ചവിംശതി ബ്രാഹ്മണം, തുടർന്നുള്ള 5 പ്രപാഠകങ്ങൾ ഷഡ്വിംശതി ബ്രാഹ്മണം.

സാമവിധാനബ്രാഹ്മണം : ഭൂതപ്രേതങ്ങളുടെ ചെമ്പികളിൽനിന്നും മുക്തിക്കുവേണ്ടി നടത്തുന്ന ദേവക്രിയകളും, ചില യാഗവിവരങ്ങളുമാണ് വളരെ ചെറിയ സാമവിധാനബ്രാഹ്മണത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്.

ഛാന്ദോഗ്യ ബ്രാഹ്മണം : സുദീർഘമായ ഛാന്ദോഗ്യ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ 10 പ്രപാഠകങ്ങളുണ്ട്. താണ്ഡ്യ മഹാബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ അവസാനഭാഗമായി ഈ ബ്രാഹ്മണം വരുന്നു. ഒന്നും രണ്ടും പ്രപാഠകങ്ങളിലെ വിഷയങ്ങൾ മറ്റു ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെ വിഷയങ്ങളിൽനിന്നും തികച്ചും ഭിന്നമാണ്. ഗൃഹസ്ഥന്റെ കർമ്മധർമ്മങ്ങളാണ് ഈ രണ്ടു പ്രപാഠകങ്ങളിലെ വിവരണങ്ങൾ. തുടർന്നുള്ള എട്ടു പ്രപാഠകങ്ങളുടെ ഛാന്ദോഗ്യ ഉപനിഷത്താണ്.

പ്രപാഠകം 1. എട്ടു ഖണ്ഡങ്ങളടങ്ങുന്ന ഈ പ്രപാഠകത്തിലെ വിവരണ വിഷയങ്ങൾ യഥാക്രമം ഇപ്രകാരമാകുന്നു. വിവാഹാവസരത്തിൽ നവവധുവിനു നൽകുന്ന ഉപദേശങ്ങൾ, അവയോടനുബന്ധിച്ച ചടങ്ങുകൾ, ലാജ്(മലർ) ഹോമവിധി, തത്സമയം വധുവരന്മാർ നടത്തുന്ന പ്രാർത്ഥന, വധുവരന്മാരും അവരുടെ ബന്ധുമിത്രാരികളും തമ്മിൽ നടത്തുന്ന അഭ്യർത്ഥനകൾ, വിവാഹാനന്തരം ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാർ തമ്മിൽ എടുക്കുന്ന ഏകതാഭാവ പ്രാർത്ഥന, തദനന്തരമുള്ള ഗൃഹപ്രവേശം, പതിഗൃഹത്തിൽ മൂന്നുരാത്രിക്കുശേഷം നടത്തുന്ന പ്രായശ്ചിത്ത ഹോമം, ദേവപ്രാർത്ഥന, ഗർഭാധാന മഹത്വം, പുംസവനഹോമം, കുഞ്ഞിന്റെ ഇനനാൽപരമുള്ള ജാതകർമ്മം, നിഷ്ക്രമണം, നാമകരണം, ചൂഡാകർണം, ഉപനയനം, ചൗള ഉപനയനവിധി, ധനധാന്യ സമൃദ്ധിക്കായുള്ള പ്രാർത്ഥന, സൂര്യപ്രാർത്ഥന, ബ്രാഹ്മണഭോജനം, പശുസമൃദ്ധി.

പ്രപാഠകം 2. എട്ടു ഖണ്ഡങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് രണ്ടാം പ്രപാഠകത്തിലെ വിവരണവിഷയങ്ങൾ. സർപ്പബലിയുടെ മന്ത്രങ്ങൾ, ഭൗതികസുഖസമൃദ്ധിക്കുവേണ്ടിയുള്ള പ്രാർത്ഥനകൾ, ഗൃഹസ്ഥാശ്രമി നടത്തുന്ന കർമ്മങ്ങളിലെ ചില ഹവനമന്ത്രങ്ങൾ, പിതൃപിണ്ഡമന്ത്രം, പിതൃക്കളോടുള്ള പ്രാർത്ഥന, പിതൃക്കൾ

കൊയ്യുള്ള ഹവനങ്ങൾ, പൃഥ്വിപ്രാർത്ഥന, അഗ്നിപ്രാർത്ഥന, പ്രപദമന്ത്രം, കാമ്യേഷ്ടിമന്ത്രം, ദശപുർണ്ണമാസി യാഗത്തിലെ ആജ്യഹോമം, ആദിത്യപ്രാർത്ഥന, ചരൂഹോമം, ഇഷ്ടസിദ്ധിക്കായുള്ള ഹവനങ്ങൾ, കൃമിനാശനപ്രാർത്ഥന, ഔഷധികളോടുള്ള പ്രാർത്ഥന, ദേവപൂജകളിലെ പാദപൂജ.

ശാസ്ത്രസംഗ്രഹങ്ങളിലെ രണ്ടു പ്രപാഠകങ്ങളിലായി മേൽ വിവരിച്ച വിഷയങ്ങൾ 268 സൂത്രങ്ങളിലാണ് വിവരിക്കുന്നത്. ഈ സൂത്രങ്ങൾ പുർണ്ണമായും ഗോബിലഗൃഹസൂത്രത്തിലും, ഘാദിരഗൃഹസൂത്രത്തിലും വിവരിക്കുന്നവയാണ്. എന്നാൽ ഗൃഹ്യകർമ്മങ്ങൾക്കനുസൃതമായി യഥാക്രമം ചിട്ടയോടെ ഈ മന്ത്രങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നതാണ് ഇവ തമ്മിലുള്ള ഒരു പ്രധാനവ്യത്യാസം.

അഥർവവേദീയ ബ്രാഹ്മണം

ഗോപഥബ്രാഹ്മണം: യജ്ഞവിഷയങ്ങളുടെ രഹസ്യമായ അഥർവവേദീയമായ അർത്ഥം വിവരിക്കുന്നതുകൊണ്ടാണ്, ഗോപഥബ്രാഹ്മണമെന്ന പേർ ഇതിന് സിദ്ധിച്ചതത്രെ. ഗോപഥബ്രാഹ്മണത്തെപ്പോലെ സുദീർഘമായ ഒരു ബ്രാഹ്മണമാണിത്. അഞ്ചു പ്രപാഠകങ്ങൾ അടങ്ങുന്ന പുർവ്വ ബ്രാഹ്മണമെന്നും ആറ് പ്രപാഠകങ്ങളുള്ള ഉത്തര ബ്രാഹ്മണമെന്നും രണ്ടുഭാഗങ്ങളാണ് ഗോപഥബ്രാഹ്മണത്തിനുള്ളത്. പുർവ്വബ്രാഹ്മണ വിഷയങ്ങൾ യഥാക്രമം ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

പ്രപാഠകം 1. അഥർവവേദത്തിന്റെ ഉദ്ഭവം, അഥർവവേദരചയിതാക്കളായ ഋഷിവര്യവിവരണം, വരുണന്റെ ജനനം, മൃത്യുവിന്റെയും, ആംഗീരസിന്റെയും സമുദ്രത്തിൽ നിന്നുള്ള ഉത്ഭവം, പഞ്ചവേദങ്ങൾ, പഞ്ചവ്യാഹൃതികൾ, അഥർവവേദമഹത്വം, പ്രണവോപനിഷദ്, ബ്രഹ്മ ഉൽപത്തി, ഓംകാര വിവരണം, ഓംകാര രഹസ്യം, ഗായത്രിമന്ത്ര മഹത്വം, ആചമന വിവരണം, ഈ പ്രപാഠകത്തിലെ 39 കാന്ധങ്ങളിലാണ് വിഷയക്രമീകരണം നടത്തിയിട്ടുള്ളത്.

പ്രപാഠകം 2. ബ്രഹ്മചാരിയുടെ കർത്തവ്യം, അഥർവവേദ വിദ്യാർത്ഥിയുടെ ലക്ഷണം, കർത്തവ്യം, ദേവയജനം, യജ്ഞത്തിലെ അഗ്നി ആധാനം, ആദിത്യജനനകഥ, ആന്ത്രേയമുനിയുടെ ചരിത്രം, ബ്രഹ്മകൃതവൈശ്യാനര സ്തുതി, അഥർവവേദികളായ

ജൂഷിവര്യന്മാരുടെ മഹത്വം, നാലു വേദങ്ങളുടെ വർണ്ണനം, ഈ പ്രപാഠകത്തിൽ 24 കാണഡങ്ങളാണുള്ളത്.

പ്രപാഠകം 3. ബ്രഹ്മണമഹത്വം, അഥർവവേദജ്ഞാനിയായ ബ്രാഹ്മണന്റെ മഹത്വം, വ്രതഭംഗപ്രായശ്ചിത്തം, ദശപുർണ്ണമാസി യോഗത്തിന്റെ രഹസ്യർത്ഥം, അദ്ധ്യാത്മതത്വം, അഗ്നിഹോത്ര യോഗത്തിന്റെ രഹസ്യ അർത്ഥം, യജ്ഞപ്രായശ്ചിത്തങ്ങൾ, അഗ്നിഹോത്രയോഗത്തിന്റെ മഹത്വം, അഗ്നിഷ്ടോമമഹത്വം, യോഗത്തിനായുള്ള ദീക്ഷാസികരണം. പ്രപാഠകം മൂന്നിൽ 23 കാണഡങ്ങളാണുള്ളത്.

പ്രപാഠകം 4. ഇരുപത്തിനാല് കാണഡങ്ങളിലെ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാണ്. യാഗകർമ്മങ്ങളുടെ രഹസ്യർത്ഥം, യജ്ഞക്രമം, ഗവായനം, മഹാവ്രതങ്ങൾ, വിഷുവദ്കർമ്മം, ആരോഹണ പ്രത്യാരോഹണകർമ്മം, യാഗദീക്ഷാ സികരണം.

പ്രപാഠകം 5. ഈ പ്രപാഠകത്തിൽ 25 കാണഡങ്ങളിലായി വിഷയവിവരണം നൽകിയിരിക്കുന്നു. യാഗത്തിലെ വിവിധ പദങ്ങളുടെ വ്യാഖ്യാനം, യജ്ഞക്രമം, സഹസ്രദക്ഷിണായാഗം, വിശ്വജിത്യാഗം സാവിത്രപശുയജ്ഞം, സോമയജ്ഞം അഥർവവേദ ഉൽപ്പത്തിയും, മഹത്വവും.

ഉത്തരബ്രാഹ്മണം : പ്രപാഠകം 1. ദശപുർണ്ണമാസി-കാമ്യയാഗങ്ങൾ ആഗ്രയണം, അഗ്നിചയനം, ചാതുർമാസ്യം. ഈ യാഗവിഷയങ്ങൾ 26 കാണഡങ്ങളിലാണ് വിവരിക്കുന്നത്.

പ്രപാഠകം 2. ഇഷ്ടസിദ്ധിക്കായുള്ള കാമ്യയാഗങ്ങൾ, താനൂനപ്ത്രയാഗം, പ്രവർഗ്യയാഗം, യജ്ഞങ്ങളിലുള്ള വൃത്യാസങ്ങൾ, യജ്ഞപ്രായശ്ചിത്തകർമ്മങ്ങൾ, സ്തോമഭാഗം, യജ്ഞാഹുതികളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണം ദർശപുർണ്ണമാസി യാഗത്തിന്റെ വിവരണം എന്നിവ 23 കാണഡങ്ങളിലടങ്ങുന്നു.

പ്രപാഠകം 3. ഒരു ദിവസത്തിൽ നടത്തുന്ന ഏകാഹ യജ്ഞത്തിലെ പ്രഭാത-മധ്യാഹ്ന-സായംസവനങ്ങളാണ് ഇതിൽ പ്രതി പാദിക്കുന്നത്. 23 കാണഡങ്ങളാണ് ഈ പ്രപാഠകത്തിലുള്ളത്.

പ്രപാഠകം 4. ഏകാഹയജ്ഞത്തിലെ മധ്യാഹ്നസവനം, സായംസവനം, ഷോഡശീയാഗം. ഈ യജ്ഞവിഷയങ്ങൾ 9 കാണഡങ്ങളിലായി ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നു.

പ്രപാഠകം 5, 6. അതിരാത്രം, സൗത്രാമണി, വാജപേയം, ആപ്തോർയാമം എന്നീ വിഷയങ്ങളും, അഹീനയാഗവിഷയങ്ങളും ഇതിലെ 15, 19 കാണഡങ്ങളിൽ വിവരിക്കുന്നു.

ആരണ്യകം

ബ്രാഹ്മണങ്ങൾ വിവിധ വിഷയങ്ങളെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുന്നുണ്ട് എങ്കിലും ഗ്രാമാന്തരീക്ഷത്തിലും മറ്റുസാമൂഹ്യ ചുറ്റുപാടുകളിലും വെച്ച് നടത്തുന്ന യാഗങ്ങളാണ് പ്രധാന വിവരണ വിഷയങ്ങൾ. ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെ തുടർച്ചയായാണ് വൈദിക സാഹിത്യത്തിൽ ആരണ്യകങ്ങൾ വരുന്നത്. ആരണ്യകങ്ങളിലും ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലെ യജ്ഞഭാഗങ്ങളാകുന്ന കർമ്മകാണ്ഡങ്ങളുണ്ടെങ്കിലും ഈ കർമ്മഭാഗങ്ങൾ ആരണ്യത്തിൽ വെച്ച് വാനപ്രസ്ഥാ ശ്രമികൾ നടത്തുന്നവയാണ്. എല്ലാ ബ്രാഹ്മണങ്ങൾക്കും ആരണ്യകങ്ങൾ ഉണ്ടാകണമെന്നില്ല. ആരണ്യകകർമ്മങ്ങളിൽ പ്രധാനമായും ആത്മീയം, മോക്ഷപ്രാപ്തി എന്നീ ലക്ഷ്യങ്ങൾക്കാണ് മുൻതൂക്കം. ചില ബ്രാഹ്മണങ്ങളിൽ ആത്മീയതത്വങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നത് ആരണ്യകഭാഗമായി വിവരിക്കാറുണ്ട്. അതായത് ആരണ്യകങ്ങൾ എന്ന് പ്രത്യേകം അറിയപ്പെടാതെ, ആരണ്യകവിഷയങ്ങൾ ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ തന്നെ ഭാഗമായി വരുന്നു. ഇത് ചില ബ്രാഹ്മണങ്ങളിലെ വിഷയവിവരണങ്ങളിൽ കണ്ടുവല്ലോ. ചില ആരണ്യകങ്ങളുടെ അവസാനത്തിൽ ഉപനിഷത്തുകൾ വരുന്നു.

ഋഗ്വേദീയ ആരണ്യകം

ഐതരേയ ആരണ്യകം : ഐതരേയ ആരണ്യകം അഞ്ചുഭാഗങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്നു. ഓരോ ഭാഗവും ആരണ്യകം എന്നുതന്നെ അറിയപ്പെടുന്നു. ഓരോ ആരണ്യകത്തിലും വ്യത്യസ്തസംഖ്യയിൽ അദ്ധ്യായങ്ങളു മടങ്ങുന്നുണ്ട്. ആരണ്യക്രമത്തിൽ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരം ആണ്.

ആരണ്യകം 1. അഞ്ച് അദ്ധ്യായങ്ങളടങ്ങുന്ന ഈ ആരണ്യകത്തിൽ മഹാവ്രതത്തിന്റെ ചടങ്ങുകൾ, മഹാവ്രതത്തിന്റെ മഹത്വം വർണ്ണിക്കുന്നതിനുള്ള കഥകൾ, പ്രഭാതത്തിലും-മധ്യാഹ്നത്തിലും-സായംകാലത്തും നിർവഹിക്കേണ്ട ആഹുതികൾ, ഗവായനത്തിന്റെ ക്രിയാഭാഗങ്ങൾ കൂടാതെ ഐതരേയ ബ്രാഹ്മണത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന ചില യാഗവിഷയങ്ങൾ കൂടുതൽ ഗഹനമായി വീണ്ടും ഇതിലാവർത്തിക്കപ്പെടുന്നുണ്ട്.

ആം 2. ഏഴു അധ്യായങ്ങളാതിലുള്ളത്. മഹാവ്രതത്തിലെ പ്രഭാത-മധ്യാഹ്ന-സായംകാല ചടങ്ങുകൾ, ഈ വിവരണങ്ങൾ ഒന്നാം ആരണ്യകത്തിൽ വിവരിച്ചരിക്കുന്നതിൽനിന്നും വ്യത്യസ്തമായി നൽകുന്നു. പ്രാണൻറയും പുരുഷൻറയും മഹത്വം, ഉക്ഥക്രിയകളുടെ കഥാരൂപത്തിലുള്ള വിവരണം, ഉപനിഷത്തുകളിൽ വിവരിക്കുന്ന ആത്മതത്വങ്ങൾ, പ്രപഞ്ചദ്രവ്യങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി, മനുഷ്യസൃഷ്ടി, പഞ്ചഭൂത തത്വങ്ങൾ, മനസ്, ചിന്താധാര, ബീജ-അണ്ഡസംയോഗത്തിലൂടെയുള്ള മനുഷ്യജനനം, ആത്മതത്വം, ഹൃദയം, മനസ്, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ-തുടർച്ചയായ വിവരണം-വാക്-മന-ബന്ധം. പ്രപഞ്ചശക്തിയോടുള്ള യോഗിയുടെ നിഷ്കാമ പ്രാർത്ഥന, ഈ വിഷയങ്ങൾ ചേർന്ന് ഐതരേയോപനിഷത്തെന്നും, മഹൈതരേയോപനിഷത്തെന്നും, ബഹുവ്യച ബ്രഹ്മണ ഉപനിഷത്തെന്നും അറിയപ്പെടുന്നു.

ആം 3. രണ്ട് അധ്യായങ്ങളാണ് ഈ ആരണ്യകത്തിലുള്ളത്. വേദപദങ്ങളുടെ ആന്തരിക അർത്ഥങ്ങൾ, പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടി, വാക്-മന-ബുദ്ധി-ശ്വാസബന്ധങ്ങളുടെ കഥാരൂപത്തിലുള്ള വിവരണം, പുരാതന ഭാരതത്തിൽ നിലനിന്നിരുന്ന വിവിധ മതക്കാരരുടെ തത്വചിന്തകളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണങ്ങൾ. വേദപദങ്ങളുടെ അർത്ഥം വിവരിക്കുന്ന ഭാഗത്തെ ശങ്കരാചാര്യർ സംഹിതോപനിഷദ് എന്ന് വിവരിക്കുകയുണ്ടായി.

ആം 4. ഒൻപത് സൂക്തങ്ങളും, രണ്ട് ബ്രാഹ്മണവരികളും മാത്രമുള്ളതാണ് ഈ ആരണ്യകം. വൃഷ്ടികർമ്മത്തിലെ അഞ്ചും, ആറും ദിവസങ്ങളിൽ ചൊല്ലേണ്ട മന്ത്രങ്ങളാണിതെന്ന് ആശ്ചലായന ശ്രൗത സൂത്രത്തിൽ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. കാനനത്തിൽ വച്ച് പഠിക്കേണ്ടതും, പ്രയോഗിക്കേണ്ടതുമായ മഹാനാമ്നി എന്നറിയപ്പെടുന്ന ശ്ലോകങ്ങളാണത്രെ ഇവ. ഇന്ദ്രൻ, അഗ്നി, തുടങ്ങിയ വൈദിക ദേവപ്രാർത്ഥനയാണ് ഈ സാമഗാനങ്ങൾ.

ആം 5. മൂന്ന് അധ്യായങ്ങളാണ് ഈ ആരണ്യകത്തിലുള്ളത്. മഹാവ്രതത്തിലെ നിഷ്കേവല്യ ശാസ്ത്രത്തിൽ മധ്യാഹ്നസമയത്ത് നടത്തുന്ന ആഹുതുകൾ, അഗ്യാധാനം, അഗ്നിയെ സ്തുതിക്കുന്ന വേദമന്ത്രങ്ങൾ, യജ്ഞപുരോഹിതന്മാരുടെ കർമ്മങ്ങൾ, വൈദിക ദേവപ്രാർത്ഥന, വേദങ്ങളിലെ തത്വശാസ്ത്ര വിഷയങ്ങൾ ഇവയാണ് ഈ ആരണ്യകത്തിലെ പ്രതിപാദ്യവിഷയങ്ങൾ.

കൗഷീതകി ആരണ്യകം : സാംഖ്യായന ബ്രാഹ്മണവുമായി വിഷയങ്ങളുടെ കാര്യത്തിൽ ഏറെ സാമ്യം. ഈ ആരണ്യകത്തിനുണ്ട്. ഐതരേയ ആരണ്യകത്തിലെ ചില വിഷയങ്ങളും, ഏതാനും അദ്ധ്യായങ്ങളും, കൗഷീതകി ആരണ്യകത്തിലും പകർത്തിയിട്ടുണ്ട്. 15 അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് ഈ ആരണ്യകത്തിലുള്ളത്. അദ്ധ്യായ ക്രമത്തിൽ കൗഷീതകി ആരണ്യകത്തിലെ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

അം 1, 2. സൂത്രരൂപത്തിൽ രചിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതാണ് ഈ രണ്ട് അദ്ധ്യായങ്ങൾ. ആത്മീയതത്വങ്ങളും, വൈദികസ്തുതികളുമാണ് ഇതിലുള്ളത്. കൗഷീതകി ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെ 31, 32 അദ്ധ്യായങ്ങളുടെ പകർപ്പാണത്രെ ഇവ രണ്ടും.

അം 3 മുതൽ 6 വരെ. **കൗഷീതകി ഉപനിഷത്.**

അം 7 മുതൽ 12 വരെ. ഐതരേയ ആരണ്യകത്തിലെ മൂന്നാം ആരണ്യകത്തിൽ നിന്നുള്ള ഒന്നും രണ്ടും അദ്ധ്യായവിഷയങ്ങൾ, വൈദിക ദേവതകളുടെ പ്രപഞ്ച ചൈതന്യവുമായുള്ള ബന്ധം, വിവിധ ഋഷികുലത്തിന്റെ മതം, പ്രപഞ്ചത്തിന്റെ പൂർവ്വ-ഉത്തര- മധ്യരൂപ വർണ്ണനകൾ പ്രപഞ്ചദർശനത്തിലുള്ള തത്വശാസ്ത്രങ്ങൾ. വാക്-മന-ചക്ഷു-പ്രാണ ബന്ധങ്ങൾ. പഞ്ചപ്രാണ വിവരണം, പഞ്ചപ്രാണനും വൈദിക ദേവതകളുമായുള്ള ബന്ധം, പ്രപഞ്ചശക്തിയിലുള്ള ദേവതാംശം, ഈ ദേവതമാർക്കുള്ള അനവധി ആഹുതികൾ, സ്തുതികൾ.

അം 13 മുതൽ 15 വരെ പ്രപഞ്ചത്തിൽ കാണുന്ന അനേകം പ്രതിഭാസങ്ങൾ, വൃഷ്ടി, മിന്നൽ, മുഴക്കം, ഉഷസ്, സൂര്യ-ചന്ദ്ര-നക്ഷത്ര-ഉദയങ്ങൾ എന്നിവയുടെ വിവരണം, സാംഖ്യായന ബ്രാഹ്മണത്തിന്റെയും, ആരണ്യകത്തിന്റെയും രചയിതാവായ സാംഖ്യയനാചാര്യന്റെ വംശപരമ്പര.

യജുർവേദീയ ആരണ്യകം

ശുക്ല യജുർവേദത്തിന് പ്രത്യേകമായ ആരണ്യകം ഉള്ളതായി വിവരണങ്ങളിലൊന്നിലും കാണുന്നില്ല. എന്നാൽ കൃഷ്ണ യജുർവേദത്തിലെ ചില ശാഖകളിൽ വേദാന്തർഗത ബ്രാഹ്മണങ്ങളും അതിൽ ഏതാനും ആരണ്യകവിഷയങ്ങളും പ്രതിപാദിക്കുന്നതു

കൂടാതെ പ്രത്യേകമായ ആരണ്യകങ്ങളും ഉണ്ട്. മൈത്രായണീയ ആരണ്യകവും, തൈത്തരീയ ആരണ്യകവും പ്രധാനപ്പെട്ടതാണ്.

മൈത്രായണീയ ആരണ്യകം : മൈത്രായണീയ വേദശാഖക്കാരുടേതാണ് മൈത്രായണീയ ആരണ്യകം. ഈ ആരണ്യകം 7 പ്രപാഠങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രപാഠക്രമത്തിൽ വിഷയ വിവരണം ഇപ്രകാരമാണ്.

പ്രപാഠം 1. ബൃഹദ്രഥ രാജാവ് ഭൗതികമായ സുഖങ്ങളിൽ വിരക്തി തോന്നി തന്റെ രാജ്യം പുത്രനും, സമ്പത്ത് ദരിദ്രർക്കും, ബ്രാഹ്മണർക്കും ദാനം ചെയ്ത് വാനപ്രസ്ഥാശ്രമം സ്വീകരിച്ച്, തപസ്സനുഷ്ഠിക്കുന്നു. സന്യാസിയായ രാജന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്ക് ശാകായനമുനി വരുകയും രാജൻ മൂനിയോട് അനേകം പ്രശ്നങ്ങൾ ഉന്നയിക്കുകയും ചെയ്യുന്ന കഥ.

പ്രപാഠം 2 മുതൽ 4 വരെ. പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങൾ, പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, പ്രാണതത്വങ്ങൾ, ആത്മ-കർമ്മ-കർമ്മഫലബന്ധം, ഇഷ്ട കാമസിദ്ധിക്കുവേണ്ടിയുള്ള കർമ്മങ്ങളുടെ മിഥ്യതം.

പ്രപാഠം 5, 6. കൗത്സായനിയുടെ ബ്രഹ്മസ്തുതി, ബ്രഹ്മതത്വം, ബ്രഹ്മ-ആദിത്യദേവന്മാരെ ഗായത്രിയിലൂടെ സ്തുതിക്കുന്നത്, ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സർവ്വസാന്നിദ്ധ്യം, ആദിത്യസ്തുതി.

പ്രപാഠം 7. ഛന്ദസ്സുകളുടെ ദേവതകൾ, ബ്രഹ്മതത്വം പ്രപഞ്ചത്തിലെ ബ്രഹ്മതേജസ്.

തൈത്തരീയ ആരണ്യകം : എട്ട് പ്രപാഠങ്ങളിലൂടെ തൈത്തരീയ ആരണ്യകത്തിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു. കാലം, സംഖ്യ, ഋതിമത്യുപധാനം, സംവാദാദ്യുപധാനം, ആദിത്യ-വായു-അഷ്ടപുരുഷ - വൈശ്രവണമന്ത്രങ്ങൾ, യജ്ഞോപവീത വിധി, സന്ധ്യപസനാ വിധി, ബ്രഹ്മയജ്ഞം, കൃഷ്ണാഞ്യ ഹോമവിധി, ബ്രഹ്മോപസ്ഥാനം, ദിഗ് ഉപസ്ഥാനം എന്നീ കർമ്മങ്ങളുടെ വിവരണങ്ങൾ, ഉപധാനമന്ത്രങ്ങൾ, പൂർവ്വശാന്തിപാഠം, പ്രചാരാമപ്രേഷം, പ്രവർഗ്യയാഗം, ഘർമ്മപ്രായശ്ചിത്തം, കപാലോപധാനം, ശ്ലക്രിയവ്രതം, ഈവ്രതത്തോടനുബന്ധിച്ച ദാന കർമ്മങ്ങൾ, ഉത്തര

ശാന്തി മന്ത്രങ്ങൾ, പ്രവർഗ്യവിധി, ആമ്നാതാന മന്ത്രങ്ങൾ, സാമമന്ത്രവിധി, പ്രവർഗ്യ നാമ-പ്രവർഗ്യഫലവിധി.

സാമവേദീയ ആരണ്യകം

സാമവേദത്തിന് തനതായ ആരണ്യകങ്ങളില്ല. സുദീർഘങ്ങളായ സാമവേദബ്രാഹ്മണങ്ങളിൽ ആരണ്യക വിഷയങ്ങൾ വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. സാമവേദത്തിൽ തന്നെ ഒരു പ്രത്യേക വിഭാഗം സാമഗാനങ്ങൾ, ആരണ്യഗേയഗാനങ്ങൾ എന്ന വിഭാഗത്തിൽപ്പെടുന്നു എന്ന് സൂചിപ്പിച്ചുവല്ലോ. ആരണ്യക വിഷയങ്ങളും, ഉപനിഷത് വിഷയങ്ങളും മാത്രം വിവരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണങ്ങളും സാമവേദത്തിനുണ്ട് എന്നതും ഒരു പ്രത്യേകതയാണ്.

അഥർവവേദീയ ആരണ്യകം

ഗോപമ ബ്രാഹ്മണാന്ത്യത്തിലോ അഥർവവേദത്തിന്റെ തന്നെ ഭാഗമായോ ആരണ്യക വിഷയങ്ങൾ ഇല്ല. ലഭ്യമായ വിവരങ്ങളിലൊന്നിലും അഥർവവേദീയ ആരണ്യകത്തെക്കുറിച്ച് വിവരിച്ചു കാണുന്നുമില്ല.

ഉപനിഷദ്

ഭാരതീയ സംസ്കൃതിയുടെ ജ്ഞാനഭാഗം അറിയുവാൻ സമഗ്രമായ ഉപനിഷദ് പഠനം മതിയാകും. വേദങ്ങളും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളും, ആരണ്യകങ്ങളും കടന്നുചെല്ലുമ്പോഴാണ് ഉപനിഷത്തുകൾ വരുന്നത് എന്ന് വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ ഉപനിഷത്തുകൾ വേദാന്തങ്ങൾ എന്നും അറിയപ്പെടുന്നു. ഉപനിഷത്തുകൾ, വേദങ്ങളുടെയും, ബ്രാഹ്മണങ്ങളുടെയും, ആരണ്യകങ്ങളുടെയും ഭാഗമായും, ഇവയുടെ ഒന്നിന്റെയും ഭാഗമല്ലാതെയും വരുന്നുണ്ട്. സംഖ്യാപരമായി അനേകം ഉപനിഷത്തുകളുണ്ട്. അതിപ്രാചീനങ്ങളായ ഈശ്വരസൂക്തപനിഷദ് മുതൽ അക്ബറിന്റെ സദസ്യൻ രചിച്ച അള്ളാ ഉപനിഷത്തും അടുത്തകാലത്ത് രചിക്കപ്പെട്ട ശ്രീരാമകൃഷ്ണാപനിഷത്തും, ക്രൈസ്തവോപനിഷത്തും എല്ലാം ഈ വിഭാഗത്തിലുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഉൾപ്പെടുത്താം. എങ്കിലും പ്രധാനമായവ 108 ഉപനിഷത്തുകളാണ്. ഇവയിൽതന്നെ അത്യന്തം പ്രധാനപ്പെട്ടത് എന്നു വിവരിക്കുന്നവയാകട്ടെ 10 എണ്ണമാണ്.

ഉപനിഷത്തുകളെ പല പ്രകാരത്തിൽ വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. ഇത്രയും (108) വൈഷ്ണവ-ശാക്ത-യോഗ ഉപനിഷത്തുകൾ, ഈശ്വരസൂക്ത ഉപനിഷത്തുകൾ, ഋക്-യജുസ്-സാമ-അഥർവ വേദിയാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള ഉപനിഷത്തുകൾ എന്നിങ്ങനെ മൂന്ന് വിധത്തിലുള്ള വിഭജനമാണ് ഏറെ പ്രചാരത്തിലുള്ളത്. വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ വൈഷ്ണവമതവുമായി ബന്ധപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതാണെങ്കിൽ വൈഷ്ണവോപനിഷത്തെന്നും, ശിവൻ-ശക്തി എന്നീ ദേവതകളുമായി ബന്ധപ്പെട്ടവയാണെങ്കിൽ അവ ശാക്തയ ഉപനിഷത്തുകളെന്നും, യോഗവിദ്യകളെമാത്രം വിവരിക്കുന്നവയെ യോഗോപനിഷത്തുകളെന്നും അറിയപ്പെടുന്നു. തത്വജ്ഞാനത്തിന്റെ അഗാധതയുടെ അടിസ്ഥാനത്തിലാ യിരിക്കണം 108 ഉപനിഷത്തുകളുടെ ക്രമീകരണം. നൂറ്റി എട്ടാമത്തെ ഉപനിഷത്തായ മുക്തികോപനിഷത്തിൽ വേദാടിസ്ഥാനത്തിൽ ഇത്രയും ഉപനിഷത്തുകളെ ഋഗ്വേദീയം, ശുക്ലയജുർവേദീയം, കൃഷ്ണയജുർവേദീയം, സാമവേദീയം, അഥർവവേദീയം എന്നിങ്ങനെ

വിഭജിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതാത് വൈദികശാഖയുടെ ഭാഗമായോ തത് ശാഖയിൽപ്പെട്ട പ്രസിദ്ധരന്മാർ രചിക്കപ്പെട്ടതോ ആയ ഉപനിഷത്തുക ഊണ് വേദാടിസ്ഥാനത്തിൽ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. അവയ്ക്ക് പ്രത്യേകം ശാന്തി മന്ത്രങ്ങളാണുള്ളത്. ഈ വിഭജനരീതിയും, ശാന്തി മന്ത്രവും 108-ാം ഉപനിഷത്തിൽ വ്യക്തമായി വിവരിക്കുന്നുണ്ട്. അതുപോലെ പ്രാധാന്യമുള്ള വസ്തുതയാണ് ഉപനിഷത്തുകളുടെ ശ്രുതി. എല്ലാ ഉപനിഷത്തുകൾക്കും ശ്രുതിയുണ്ടെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. വേദത്തിന്റെയോ, ബ്രഹ്മണ-ആരണ്യകങ്ങളുടെയോ ഭാഗമായി വരുന്ന ഉപനിഷത്തുകൾക്ക് അതാത് വേദത്തിന്റെ ശ്രുതിയാണ് സീകരിച്ചുപോരുന്നത്.

വൈദികാടിസ്ഥാനത്തിലുള്ള വിഭജനമാണ് ഉപനിഷത്ത് വിവരിക്കുന്നതിൽ ഇവിടെ സീകരിച്ചിട്ടുള്ളത്.

ഋഗ്വേദ ഉപനിഷദ്

ഋഗ്വേദത്തിന്റെയോ, ഋഗ്വേദ ബ്രഹ്മണത്തിന്റെയോ ആരണ്യകത്തിന്റെയോ ഭാഗമായി വരുന്ന ഉപനിഷത്തുകളും, ഋഗ്വേദികളായ പ്രസിദ്ധരന്മാരാൽ രചിക്കപ്പെട്ടിട്ടുള്ളതുമായ ഉപനിഷത്തുകളുമാണ് ഋഗ്വേദ ഉപനിഷത്തുകൾ.

ഐതരേയ ഉപനിഷദ് : ഐതരേയ ആരണ്യകത്തിന്റെ രണ്ടാം ഭാഗത്തിൽ വരുന്ന ഉപനിഷത്താണിത്. മൂന്നു ഖണ്ഡങ്ങളടങ്ങുന്ന ഈ ഉപനിഷത്തിൽ പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു.

ഖണ്ഡം 1. ബ്രഹ്മാണഡത്തിൽ നിന്ന് അംഭസ്, മരീച്, സർഗ്ഗം, ഭൂമി, ജലം എന്നിവയുടെ ഉത്ഭവം, ജലത്തിൽനിന്ന് ജീവാംശത്തിന്റെ ഉത്ഭവം, ജീവജാലങ്ങളിൽ പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും പഞ്ചാപ്രാണന്റെയും സൃഷ്ടി, ശരീരാവയവങ്ങളുടെ വളർച്ച. ഈ ഖണ്ഡത്തിൽ ദൈവായം മാത്രമാണുള്ളത്.

ഖണ്ഡം 2. ജീവൻ സിദ്ധിച്ച രൂപം അന്നവും, അന്നം കഴിക്കുവാനുള്ള സ്ഥലവും ആവശ്യപ്പെടുന്നത്, പശു, കുതിര, മനുഷ്യൻ, അന്നം എന്നിവയുടെ സൃഷ്ടി. ഒരു അദ്ധ്യായത്തിലെ 5 മന്ത്രങ്ങളിലാണ് ഈ വിഷയവിവരണം.

ഖണ്ഡം 3. ലോകത്തിനുവേണ്ടി സൃഷ്ടികർത്താവ് ജലത്തിൽ നിന്നും നടത്തുന്ന അന്ന സൃഷ്ടി, കണ്ണ്-ചെവി-ഘ്രാണേന്ദ്രിയങ്ങൾ

എന്നിവയിലൂടെ അന്നം തിരിച്ചറിയുവാനുള്ള കഴിവ് നൽകുന്നത്, ഗർഭാധാനം, ഗർഭസ്ഥശിശുവിന്റെ വളർച്ച, ജീവചൈതന്യം, ആത്മതത്വം, വാസന, വാക്, രസം, ഗന്ധം, ചേതനാഭാവം, ഗ്രഹണശക്തി, വിചാരം, വികാരം, ഇച്ഛാശക്തി ഇവക്ക് ആത്മാവുമായുള്ള ബന്ധം, ആത്മാവിന്റെ സ്വാധീനം, ആത്മാവിലെ പ്രതിഫലനം, ആത്മ-ബ്രഹ്മ ബന്ധം, ദേവചൈതന്യബന്ധം, ആത്മാവിലൂടെയുള്ള ഭൗതിക-ആത്മീയ ആനന്ദാസ്വാദനം, ശാന്തി മന്ത്രം. നാല് അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് ഈ ഖണ്ഡത്തിലുള്ളത്.

കൗഷീതകി ബ്രഹ്മണ ഉപനിഷദ് : കൗഷീതകി ആരണ്യകത്തിന്റെ 3 മുതൽ 6 വരെയുള്ള അദ്ധ്യായങ്ങളാണ് കൗഷീതകി ബ്രഹ്മണ ഉപനിഷദ്. അദ്ധ്യായക്രമത്തിൽ വിഷയ വിവരണം ഇപ്രകാരമാണ്.

അം 1. സർഗ്ഗപ്രാപ്തി, ബ്രഹ്മലോകവിവരണം, വേദ പാഠങ്ങളിലൂടെയും യജ്ഞകർമ്മങ്ങളിലൂടെയും യോഗിക്ക് കൈവരുന്ന ബ്രഹ്മൈശ്വര്യം, ബ്രഹ്മജ്ഞാനിയുടെ മഹത്വം, ആത്മവിവരണം, ആത്മജ്ഞാനലബ്ധി, പ്രപഞ്ചവ്യാപിയായ ആത്മാവിന്റെ വിവരണം.

അം. 2, 3. പ്രാണന്റെ ബ്രഹ്മത്വം, ദൈവിക കർമ്മ മഹത്വം, അഗ്നിഹോത്രം, തുടങ്ങിയ യാഗങ്ങളിലൂടെ നടത്തുന്ന ഉപാസന, ഉൽകൃഷ്ടമായ അമാവാസി വ്രതം, ചന്ദ്രോപാസന, യജ്ഞകർമ്മങ്ങളിലൂടെ നേടാവുന്ന ദീർഘായുസ്, മുഖ്യപ്രാണ ഉപാസന, ഭൗതിക സുഖലബ്ധിക്കുവേണ്ടിയുള്ള ഉപാസന. അമൃതത്വ ഭാവേനയുള്ള പ്രാണോപാസന, ബ്രഹ്മജ്ഞാന ലബ്ധി.

അം 4. ബ്രഹ്മോപദേശ പ്രതിജ്ഞ, ആദിത്യ-ചന്ദ്ര-വിദ്യുത്-ആകാശ-വായു-അഗ്നി രൂപങ്ങളിൽ പ്രകടമാകുന്ന ബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഉപാസന, പ്രതിരൂപ-പ്രതിധ്വനി-ശബ്ദ-ശരീര-സപ്തപുരഷ ദക്ഷിണാക്ഷി പുരുഷ എന്നിവയുടെ ഉപാസന.

നാദബിന്ദു ഉപനിഷദ് : ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണമാണ് നാദബിന്ദു ഉപനിഷത്തിലെ വിഷയം. പരിശുദ്ധനും, പരിപൂർണ്ണനുമായ വൈരാജസരൂപ ബ്രഹ്മം, വൈരാജപ്രണവമായ ഓംകാരത്തിന്റെ നാലുഭാഗങ്ങളാകുന്ന അ-ഉ-മ കാരവും, തുരീയവും, യോഗിയുടെ വീക്ഷണത്തിലൂടെകാണുന്ന ഓംകാരത്തിന്റെ 16 മാത്രകളായ അ, ഉ, മ കാരം, തുരീയം, ഘോഷിണി, വിദ്യുത്, പതംഗിണി, വായുവേഗിണി, നാമധേയ, ഐന്ദ്ര, വൈഷ്ണവി, മഹതി,

ധൃതി, നാരി, ബ്രഹ്മി എന്നിവ അടങ്ങുന്ന പൂർണ്ണരൂപ ബ്രഹ്മം, ഇത് പൂർണ്ണവും അപൂർണ്ണവുമായി കാണപ്പെടുന്നതിന്റെ വിവരണം, പൂർവ്വജന്മത്തിന്റെ കർമ്മഫലം, ഈ ജന്മത്തിലെ കർമ്മഫലം, മനസ്സിന്റെയും നാദത്തിന്റെയും ബന്ധം, തുറിയജ്ഞാന പ്രാപ്തിക്കുള്ള മാർഗ്ഗം, മനസിൽ ജ്ഞാനം ഉളവാക്കുന്ന സ്വാധീനം, ബ്രഹ്മത്തിന്റെ നാദരൂപം, ആത്മ-പരമാത്മ- നാദബ്രഹ്മബന്ധം, പ്രണവ-നാദ ബന്ധം, നാദബ്രഹ്മത്തിന്റെ ഉപാസനാവിധിയും, ഉപാസനാഫലവും നാദബ്രഹ്മത്തിന്റെ പ്രധാനഭാഗമായ ഓംകാരത്തിന്റെ ശ്രുതി-ധ്വനി, ഓംകാര ബ്രഹ്മത്തിന്റെയും നാദബ്രഹ്മത്തിന്റെയും ഏകത്വം അഥവാ ഏകീഭാവം, നാദബ്രഹ്മമായ ഓംകാരത്തിന്റെ ഉപാസന.

ആത്മബോധ ഉപനിഷദ് : ആത്മതത്വവും, ഓംകാരവുമാണ് ഈ ഉപനിഷത്തിലെ പ്രധാന വിഷയങ്ങൾ. ഓംകാരത്തിന്റെ അ-ഉ-മ കാരങ്ങളെ മധുസൂദനനോടും, പുണ്യരീകാക്ഷനോടും, മഹാവിഷ്ണുവിനോടും ഉപമിക്കുന്നു. ഓംകാര ഉപാസനയിലൂടെ നേടുന്ന നിർഭയത്വവും, ദുഃഖഹീനത്വവും, നയനങ്ങൾ പോലെ പ്രശോഭിക്കുന്ന ജീവനാകുന്ന പ്രജ്ഞ, ചൈതന്യമാകുന്ന പ്രജ്ഞാനം, പ്രജ്ഞയുടെ ഉപാസനയിലൂടെ സ്വർഗ്ഗലോകപ്രാപ്തി, അഹങ്കാരമില്ലാത്ത 'ഞാൻ' ആകുന്ന ആത്മഭാവം, ആത്മാവിൽ ശോഭിക്കുന്ന മായ, ബുദ്ധി, ജീവൻ, ഈശ്വരചൈതന്യം, പുനർജനനമില്ലാത്ത-ആദിയും അന്ത്യവുമില്ലാത്ത-അദൈവത രൂപമുള്ള-മലിനർഹിതമായ-അത്യതാകാരത്തോടുകൂടിയ-മുന്നു ഗുണങ്ങളും ഉൾക്കൊള്ളുന്ന-പരമമായ സത്യത്തിന്റെ ഉന്നതശുദ്ധംങ്ങളിൽ പ്രശോഭിക്കുന്ന-ആത്മചൈതന്യം, കരിമ്പിൻ നീരിലെ മധുരവും കടലിലെ തിരമാലകളും പോലെ സർവ്വജീവജാലങ്ങളിലും വസിക്കുന്ന അത്മചൈതന്യം, ബ്രഹ്മാവു മുതൽ കൃമി വരെ ആത്മചൈതന്യത്താൽ നൽകുന്ന ശോഭ, സൂര്യദേവൻ, വസ്തുക്കളെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നതുപോലെ ജീവരാശികളെ പ്രശോഭിപ്പിക്കുന്ന ആത്മചൈതന്യം, ആത്മജ്ഞാനത്തിലൂടെ സാധ്യമാകുന്ന മനസ്സിന്റെയും -പ്രാണന്റെയും- പരമാനന്ദതത്വത്തിന്റെയും ജ്ഞാനം, ശരീരത്തിന്റെതായ എന്നാൽ- ആത്മാവിന്റേതല്ലാത്ത കർത്തവ്യം-ധർമ്മം-ബന്ധം-കുടുംബം-ഗോത്രം-നാമം-സൗന്ദര്യം-വർഗ്ഗം എന്നിവ, മേലും മറയുമ്പോഴും- അസ്തമയശേഷവും സൂര്യന്റെ ആസ്തിത്വം യോഗി അറിയുന്നതു പോലെ ജാഗ്രത്-സ്വപ്ന-സുഷുപ്താവസ്ഥകളിലെല്ലാം ആത്മചൈതന്യ

ത്തിന്റെ സാന്നിദ്ധ്യം ദർശിക്കുന്ന ആത്മജ്ഞാനിയുടെ മഹത്വം, ഭൃതം-ഭാവി-വർത്തമാന കാലങ്ങളിൽ 'എന്നിൽ' പ്രവർത്തിക്കുന്ന ആത്മ ചൈതന്യം, പ്രപഞ്ചത്തിലും പ്രകൃതിയിലും, വസിക്കുന്നതും, നിത്യവും പ്രഭുചൊരിയുന്നതും-ശാശ്വതസത്യവും-ആനന്ദമഹിമയും-അനശ്വരപ്രഭാവവുമായ ബ്രഹ്മചൈതന്യത്തിന്റെ ഭാഗമായ ആത്മചൈതന്യമഹത്വം. ഇവയാണി ഉപനിഷദ്വിഷയം.

നിർവ്യാണോപനിഷദ് : യോഗസാധനയിലെ നിർവ്യാണ അവസ്ഥയെക്കുറിച്ചാണ് ഈ ഉപനിഷത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത് . നിർവ്യാണ അവസ്ഥയെ അറിയി ക്കുന്നതിന് യോഗി ജീവൻ മുക്തനായി, കുമ്പസലിനി ബന്ധത്തിൽ, ശിവയോഗനിദ്രയിൽ, പരമാനന്ദത്തോടെ, ആദിബ്രഹ്മത്തെ ധ്യാനിച്ച്, യോഗത്താൽ സദാനന്ദരൂപം ദർശിച്ച്, നിർമ്മലമായ ശരീരത്തോടെ, അദ്വൈതനായി, കാമക്രോധാദി വികാരങ്ങളെ പൂർണ്ണമായും ത്യജിച്ച് നിസ്തന്ത്രഗുണ്യനായി, ആഡംബരങ്ങളിലുള്ള ദ്രമം ഉപേക്ഷിച്ച്, കൗപിനധാരിയായി, മന്ത്രവും യജ്ഞോപവീതവും കൂടി ത്യജിച്ച്, ക്രിയകളിൽനിന്നും-സർവ്വവിധ കർമ്മങ്ങളിൽ നിന്നും മുക്തനായി, പൂർണ്ണ ബ്രഹ്മചര്യം അനുഷ്ഠിച്ച് സന്യാസിയായി, സ്വയം ബ്രഹ്മത്തിൽ ലയിച്ചു കഴിയുന്നു. ഈ അവസ്ഥയിലൂടെ മാത്രമേ ഒരു യോഗിക്ക് നിർവ്യാണാവസ്ഥയിലെത്തുവാൻ സാധിക്കൂ.

മുൽഗലോപനിഷദ് : നാലു ഖണ്ഡങ്ങളിലായിട്ടാണ് മുൽഗലോപനിഷത്തിൽ വിഷയങ്ങളുടെ ക്രമീകരണം.

ഖണ്ഡം 1. ഋഗ്വേദത്തിലുള്ള പുരുഷ സൂക്തമന്ത്രത്തിന്റെ അർത്ഥസംഗ്രഹം, സർവ്വവ്യാപിയായ വൈഷ്ണവചൈതന്യം, വിഷ്ണുമഹത്വം, വിഷ്ണുവിന്റെ വിരാട് രൂപം, സൃഷ്ടിയജ്ഞം, ജഗത്സൃഷ്ടി, മോക്ഷപ്രാപ്തി.

ഖണ്ഡം 2. മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ മംഗളകരമായ വിരാട് രൂപമഹത്വം ആത്മാവിലും, പരമാത്മവിലും വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന വിഷ്ണുചൈതന്യം, വിഷ്ണുചൈതന്യത്തിലൂടെ പ്രപഞ്ചത്തിലുണ്ടാകുന്ന ശോഭ.

ഖണ്ഡം 3. വിഷ്ണുചൈതന്യത്തിൽ നിന്നുള്ള ബ്രഹ്മാവിന്റെ സൃഷ്ടി, ബ്രഹ്മാവിന് വിഷ്ണുവിൽ നിന്നു ലഭിക്കുന്ന സൃഷ്ടി കർമ്മത്തിന്റെ ഉപദേശം, വിവിധരൂപത്തിലും, ഭാവത്തിലും ദൃശ്യമാകുന്ന വിഷ്ണുവെന്ന ഏക ദൈവത്തിന്റെ ചൈതന്യം, ഋഗ്വേദവും, യജുർവേദവും, സാമവേദവും അതുപോലെ സുരന്മാരും, പിതൃക്കളും, ദേവന്മാരും, ഗന്ധർവ്വന്മാരും നടത്തുന്ന

പരബ്രഹ്മമൂർത്തിയായ മഹാവിഷ്ണു സ്തുതി.

ഖണ്ഡം 4. താപത്രയാതീതനും, ഗുണാതീതനും, ഭാവതീതനും, പഞ്ചകോശാതീതനും, ഷഡ്വർഗാതീതനും വിരാട്പുരുഷനും ബ്രഹ്മസ്വരൂപനുമായ മഹാവിഷ്ണുവന്റെ മഹത്വം.

അക്ഷമാലിക ഉപനിഷദ് : രൂദ്രാക്ഷം തുടങ്ങിയ അക്ഷമാലികകളുടെ വിവരണമാണ് ഈ ഉപനിഷത്തിൽ നൽകിയിരിക്കുന്നത്. അക്ഷമാലികകളുടെ ഭേദങ്ങൾ, ലക്ഷണങ്ങൾ, മാലാസൂത്രം, മാലയുടെ ഘടന, മുത്ത-പവിഴം-സ്ഫടികം എന്നിവ കൊണ്ട് ഉണ്ടാക്കുന്ന എട്ടുതരം അക്ഷങ്ങൾ, സ്വർണ്ണം-വെള്ളി-ചെമ്പ് എന്നിവയുടെ കമ്പി കൊണ്ടുണ്ടാക്കുന്ന സൂത്രങ്ങൾ, അക്ഷമാലകളുടെ തുമ്പൂർത്തി സങ്കല്പം, അക്ഷമാല നിർമ്മാണത്തിന്റെയും, ധാരണത്തിന്റെയും വിധികൾ, അ മുതൽ അം വരെയുള്ള അക്ഷരങ്ങളുടെയും ക മുതൽ ക്ഷ വരെയുള്ള അക്ഷങ്ങളുടെയും, ഇവ രണ്ടും കൂടിച്ചേരുമ്പോൾ അ മുതൽ ക്ഷ വരെ എന്ന് അർത്ഥം ലഭിക്കുന്ന 'അ ക്ഷ' എന്ന പദത്തിന്റെ ഉത്ഭവം, അക്ഷങ്ങൾ സൂത്രത്തിൽ (നൂലിൽ) കോർക്കുന്നതിന്റെ മന്ത്രങ്ങൾ, അക്ഷമാലയുടെ ധാരണസമയം, അക്ഷം സ്ഥരിക്കുന്നതിന്റെയും ധാരണം ചെയ്യുന്നതിന്റെയും ഫലങ്ങൾ.

ത്രിപുര ഉപനിഷദ് : ദേവി ഉപാസനയുടെ വിവരണമാണ് ത്രിപുരോപനിഷത്തിലെ വിവരണവിഷയം. 9 ദേവതാചക്രങ്ങൾ, 9 യോഗങ്ങളുടെയും, 9 യോഗിനികളുടെയും, 9 മുദ്രകളുടെയും സവിസ്തര വർണ്ണനം, ദേവതകളുടെ സത്വ-രജ-തമോ ഗുണങ്ങൾ, ലക്ഷ്മീ-ഉമ-ലളിതാദേവി മാരുടെ സ്തുതികൾ, ത്രിപുരത്തിൽ വസിക്കുന്ന ദേവിയുടെ മംഗളസ്തുതി, അമൃതമയും, വിശ്വമാതാവുമായ ദേവിയുടെ വർണ്ണനകൾ, ദേവി സ്തുതിയിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന ആത്മജ്ഞാനം, ദേവി ഉപാസനാമഹത്വം.

സൗഭാഗ്യലക്ഷ്മി ഉപനിഷദ് : മൂന്നു ഖണ്ഡങ്ങളിലാണ് ഈ ഉപനിഷത്തിൽ വിഷയങ്ങൾ ക്രമീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്.

ഖണ്ഡം 1. ഭഗവാൻ നാരായണനോട്, സൗഭാഗ്യലക്ഷ്മി വിദ്യയെക്കുറിച്ച് വിവരിക്കുവാൻ ദേവന്മാരുടെ അഭ്യർത്ഥന, സൗഭാഗ്യലക്ഷ്മി മന്ത്രത്തിലൂടെ ദേവന്മാർ നടത്തുന്ന ദേവിധ്യാനം, ശ്രീസുകതമന്ത്രമഹത്വം, തത്മന്ത്രത്തിലെ ഋഷികുലവർണ്ണനം, സൗഭാഗ്യലക്ഷ്മിചക്രം, ഏകാക്ഷരീമന്ത്രം, മന്ത്രത്തിലെ ഋഷിമാർ.

ഖണ്ഡം 2. യോഗചര്യയുടെ മഹത്വം ഷൺമുഖമുദ്ര യോടുകൂടിയ പ്രാണായാമയോഗം, അവണ്ഡബ്രഹ്മകാരവൃത്തി, നിർവികൽപഭാവം, സമാധിലക്ഷണം.

ഖണ്ഡം 3. വിവിധ ചക്രങ്ങളുടെ വിവരങ്ങൾ, ആധാരചക്രം, സ്വാധിഷ്ഠാനചക്രം, നാഭിചക്രം, ഹൃദയചക്രം, കണ്ഠചക്രം, താലൂചക്രം, ഭൂചക്രം, ബ്രഹ്മരന്ദ്രചക്രം, ആകാശചക്രം എന്നീ നവചക്രങ്ങളുടെ ആകാരവും, സ്മരണാഫലവും. ഈ ഉപനിഷദ് പഠനഫലം.

ബഹവുചുപനിഷദ് : ബ്രഹ്മചൈതന്യത്തെക്കുറിച്ചും ദേവിയുടെ മഹത്വത്തെക്കുറിച്ച് ചുമാണ് ബഹുവുചുപനിഷത്തിൽ വിവരിക്കുന്നത്. ദേവിടെ ഏകാഗ്രവാസം, ദേവിയിൽനിന്നും ത്യമൂർത്തികളുടെ തേജസ് സിദിക്കരണം, ഗന്ധവർമ്മാരും, സർവദേവതകളും വിരാജിക്കുന്ന ദേവി ചൈതന്യം, ബ്രഹ്മചൈതന്യവിവരണം, ബ്രഹ്മചൈതന്യം, മഹദ്വാക്യങ്ങളായ തത്വമസി, അയമാത്മബ്രഹ്മ, ബ്രഹ്മൈവ അഹമസ്മി, യോഹമസ്മി, സോഹമസ്മി, യോ സൗ സോഹമസ്മി എന്നിവയിലൂടെയുള്ള ബ്രഹ്മത്തിന്റെ സർവ്വവ്യാപകത്വവിവരണം.

ശുക്ലയജുർവേദീയ ഉപനിഷദ്

മാധ്യന്ദിന വാജസനേയി സംഹിതയിലോ കാണാസംഹിതയിലോ വിവരിക്കുന്ന ഉപനിഷത്തുകളും ഈ വേദശാഖകളുടെ അനുയായികളായ ഋഷിവര്യന്മാർ രചിച്ച ഉപനിഷത്തുകളുമാണ് ശുക്ലയജുർവേദീയ ഉപനിഷത്തുകൾ.

ഈശാവസ്യ ഉപനിഷദ് : നൂറ്റെട്ട് ഉപനിഷത്തുകളിൽ ഒന്നാമത്തേതും ഏറ്റവും ഉള്ളൂല വുമായ ഉപനിഷത്താണിത്. 18 മന്ത്രങ്ങൾ മാത്രം അടങ്ങുന്ന ഇത്, ഉപനിഷത്തുകളുടെ തന്നെ 'സത്ത്' എന്നറിയപ്പെടുന്നു. ഈ ഉപനിഷത്തിലെ വിവരണങ്ങൾ യഥാക്രമം ഇപ്രകാരമാണ്. പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന ഈശ്വര ചൈതന്യം, കർമ്മമഹത്വം ധർമ്മത്തിലൂടെയുള്ള മോക്ഷപ്രാപ്തി, ആത്മതത്വം, ആത്മജ്ഞാനിയും അജ്ഞാനിയും തമ്മിലുള്ള അന്തരം, സർവ്വഭൂതങ്ങളിലും വസിക്കുന്ന ആത്മചൈതന്യം, സർവ്വഭൂത സമർശികളുടെ മഹത്വം, വിദ്യ-അവിദ്യ വിവരണം, ഈ മാർഗ്ഗത്തിലൂടെയുള്ള ബ്രഹ്മജ്ഞാന പ്രാപ്തി, സകാമാ-നിഷ്കാമ ഉപാസനകളുടെ അന്തരം, ഉപാസനയിലൂടെ അമൃതത്വ പദപ്രാപ്തി, പ്രപഞ്ച സത്യത്തിന്റെ വിവരണം, സത്യം,

'സത്യ'മായ പരമാത്മാവിൽ ആത്മ ചൈതന്യലയവും, വായുരൂപത്തിൽ ആത്മാവ് പ്രാണനായി പ്രപഞ്ചത്തിലെ പരമതത്വത്തിൽ ലയിക്കണമെന്ന പ്രാർത്ഥനയും, കർമ്മ-ജ്ഞാനങ്ങളിലൂടെ നേടിയ നിധിയുമായി, ആത്മ-പരമാത്മ ഏകീഭാവം മനസ്സിലുറപ്പിച്ച് ഉപനിഷത്തിലൂടെ ജീവിതാന്ത്യത്തിൽ ഋഷി സ്മരിക്കുന്നു. "എന്റെ എല്ലാ കർമ്മങ്ങളും അറിയുന്ന അഗ്നിദേവ നന്മനിറഞ്ഞ പന്ഥാവിലൂടെ എന്റെ ആത്മാവിനെ നയിക്കുക, ദുഷ്ചെയ്തികളുടെ ഫലം ഇല്ലാതാക്കുക, ഈ ശക്തിയില്ലാത്ത ശരീരംകൊണ്ട് എനിക്ക് അങ്ങയെ നമസ്കരിക്കുവാൻ സാധിക്കുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടുതന്നെ നമസ്കാര വചനങ്ങൾ വീണ്ടും വീണ്ടും സ്മരിക്കുന്നു."

ബൃഹദാരണ്യക ഉപനിഷദ് : വളരെ ബൃഹത്തായ ഈ ഉപനിഷത്ത് ആറ് അദ്ധ്യായങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ്. ഓരോ അദ്ധ്യായവും ബ്രാഹ്മണങ്ങളായി വിഭാഗിച്ചിട്ടുണ്ട്.

അം 1. ആറ് ബ്രാഹ്മണങ്ങളാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്. ഓരോ ബ്രാഹ്മണവും പ്രത്യേക പേരിൽ അറിയപ്പെടുന്നു. ബ്രാഹ്മണ ക്രമത്തിൽ വിവരണ വിഷയങ്ങൾ ഇപ്രകാരമാകുന്നു. അശ്വൽപ്പത്തി, സ്തുതി, ആദിത്യസൃഷ്ടി, ആദിത്യനിൽനിന്നുള്ള ജഗത് സൃഷ്ടി, ഭൂമിയുടെ ഉത്ഭവം, അശ്വമേധം എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥം, ദേവാസുരവൈരം, പ്രാണന്റെയും മുഖ്യപ്രാണന്റെയും വിവരണം, പ്രാണോപാസനാഫലം, വേദങ്ങളിലെ പ്രാണ സ്തുതികൾ, ജപകർമ്മങ്ങൾ, സംസാരദുഃഖങ്ങൾ, മനുഷ്യസൃഷ്ടി, ജീവജാലങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി, വർണ്ണസൃഷ്ടി, വർണ്ണ ധർമ്മങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം, കാര്യ-കാരണ വിഭാവനം, കാര്യ-കാരണ ബന്ധം, ആദിഭൗതിക സൃഷ്ടി, വാക്-മന-പ്രാണന്റെ ആദിദൈവികത്വം, പൃഥ്വ ധർമ്മം, പ്രാണോപാസന, സർവ്വ വ്യാപിയായ ബ്രഹ്മ ചൈതന്യം.

അം 2. രണ്ടാം അദ്ധ്യായം ആറു ബ്രാഹ്മണങ്ങളായി ഭാഗിച്ചിരിക്കുന്നു. ഗാർഗ്ഗനും-ജാതശത്രുവും തമ്മിലുള്ള സംവാദത്തിലൂടെ അവതരിപ്പിക്കുന്നതാണീ വിഷയങ്ങൾ. ആദിത്യന്റെ ബ്രഹ്മത്വം, ആത്മസ്വരൂപം, ആത്മാവിന്റെ വിഭിന്ന അവസ്ഥകൾ, ആത്മവിലക്ഷണം, മധ്യമപ്രാണന്റെ ശിശുത്വം, ശിശുദർശനം, ഋഷിചരിതകഥനം, ബ്രഹ്മത്തിന്റെ മുർത്തഭാവവും- അമൂർത്തഭാവവും, മുർത്തസ്വരൂപവും - അമൂർത്തസ്വരൂപവും, ഇവയിലെ അദ്ധ്യാത്മികതത്വം സന്യാസ മഹത്വം, ബ്രഹ്മവിദ്യമഹത്വം, ബ്രഹ്മവിദ്യ

ജ്ഞാനസംവാദനം അമൃതപ്രാപ്തി-ഈ വിഷയവിവരണം യജ്ഞവൽക്യനാണ് നൽകുന്നത് - പ്രപഞ്ചത്തിലെ സർവ്വതിലും വ്യാപിച്ചുകിടക്കുന്ന ബ്രഹ്മതം, ആത്മസത്ത, ചിത്ത്, പ്രജ്ഞാനം, ഇവയിലെ അദ്ധ്യാത്മികതതം, ആത്മാവിന്റെ നനാത്വം, സത്യധർമ്മതം, മനുഷ്യനിലെ മധുരം, ശരീര-ആത്മ ബന്ധം, പ്രജീവരൂപങ്ങളുടെ വംശപരമ്പരകളെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണം എന്നിവയാണ്, ഈ അദ്ധ്യായവിഷയങ്ങൾ.

അം 3. ഈ അദ്ധ്യായത്തിൽ 9 ബ്രാഹ്മണങ്ങളുണ്ട്. ജനകനും, യജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിലുള്ള സംവാദത്തിൽ ബ്രഹ്മം, കർമ്മം, മൃത്യു, കാലം സംസാരം, യാഗത്തിലെ പുരോഹിതന്മാരായ അധാര്യ, ബ്രഹ്മൻ, ഉദ്ഗാതാവ് ഇവരുടെ കർമ്മങ്ങൾ, എന്നീ വിഷയങ്ങൾ ചർച്ച ചെയ്യുന്നു. ഗ്രഹം, അതിഗ്രഹം, ഗ്രഹത്തിലൂടെയുള്ള മൃത്യുതരണം, ഗ്രഹ-നിഗ്രഹത്തിലൂടെയുള്ള പ്രളയമുക്തി, കർമ്മം, കർമ്മഫലം, ഇവയുടെ അർത്ഥം, ആത്മാവിന്റെ ഗതി വിവരണം, ആത്മകഥനം, സന്യാസവിവരണം, വേദസൂത്രങ്ങൾ, വേദസൂത്രങ്ങളിലെ അന്തര്യാമിതം, പൃഥ്വിയുടെ ഉൽപത്തി, അതിന്റെ കാരണം, ബ്രഹ്മസൃഷ്ടി, ആകാശസൃഷ്ടി, അക്ഷരസ്വരൂപം, അക്ഷരങ്ങളുടെ ആസ്തിത്വം, ജ്ഞാന-അജ്ഞാനഫലം, ഈ വിഷയങ്ങളുടെ അവതരണം ഗാർഗ്ഗനും-യജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിലുള്ള സംവാദ രൂപത്തിലാണ്. 33 ദേവതകൾ, 8 വസുക്കൾ, 11 രൂദ്രന്മാർ, 12 ആദിത്യന്മാർ, ഇവരുടെ മഹത്വം, പ്രജീ ശാകല്യൻ വിവരിച്ചു കൊടുക്കുന്നു. മനുഷ്യരും, ദേവതകളും, സസ്യലതാദികളും, ഈ അദ്ധ്യായത്തിലെ വിവരണവിഷയങ്ങളിടങ്ങുന്നു.

അം 4. ആറു ബ്രഹ്മണങ്ങളാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്. പ്രജീവരൂപങ്ങളുടെ വ്യത്യസ്ത മതങ്ങളുടെ ബ്രഹ്മത്തെക്കുറിച്ചുള്ള വിവരണവും നിർവ്വചനവും, വാക്ബ്രാഹ്മണൈക ശൈലിനിമതം, പ്രാണബ്രഹ്മണൈക ഉദകമതം, ചക്ഷുബ്രഹ്മണൈക ബർക്കുമതം, ശ്രോത്രബ്രഹ്മണൈക ഭരദാജമതം, മനബ്രഹ്മണൈക ജാബാലമതം, ഹൃദയബ്രഹ്മണൈക ശാകല്യമതം, ഇതിൽനിന്നും ദേശം, ദക്ഷിണാക്ഷിയിലേയും -വാമാക്ഷിയിലേയും പുരുഷസ്വരൂപം, അദ്ധ്യാത്മ പ്രാണലയം, യജ്ഞവൽക്യൻ ജനകൻ ഉപദേശിക്കുന്നതാണ് ഈ വിഷയങ്ങൾ. ആദിത്യൻ- ജ്യോതിസ്- ആത്മാവ്- ജാഗ്രത്- സുപ്ത- സുഷുപ്ത അവസ്ഥവിവരണം, ബ്രഹ്മസ്വരൂപം, ജ്ഞാനധർമ്മം, കർമ്മധർമ്മം, ആത്മാവിന്റെ ദേഹാന്തരപ്രാപ്തി, ബന്ധവും മോക്ഷവും, ഭൗതികസുഖം, കാമം,

മോക്ഷമാർഗ്ഗം, മനുഷ്യജന്മമഹത്വം, ആത്മജ്ഞാനം സർവ്വകർമ്മ ഏകഭാവം, യജ്ഞ വൽകൃചരിതം, യജ്ഞവൽകൃന്റെ അമൃതത്വപ്രാപ്തി, നൂറു തലമുറകളിലെ ഋഷി പരമ്പരകളുടെ വിവരണം.

അം 5. ഒന്നോ രണ്ടോ വരികൾ മാത്രമടങ്ങുന്ന 15 ഭാഗങ്ങളാണ് ഈ അദ്ധ്യായത്തിലുള്ളത്. ഈ ഭാഗങ്ങളിൽ വിവരിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ യഥാക്രമം ഓംകാര ഉപാസന, പ്രജാപതി ഉപാസന, സോപാദിക ബ്രഹ്മ ഉപാസന, ഹൃദയബ്രഹ്മ ഉപാസന, സത്യമഹത്വം, സത്യോപാസന, സത്യബ്രഹ്മഉപാസന, ധേനു-ജംഭാഗി ഉപാസന, അമൃതത്വ ലബ്ധി, പ്രാണോപാസന, ഗായത്രി ഉപാസന, ഗായത്രിപദ ഉപാസന എന്നിപ്രകാരമാണ്.

അം 6. പ്രത്യേക പേരുകളില്ലാത്ത അഞ്ചു ബ്രാഹ്മണങ്ങളടങ്ങുന്നതാണ് ഈ അദ്ധ്യായം. പ്രാണമഹത്വം, ജ്ഞാനമഹത്വം, ജ്ഞാനസമ്പാദനഫലം, വസിഷ്ഠ ഉപാസന, വേദശ്രവണഫലം, വാക്യം-പ്രാണനും തമ്മിലുള്ളസംവാദം, ഈ സംവാദത്തിൽ മുഖ്യ പ്രാണന്റെ ശ്രേഷ്ഠത്വ വിശദീകരണം നൽകുന്നു. പഞ്ചാഹുതിയുടെ കർമ്മം-അർത്ഥം-ഫലം, മഹത്വസിദ്ധി, അതിനുവേണ്ടിയുള്ള മന്ത്രോപാസന, കർമ്മമഹത്വം, പ്രജാപതിയുടെ രേതസ്സിലൂടെ സസ്യലതാദികൾ പൃഷ്ഠിക്കുന്നതിന്റെ വിവരണം, ജന്തുക്കളിലെ പ്രജനനം, രജസ്വലാവിവരണം, ഗർഭാധാനം, പുത്രലബ്ധി, സുഖപ്രസവ ഉപായം. ജാതകർമ്മം, നാമകരണം, ഷോഡശകർമ്മങ്ങൾ, യജുർവേദീയ ഋഷി വംശ പരമ്പര വിവരണം.

ഹംസ ഉപനിഷദ് : ബ്രഹ്മാവ്, ഗൗതമ മഹർഷിക്ക് ഹംസവിദ്യയുടെ സാരം 20 മന്ത്രങ്ങളിൽ ഉപദേശിച്ചുകൊടുക്കുന്നതാണ് ഈ ഉപനിഷദ് വിഷയം. പ്രപഞ്ചത്തിലെ ശുദ്ധവും, പവിത്രവും, പാവനവുമായതിനെ മാത്രം വേർതിരിച്ചെടുക്കുന്ന വിദ്യയത്രെ ഹംസവിദ്യ. അരയന്നം,(ഹംസം) പാലും ജലവും അടങ്ങിയ മിശ്രിതത്തിൽ നിന്നും പാൽമാത്രം വേർതിരിച്ചെടുക്കുന്ന തുപോലെയാണ് ഹംസവിദ്യ. ഈ ഹംസവിദ്യയുടെ മഹത്വം, അഭ്യസനഫലം ഹംസവിദ്യാപ്രാപ്തി, ഹംസമന്ത്രം, ഹംസവിദ്യയിലൂടെയുള്ള തുരീയ ബ്രഹ്മ- പരമാത്മദർശനം, നാദബ്രഹ്മം നാദബ്രഹ്മത്തിലൂടെ മനസ്സിന്റെ ഏകാഗ്രഭാവപ്രാപ്തി നാദബ്രഹ്മ ഉപാസനക്കായി, ഓടക്കുഴൽ, തംബുരു, മൃദംഗം, വീണ തുടങ്ങിയ 10 നാദ ഉപകരണ സാധനയിലൂടെ ബ്രഹ്മാഞ്ജനക്യാപ്രാപ്തി.

പരമഹംസ ഉപനിഷദ് : ഗദ്യങ്ങളായ മന്ത്രങ്ങൾ മാത്രമുള്ളതാണ് പരമഹംസ ഉപനിഷദ്. നാരദനും, ബ്രഹ്മാവും തമ്മിലുള്ള സംവാദ രൂപത്തിലാണ് വിഷയവിവരണം.

മന്ത്രം 1. പരമഹംസ യോഗിയുടെ ലക്ഷണം, ഓരോ കാലഘട്ടത്തിൽ ഒന്നോ രണ്ടോ പരമഹംസയോഗികൾ മാത്രം കാണപ്പെടുവാനുള്ള കാരണം, പരമഹംസയോഗിക്കുണ്ടാകുന്ന പൂർണ്ണ ബ്രഹ്മജ്ഞാനം ബ്രഹ്മതുല്യപദവി.

മന്ത്രം 2. പരമഹംസയോഗാവസ്ഥയിൽ സുഖം, ദുഃഖം, നിന്ദ, ഗർവം, ദേഷ്യം, കാമം, ക്രോധം, മോഹം, അഹങ്കാരം, എന്നിവയിൽ നിന്നുള്ള മുക്തി, ഇവരുടെ ബ്രഹ്മതുല്യപദവിയിലെ നിർഭയത്വം.

മന്ത്രം 3. പരമഹംസയോഗിയുടെ ആഗ്രഹങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള മുക്തി, പരമമായ സത്യജ്ഞാനം, ഏകദണ്ഡിൽ ജ്ഞാനത്തിന്റെ ഉറവിടവും ഏകനായുള്ള ജീവിതത്തിൽ, ഇവർ ദർശിക്കുന്ന ബ്രഹ്മതത്വവും.

മന്ത്രം 4. വന്ദനവും-നിന്ദയും-സ്തുതിയും ചെയ്യാത്ത യോഗിയുടെ അവസ്ഥ, ലക്ഷ്യവും-അലക്ഷ്യവും, മന്ത്രവും-ധ്യാനവും-ഉപാസനയും, ലോകവും-അവലോകവും ആഡംബരങ്ങളും ഇല്ലാത്ത അവസ്ഥയെ പ്രാപിക്കുന്ന യോഗമായ പരമഹംസ പദവിയുടെ മഹത്വം.

സുബാല ഉപനിഷദ് : ഈശ്വരചൈതന്യവും രയികമുനിയും തമ്മിലുള്ള സംവാദ രൂപത്തിലാണ് 16 ഖണ്ഡങ്ങളിൽ ഉപനിഷദ് വിഷയാവതരണം.

ഖണ്ഡം 1. സത്തിന്റെയും-അസത്തിന്റെയും ഉത്ഭവം, ശൂന്യതയിൽ നിന്ന് തമസ്സും, അതിൽ നിന്ന് പഞ്ചഭൂതാദികളായ, ആകാശവും- വായുവും-അഗ്നിയും-ആപവും-പൃഥ്വിയും, യഥാക്രമം ഒന്നിൽ നിന്ന് മറ്റൊന്നിന്റെ ഉത്ഭവം, ജീവജാല-പുരുഷ-ഉൽപത്തി.

ഖണ്ഡം 2, 3. പ്രപഞ്ചപുരുഷനിൽ നിന്ന് ഗന്ധർവ്വന്മാർ, വേദങ്ങൾ-ശിക്ഷ-കൽപം-നിരൂക്തം-ന്യായം-ധർമ്മശാസ്ത്രങ്ങൾ എന്നിവയുടെ ഉത്ഭവം, ആത്മത്തിന്റെ പകുതിയിൽ നിന്ന് സ്ത്രീയുടെയും മറ്റേപകുതിയിൽ നിന്ന് പുരുഷന്റെയും ഉൽപത്തി, പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ നിന്ന് അന്യദ്രവ്യങ്ങളുടെ ഉത്ഭവം, മനുഷ്യന് ആത്മസാക്ഷാത് കാരത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗവിവരണം.

ഖണ്ഡം 4. ആത്മാവ്, പ്രപഞ്ചദ്രവ്യങ്ങളുമായി ചേരുമ്പോൾ

ഉത്ഭവിക്കുന്ന ദേവന്മാർ, യക്ഷന്മാർ, ഇന്ദ്രാദിദേവകൾ, കുമ്പസാരന്മാർ, ബന്ധമോ-ബന്ധുക്കളോ ഇല്ലാത്ത ആത്മത്തിന്റെ അവസ്ഥകൾ, ശരീരതേജസ്സിൽ കൂടിക്കൊള്ളുന്ന ആത്മചൈതന്യം.

ഖണ്ഡം 5. ആദ്ധ്യാത്മിക-ആദിഭൗതിക-ആദിദൈവിക തത്വങ്ങൾ, പഞ്ചകർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം, പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളുടെ ആദ്ധ്യാത്മിക-ഭൗതികധർമ്മങ്ങൾ.

ഖണ്ഡം 6. ദേവന്മാരും, നദികളും, കാലവും, കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളും പഞ്ചജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളും സമഗ്രമായ പ്രപഞ്ചചൈതന്യം ചേർന്ന നാരായണന്റെ ആദിരൂപം, പഞ്ചേന്ദ്രിയങ്ങളിലൂടെ ദൃശ്യമാകുന്ന നാരായണരൂപത്തെ വാഴ്ത്തുന്ന വേദങ്ങളുടെ മഹത്വം.

ഖണ്ഡം 7-9. ശ്രീമൻ നാരായണന്റെ മഹത്വവർണ്ണനകൾ, ആത്മാവിന്റെ മഹത്വം, ചേതന-അചേതന, പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ നിന്നുള്ള ദ്രവ്യ ഉത്ഭവം, പരബ്രഹ്മത്തിൽ അലിഞ്ഞുള്ള അന്ത്യവും.

ഖണ്ഡം 10. ഭൂലോകം-ഭൂവർലോകം-സ്വർലോകം-മഹർലോകം-ജനലോകം-തപോലോകം-സത്യലോകം എന്നിവയുടെ ഗഹനമായ അർത്ഥവിവരണം, ബ്രഹ്മലോകപദത്തിന്റെ അർത്ഥം, ആത്മ ചൈതന്യവിവരണം.

ഖണ്ഡം 11-13. ആത്മചൈതന്യം, ആത്മ-പഞ്ചഭൂതബന്ധം, അന്നത്തിന്റെ മഹത്വം, സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയും ആത്മജ്ഞാനിയുമായ യോഗിയുടെ വിവരണം.

ഖണ്ഡം 14-16. അക്ഷരം, മൃത്യു, സത്-അസത് വിവരണം, ശരീരത്തിന്റെ മഹത്വം, ശരീരത്തിൽ വിജ്ഞാനസാന്നിദ്ധ്യം, വിജ്ഞാന നാശത്തിലൂടെ ശരീരസത്തിന്റെ നാശം, ഉപനിഷത് പഠന ഫലം, ഉപനിഷദ്വേദപഠനത്തിലുണ്ടായിരിക്കേണ്ട ശ്രദ്ധ.

മന്ത്രിക ഉപനിഷദ് : 20 ശ്ലോകങ്ങളിൽ മന്ത്രിക ഉപനിഷത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ യഥാക്രമം ഇപ്രകാരമാകുന്നു. പരമാത്മ സ്വരൂപം, നിർഗുണ ബ്രഹ്മമായ പരമാത്മദർശനത്തിനുള്ള മാർഗ്ഗം, ഭൗതിക സുഖങ്ങളനുഭവിച്ച് തദ് വിഷയത്തിൽ നിമഗ്നനായിരിക്കുന്ന അജ്ഞന്റെ സംസാര ബന്ധങ്ങൾ, വേദ-ഉപനിഷത് പന്മാവി ലൂടെയുള്ള ബ്രഹ്മദർശന മഹത്വം, അദ്വൈതവും-ദ്വൈതവുമായ ഭാവത്തിലും, വ്യക്തവും - അവ്യക്തവുമായ ഭാവത്തിലും വസിക്കുന്ന ബ്രഹ്മത്തിന്റെ അനവധി

രൂപങ്ങളും-ഭാവങ്ങളും, ഇങ്ങാനചക്ഷുക്കളിലൂടെമാത്രം ദൃശ്യമാകുന്ന ബ്രഹ്മത്തിന്റെ മഹത്വം.

നിരാലംബ ഉപനിഷദ് : വളരെ ചെറിയ ഉപനിഷത്താണിത്, ബ്രഹ്മം-ഈശ്വരൻ-ജീവ ചൈതന്യം-പ്രകൃതി പരമാത്മാവ് ഇവ തമ്മിലുള്ളബന്ധം, ബ്രഹ്മ-വിഷ്ണു-മഹേശ്വര-ഇന്ദ്ര-യമ-സൂര്യ-ചന്ദ്ര-രാക്ഷസ-പിശാച വിവരണം, കർമ്മവാസന, അകർമ്മവാസന, ഇങ്ങാന- അജ്ഞാനബന്ധം, സുഖ-ദുഃഖം, സ്വർഗ്ഗ-നരകം, ബന്ധനമോക്ഷം, മനുഷ്യവർണ്ണം, വർണ്ണവിവരണത്തിൽ ഒരു മനുഷ്യന്റെ വർണ്ണം അഥവാ ജാതി താക്കിലൊ, രക്തത്തിലൊ-മാംസത്തിലൊ- അസ്ഥിയിലൊ-ആത്മാവിലൊ അല്പ തോന്നൽ മാത്രമാണെന്ന വർണഭാവം വിവരണം. ബ്രഹ്മത്തിനോടോ സജ്ജനങ്ങളോടോ ചേരുന്ന അവസ്ഥയായ സ്വർഗ്ഗപ്രാപ്തി, എന്നീ വിവരണങ്ങളിലടങ്ങുന്നു.

തൃശിഖിബ്രഹ്മണ ഉപനിഷദ് : ബ്രഹ്മണവും സൂര്യദേവനുമായി നടത്തുന്ന സംവാദരൂപത്തിൽ വിഷയങ്ങൾ വിവരിക്കുന്ന ഈ ഉപനിഷത്തിൽ രണ്ടു ഭാഗങ്ങളാണുള്ളത്. ഒന്നാം ഭാഗം ഗദ്യവും രണ്ടാം ഭാഗം പദ്യവുമാണ്.

ഭാഗം 1. മനുഷ്യജീവിതത്തിലെ ബ്രഹ്മപ്രോക്തമായ കർമ്മങ്ങൾ, ബ്രഹ്മത്തിൽ നിന്ന് മഹത്-അഹങ്കാരം-പഞ്ചതന്മാത്ര-പഞ്ചമഹാഭൂതങ്ങൾ എന്നിവയുടെ ഉത്ഭവം, ജീവജാലങ്ങളിൽ അന്തർ ഭവിച്ചിരിക്കുന്ന മനസ്-ബുദ്ധി-ചിത്ത്-അഹങ്കാരം-പഞ്ചപ്രാണൻ എന്നിവയുടെ അടിസ്ഥാനപരമായ ഏകത്വഭാവവും, ഭൗതികഭിന്നതയും ജീവജാലങ്ങളിൽ ദൃശ്യമാകുന്നതിന്റെ കാരണം, ശരീരത്തിന്റെ 12 ഭാഗങ്ങളെ നിയന്ത്രിക്കുന്ന 12 ദേവതകൾ, 12 നാഡികളിലൂടെയുള്ള ദേവതാപ്രവർത്തനം, ജീവജാലങ്ങളിൽ ഏകത്വത്തിന്റെ ഭാഗമായ പഞ്ചപ്രാണൻ, പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ ആന്തരികമായ ഏകത്വവും-ഭൗതി മായ ഭിന്നതയും ദർശിക്കുവാൻ യോഗി യുടെ മഹത്വം.

ഭാഗം 2. പ്രപഞ്ചസൃഷ്ടിക്കാധാരമായ പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ, ഔഷധികളുടെയും-അന്നത്തിന്റെയും സൃഷ്ടി, തുടർന്നുള്ള ജന്തു സമൂഹങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി ശരീരമെന്ന പിണ്ഡത്തിന്റെ സൃഷ്ടി, അതിൽ ആത്മാവിന്റെയും മനസ്സിന്റെയും സ്ഥാനനിർണ്ണയം, മനുഷ്യനിൽ ജാഗ്രത്-സ്വപ്ന-സുഷുപ്ത അവസ്ഥകളുടെ സൃഷ്ടി, ആത്മ-ജീവ-കർമ്മ-യോഗ ബന്ധങ്ങൾ യോഗവിദ്യവിവരണം, യോഗചര്യയുടെ

വിവിധ വശങ്ങൾ, യമ-നിയമങ്ങൾ, ഇത്താനകർമ്മങ്ങൾ, ഹംസ യോഗതത്വങ്ങൾ, ഹായോഗവിദ്യ, സ്വസ്തികം-ഗോമുഖം-വിരം-പത്മം-ബദ്ധം-കുക്കുടം-ഉത്ഥാനം-ധനു-സിംഹരൂപകം-ഭദ്രം-മുക്തം-മയൂരം-മണ്ഡൂപിതകം-പശ്ചിമ ഉത്ഥാനം-സുഖം എന്നീ യോഗാസനങ്ങളുടെ സവിസ്തര വിവരണം, പ്രാണായാമവിധി, പ്രാണായമവും കൂണ്ഡലിനിശക്തിയുമായുള്ള ബന്ധം, പഞ്ചപ്രാണന്റെ സ്ഥാനങ്ങൾ, പത്തുനാഡികളിലൂടെയുള്ള വായുവിന്റെ സഞ്ചാരം, യോഗവിധി പ്രകാരമുള്ള നാഡികളുടെ ഉത്തേജനം, ശാരീരിക സുഖം അദ്ധ്യാത്മിക ഉന്നമനം, പരമാത്മധ്യാനം, ധ്യാനത്തിലൂടെയുള്ള തുരീയാവസ്ഥ പ്രാപ്തി, യോഗസാധന കൊണ്ട് ലഭിക്കുന്ന പരബ്രഹ്മജ്ഞാനം, മറ്റു യോഗചര്യകളുടെ മഹത്വം, എന്നീ വിഷയങ്ങൾ സൂര്യദേവാൻ ബ്രഹ്മണൻ ഉപദേശിക്കുന്നു.

മണ്ഡല ബ്രഹ്മണ ഉപനിഷദ് : അഞ്ചു ബ്രഹ്മണങ്ങളായി വിഭജിച്ചിരിക്കുന്ന മണ്ഡലബ്രഹ്മണോപനിഷത്തിൽ, സൂര്യദേവാൻ യജ്ഞവൽക്യമഹർഷിക്ക് ഉപദേശിച്ചുകൊടുക്കുന്ന യോഗവിഷയങ്ങളാണുള്ളത്.

ബ്രഹ്മണം 1. അഷ്ടാംഗയോഗത്തിന്റെ 4 യമങ്ങൾ, 9 നിയമങ്ങൾ, 6 ആസനങ്ങൾ, യോഗസാധനയിലൂടെ കാമക്രാധാദികളിൽ നിന്നുള്ള മോചനം, ബാഹ്യവും ആന്തരീകവുമായ സാധനാപാടവം, ആത്മദർശനം, ആത്മീയവും ഭൗതികവുമായ ഉത്തേജനം, ധാരാകേന്ദ്രത്തിന്റെ ഉത്തേജനത്തിലൂടെ ലഭിക്കുന്ന ബുദ്ധിയുടെ വികാസം, ആത്മപരമാത്മ ബന്ധവിവരണം.

ബ്രഹ്മണം 2. പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ ഗഹനമായ വിവരണം, ആത്മതത്വം, പ്രണവ മഹത്വം, ശാഭവി-ഷൺമുഖി എന്നീ മൂദ്രയുടെ മഹത്വവർണ്ണനം, ബുദ്ധിയുടെ വികാസത്തിനാധാരമായ തേജസ്സിന്റെ വിവരണം, ബ്രഹ്മജ്ഞാനം, ധ്യാനമാർഗ്ഗം, ഭൗതിക ആഡംബരങ്ങൾക്ക് ആത്മാവിലുണ്ടാക്കുവാൻ സാധിക്കുന്ന സാധിനം, നിർവ്വികൽപ സമാധി, യോഗചര്യകളിലൂടെ സാദ്ധ്യമാകുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനലബ്ധി, ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തി.

ബ്രഹ്മണം 3. ജാഗ്രത്-സ്വപ്ന-സുഷുപ്ത-തരീയാവസ്ഥകൾ, ആത്മസാക്ഷാത്കാരത്തിനും ബ്രഹ്മജ്ഞാനത്തിനും വേണ്ടി അന്വേഷിക്കുന്നവർക്ക് ഭൗതിക ആഡംബരങ്ങളോടും-സുഖസൗകര്യങ്ങളോടും വിരക്തി തോന്നേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത, ബ്രഹ്മപദ പ്രാപ്തി, കൈവല്യ അവസ്ഥ, അതീന്ദ്രിയധ്യാനവിവരണം.

ബ്രഹ്മണം 4. ആന്തരീകവും ബാഹ്യവുമായ സൂര്യാകാശം, പരാകാശം, മഹാകാശം, ആകാശം എന്നീവിവരണം.

ബ്രഹ്മണം 5. യോഗമാർഗത്തിലൂടെയും മനസ്സിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലൂടെയും സാധ്യമാകുന്ന ഏകാഗ്രത, ഏകാഗ്രതയിലൂടെ പരബ്രഹ്മത്തിൽ മനസ് വലയം പ്രാപിപ്പിക്കുന്നതിന്റെ മാർഗ്ഗങ്ങൾ, നിർവ്വികൽപസമാധിയുടെ മഹത്വം, നിർവ്വികൽപയോഗിയുടെ അനുഷ്ഠാനങ്ങൾ, പരമഹംസ യോഗിയുടെ അവസ്ഥാവിശേഷങ്ങൾ, യോഗചര്യകളിലൂടെ സാധ്യമാകുന്ന സംസാരബന്ധമുക്തി എന്നീ വിഷയങ്ങൾ സൂര്യദേവൻ യജ്ഞവൽക്യൻ ഉപദേശിക്കുന്നു.

അദ്ധ്യതാരക ഉപനിഷദ് : മനോ-വാക്-നിയന്ത്രണത്തിന്റെ മഹത്വം, ധ്യാനനിരതനായി ഏകാഗ്രചിത്തതയോടെയുള്ള സാധനം, ജനനമരണങ്ങളിൽനിന്ന് മുക്തനായി ബ്രഹ്മതത്വം അറിയുന്ന ജ്ഞാനിയുടെ മഹത്വം, ആത്മദർശനം, യോഗി ജ്ഞാനമാർഗത്തിലൂടെ നേടുന്ന അമൃതത്വഭാവം, യോഗിയുടെ സവിശേഷതകളും, താരകമന്ത്രമഹത്വവും, പ്രായോഗികതത്വവും അറിയുന്ന ജ്ഞാനിയുടെ ലക്ഷണം, താരകയോഗിയുടെ ബ്രഹ്മജ്ഞാന പ്രാപ്തി, മനസിനെ അത്യുന്നത സാധനാവസ്ഥയിലെത്തിക്കുന്ന മുർത്തതാരകവും, ബുദ്ധിയെ അത്യുന്നതസാധനാവസ്ഥയിലെത്തിക്കുന്ന അമൂർത്തതാരകവും, മാനസികാവസ്ഥയിലൂടെയും-ആത്മജ്ഞാനത്തിലൂടെയും ഒരു താരകയോഗിക്ക് സാദ്ധ്യമാകുന്ന ബ്രഹ്മദർശനം, താരകയോഗ സാധനയിലൂടെ നേടിയെടുക്കാവുന്ന അമാനുഷികശക്തിയും യോഗിക്ക് ദൃശ്യമാകുന്ന പ്രപഞ്ച ചൈതന്യവും.

പിംഗള ഉപനിഷദ് : യജ്ഞവൽക്യൻ ശിഷ്യനായ പിംഗള മഹർഷിക്ക് ഉപദേശിക്കുന്ന വിഷയങ്ങൾ 4 അദ്ധ്യായങ്ങളിൽ ഈ ഉപനിഷത്തിൽ വിവരിക്കുന്നു.

അം 1. ബ്രഹ്മചൈതന്യ നിമഗ്നമായ പ്രപഞ്ചം, വെളുപ്പ്-ചുവപ്പ്- കറുപ്പ് നിറങ്ങൾ നിറഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന ബ്രഹ്മചൈതന്യത്തിലെ സത്വ-രജ-തമോ ഗുണങ്ങൾ, ഊർജ്ജ ചൈതന്യം നിറഞ്ഞുനിൽക്കുന്ന ബ്രഹ്മാണയത്തിലെ ഈശ്വരചൈതന്യം, ഈശ്വരശക്തിയിൽ നിന്നുള്ള വിക്ഷേപ ശക്തിയുടെയും, ഹിരണ്യഗർഭ ചൈതന്യത്തിന്റെയും, അവയിൽനിന്ന് അഹങ്കാരത്തിന്റെയും (awareness) വിരാട് ചൈതന്യത്തിന്റെയും ഉത്ഭവം, ഈ വിരാട് ചൈതന്യമാകുന്ന പ്രപഞ്ച പുരുഷന്റെ മഹാവിഷ്ണുരൂപം, പ്രപഞ്ചപുരുഷചൈതന്യത്തിൽ നിന്ന് യഥാക്രമം

ആകാശം-വായു-അഗ്നി-ജലം-പൃഥ്വി എന്നിവയുടെ ഉത്ഭവം, പഞ്ചഭൂതങ്ങളിൽ നിന്ന് പ്രപഞ്ച ദ്രവ്യങ്ങളുടെയും, പുതിയ സംയുക്തങ്ങളുടെയും സൃഷ്ടി, ഈ സംയുക്തങ്ങളിലൂടെ ബ്രഹ്മാണ്ഡ സൃഷ്ടി, തുടർന്നുള്ള പ്രാണന്റെ ഉത്ഭവം, കർമ്മേന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും ജ്ഞാനേന്ദ്രിയങ്ങളുടെയും സൃഷ്ടി.

അം 2. പിംഗളാചാര്യന്റെ, ഈശ്വരൻ ജീവന്റെ അവസ്ഥ പ്രാപിച്ചതെങ്ങിനെയെന്ന പ്രശ്നത്തിന് മറുപടിയായി യജ്ഞവൽക്യന്റെ വിവരണം. പഞ്ചഭൂതങ്ങൾ കൊണ്ടുള്ള ശരീരാവയവങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി, ശരീരത്തിൽ വിശപ്പ്-ദാഹം-താപം ഇവയുടെ അഗ്നിയിൽ നിന്നുള്ള സൃഷ്ടി, ചലനം,ശ്വാസനം, വായുവിൽ നിന്ന്, ആഗ്രഹം-ദേഷ്യം, 'ആകാശ'ത്തിൽ നിന്നും പഞ്ചഭൂതങ്ങളുടെ അംശങ്ങൾ ചേർത്ത് പ്രാണനും സൃഷ്ടിച്ചത്, പ്രാണന്റെ അവസ്ഥാ ഭേദങ്ങളായ അപാന-വ്യാന-ഉദാന-സമാന ഉപഗ്രഹങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി, വികാര-വിചാരങ്ങളുടെ സൃഷ്ടി, ശരീരാവയവങ്ങളിൽ ദേവന്മാരുടെ ആധിപത്യം, അന്നമയ-പ്രാണമയ-മനോമയ-വിജ്ഞാനമയ-ആനന്ദമയ-എന്നിപ്രകാരമുള്ള ശരീരകോശവിഭജനം, ജീവചൈതന്യ സൃഷ്ടി, ബ്രഹ്മ-ഈശ്വര-പ്രവർത്തനം.

അം 3. തത്ത്വമസി-ത്വം തദസി-ത്വം ബ്രഹ്മാസി-അഹം ബ്രഹ്മാസി എന്നീ മഹാവക്യങ്ങളുടെ ഗഹനമായ വിവരണം.

അം 4. ജ്ഞാനിയുടെ മഹത്വം, ബന്ധങ്ങളിൽനിന്നും ബന്ധനങ്ങളിൽ നിന്നുമുള്ള മുക്തി, സന്യാസജീവിതം, ത്യാഗമനോഭാവം എന്നിവയുടെ ലക്ഷണങ്ങൾ, ബന്ധനമുക്തജ്ഞാനിയുടെ ബ്രഹ്മപദപ്രാപ്തി.

ഭിക്ഷുക ഉപനിഷദ് : വാനപ്രസ്ഥാശ്രമത്തിനുശേഷം സന്യാസജീവിതം സ്വീകരിക്കുന്നവരുടെയും, ബ്രഹ്മചര്യശ്രമത്തിൽ നിന്ന് സന്യാസം സ്വീകരിക്കുന്നവരുടെയും ഭിക്ഷാടന നിയമങ്ങളാണ് ഇതിലെ വിഷയം.

വൃത്യസ്ത സന്യാസികൾ ഭിക്ഷാടനത്തിന് അനുശാസിക്കേണ്ട നിയമങ്ങളിലെ ഭിന്നത, കൂടീചികഭിക്ഷു-ബഹുദകഭിക്ഷു-ഹംസഭിക്ഷു-പരമഹംസഭിക്ഷു-എന്നീ നാലു വിഭാഗം സന്യാസികൾ യഥാക്രമം ഗൗതമൻ-ഭരദാജൻ-യജ്ഞവൽക്യൻ-വസിഷ്ഠൻ എന്നിവരെ പോലുള്ളവരത്രെ. കൂടീചിക ഭിക്ഷുകൾ തൃപ്തരാകുന്നവരത്രെ എട്ടുപിടി അന്നംകൊണ്ടും, ബഹുദക ഭിക്ഷുകൾ മൂന്നുമുഴം മുളങ്കമ്പും, കമണ്ഡലവും-യജ്ഞോപ

വീതവും-കാവി വസ്ത്രവുമായി സന്യാഹാരം മാത്രം കഴിച്ചും ജീവിക്കുന്നു. ഗ്രാമത്തിൽ ഒരു രാത്രിയും- പട്ടണത്തിൽ അഞ്ചുരാത്രികളും-പുണ്യസ്ഥലങ്ങളിൽ ഏഴുരാത്രികളും മാത്രം വസിച്ച്, ഗോമയമായ ഭക്ഷണത്താൽ തൃപ്തരാകുന്ന ഹംസഭിക്ഷുക്കൾ. പരമഹംസഭിക്ഷുക്കൾക്ക് സ്വർണ്ണവും ശിലയും ഒരു പോലെയാകുന്നു. അവർ നഗ്നരായോ അർദ്ധനഗ്നരായോ വൃക്ഷചുവടുകളിൽ കഴിയുന്നതിൽ തൃപ്തി കണ്ടെത്തുന്നു. ശരീരത്തിൽ ജീവൻ നിലനിറുത്തുന്നതിനു മാത്രമുള്ള ഭിക്ഷാടനം നടത്തുകയും ചെയ്യുന്നു. ഭയ-സന്തോഷ-സന്താപ രഹിതമായ ജീവിതമാണ് പരമഹംസ യോഗിയുടേത്.

തുരീയാതീത അവധൂത ഉപനിഷദ് : തുരൂയാതീത അവധൂതസന്യാസി യെക്കുറിച്ച് ശ്രീമൻ നാരായണൻ ബ്രഹ്മാവിനു നൽകുന്ന വിവരണം, തുരീയാതീത അവധൂത സന്യാസിയുടെ ജ്ഞാനിയും, വേദപുരുഷജ്ഞാനിയും, മഹാ പുരുഷ ജ്ഞാനിയുമായ ഹംസതപദവിയിൽ നിന്ന് പരമഹംസ പദവിയിലേക്കുള്ള ഉയർച്ച, ദിഗംബരത്വം, മന്ത്ര-ക്ഷൗര-സ്നാനത്തിന്റെ ത്യാഗം (ഉപേക്ഷിക്കൽ) പുണ്യ-പാപ, ജ്ഞാന-അജ്ഞാന, ശീത-ഉഷ്ണ, സൂച ദുഃഖങ്ങളിൽ നിന്നുമുള്ള മുക്തി, ഇന്ദ്രിയ നിയന്ത്രണം, കർമ്മധർമ്മങ്ങളിലും, ചര്യകളിലും ഏകനായുള്ള പ്രവൃത്തി, ആത്മധ്യാനനിരതത്വം, സർവ്വസംഗപരിത്യാഗിയുടെ അവസ്ഥ, ഇവയത്രെ തുരീയാതീത അവധൂതയോഗിയുടെ നിർവ്വചനം.

അദ്ധ്യാത്മ ഉപനിഷദ് : അദ്ധ്യാത്മതത്വങ്ങളാണ് ഈ ഉപനിഷദ് വിഷയം. പഞ്ചഭൂതാംശങ്ങളിൽ വസിക്കുന്ന പ്രപഞ്ച പുരുഷൻ, പ്രപഞ്ച പുരുഷന്റെ ജീവൻ-മുക്തി-മൃത്യു എന്നീ ചേഷ്ടകൾ, ആദിയും- അന്ത്യവുമില്ലാത്ത പ്രപഞ്ചപുരുഷ മഹത്വം, ജനനമരണങ്ങളില്ലാത്ത ധ്യാനസാധനയിലൂടെയുള്ള ദർശനം, ത്യാഗികൾ അറിയുന്ന, ശരീരാതീതനായ മഹാപുരുഷ വർണ്ണനം, ആത്മ-പരമാത്മബന്ധത്തിലൂടെ ദൃശ്യമാകുന്ന ബ്രഹ്മസ്വരൂപമഹത്വം ഭൗതിക ശരീരത്തിന്റെ അനിത്യത്വം, ആത്മചൈതന്യത്തിലെ ബ്രഹ്മാംശം, ചിന്ത-വാസന-കർമ്മം എന്നിവയിൽനിന്ന് മുക്തനാകുന്ന ബ്രഹ്മജ്ഞാനി, ആത്മദർശനത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള കേവലനും- നിർവ്വീകൽപനുമായ യോഗിയുടെ ധ്യാനം, അജ്ഞാനമറകൾ നിറുത്തുവോൾ ലഭിക്കുന്ന ബ്രഹ്മദർശനം, സമാധിയിലൂടെയും കർമ്മങ്ങളിലൂടെയും കർമ്മഫലങ്ങളുടെയും നാശം, ആത്മത്തിന്റെയും, ബ്രഹ്മത്തിന്റെയും ഏകഭാവദർശനത്തിലൂടെ നേടുന്ന

ജീവൻ മുക്താവസ്ഥ, പരമാത്മദർശനത്തിന് ആത്മാവ് ഉപാധികളിൽ നിന്നും-പ്രാരംബ്ധങ്ങളിൽനിന്നും മുക്തനാകേണ്ടതിന്റെ ആവശ്യകത, ആത്മാവിന്റെ വാസസ്ഥലമാകുന്ന ശരീരത്തെക്കുറിച്ചുള്ള യഥാർത്ഥജ്ഞാനം, ആത്മാവിലെ തേജോരൂപവും, മനുഷ്യനിലെ ചൈതന്യവും തമ്മിലുള്ള ബന്ധമഹത്വം.

താരാശര ഉപനിഷദ് : ബൃഹസ്പതിയും യജ്ഞവൽക്യനും തമ്മിലുള്ള സംവാദ മായാണ് ഈ ഉപനിഷത്തിൽ വിഷയാവതരണം. ദേവന്മാരുടെ യജ്ഞസ്ഥലമായ അവിമുക്തം അഥവാ കാശിയാണ് കൃത്യക്ഷേത്രമെന്ന യജ്ഞവൽക്യവിവരണം, സംസാരസാഗരം തരണം ചെയ്യുന്ന മന്ത്രമായ-താരകമന്ത്രമായ-'ഓം നമോ നാരായണായ'യുടെ മഹത്വം, ഇതിലെ ആത്മാവാകുന്ന ഓംകാരം-പ്രകൃതിയാകുന്ന നമ-പരബ്രഹ്മമാകുന്ന നാരായണ എന്നീ മന്ത്രങ്ങളുടെ വർണ്ണന, താരക മന്ത്രത്തിന്റെ അക്ഷരമഹത്വം ഓം-ബ്രഹ്മം, ന-വിഷ്ണു, മ-രുദ്രൻ, നാ-ഊശ്വരൻ, രാ-അണ്ഡാകൃതി, യ-പുരുഷൻ, ണാ-ഭഗവാൻ, യ-പരമാത്മഭാവങ്ങൾ, ഓംകാര വിവിരണത്തിൽ, അ-ഒന്നും, ഉ-രണ്ടും, മ-മൂന്നും, ബിന്ദു-നാലും, നാദം-അഞ്ചും, കാലം-ആറും, കാലാതിതം-ഏഴും, അതിനുമപ്പുറം-എട്ടും, ചേർന്നതാണത്രെ അഷ്ടാക്ഷരം, ശ്രീലോകാധീശനായ പരമാത്മാവിന്റെമഹത്വം.

യജ്ഞവൽക്യ ഉപനിഷദ് : സന്യാസം സ്വീകരിച്ച ജനകൻ യജ്ഞവൽക്യന് നൽകുന്ന ഉപദേശമാണ് ഈ ഉപനിഷദ് വിഷയം. ആത്മജ്ഞാനിയും -വേദപാരംഗതനും- ചിത്തത്തെ നിയന്ത്രിച്ചവനു മായ സന്യാസിയുടെ സകല ചരാചരങ്ങളിലും വസിക്കുന്ന ഈശ്വരദർശനം, അസ്തി- മാംസ-മജ്ജയാൽ നിർമ്മിതമായ ശരീരത്തിന് അത്മജ്ഞാനത്താൽ ഉണ്ടാകുന്ന ആനന്ദം, മനുഷ്യനാശരതിന് കാരണമായ നാരിയുടെ കേശജലം-ദുഃഖകരമായ സ്പർശനം-അഗ്നിശിഖ, മംഗളകാരിയായ കുലീന സ്ത്രീയുടെ മഹത്വം, ഗർഭാധാനം മുതൽ വിവാഹം വരെയുള്ള മനുഷ്യ ജന്മചക്രവിവരണം, ആത്മസംയനത്തിലൂടെയും-മനസ്സിന്റെ നിയന്ത്രണത്തിലൂടെയും സാദ്ധ്യമാകുന്ന സംസാരചക്രത്തിൽ നിന്നുള്ള മുക്തി, 'ചിത്തി'ന്റെ പ്രഭാവമായ സംസാരത്തിന്റെ യഥാർത്ഥ ജ്ഞാനത്തിലൂടെ യോഗിക്ക് ലഭിക്കുന്ന പരമഹംസ പദവി.

ശാട്യായനീയ ഉപനിഷദ് : ശാട്യായന മഹർഷി സന്യാസത്തെക്കുറിച്ച് നൽകുന്ന വിവരണങ്ങളാണ് ശാട്യായനീയ-സാത്യായണീയ-ഉപനിഷദ് വിഷയം. അഖില വിശ്വത്തിലും ബ്രഹ്മചൈതന്യം